

**ТЕРНОПЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
Юридичний факультет
Кафедра публічного права

**КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО
УКРАЇНИ**

Навчальний посібник

Тернопіль
2015

ББК 67.9(4Укр)308

Рекомендовано до друку Вченою радою Тернопільського національного економічного університету (протокол № 1 від 27 вересня 2015 року).

Рецензенти:

Горбачевський В. Я., завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін НАВС, професор, д.ю.н., заслужений юрист України

Кваша О. О., старший науковий співробітник відділу проблем кримінального права, кримінології та судоустрою Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, професор, д.ю.н.

Яковець І. С., провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України, д.ю.н., старший науковий співробітник

Колб О. Г., Олефір В. І., Ткачук В. Є., Банах С. В., Рогатинська Н. З.

Кримінально-виконавче право України : Навч. посібник [У схема та таблицях] / За заг. ред. проф. О. Г. Колба та проф. В. І. Олефіра. – Тернопіль, 2015. – 260 с.

ISBN

Навчальний посібник підготовлений у відповідності до програми курсу „Кримінально-виконавче право України” з урахуванням змін та доповнень чинного законодавства. У посібнику розглянуто історію становлення вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства, структуру та принципи діяльності кримінально-виконавчої системи держави, практичні аспекти виконання кримінальних покарань.

Розрахована на студентів та викладачів вищих юридичних навчальних закладів, практичних працівників кримінально-виконавчої системи держави та усіх читачів, які цікавляться зазначеною тематикою.

ББК 67.9(4Укр)308

ISBN

© Колб О. Г., Олефір В. І., Ткачук В. Є., Банах С. В., Рогатинська Н. З., 2015.

© Тернопільський національний економічний університет, 2015.

Авторський колектив

- Олефір Віктор Іванович** – проректор з наукової роботи Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”, член-кореспондент НАПрНУ, доктор юридичних наук, професор
- Колб Олександр Григорович** – директор Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ України, доктор юридичних наук, професор
- Рогатинська Ніна Зіновіївна** – завідувач кафедри публічного права Тернопільського національного економічного університету, доцент, кандидат юридичних наук
- Ткачук Віктор Євгенович** – доцент кафедри української філології та суспільних дисциплін Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук
- Банах Сергій Володимирович** – в. о. декана юридичного факультету Тернопільського національного економічного університету, кандидат юридичних наук

Зміст

Загальна частина

Тема 1. Кримінально-виконавче право, його ознаки. Кримінально-виконавчі правовідносини.	11
План	
1. Поняття кримінально-виконавчого права	11
2. Ознаки кримінально-виконавчого права	11
3. Поняття кримінально-виконавчих правовідносин.....	12
Тема 2. Історичні етапи розвитку кримінально-виконавчого законодавства України.....	15
План	
1. Перші пенітенціарні закони на теренах України.....	15
2. Кримінально-виконавче законодавство України у радянський період.....	21
3. Кримінально-виконавче законодавство незалежної України.....	29
Тема 3. Кримінально-виконавче законодавство України.....	35
План	
1. Мета і завдання кримінально-виконавчого законодавства України.....	35
2. Джерельної бази кримінально-виконавчого законодавства України.....	36
3. Суть та зміст принципів кримінально-виконавчого законодавства України.....	37
Тема 4. Правовий статус засуджених.....	38
План	
1. Права засуджених.....	38
2. Обов'язки засуджених.....	39
Тема 5. Органи і установи виконання покарань.....	40
План	
1. Види органів і установ виконання покарань.....	40
2. Центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань.....	41
3. Установи виконання покарань.....	42
Тема 6. Контроль і нагляд за виконанням кримінальних покарань.....	45
План	
1. Структура органів з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань	45
2. Міжнародний контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.	46
3. Верховна Рада України та її повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.....	47
4. Президент України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.....	50
5. Кабінет Міністрів України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.....	51
6. Суд і прокуратура та їх повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.....	54
7. Громадський контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.....	57

Тема 7. Міжнародні стандарти прав засуджених.....61

План

1. Класифікація міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених.....61
2. Універсальні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.....62
3. Регіональні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.....64
4. Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру.....65
5. Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру.....68
6. Міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників..69

Тема 8. Державна політика у сфері виконання кримінальних покарань.....74

План

1. Поняття та основними завдання політики у сфері виконання кримінальних покарань.....74
2. Фактори, які впливають на стан політики у сфері виконання кримінальних покарань у державі.....75
3. Суб'єктами формування та розвитку державної політики у сфері виконання та відбування кримінальних покарань.....75

Особлива частина

Тема 1. Виконання покарань у виді штрафу, конфіскації майна, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.....78

План

1. Виконання покарання у виді штрафу.....78
2. Виконання покарання у виді конфіскації майна.....81
3. Виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.....83

Тема 2. Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.....85

План

1. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.....85
2. Органи з виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та їх повноваження.....86
3. Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.....87

Тема 3. Виконання покарання у виді громадських робіт.....89

План

1. Виконання покарань у виді громадських робіт.....89
2. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт.....90

Тема 4. Виконання покарання у виді виправних робіт.....92

План

1. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт..92
2. Обов'язки кримінально-виконавчої інспекції з виконання покарань у виді виправних робіт.....94
3. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт.....95
4. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт.....96
5. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт.....97
6. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт.....98

Тема 5. Виконання покарання у виді обмеження волі.....101

План

1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.....101
2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.....103
3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.....106
4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.....107
5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.....108

Тема 6. Виконання покарання у виді обмеження волі.....112

План

1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.....112
2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.....114
3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.....117
4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.....118
5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.....119

Тема 7. Виконання покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень та тримання в дисциплінарному батальйоні.....123

План

1. Покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень.....123
2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та порядок його виконання.....125
3. Режим у дисциплінарному батальйоні.....127
4. Заходи заохочення та стягнення до військовослужбовців.....132
5. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців.....136

Тема 8. Виконання покарання у виді позбавлення волі.....	138
План	
1. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії.....	138
2. Переміщення засуджених до позбавлення волі.....	141
3. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній.....	145
4. Структурні дільниці виправних і виховних колоній.....	148
5. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації.....	151
6. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю.....	154
Тема 9. Правове регулювання режиму в установах виконання покарань.....	162
План	
1. Поняття режиму у колоніях та його основні вимоги.....	162
2. Технічні засоби нагляду і контролю за дотриманням режиму у колоніях.....	164
3. Оперативно-розшукова діяльність в колоніях.....	164
4. Режим особливих умов у колоніях.....	166
Тема 10. Умови відбування покарання в колоніях.....	170
План	
1. Загальний правовий статус засуджених до позбавлення волі.....	170
2. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби.....	175
3. Побачення засуджених до позбавлення волі.....	178
4. Окремі права засуджених в умовах колонії.....	185
Тема 11. Матеріально-побутове та медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	193
План	
1. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	193
2. Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	195
3. Загальні правові засади виконання примусового лікування.....	199
Тема 12. Правове регулювання праці засуджених до позбавлення волі.....	200
План	
1. Право на працю засуджених до позбавлення волі.....	200
2. Умови праці засуджених до позбавлення волі.....	203
3. Пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	206
Тема 13. Особливості виховного впливу на засуджених до позбавлення волі.....	208
План	
1. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	208
2. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.....	215
3. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.....	217
Тема 14. Особливості відбування покарання в колоніях різних видів.....	228
План	
1. Особливості відбування покарання у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки.....	228
2. Особливості відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки.....	231

Тема 15. Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми.....	235
План	
1. Правовий статус засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років.....	235
2. Правовий статус засуджених неповнолітніх.....	238
Тема 16. Виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	242
План	
1. Правовий статус засуджених до довічного позбавлення волі.....	242
2. Особливості правових підстав зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі.....	245
Тема 17. Звільнення від відбування покарання. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання, контроль і нагляд за ними.....	247
План	
1. Звільнення від відбування покарання.....	247
2. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання.....	251
3. Контроль і нагляд за особами звільненими від відбування покарання.....	252
Література.....	256

ПЕРЕДМОВА

Кримінально-виконавче право займає особливе місце серед кримінально-правових дисциплін, адже саме це право регламентує державні стандарти у сфері виконання кримінальних покарань, призначених засудженому за вироком суду. Слід зауважити, що виконання кримінальних покарань завжди є заходом державного примусу і їх виконання належить лише до функцій держави, які здійснюються спеціально уповноваженими на це органами, що утворюють кримінально-виконавчу систему України.

Порядок виконання кримінальних покарань, структура кримінально-виконавчої системи держави та принципи її діяльності передбачені саме кримінально-виконавчим законодавством, яке за останні десятиліття у нашій державі перетерпіло значні зміни, що є закономірним, коли Україна бажає досягнути найкращих світових стандартів права.

Процес реформування вітчизняної кримінально-виконавчої системи відбувається і сьогодні, адже наша держава ще неповністю досягла поставленої мети щодо наближення до найкращих стандартів міжнародного права у цій сфері.

Запропонований навчальний посібник підготовлено з урахуванням змін у чинному кримінально-виконавчому законодавстві України.

Метою навчального посібника є швидке та оперативне оволодіння студентом знаннями у галузі кримінально-виконавчого права, правового регулювання відбування кримінальних покарань та практики діяльності кримінально-виконавчої системи держави.

У запропонованому посібнику розглядається історичні аспекти розвитку кримінально-виконавчого законодавства на теренах України та міжнародні правові акти у сфері дотримання прав людини, виконання кримінальних покарань та поведження із засудженими.

Автори посібника висловлюють щире подяку його рецензентам за слушні й корисні зауваження, що сприяло вдосконаленню даного видання.

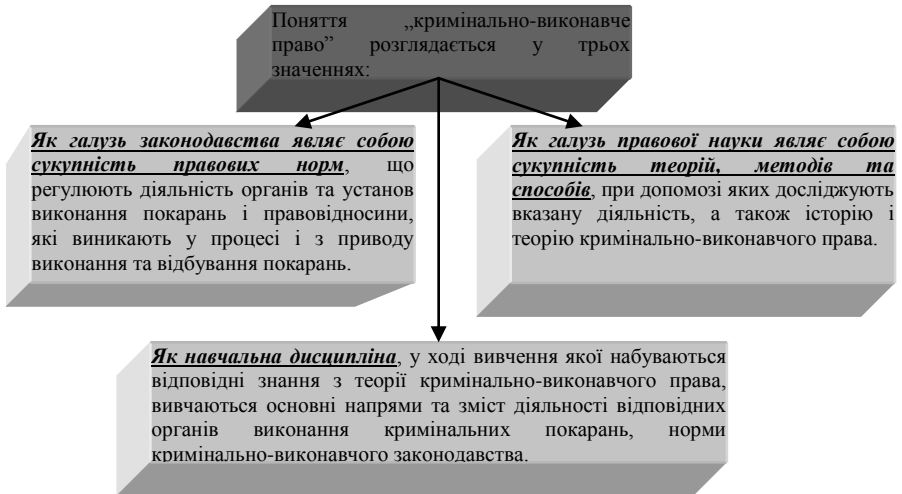
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Кримінально-виконавче право, його ознаки. Кримінально-виконавчі правовідносини.

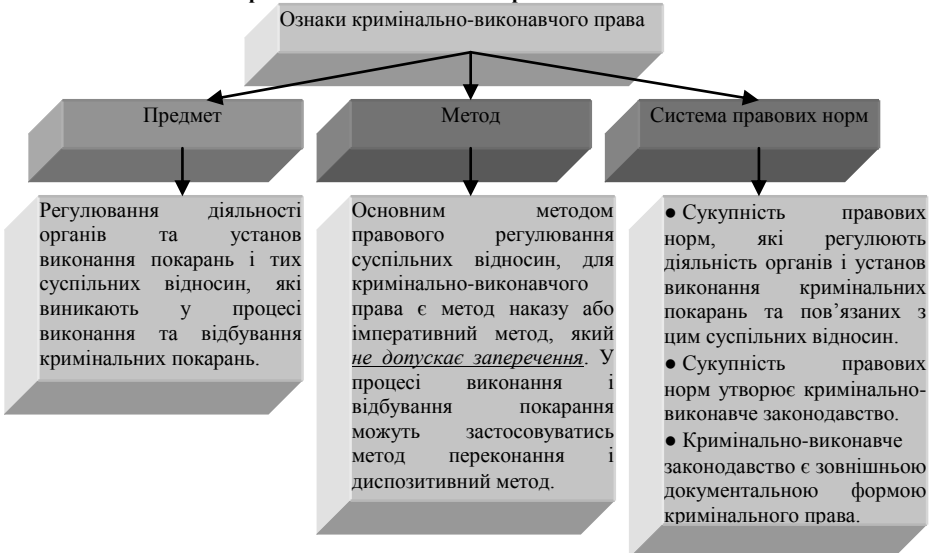
План

1. Поняття кримінально-виконавчого права.
2. Ознаки кримінально-виконавчого права.
3. Поняття кримінально-виконавчих правовідносин.

1. Поняття кримінально-виконавчого права.

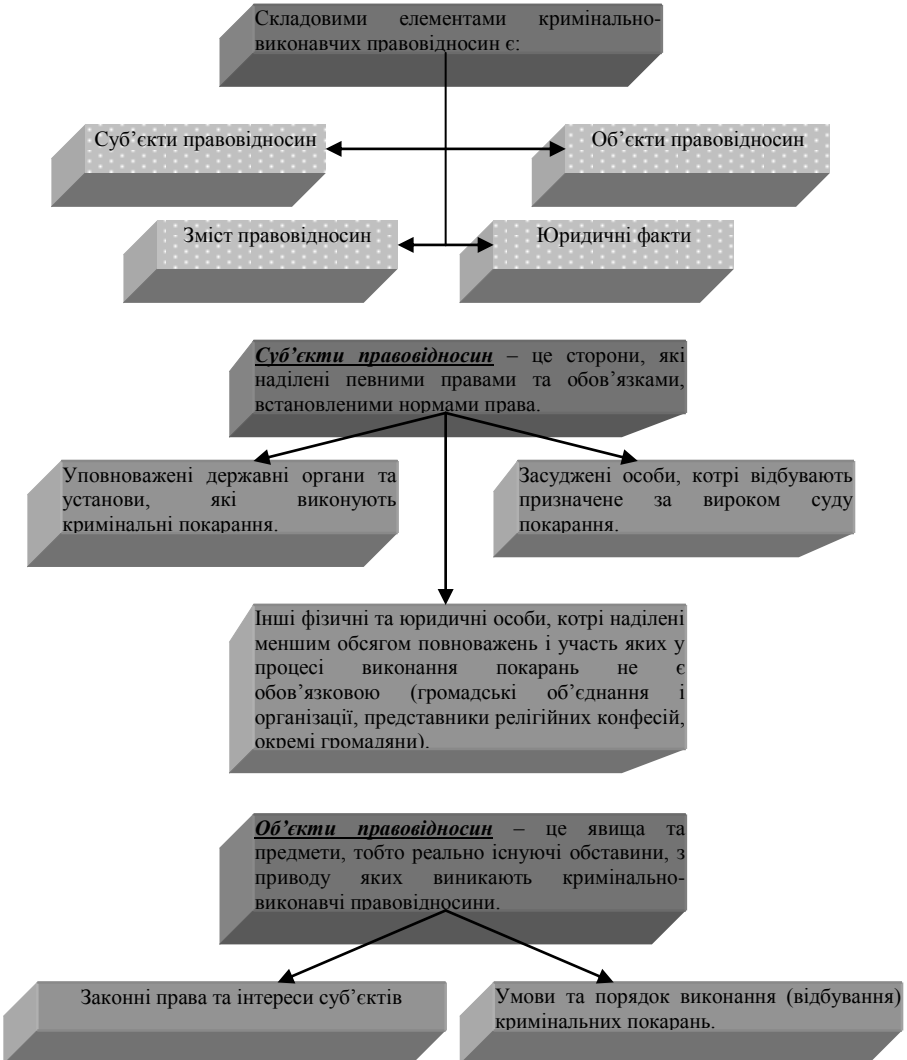

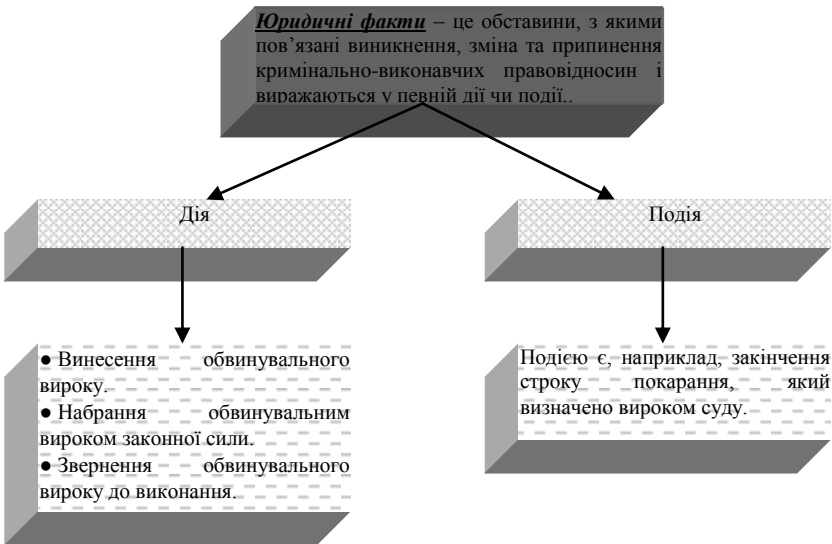
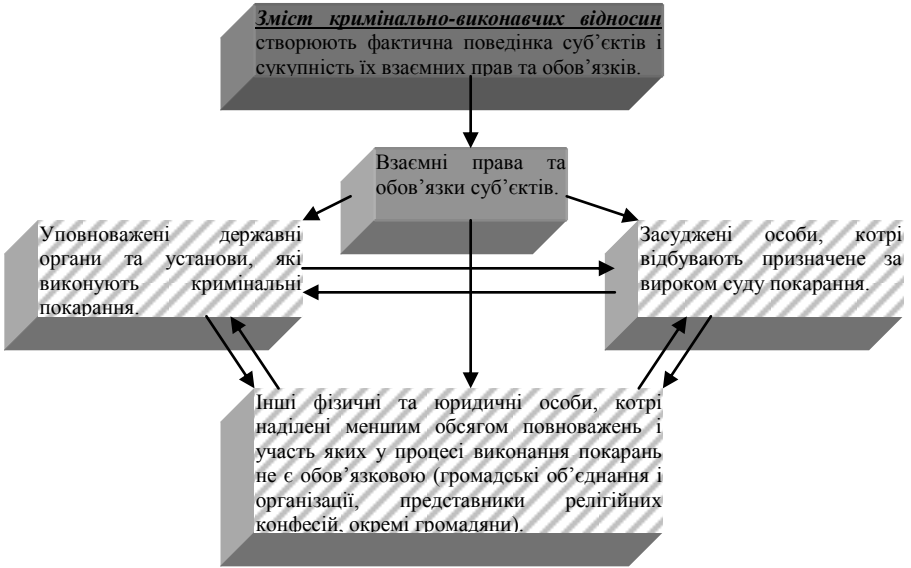
2. Ознаки кримінально-виконавчого права.

3. Поняття кримінально-виконавчих правовідносин.

Кримінально-виконавчі правовідносини – це врегульовані нормами кримінально-виконавчого права суспільні відносини між державними органами, що виконують кримінальні покарання, з одного боку, і засудженими, котрі відбувають покарання, - з іншого, які виникають з приводу та в процесі виконання і відбuvання кримінальних покарань.

Кримінально-виконавчим правовідносинам притаманні такі особливості:

- суб'єктами вказаних правовідносин можуть бути тільки відповідні органи держави, які виконують покарання, і особи, засуджені до відбування покарання вироком суду;
- правове становище цих суб'єктів нерівнозначне;
- кримінально-виконавчі правовідносини мають певний строк дії, який встановлюється вироком суду.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте зміст поняття „кримінально-виконавче право” як галузі законодавства;
2. Дайте аналіз кримінально-виконавчого права як галузі правової науки.
3. Виокреміть та проаналізуйте основні характеризуючі ознаки кримінально-виконавчого права як навчальної дисципліни.
4. Розкрийте суть поняття „кримінально-виконавчі правовідносини”.
5. Проаналізуйте основні складові кримінально-виконавчих правовідносин.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Предмет та методи кримінально-виконавчого права.
2. Кримінально-виконавчі правовідносини та їх місце у суспільстві.

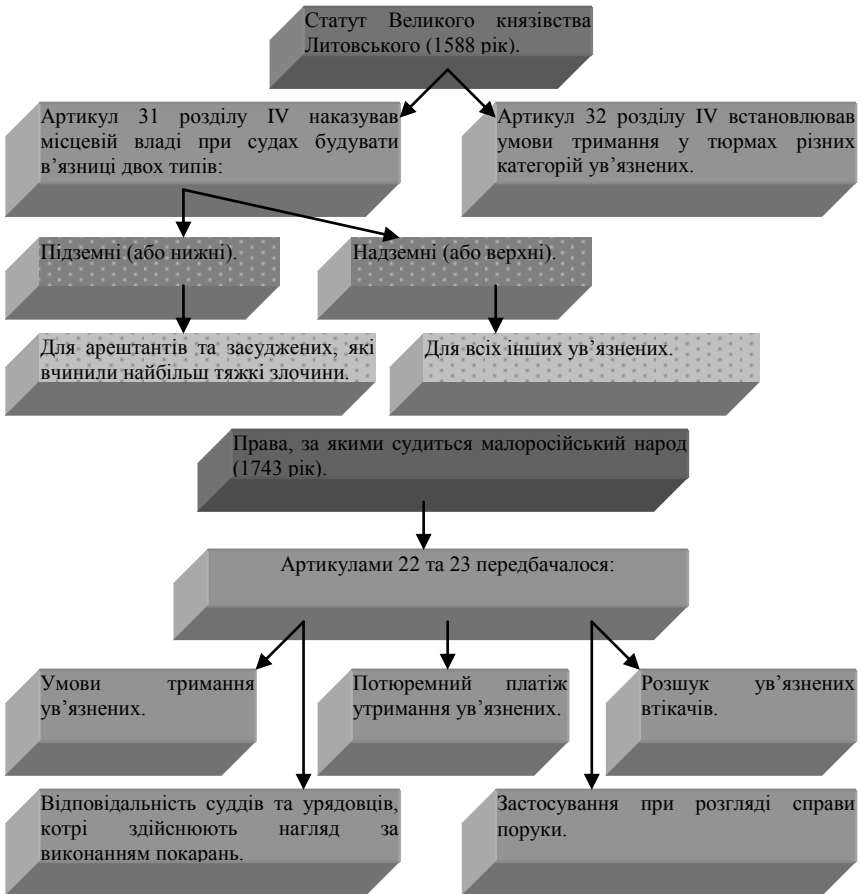
Тема 2. Історичні етапи розвитку кримінально-виконавчого законодавства України.

План

1. Перші пенітенціарні закони на теренах України.
2. Кримінально-виконавче законодавство України у радянський період.
3. Кримінально-виконавче законодавство незалежної України.

1. Перші пенітенціарні закони на теренах України.

Першим пенітенціарним законом, який діяв на теренах України був Статут Великого князівства Литовського (О. О. Малиновський).

Звід настанов та статутів щодо утримуваних під вартою і засланих (1842 рік) вкочав у себе наступні розділи:

Утворення місць тримання під вартою.

Статут про утримання у гамівних та робочих будинках.

Статут про утримуваних під вартою при поліції та у тюрмах.

Статут про арештантські роти.

Статут про засланих.

Статут товариства піклувального про тюрми, яким передбачалося п'ять засобів виправлення засуджених (1819 рік):

Безпосередній та постійний нагляд за ув'язненими.

Розміщення засуджених залежно від роду вчинення злочинів.

Здійснення настанов згідно з правилами християнського благочестя та доброї моральності.

Поміщення ув'язнених, які провинилися або буйствують, до окремих місць.

Залучення ув'язнених до корисних вправ.

Уложення про покарання кримінальні та виправні (1845 рік).

До кримінальних покарань було віднесено:

- Смертна кара.
- Заслання на каторжні роботи, а для осіб, не звільнених від тілесних покарань – ще й на додаток публічне покарання канчуками від 30 до 100 ударів та накладення тавра.
- Заслання на поселення до Сибіру, а для осіб, не звільнених від тілесних покарань, ще й публічне покарання канчуками від 10 до 30 ударів.
- Заслання на поселення до Кавказу.
- Позбавлення засудженого всіх прав відповідного стану, які зумовлювалися фактом належності засудженого до того чи іншого прошарку суспільства.

До виправних покарань було віднесено:

- Направлення до арештантських рот цивільного відомства.
- Ув'язнення у робочому будинку.
- Ув'язнення у гамівному будинку.
- Ув'язнення у фортеці.
- Ув'язнення у тюрмі.
- Тимчасовий арешт.

Статут про покарання, які накладалися мировими судьями за окремі кримінальні проступки (1864 рік):

Догана, зауваження

Арешт на строк до трьох місяців.

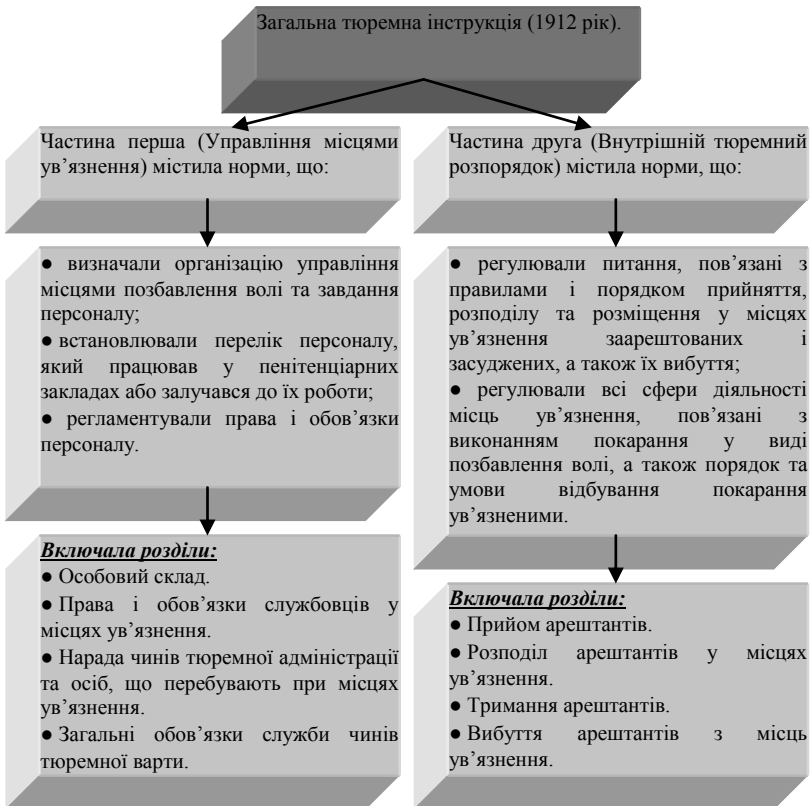
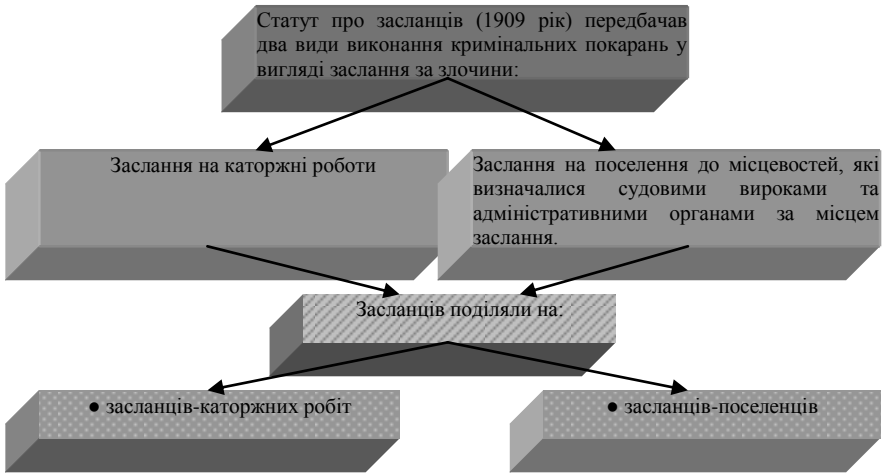
Грошове стягнення у розмірі не більше як 300 крб.

Ув'язнення у тюрмі до одного року.

Аналогічна система кримінальних покарань була передбачена і Кримінальним Уложенням від 1903 року. Відмінністю було лише заміна грошової пені кримінальним штрафом.

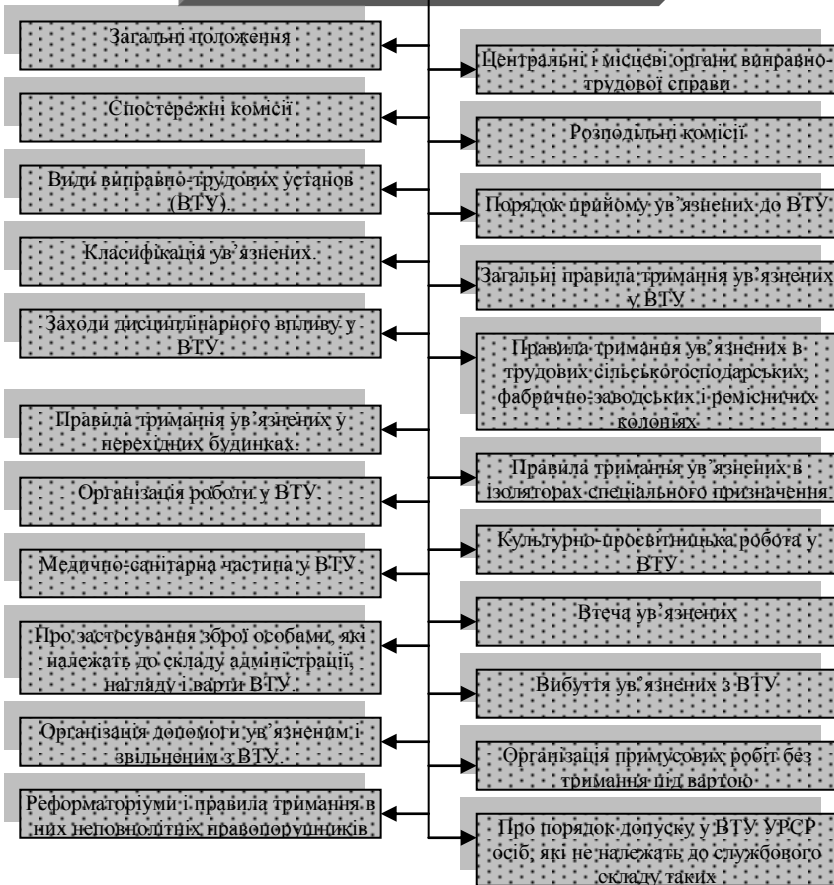

2. Кримінально-виконавче законодавство України у радянський період

На теренах України радянська виправно-трудова система була започаткована у 1920 році створенням Центрального та місцевих тюремно-каральних відділів.

Виправно-трудовий кодекс УРСР (1925 рік)
включав у себе наступні глави:

Згідно ВТК УРСР (1925 рік) усі особи, засуджені до позбавлення волі, залежно від ступеня суспільної небезпечності поділялися на три категорії (ст. 42; 47):

Перша категорія:

- найбільш небезпечні категорії злочинців;
- позбавлення волі із суворою ізоляцією;
- покарання відбувалися в ізоляторах спеціального призначення.

Друга категорія:

- ув'язнені з нетрудащих, котрі вчиняли злочини через класові переконання;
- суд не визнав за можливе таких злочинців засудити до суворой ізоляції;
- професійні злочинці;
- засуджених направляли до будинків примусових робіт.

Третя категорія:

- належали всі інші ув'язнені;
- засуджених направляли до будинків примусових робіт.

Згідно ВТК УРСР (1925 рік) усі особи, засуджені до позбавлення волі, у виправних установах поділялися на три розряди (ст. 43-44):

Початковий:

- усі ув'язнені, які прибували до виправних установ, зараховувались до початкового розряду;
- залежно від категорії ув'язнені повинні були перебувати у цьому розряді наступні строки:
 - першої категорії – не менше 1/4 строку позбавлення волі;
 - другої категорії – не менше 1/5 строку позбавлення волі;
 - третьої категорії – не менше 1/6 строку позбавлення волі

Середній:

- засуджені, переведені з початкового до середнього розряду, повинні були залишатися в ньому до 1/3 строку позбавлення волі, але не менше ніж 1/6 строку.

Вищий:

- після спливу цього строку засуджений міг бути переведений із середнього до вищого розряду.

- Залежно від категорії засудженого, відбутого строку покарання, його поведінки та праці під час відбування покарання засуджений міг бути переведений з нижчого до вищого розряду, що тягло за собою покращення правового становища та пом'якшення умов тримання засудженого.

- Переведення з нижчого розряду до середнього та із середнього – до вищого, коли сплив передбачений законом строк, не було правом ув'язненого і обов'язком адміністрації установи, а залежало від поведінки засудженого та його ставлення до праці

Форми спілкування засуджених із зовнішнім світом (ВТК УРСР 1925 рік).

Побачення засудженого на території установи з родичами чи знайомими.

- Засудженим початкового розряду дозволялося лише одне побачення на два тижні в окремо пристосованому приміщенні тільки під контролем адміністрації.
- Засудженим середнього розряду – одне побачення на тиждень (в окремо пристосованому приміщенні або безпосередньо – за особливим дозволом начальника як пільги).
- Засудженим вищого розряду – двічі на тиждень (безпосередньо – за дозволом начальника, а за відсутності дозволу – в окремих приміщеннях).

Виписування (придбання) з волі за рахунок власних коштів засудженого харчів й інших речей.

Право на випуску не залежало від виду розряду і могло бути обмежено тільки у дисциплінарному порядку.

Передача засудженому продуктів харчування або інших необхідних речей.

Листування і тимчасова відпустка засудженого на волю.

- Право на листування не залежало від виду розряду і могло бути обмежено тільки у дисциплінарному порядку.
- Засудженим, які перебували у початковому розряді, відпустки з місць позбавлення волі не надавалися і вихід їх за межі установи був заборонений.
- Засудженим, зарахованим до середнього і вищого розрядів, могли надаватися відпустки:
 - Першим – на 7 днів у календарному році по закінченні 2 місяців перебування у середньому розряді.
 - Другим – на 14 днів по закінченні 1 місяця перебування у вищому розряді.
- Засудженим, віднесеним до третьої категорії, зарахованим до середнього і вищого розряду, могли бути надані відпустки на польові роботи тривалістю до двох місяців протягом року.

Право на отримання передачі не залежало від виду розряду і могло бути обмежено тільки у дисциплінарному порядку.

Постанова ЦВК та РНК СРСР „Про зміни до статей 13, 18, 22, 38 основних засад кримінального законодавства Союзу РСР та союзних республік” (6 листопада 1929 рік) передбачала:

Позбавлення волі строком до 3 років у виправно-трудовах колоніях віддалених місцевостей СРСР.

Позбавлення волі строком понад 3 роки у виправно-трудовах таборах віддалених місцевостей СРСР.

Класифікація засуджених у виправно-трудовах таборах.

До першої категорії належали засуджені з числа трудящих, які користувалися до засудження виборчими правами і були засуджені на строк не більше п'яти років, за злочини, що не були контрреволюційними.

До другої категорії належали такі самі особи, але засуджені на строк понад п'ять років.

До третьої категорії належали всі нетрудові елементи та особи, засуджені за контрреволюційні злочини.

Режими виправно-трудовах таборів.

Початковий:

- застосовувався до всіх засуджених, які прибули до табору;
- засуджені проживали в межах табору в спеціальних приміщеннях (але без права вільного виходу з них);
- засуджені використовувалися на загальних роботах направлялися на роботу з загальним списком.

Полегшений:

- засуджені використовувалися на постійній роботі в установах, підприємствах на промислах;
- засуджені проживали в гуртожитках;
- засуджені мали право на відлучення;
- засуджені направлялися на роботу за робочими книжками;
- засуджені могли бути премійовані.

Пільговий:

- засуджені користувалися такими ж правами як і при полегшеному режимі;
- засудженим надавалося право виходу за межі табору;
- засудженим надавалось право займатися адміністративно-господарськими посадами в управлінні табору та з виконання робіт (за винятком нетрудових елементів і осіб, засуджених за контрреволюційні злочини).

Постановою ЦВК та РНК СРСР від 8 серпня 1936 р. „Про доповнення Основних начал кримінального законодавства Союзу РСР та союзних республік” було створено тюрми.

У тюрмах відбували покарання особи, засуджені за:

- особливо небезпечні злочини;

- особи, котрі здійснили спроби втечі.

- переведені з виправно-трудових таборів і виправно-трудових колоній за систематичні порушення у цих місцях позбавлення волі розпорядку;

Переведення до тюрми здійснювали органи НКВС:

- за постановою начальника НКВС СРСР із санкції Прокурора СРСР – на строк до двох років.

- за постановою начальника республіканського, крайового чи обласного управління НКВС із санкції прокурора відповідного табору – на строк до одного року.

Положення про виправно-трудові табори та колонії МВС СРСР (10 липня 1954 рік) передбачалася нова класифікація засуджених:

До виправно-трудових колоній відправлялися для відбування покарання:

- особи, засуджені до позбавлення волі строком до трьох років;
- особи, засуджені вперше за посадові, господарські та інші не особливо небезпечні злочини;
- особи переведені з дитячих трудових колоній для неповнолітніх для подальшого відбування покарання.

До виправно-трудових таборів відправлялися всі інші особи засуджені до позбавлення волі.

У 1956 році прийнято рішення про ліквідацію виправно-трудових таборів як установ, які неспроможні виконати завдання виправлення та перевиховання засуджених.

Положення про виправно-трудові колонії і тюрми МВС СРСР (1958 рік) передбачало наявність виправно-трудових колоній та тюрем.

Режим виправно-трудових колоній:

- загальний, полегшений, суворий;
- засуджені відбували покарання у виді позбавлення волі строком до 15 років.

Режим тюрем:

- загальний та суворий;
- засуджені відбували покарання у виді позбавлення волі строком до 15 років;
- засуджені особи, які вчинили тяжкі злочини, рецидивісти;
- засуджені до позбавлення волі, які були переведені з виправно-трудових колоній за злісне порушення режиму тримання, на строк до трьох років.

Виправно-трудовий кодекс УРСР (1970 рік) містив у собі наступні розділи:

Виправно-трудове законодавство Союзу РСР та Української РСР

Порядок і умови виконання покарання у вигляді позбавлення волі

Порядок і умови виконання покарання у вигляді висилки.

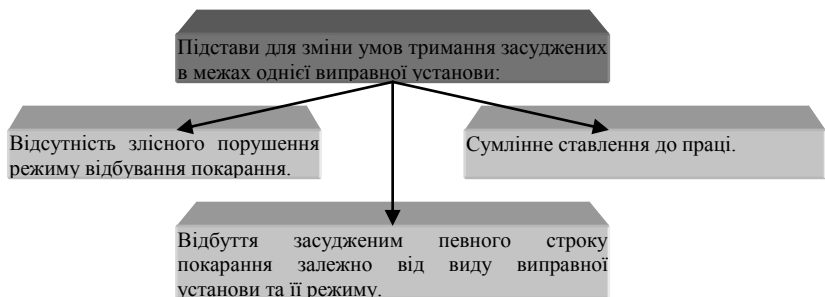
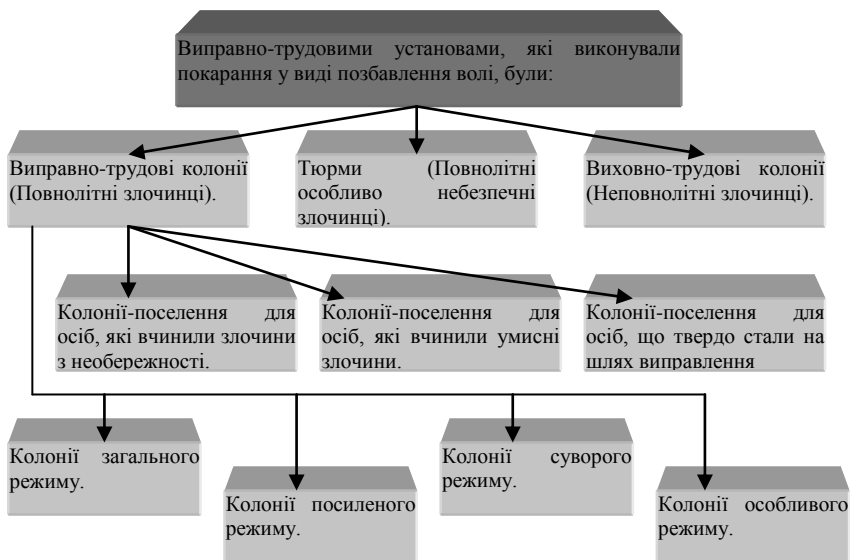
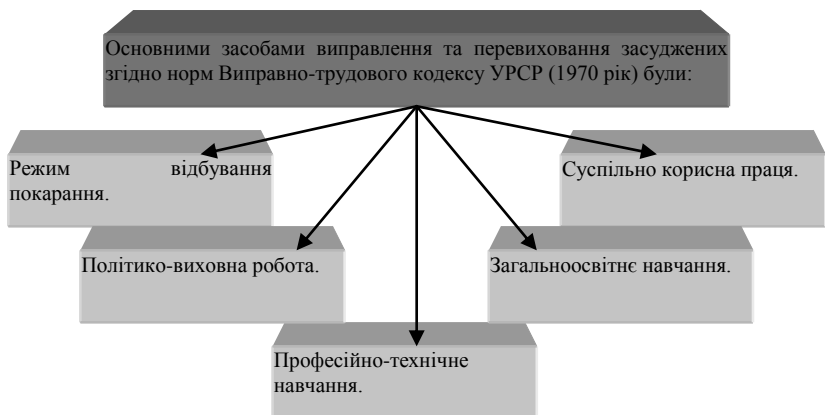
Підстави звільнення від відбування покарання; Допомога особам, звільненим з місць позбавлення волі; Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання.

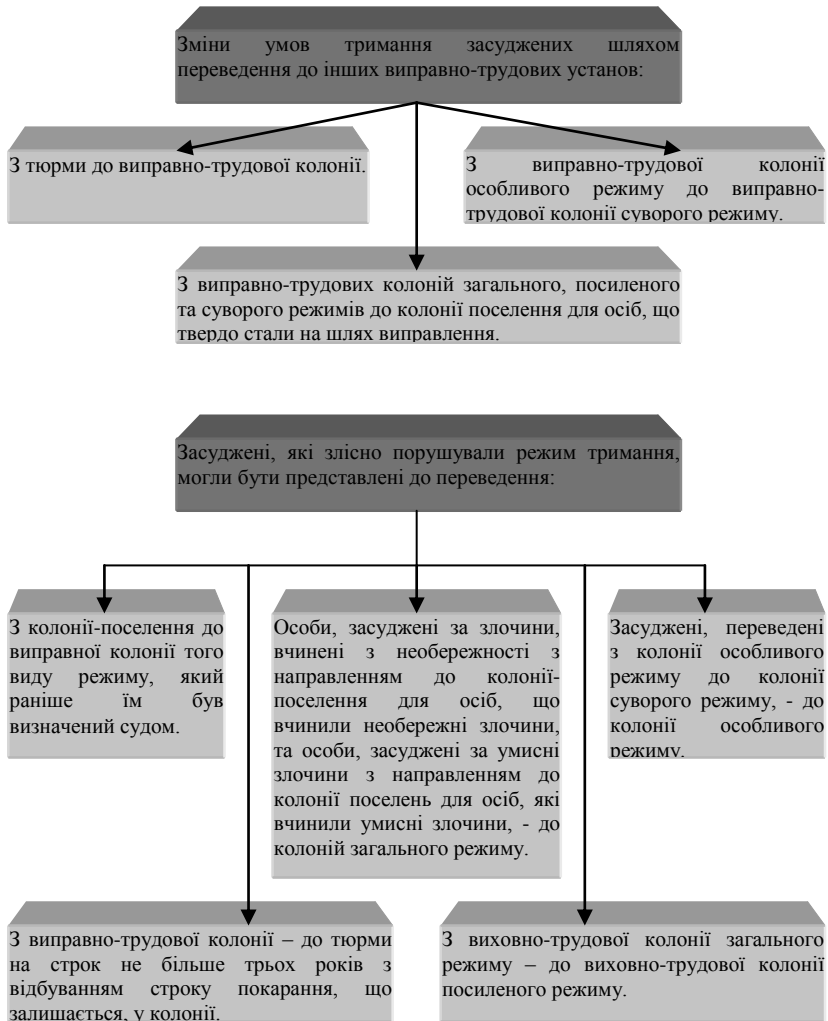
Загальні положення виконання покарання у вигляді позбавлення волі, заслання, висилки та виправних робіт без позбавлення волі.

Порядок і умови виконання покарання у вигляді заслання.

Порядок і умови виконання покарання у вигляді виправних робіт без позбавлення волі

Участь громадськості у виправленні та перевихованні засуджених.

3. Кримінально-виконавче законодавство незалежної України

Становлення системи кримінально-виконавчого законодавства незалежної України відбувалося на основі:

Законів України:

- Закон України „Про внесення змін до виправно-трудового кодексу України” від 6 березня 1992 року, яким було припинено дію розділів IV та V, що регулювали порядок і умови виконання покарання у виді заслання та висилки.
- Закон України „Про внесення змін до виправно-трудового кодексу України” від 27 липня 1994 року, яким було доповнено ВТК України розділом IX „Персонал установ і органів виконання покарань”.
- Закон України „Про внесення змін до виправно-трудового кодексу України” від 11 лютого 2001 року:
 - ◇ скасував колонії-поселення для осіб, які твердо стали на шлях виправлення;
 - ◇ скасував обмеження щодо листування засуджених, котрі відбувають покарання у тюрмі;
 - ◇ встановив, що кореспонденція засуджених, яка направляється Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, не підлягає перегляду;
 - ◇ запровадив обов’язкову повну середню освіту для засуджених, які її не мають.
- Закон України „Про внесення змін до виправно-трудового кодексу України” від 11 липня 2001 року доповнив тодішній ВТК України наступними розділами:
 - ◇ Ш-Б „Порядок і умови виконання покарання у виді громадських робіт”;
 - ◇ VI-A „Порядок і умови виконання покарання у виді арешту”;
 - ◇ VI-B „Порядок і умови відбування покарання у виді позбавлення волі”;
 - ◇ главою 20-A „Здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням”.
- 11 липня 2003 року Верховною Радою України було прийнято новий Кримінально-виконавчий кодекс України, який набув чинності з 1 січня 2004 року.

Указів Президента України:

- Указ Президента України „Про утворення Державного департаменту України з питань виконання покарань” від 22 квітня 1998 року на базі Головного управління виконання покарань МВС України як центральний орган виконавчої влади з тимчасовим підпорядкуванням МВС.
- Указ Президента України „Про затвердження Положення про Державний департамент України з питань виконання покарань” від 31 липня 1998 року.
- Указ Президента України „Про підпорядкування Державного департаменту України з питань виконання покарань Кабінету Міністрів України ” від 12 березня 1999 року.
- Указ Президента України „Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України” від 6 квітня 2011 року.
- Указ Президента України „Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України” від 8 листопада 2012 року.

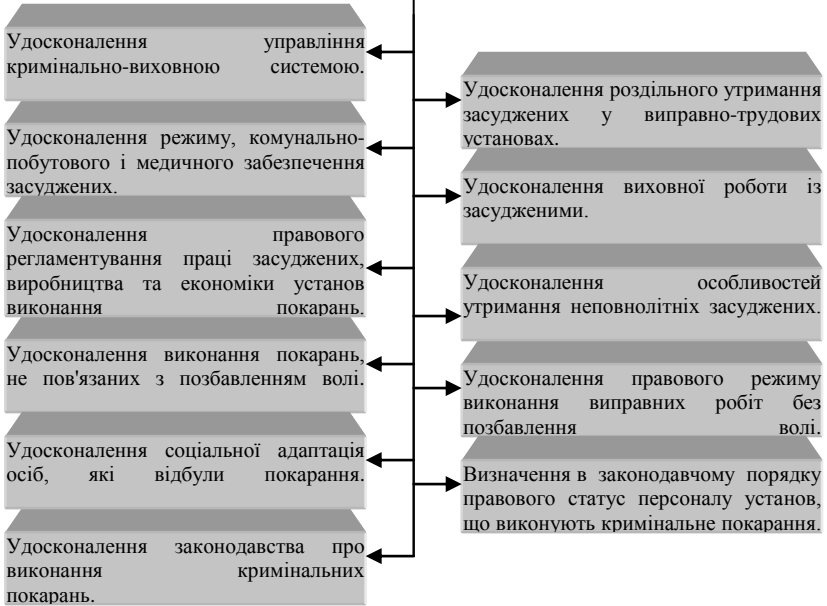
Постанови Кабінету Міністрів України:

- Постанова Кабінету Міністрів України „Про поліпшення діяльності установ кримінально-виконавчої системи” від 5 серпня 1992 року.
- Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Програми приведення умов тримання засуджених, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, а також осіб, що тримаються у слідчих ізоляторах і лікувально-трудовах профілакторіях, у відповідність з міжнародними стандартами” від 26 січня 1994 року.
- Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Програми подальшого реформування та державної підтримки кримінально-виконавчої системи на 2002-2005 роки” від 15 лютого 2002 року.
- Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державної цільової програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 роки” від 29 квітня 2013 року.

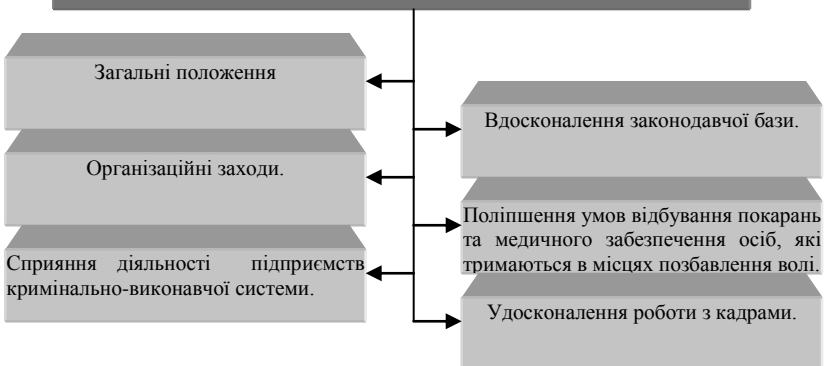
- Наказ МВС України „Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку виправно-трудовах установ” від 20 грудня 1991 року.

- Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань „Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку виправно-трудовах установ” від 5 червня 2000 року.
- Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань „Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань” від 25 грудня 2003 року.
- Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань та МВС України „Про затвердження Інструкції про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань” від 19 грудня 2003 року.
- Наказ Міністерства юстиції України „Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань” від 29 грудня 2014 року.

Постанова Кабінету Міністрів УРСР „Про Основні напрями реформи кримінально-виконавчої системи в Українській РСР ” (1991 рік) передбачала:

Програма подальшого реформування та державної підтримки кримінально-виконавчої системи на 2002-2005 роки включала наступні розділи:

Кримінально-виконавчий кодекс України (2003 рік) містить наступні глави:

Кримінально-виконавче законодавство України.

Органи і установи виконання покарань.

Виконання покарань у виді штрафу.

Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.

Виконання покарання у виді виправних робіт.

Виконання покарання у виді конфіскації майна.

Виконання покарання у виді обмеження волі.

Загальні положення виконання покарання у виді позбавлення волі.

Умови відбування покарання в колоніях.

Виховний вплив на засуджених до позбавлення волі.

Особливості відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками і неповнолітніми.

Звільнення від відбування покарання.

Нагляд за особами, звільненими від відбування покарання.

Правовий статус засуджених.

Нагляд і контроль за виконанням кримінальних покарань. Участь громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених.

Виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Виконання покарання у виді громадських робіт.

Виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців.

Виконання покарання у виді арешту.

Виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.

Режим у колоніях та засоби його забезпечення.

Праця засуджених до позбавлення волі.

Особливості відбування покарання в колоніях різних типів.

Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі.

Допомога особам, які звільнені від відбування покарання.

Здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання.

Державна цільова програма реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 роки.

Метою Програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби є:

- вдосконалення її діяльності щодо дотримання прав і свобод людини в процесі виконання кримінальних покарань;
- приведення умов тримання засуджених та осіб, узятих під варту, у відповідність з європейськими стандартами;
- створення умов для виправлення та ресоціалізації засуджених;
- здобуття ними освіти і набуття професії.

Шляхи і способи реформування Державної кримінально-виконавчої служби:

Перший варіант полягає у реалізації визначених законодавством завдань у сфері виконання кримінальних покарань та забезпеченні функціонування органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів у рамках наявної системи фінансування

Другий варіант передбачає впровадження програмного підходу до формування політики у сфері виконання кримінальних покарань на середньострокову перспективу, що дасть змогу:

- залучити до реформування Державної кримінально-виконавчої служби додаткові не заборонені законом джерела фінансування;
- підвищити ефективність управління у сфері виконання кримінальних покарань;
- забезпечити в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах порядок і умови тримання засуджених та осіб, узятих під варту, відповідно до міжнародних та національних правових норм;
- забезпечити розвиток матеріально-технічної і виробничої бази, оновлення інженерної інфраструктури установ виконання покарань та слідчих ізоляторів;
- удосконалити практику виконання кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;
- удосконалити систему підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби та підвищити рівень його соціального захисту, забезпечити наукове та науково-методичне супроводження діяльності установ виконання покарань і слідчих ізоляторів

У рамках виконання Програми передбачається здійснити заходи за такими основними напрямками:

- поліпшення умов тримання засуджених, забезпечення переходу від тримання засуджених у гуртожитках казарменого типу до блочного (камерного) їх розміщення із збільшенням норми жилої площі на одного засудженого;
- удосконалення системи охорони здоров'я засуджених та осіб, узятих під варту, підвищення якості медичної допомоги;
- підвищення рівня організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими;
- модернізація підприємств установ виконання покарань та удосконалення системи професійної підготовки засуджених;
- підвищення ефективності виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі;
- підвищення ефективності діяльності персоналу органів та установ виконання покарань.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Особливості розвитку кримінально-виконавчого законодавства України в дореволюційний період. Дайте соціально-правову характеристику.
2. Дайте характеристику специфіки розвитку кримінально-виконавчого законодавства України в радянський період.
3. Розвиток кримінально-виконавчого законодавства в незалежній Україні. Дайте соціально-правовий аналіз.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Статут Великого князівства Литовського (1588 рік) в історії становлення вітчизняної пенітенціарної системи.
2. Права, за якими судиться малоросійський народ (1743 рік): правовий статус засуджених.
3. Звід настанов та статутів щодо утримуваних під вартою і засланців (1842 рік). Правовий аналіз.
4. Статут товариства піклувального про тюрми (1819 рік): правовий статус засуджених.
5. Уложення про покарання кримінальні та виправні (1845 рік): правовий аналіз специфіки застосування кримінальних покарань.
6. Статут про покарання, які накладалися мировими судьями за окремі кримінальні проступки (1864 рік). Аналіз правових положень в контексті дослідження можливостей їх застосування у розбудові вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства.
7. Статут про утримання під вартою (1890 рік): правовий статус осіб утримуваних під вартою.
8. Загальна тюремна інструкція (1912 рік) та її значення в управлінні тогочасними тюремними установами.
9. Правила внутрішнього тюремного розпорядку (1916 рік) в контексті прав засуджених.
10. Виправно-трудоий кодекс УРСР (1925 рік) та правовий статус засуджених.

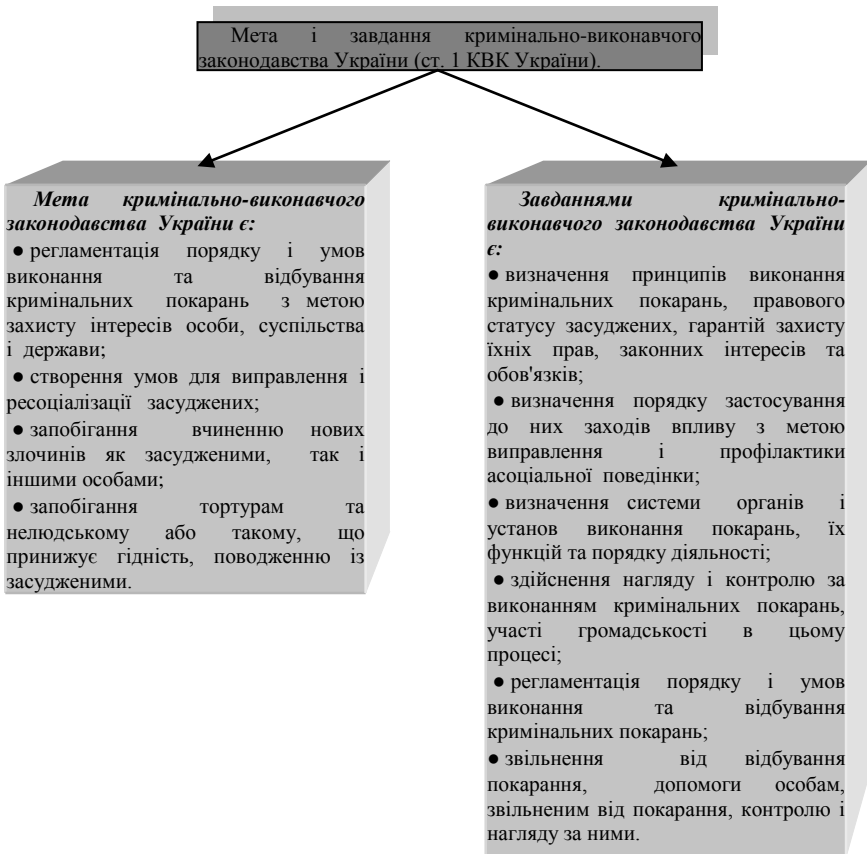
11. Виправно-трудоий кодекс УРСР (1970 рік) та правовий статус засуджених.
12. Розвиток вітчизняного кримінально-виконавчого законодавство в умовах адаптації України до вимог Європейського Союзу.

Тема 3 : Кримінально-виконавче законодавство України.

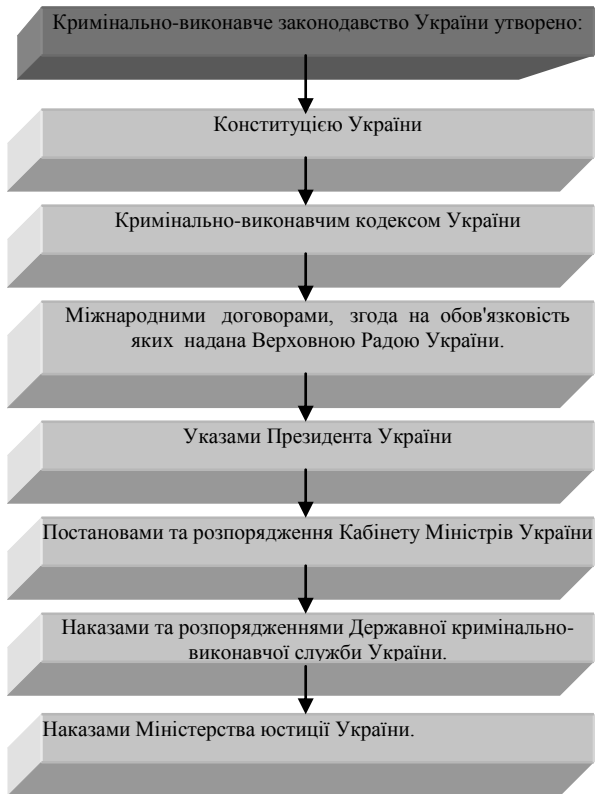
План

1. Мета і завдання кримінально-виконавчого законодавства України.
2. Джерельної бази кримінально-виконавчого законодавства України.
3. Суть та зміст принципів кримінально-виконавчого законодавства України.

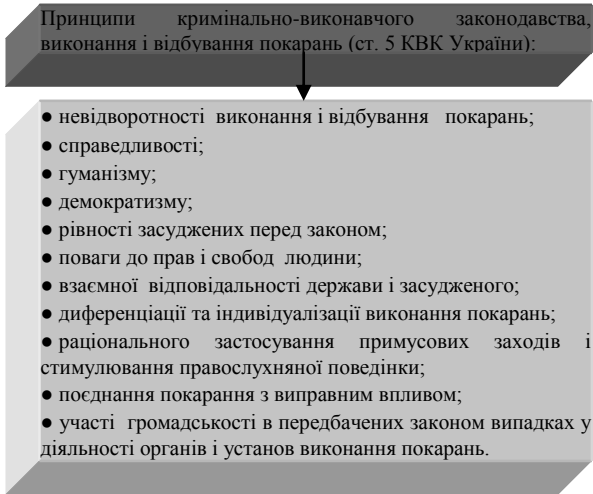
1. Мета і завдання кримінально-виконавчого законодавства України.

2. Джерельної бази кримінально-виконавчого законодавства України.

3. Суть та зміст принципів кримінально-виконавчого законодавства України.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Проаналізуйте мету кримінально-виконавчого законодавства України.
2. Дайте аналіз завдань кримінально-виконавчого законодавства України.
3. Дайте аналіз принципам кримінально-виконавчого законодавства України.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Конституційні принципи в системі кримінально-виконавчого законодавства України: практика поєднання.
2. Міжнародні договори в системі кримінально-виконавчого законодавства України: практика поєднання.
3. Укази Президента України як джерело формування кримінально-виконавчого законодавства.
4. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України в системі нормативного впливу на кримінально-виконавче законотворення.

Тема 4. Правовий статус засуджених

План

1. Права засуджених.
2. Обов'язки засуджених.

1. Права засуджених

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду (ч. 3 ст. 63 Конституції України; ст. 7 КВК України).

Засуджені мають право:

- на отримання інформації про свої права і обов'язки, порядок і умови виконання та відбування призначеного судом покарання;
- на гуманне ставлення до себе і на повагу гідності, властивій людській особистості;
- звертатися відповідно до законодавства з пропозиціями, заявами і скаргами до:
 - адміністрації органів і установ виконання покарань;
 - Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;
 - Європейського суду з прав людини;
 - судів України;
 - органів прокуратури;
 - органів державної влади;
 - органів місцевого самоврядування;
 - громадських об'єднань громадян.
- Давати пояснення і вести листування, а також звертатися з пропозиціями, заявами і скаргами рідною мовою. Відповіді засудженим даються мовою звернення;
- на охорону здоров'я в обсязі, встановленому Основами законодавства України про охорону здоров'я, за винятком обмежень, передбачених законом;
- на соціальне забезпечення, у тому числі й на отримання пенсій, відповідно до законів України.
- Засудженому гарантується право на правову допомогу.
- Засуджені іноземці мають право підтримувати зв'язок з дипломатичними представництвами і консульськими установами своїх держав;
- особи без громадянства, а також громадяни держав, що не мають дипломатичних представництв або консульських установ в Україні, - з дипломатичними представництвами держави, яка взяла на себе охорону їхніх інтересів, або міжнародними органами чи організаціями, які здійснюють їх захист (ст. 8 КВК України).
- Засуджені мають право на особисту безпеку(ст. 10 КВК України).

2. **Обов'язки засуджених.**

Засуджені зобов'язані:

- виконувати встановлені законодавством обов'язки громадян України, неухильно додержуватися правил поведінки, які передбачені для засуджених, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших осіб;
- виконувати законні вимоги адміністрації органів і установ виконання покарань;
- ввічливо ставитися до персоналу, інших осіб, які відвідують установи виконання покарань, а також до інших засуджених;
- з'являтися за викликом адміністрації органів і установ виконання покарань.
- Невиконання засудженими своїх обов'язків і законних вимог адміністрації органів і установ виконання покарань тягне за собою встановлену законом відповідальність.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Проаналізуйте права засуджених за законодавством України.
2. Розкрийте зміст обов'язків засуджених у відповідності до вітчизняного законодавства.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

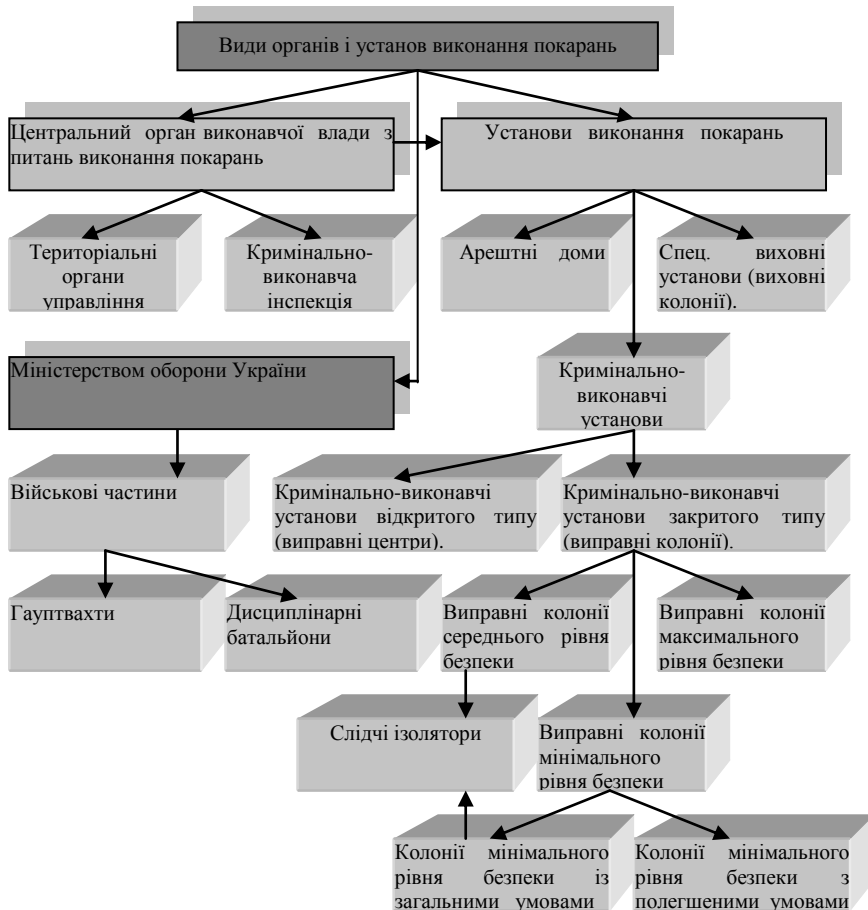
1. Історія розвитку правового статусу засуджених на теренах України.
2. Вітчизняні та міжнародні стандарти прав засуджених: порівняльні аспекти.

Тема 5. Органи і установи виконання покарань

План

1. Види органів і установ виконання покарань.
2. Центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань.
3. Установи виконання покарань.

1. Види органів і установ виконання покарань

2. Центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань.

Центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань є:

- Державна пенітенціарна служба України (ДПтС України), діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.
- ДПтС України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, актами і дорученнями Президента України та Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства юстиції України, іншими актами законодавства України, дорученнями Міністра юстиції України.

Повноваження
Державної виконавчої служби:

- виконує покарання у виді конфіскації майна у випадках та в порядку, передбаченим КВК України та законами України.

Повноваження
кримінально-виконавчої інспекції:

- виконує покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт;
- здійснює контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, а також звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років;
- встановлює періодичність та дні проведення реєстрації засуджених до покарань у виді громадських і виправних робіт, а також осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

3. Установи виконання покарань.

Повноваження арештних домів:

- арештні доми виконують покарання у виді арешту.
- в арештних домах тримаються повнолітні особи, а також неповнолітні, яким на момент постановлення вироку виповнилося шістнадцять років і які засуджені за злочини невеликої тяжкості.

Повноваження спец. виховних установ (виховних колоній):

- виховні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Повноваження кримінально-виконавчих установ відкритого типу (виправних центрів):

- виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі стосовно осіб, засуджених за злочини невеликої та середньої тяжкості, а також засуджених, яким даний вид покарання призначено відповідно до статей 82, 389 Кримінального кодексу України.

Повноваження кримінально-виконавчих установ закритого типу (виправних колоній):

- виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі.

Засуджені до позбавлення волі відбувають покарання у виправних колоніях:

мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання:

- засуджені вперше до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності, злочини невеликої та середньої тяжкості;
- особи, переведені з колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і колоній середнього рівня безпеки в порядку, передбаченому КВК України.

мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання:

- чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за злочини невеликої та середньої тяжкості;
- жінки, засуджені за злочини невеликої та середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі злочини;
- у виправній колонії цього виду можуть відбувати покарання також засуджені, переведені з виховних колоній у порядку, встановленому статтею 147 КВК України;
- у секторі середнього рівня безпеки виправної колонії цього виду можуть відбувати покарання також жінки, засуджені до довічного позбавлення волі.

середнього рівня безпеки:

- жінки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі;
- жінки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк в порядку помилування або амністії;
- чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за тяжкі та особливо тяжкі злочини;
- чоловіки, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі;
- чоловіки, засуджені за вчинення умисного злочину середньої тяжкості в період відбування покарання у виді позбавлення волі;
- засуджені, переведені з колоній максимального рівня безпеки в порядку, передбаченому КВК України;
- у секторі максимального рівня безпеки виправної колонії цього виду можуть відбувати покарання також чоловіки, засуджені до довічного позбавлення волі.

максимального рівня безпеки

- чоловіки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі;
- чоловіки, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі;
- чоловіки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування або амністії;
- чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;
- чоловіки, засуджені за вчинення умисного тяжкого або особливо тяжкого злочину в період відбування покарання у виді позбавлення волі;
- чоловіки, переведені з колоній середнього рівня безпеки в порядку, передбаченому КВК України.

Слідчі ізолятори:

- виконують функції виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання;
- виконують функції виправних колоній середнього рівня безпеки стосовно засуджених, які залишені для роботи з господарського обслуговування.

Військові частини, гауптвахти виконують:

- покарання у виді:**
- позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу;
 - службового обмеження для військовослужбовців, засуджених за злочини невеликої тяжкості;
 - арешту з утриманням засуджених на гауптвахтах;
 - здійснюють контроль за поведінкою засуджених військовослужбовців, звільнених від відбування покарання з випробуванням.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте структуру органів та установ виконання покарань в Україні.
2. Охарактеризуйте місце Центрального органу виконавчої влади у системі органів виконання покарань.
3. Проаналізуйте особливості установ виконання кримінальних покарань за вітчизняним кримінально-виконавчим законодавством.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історія розвитку тюрем на території сучасної України.
2. Історія розвитку арештних домів та території сучасної України.
3. Вітчизняна та зарубіжні системи установ виконання покарань: порівняльні аспекти правового статусу.

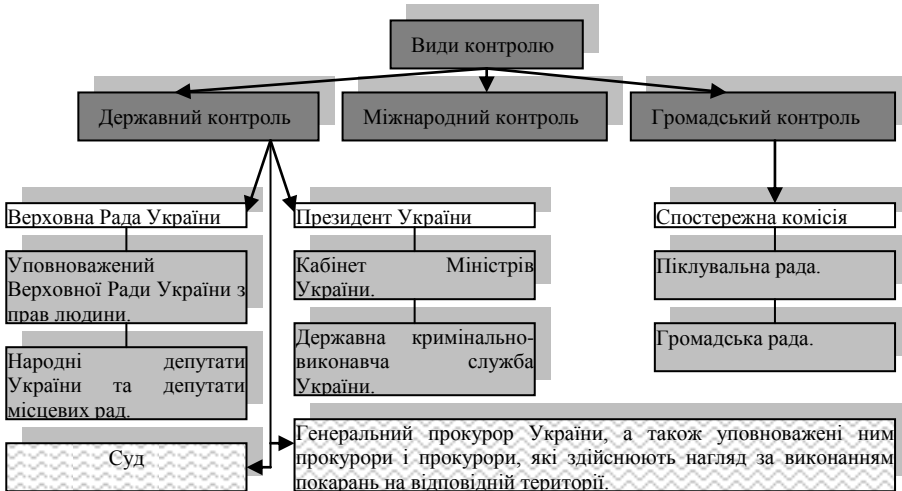
Тема 6: Контроль і нагляд за виконанням кримінальних покарань.

План

1. Структура органів з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
2. Міжнародний контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.
3. Верховна Рада України та її повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
4. Президент України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
5. Кабінет Міністрів України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
6. Суд і прокуратура та їх повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
7. Громадський контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.

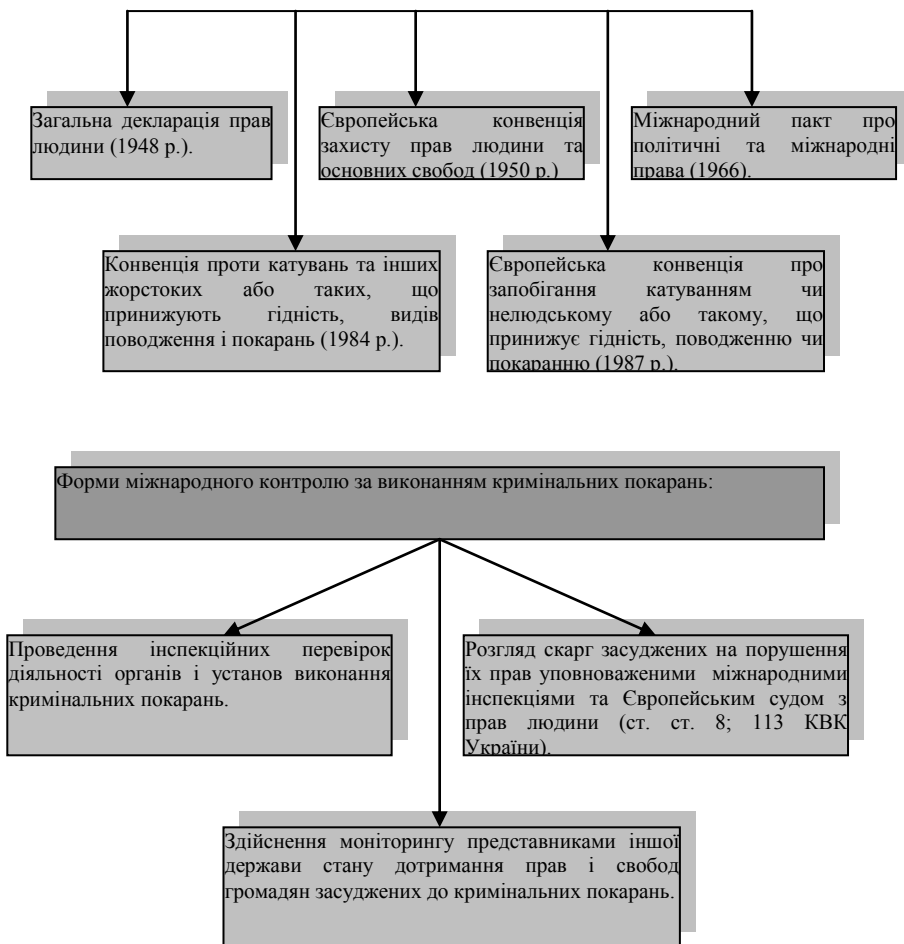
1. Структура органів з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.

Контроль за виконанням кримінальних покарань являє собою систему спостереження та перевірки відповідності діяльності установ і органів виконання покарань вимогам кримінально-виконавчого законодавства та інших нормативних актів з метою виявлення і усунення наявних порушень та їх запобігання їм у майбутньому.¹

2. Міжнародний контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.

(Основні джерела права здійснення міжнародного контролю за виконанням кримінальних покарань).

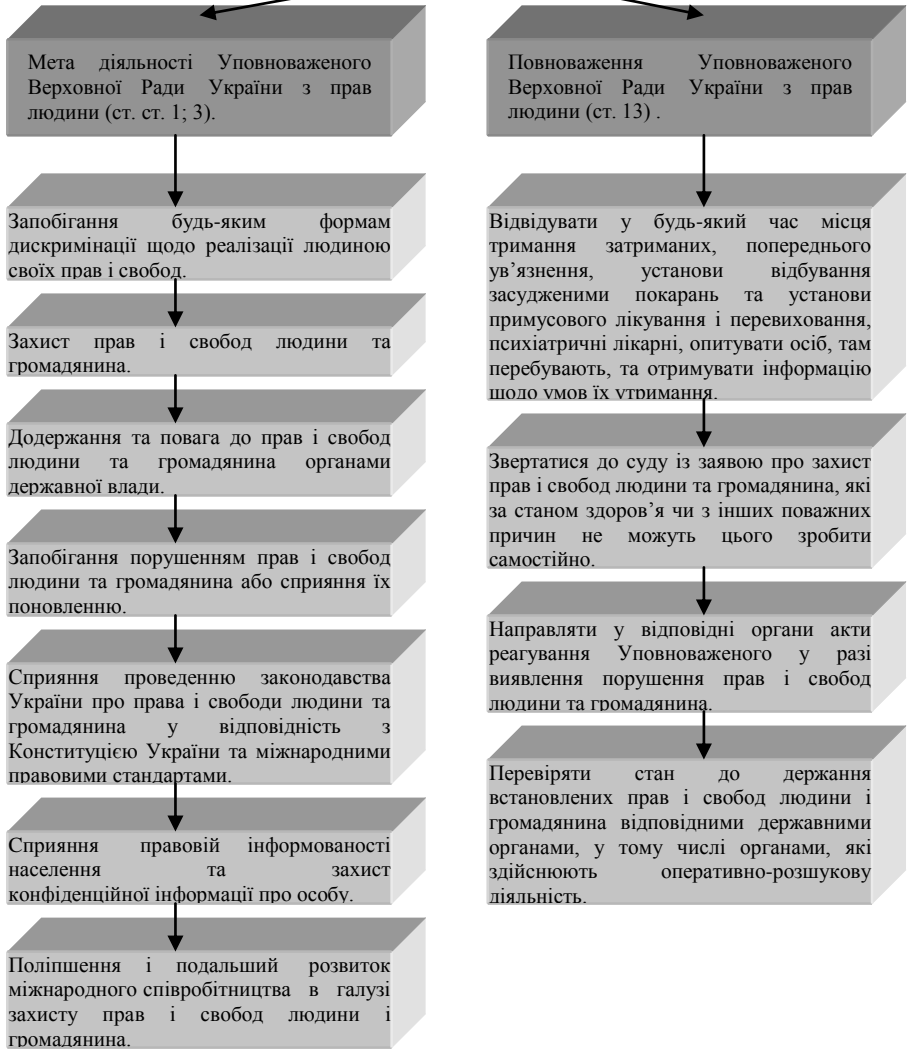
3. Верховна Рада України та її повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.

(Правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Конституцією України)

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

(Правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Законом України „Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини”)

Народні депутати України та депутати місцевих рад.

(Правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Конституцією України та Законами України „Про статус народного депутата України” та „Про статус депутатів місцевих рад”).

Народний депутат України

П. 5 ст. 6; ст. 12 Закону України „Про статус народного депутата України”: Народний депутат бере участь у роботі над законопроектами, іншими актами Верховної Ради України.

П.2 ст. 7; ст. 16 Закону України „Про статус народного депутата України”: Народний депутат відповідно до закону розглядає звернення виборців, а також від підприємств, установ, організацій, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, вживає заходів для реалізації їх пропозицій і законних вимог, інформує виборців про свою депутатську діяльність під час особистих зустрічей з ними та через засоби масової інформації.

П. 4; 5; 12 ст. 11; ст. 15; ст. 17 Закону України „Про статус народного депутата України” – надають можливість народному депутату:

- виступати із законодавчою ініціативою у Верховній Раді України;
- звертатися із депутатськими запитами, вимагати відповіді на них;
- порушувати питання про перевірку діяльності підприємств, установ, організацій, розташованих на території України і щодо яких є дані про порушення ними законодавства України, про створення з цією метою тимчасових слідчих комісій.

Депутати місцевих рад

Ч. 1 ст. 2 Закону України „Про статус депутатів місцевих рад”: Депутат сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради є представником інтересів територіальної громади села, селища, міста чи їх громад.

Ч. 1; 2 ст. 11; ст. 13; ст. 21 Закону України „Про статус депутатів місцевих рад” передбачає право депутата:

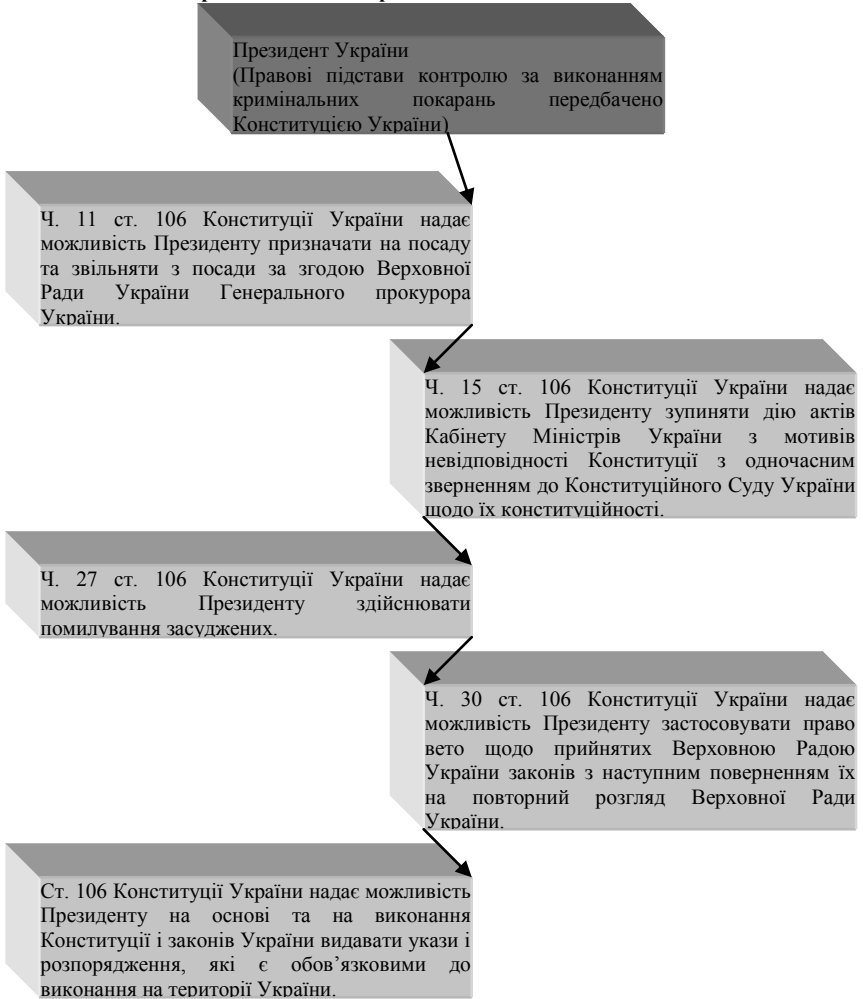
- офіційно представляти виборців свого виборчого округу та інтереси територіальної громади в місцевих органах виконавчої влади, відповідних органах місцевого самоврядування;
- порушувати перед органами і організаціями та їх посадовими особами, а також керівниками правоохоронних та контролюючих органів питання, що зачіпають інтереси виборців, та вимагати їх вирішення;
- на депутатське звернення, депутатський запит, депутатське запитання.

Ст.12 Закону України „Про статус депутатів місцевих рад” передбачає право депутата місцевої ради на розгляд пропозицій, заяв і скарг громадян.

Ст.15 Закону України „Про статус депутатів місцевих рад” передбачає право депутата місцевої ради вимагати усунення порушення законності.

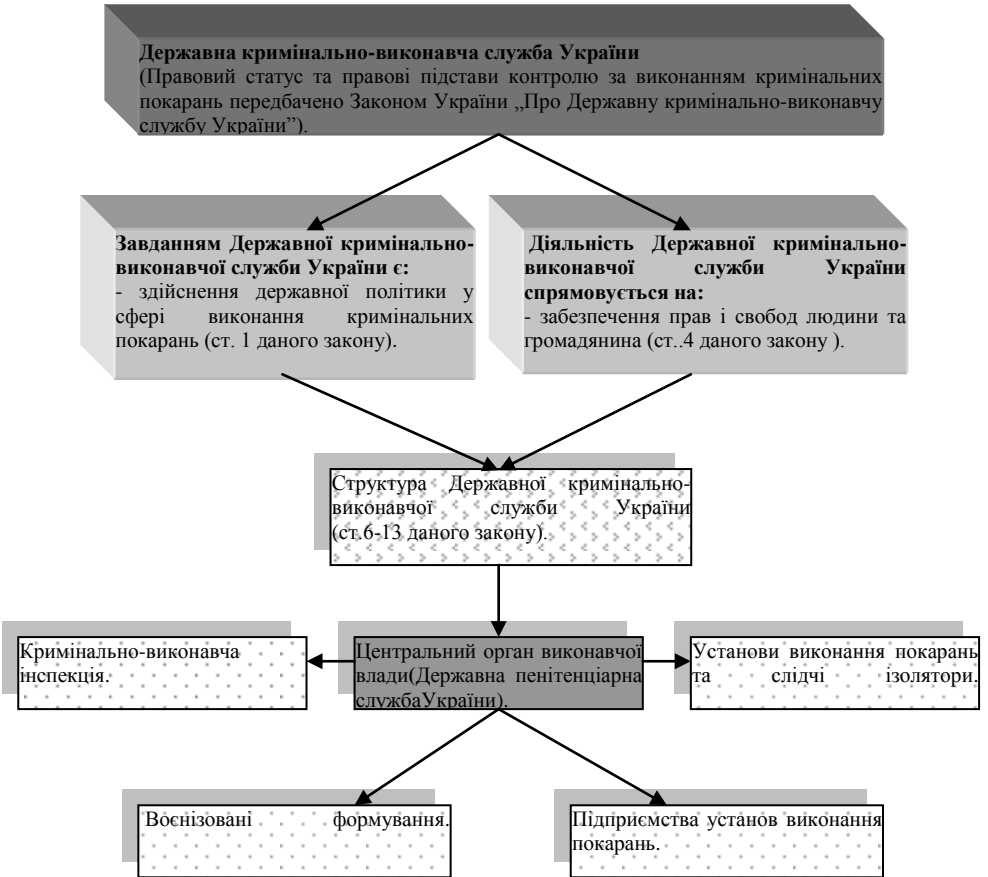
Ст. 24 Закону України „Про статус депутатів місцевих рад” передбачає право депутата місцевої ради порушувати питання про перевірку діяльності виконавчих органів ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності.

4. Президент України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.

5. Кабінет Міністрів України та його повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.

Державна пенітенціарна служба України

- (Правовий статус та правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Положенням про Державну пенітенціарну службу України).
- Державна пенітенціарна служба України (ДПтС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якої спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України, входить до системи органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань (Ч. 1 даного Положення).

Основні завдання ДПтС України (Ч. 3 даного Положення).

Реалізація державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Внесення пропозицій щодо формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

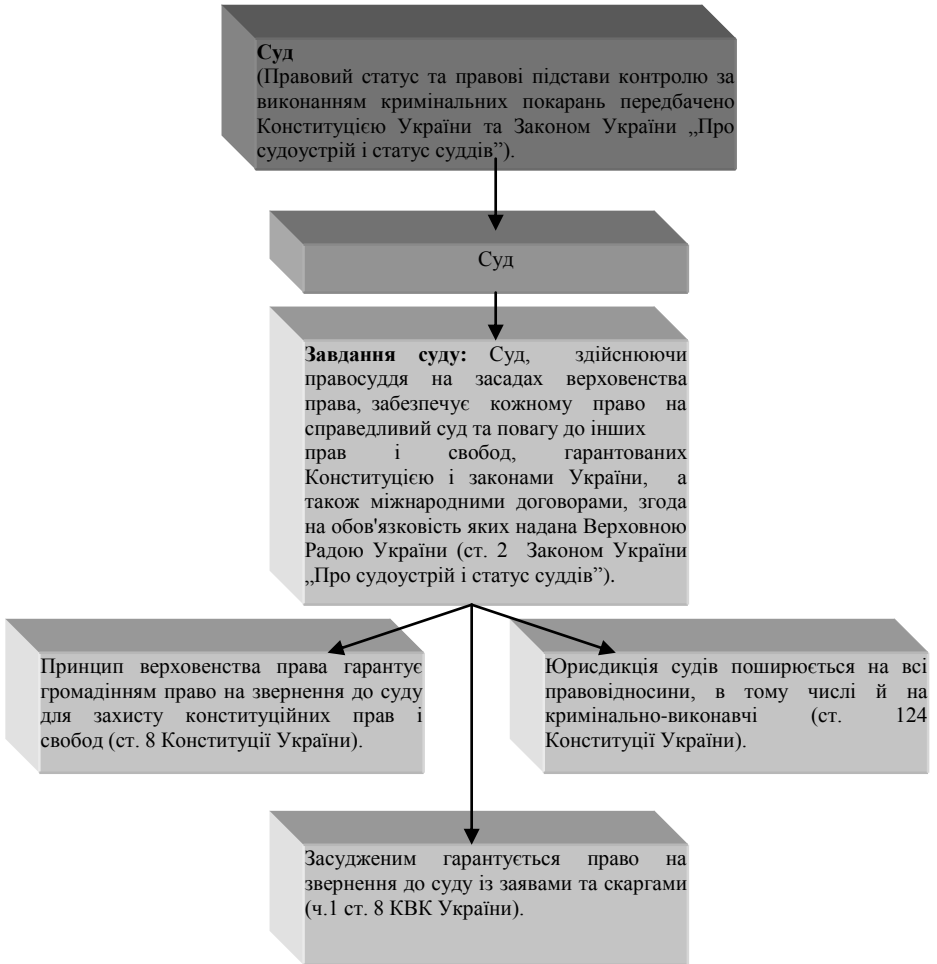
Забезпечення формування системи наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів, які застосовуються до засуджених та осіб, узятих під варту.

Контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених і осіб, узятих під варту.

Повноваження ДПтС України (Ч. 4 даного Положення).

- забезпечує виконання державних цільових програм, що належать до сфери управління ДПтС України;
- організовує та контролює виконання застосування передбачених законом засобів виправлення засуджених;
- забезпечує дотримання вимог законодавства в органах і установах, що належать до сфери управління ДПтС України;
- організовує забезпечення безпеки осіб, які тримаються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах;
- визначає вид установи виконання покарань, у якій відбуватимуться покарання засуджені до позбавлення волі;
- забезпечує виконання актів амністії та помилування;
- організовує проведення соціально-виховної та психологічної роботи з особами, які відбувають покарання;
- сприяє спостережним комісіям та об'єднанням громадян у здійсненні громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань;
- встановлює і підтримує міжнародні зв'язки у сфері виконання кримінальних покарань, протидіє злочинності.

6. Суд і прокуратура та їх повноваження з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.

Прокуратура

(Правовий статус та правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Конституцією України та Законом України „Про прокуратуру“).

- **Нагляд за виконанням кримінальних покарань є виключною компетенцією прокуратури** як державного органу і полягає у діяльності прокурора із забезпечення додержання законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (ст. 121 Конституції України, ст. 22 КВК України).
- **Предметом нагляду є додержання законності під час перебування осіб у місцях тримання затриманих, попереднього ув'язнення, в установах виконання покарань, інших установах, що виконують покарання або заходи примусового характеру, які призначаються судом, додержання встановленого кримінально-виконавчим законодавством порядку та умов тримання або відбування покарання особами у цих установах, їх прав і виконання ними своїх обов'язків.**

Прокурор має право:

- у будь-який час відвідувати місця тримання затриманих, попереднього ув'язнення, установи, в яких засуджені відбувають покарання, установи для примусового лікування і перевиховання, опитувати осіб, що там перебувають, знайомитись з документами, на підставі яких ці особи затримані, заарештовані, засуджені або до них застосовано заходи примусового характеру;
- перевіряти законність наказів, розпоряджень і постанов адміністрації цих установ та в разі їх невідповідності законодавству зупиняти виконання таких актів або скасовувати їх, вимагати від посадових чи службових осіб усунення порушень або надання пояснень з приводу допущених порушень.

Прокурор зобов'язаний:

- негайно звільнити особу, яка незаконно перебуває в місцях тримання затриманих, попереднього ув'язнення, обмеження чи позбавлення волі або в установі для виконання заходів примусового характеру.

Структурні підрозділи прокуратури та їх повноваження у сфері нагляду за дотриманням законодавства при виконанні кримінальних покарань

7. Громадський контроль та нагляд за виконанням кримінальних покарань.

Піклувальна рада

(Правовий статус та правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено Положенням „Про піклувальні ради при спеціальних виховних установах” та КВК України).

Мета створення піклувальних рад: надання допомоги адміністрації виховної колонії в організації навчально-виховного процесу і зміцненні матеріально-технічної бази колонії, вирішення питань соціального захисту засуджених, трудового і побутового влаштування осіб, які звільнюються (ч. 1 ст. 149 КВК України).

До основних завдань піклувальних рад належать:

- надання допомоги виховним колоніям з питань соціального захисту засуджених неповнолітніх осіб;
- сприяння громадським організаціям, органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування, підприємствам, установам і організаціям незалежно від форми власності у вирішенні питань, пов'язаних з поліпшенням становища засуджених неповнолітніх, дотриманням їх прав і законних інтересів;
- здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу у виховних колоніях, зміцнення їх матеріально-технічної бази, вирішення питань трудового побутового влаштування неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання.

Функції піклувальних рад:

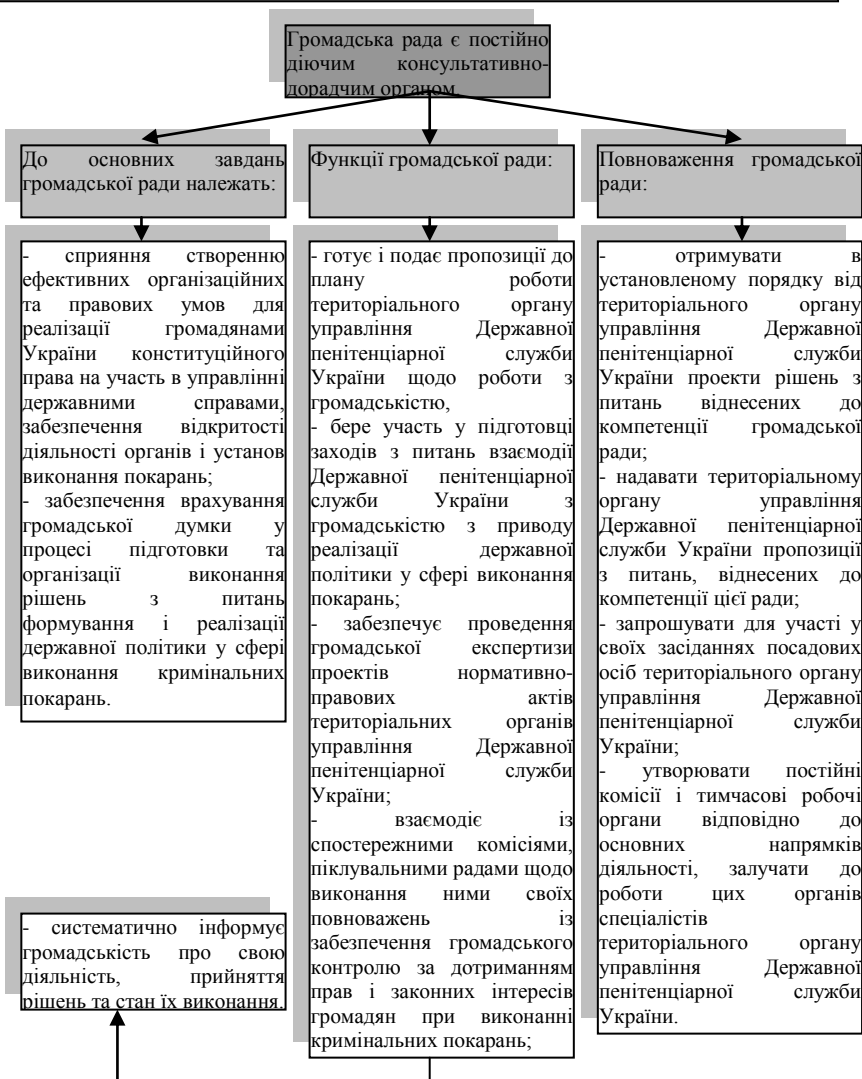
- забезпечують розроблення та проведення у виховних колоніях заходів, спрямованих на поліпшення становища засуджених;
- подають пропозиції до проєктів регіональних програм підтримки діяльності виховних колоній;
- взаємодіють з органами влади, місцевим самоврядуванням та громадськими організаціями з питань сприяння діяльності виховних колоній;
- надають допомогу адміністрації виховних колоній у проведенні соціально-виховної роботи із засудженими;
- сприяють поліпшенню матеріально-побутового та медико-санітарного забезпечення засуджених;
- здійснюють шефство над сиротами та соціальний патронаж стосовно неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання.

Повноваження піклувальних рад:

- доручати членам ради відвідувати виховні колонії та вивчати стан побутового і санітарного забезпечення засуджених, умови праці та навчання, стан соціально-виховної роботи;
- запрошувати на свої засідання представників виховних колоній, органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських організацій;
- проводити особистий прийом засуджених, розглядати їх звернення та приймати за ними рішення;
- вносити на розгляд адміністрації виховних колоній, органів влади та місцевого самоврядування пропозиції щодо:
 - а) удосконалення діяльності виховних колоній з питань поліпшення правового становища засуджених;
 - б) організації соціальної адаптації неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання;
 - в) забезпечення соціально-правового захисту персоналу виховних колоній.

Громадська рада

(Правовий статус та правові підстави контролю за виконанням кримінальних покарань передбачено наказом „Про утворення громадських рад при Державному департаменті України з питань виконання покарань та при його територіальних органах управління”, яким затверджено Типове положення про громадську раду при територіальному органі управління Департаменту, Указом Президента України „Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики” і Постановою Кабінету Міністрів України „Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”).

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте повноваження Верховної Ради України з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
2. Дайте аналіз повноважень Президента України з питань контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
3. Розкрийте зміст повноважень Кабінету Міністрів України з питань контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань.
4. Прокуратура та її повноваження з питань контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань. Дайте правовий аналіз.
5. Суд та його повноваження з питань контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань. Дайте правовий аналіз.
6. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини в системі державних органів з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань. Дайте правовий аналіз.
7. Народні депутати України та депутати місцевих рад і їх права з контролю та нагляду за виконанням кримінальних покарань. Дайте правовий аналіз.
8. Охарактеризуйте правосуб'єктність спостережної комісії при установах виконання покарань.
9. Проаналізуйте повноваження піклувальної ради при установах виконання покарань.
10. Розкрийте зміст правового статусу громадської ради при установах виконання покарань.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

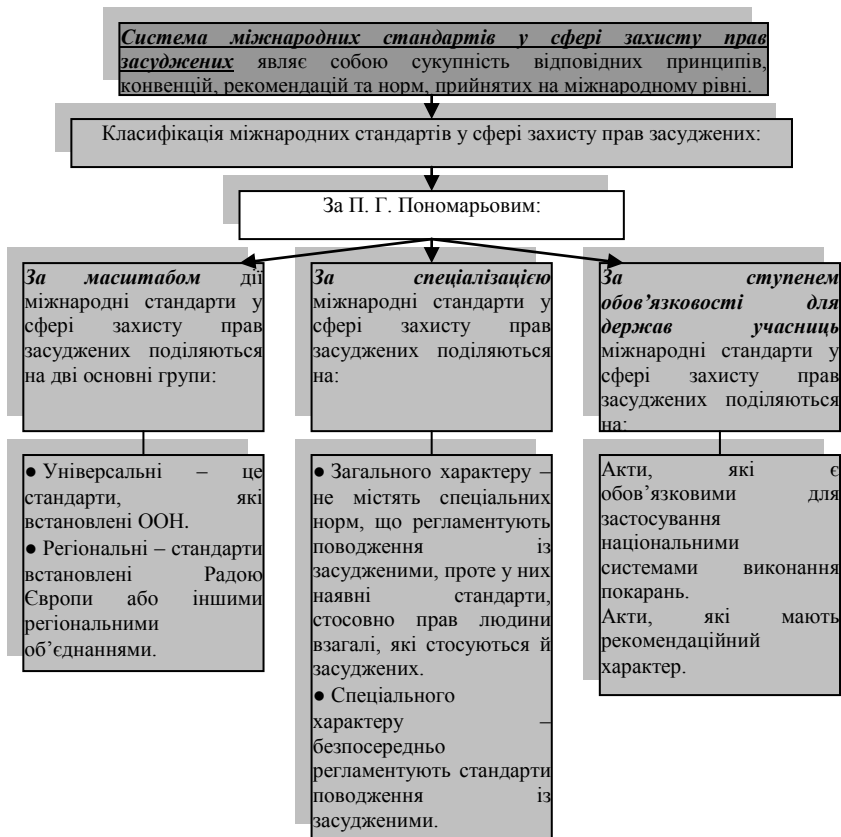
1. Міжнародний контроль за виконанням кримінальних покарань в Україні.
2. Громадський контроль за виконанням кримінальних покарань: шляхи вдосконалення.
3. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини та його повноваження із захисту прав засуджених.
4. Прокуратура та її повноваження із захисту прав засуджених: шляхи вдосконалення ефективності роботи.
5. Центральний орган виконавчої влади з питань виконання кримінальних покарань: реалії та перспективи виконання покладених завдань.

Тема 7. Міжнародні стандарти прав засуджених

План

1. Класифікація міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених.
2. Універсальні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.
3. Регіональні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.
4. Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру.
5. Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру.
6. Міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників.

1. Класифікація міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених.

В. О. Уткін, крім розглянутих трьох основних підстав для класифікації міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених запропонував поділяти їх за джерелами походження на:

Міжнародні договори (пакти, конвенції), які є обов'язковими для держав, котрі їх підписали і ратифікували.

Норми і принципи, прийняті міжнародними урядовими або неурядовими організаціями, які, як правило, мають лише рекомендаційний характер.

Міжнародні стандарти у сфері захисту прав засуджених, які приймаються спеціально стосовно окремих видів кримінальних покарань, щодо окремих категорій злочинців (жінок, неповнолітніх) або застосовуються до певних професійних груп з числа персоналу пенітенціарної системи.

2. Універсальні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.

Універсальні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених передбачено такими нормативними актами:

Загальна декларація прав людини (1948 рік). Вперше на міжнародному рівні закріплено перелік основних прав і свобод людини:

Стаття 3. Кожна людина має право на життя, на свободу і на особисту недоторканність.

Стаття 5. Ніхто не повинен зазнавати тортур, або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання.

Стаття 9. Ніхто не може зазнавати безпідставного арешту, затримання або вигнання.

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966 рік):

Стаття 7. Ніхто не може бути підданий тортурам або жорстокому нелюдському, яке принижує честь та гідність, поводженню або покаранню. Ні одна особа не може, без її вільної згоди, піддаватися медичним або науковим досліддам.

Стаття 8 передбачає, що терміном „примусова праця” не охоплюється робота, яка признається ув'язненому вироком суду.

Стаття 9. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність. Ніхто не може бути підданий свавільному арешту чи утриманню під вартою. Ніхто не може бути позбавлений волі інакше, як на таких підставах і відповідно до такої процедури, що встановлені законом.

Стаття 10. Всі особи, які позбавлені волі мають право на гуманне ставлення і повагу до гідності, притаманної людській особі.

Декларація про захист всіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1975 рік):

Стаття 5. Підготовка персоналу, який забезпечує дотримання закону, і підготовка інших офіційних осіб, котрі можуть нести відповідальність за осіб, позбавлених волі, повинна забезпечити такий стан справ, за якого повністю враховувалась би заборона катувань й інших жорстоких, нелюдських і таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1975 рік):

Стаття 1 дає визначення терміна „катування”. Проте містить наступне застереження: „У цей термін не включаються біль або страждання, що виникли внаслідок лише законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи викликаються ними випадково”. Тобто, Конвенція фактично допускає можливість заподіяння болю чи страждань внаслідок застосування законних санкцій, у тому числі й покарання у виді позбавлення волі.

Стаття 2 передбачає, що жодні виключні обставини, якими вони не були б, стан війни чи загроза війни, внутрішня політичне нестабільність або будь-яке інше надзвичайне становище, наказ вищестоячого начальника чи органу державної влади не можуть бути виправданням катувань.

Стаття 4 Конвенції передбачає, що кожна держава-учасниця повинна забезпечити, щоб усі акти катування та співучасті у них розглядалися у її кримінальному законодавстві як злочин та передбачали відповідне покарання з урахуванням тяжкості злочину.

Стаття 10 Конвенції зобов'язує кожна державу-учасницю забезпечити, щоб усі навальні матеріали й інформація про заборону катувань повною мірою включалися до програм підготовки персоналу правових органів, цивільного чи військового медичного персоналу, державних посадових осіб, які можуть мати відношення до тримання під вартою і допитів осіб, котрі зазнали будь-якої форми арешту, затримання чи тюремного ув'язнення, або до поводження з ними. Кожна держава-учасниця повинна включати таку заборону до правил й інструкцій, які стосуються обов'язків і функцій будь-яких з названих вище осіб.

Стаття 17 даної Конвенції передбачає створення Комітету проти катувань.

Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 2002 рік):

Стаття 1 передбачає створення системи регулярних відвідувань, що здійснюються незалежними та національними органами, місць, в яких перебувають особи, позбавлені волі, з метою запобігання катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поводження і покарання.

Стаття 2 передбачає створення Підкомітету із запобігання катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поводження і покарання.

Стаття 3 передбачає, що кожна держава-учасниця створює, призначає або підтримує на національному рівні один або декілька органів для відвідування місць тримання осіб, позбавлених волі, з метою запобігання катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким, що принижують гідність, видам поводження і покарання.

Стаття 4 даного Протоколу, дозволяє відвідування інституціями, які передбачені Протоколом, будь-якого місця, що перебуває під її юрисдикцією та контролем, де тримаються особи, позбавлені волі.

3. Регіональні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених.

Регіональні міжнародні стандарти загального характеру захисту прав засуджених передбачено такими нормативними актами:

Європейська конвенція з прав людини – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (з протоколами):

Стаття 2 Конвенції встановлює, нікого не може бути умисно позбавлено життя інакше, ніж на виконання вироку суду, винесеного після визнання його винним у вчиненні злочину, за який законом передбачено таке покарання.

Стаття 3 Конвенції забороняє катування. Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню.

Стаття 4 забороняє примусову або обов'язкову працю. Значення терміна „примусова чи обов'язкова праця” не поширюється на будь-яку роботу, виконання якої звичайно вимагається під час тримання під вартою, призначеного згідно з положеннями ст. 5 Конвенції, або під час умовного звільнення з-під варти.

Стаття 5 передбачає, що нікого не може бути позбавлено свободи інакше ніж відповідно до процедури, встановленої законом.

Україною до даної Конвенції підписано та ратифіковано ще й протоколи № 1; 2; 4; 6; 7; 11; 12; 13; 14.

Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню (Набрала чинності у 1989 році):

Стаття 1. Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню шляхом здійснення інспекцій перевіряє поводження з позбавленими волі особами з метою посилення, у разі необхідності, захисту таких осіб від катувань чи нелюдського або такого, що принижує їхню гідність, поводженню чи покаранню.

Стаття 2. Кожна держава-учасниця Конвенції дозволяє інспектувати Комітету будь-яке місце, що знаходиться під її юрисдикцією і в якому тримаються особи, позбавлені волі органом державної влади.

4. Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру

Універсальні міжнародні стандарти спеціального характеру:

Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (1955 рік) (не мають обов'язкового статусу в міжнародному праві). Найважливішими положеннями цих стандартів є:

Стаття 1. Правила не мають на меті детально описати взірцеву систему пенітенціарних установ, а призначені лише для того, щоб на основі загальновізаних досягнень сучасної думки і з урахуванням найкращих у наш час систем викласти те, що звичайно вважається правильним з принципового і практичного поглядів у галузі поводження з ув'язненими та в управлінні установами.

Стаття 6 забороняє дискримінацію за ознакою кольору шкіри, статі, мови, релігійних та інших переконань, національного або соціального походження, майнового стану, сімейного становища і зобов'язують поважати релігійні переконання та моральні засади в'язнів, які належать до тих чи інших груп населення.

Стаття 7 Правил встановлює, що нікого не можна приймати до в'язниці без офіційного наказу про ув'язнення, подробиці якого заносяться до реєстру.

Статті 9-20 даних Правил передбачають умови тримання ув'язнених та їх відповідність санітарно-гігієнічним вимогам.

Стаття 31 забороняє тілесні покарання та ув'язнення в темній камері, одночасно зазначаючи, що жорстокі, нелюдські або принизливі для людської гідності види покарання не можна допускати як покарання за дисциплінарні провини.

Статті 33-34 Правил забороняють застосовувати такі засоби вгамування, як наручники, кайдани, гамівні сорочки або ланцюги для покарання ув'язнених. Їх дозволяється застосовувати лише у випадках передбачених законом.

Статті 37-42 містять у собі норми, які забезпечують контакти ув'язнених із зовнішнім світом, правила користування книгами, відправлення релігійних обрядів.

Статті 46-54 даних Правил передбачають сукупність норм, які регламентують вимоги до персоналу установ виконання покарань.

Стаття 57 передбачає, що в'язнична дисципліна не повинна поглиблювати страждань, що випливають із становища ув'язнених.

Стаття 60. В'язничний режим, прийнятий в установі, повинен прагнути зводити до мінімуму різницю між життям у в'язниці і життям на волі. засуджені мають поступово готуватися до життя у суспільстві.

Стаття 61 передбачає можливість заохочувати громадські організації до співробітництва з персоналом установ з метою повернення засуджених до життя в суспільстві.

Стаття 64 передбачає створення державних і приватних органів, які були б здатними виявляти дійове піклування про в'язнів, які звільняються та допомагати останнім увійти у життя суспільства.

Стаття 69. Після прийняття засудженого до установи у найкоротший термін на основі вивчення характеру останнього необхідно розробити програму роботи з ним, виходячи при цьому з його індивідуальних потреб, здібностей та нахилів.

Стаття 71 передбачає можливість засуджених виконувати роботу за своїм вибором, якщо це сумісно з правильним вибором ремесла і вимогами управління та дисципліни в установі.

Стаття 72. Організація і методи роботи в установах повинні максимально наближатися до прийнятих за їх стінами, щоб в'язні привчалися таким чином до умов праці на волі.

Процедури ефективного виконання Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими (1984 рік). До основних з них належать такі:

- прийняття правил усіма державами, в яких норми захисту ув'язнених та поводження з ними не відповідають вимогам Правил;
- втілення Правил у національне законодавство та в інші положення з урахуванням, якщо це необхідно, їх адаптації до чинних законів і культури, але без шкоди для духу і мети Правил;
- надання Правил у розпорядження всіх осіб, які займаються підтриманням правопорядку та належать до персоналу виправних установ, для того щоб вони могли їх застосовувати та виконувати;
- Мінімальні стандартні правила, втілені у національному законодавстві та в інших положеннях, доводяться і роз'яснюються ув'язненим при їх до виправної установи;
- Держави інформують Генерального секретаря ООН один раз на п'ять років про масштаби здійснення заходів та досягнутий прогрес у плані застосування Правил, а також про наявні фактори і труднощі, що впливають на їх застосування;
- Генеральний секретар ООН поширює Правила і дані процедури їх застосування на якомога більшої кількості мов, забезпечує доступ до них усіх держав, зацікавлених міжурядових та неурядових організацій з тим, щоб досягти максимально широкого розповсюдження Правил і процедур їх застосування;
- Комітет профілактики злочинності та боротьби з нею ООН регулярно проводить перегляд Правил з метою розроблення і впровадження нових норм, стандартів і процедур, що застосовуються до осіб, позбавлених волі, а також здійснюють контроль за виконанням процедур застосування Правил, у тому числі надає періодичні доповіді.

Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі (1988 рік) з-поміж яких слід виокремити:

Принципи 1-4 передбачають, що всі особи, піддані затриманню чи ув'язненню, мають право на гуманне ставлення та повагу до своєї гідності. До затриманих чи ув'язнених не може бути застосоване будь-яке обмеження або зменшення прав людини, які визнаються або існують у будь-якій державі у відповідності з правом, конвенціями, правилами або звичаями на тій підставі, що дані права не визнаються чи визнаються у меншому обсязі Зводу. Затримання або ув'язнення у будь-якій формі повинні здійснюватися на підставі постанови або підлягати ефективному судовому контролю іншого органу.

Принцип 6 передбачає, що жодний затриманий чи ув'язнений не може бути підданий катуванням, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню.

Принцип 13 зобов'язує роз'яснити права затриманим чи ув'язненим і те як вони ними можуть скористатися.

Принципи 19-20 передбачає право затриманих чи ув'язнених на спілкування із рідними шляхом відвідування членами родини чи листування з ними.

Принцип 22. Жодна особа, яка перебуває в ув'язненні не повинна, навіть з її згоди, бути підданою будь-яким медичними або науковим досліддам, які можуть зашкодити її здоров'ю.

Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 рік) включають у себе наступні положення:

- усі ув'язнені користуються повагою, притаманною гідності та значущості, як людей (принцип 1);
- не допускається ніякої дискримінації за ознакою раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, політичних та інших переконань, національного або соціального походження, майнового стану, народження чи за іншою ознакою (принцип 2);
- бажано поважати релігійні переконання і культурні традиції тієї групи, до якої належать ув'язнені, в усіх випадках, як того вимагають місцеві умови (принцип 3);
- тюрми несуть відповідальність за тримання ув'язнених і захист суспільства від правопорушень у відповідності з іншими соціальними завданнями будь-якої держави та її основними обов'язками (принцип 4);
- усі ув'язнені мають право брати участь у культурній і просвітницькій діяльності, спрямованій на всебічний розвиток особистості (принцип 6);
- слід докладати і заохочувати зусилля для скасування одиничного тримання як покарання і обмеження його застосування (принцип 7);
- необхідно створювати умови, які дають в'язням можливість займатися корисною оплачуваною працею, що полегшить реінтеграцію останніх на ринку робочої сили їх країн і зобов'яже в'язнів надавати фінансову допомогу своїм сім'ям та родинам (принцип 8);
- ув'язнені користуються медичним обслуговуванням, яке є уданій країні, без дискримінації у зв'язку з їх юридичним станом (принцип 9);
- за участю і за сприяння громадських та соціальних інститутів, з належним врахуванням інтересів потерпілих створюються сприятливі умови для реінтеграції колишніх в'язнів у суспільство в найбільш сприятливих умовах (принцип 10);
- усі принципи, які передбачаються цим міжнародним документом, повинні застосовуватися без упередженості (принцип 11).

5. Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру

Регіональні міжнародні стандарти спеціального характеру

Європейські пенітенціарні правила (1973 рік) основними принципами яких є:

Частина I.

1. При поводженні з усіма особами, позбавленими волі, необхідно дотримуватись їхніх прав людини.
2. Особи, позбавлені волі, зберігають усі права, яких вони не були законно позбавлені за рішенням суду, відповідно до якого вони засуджені до позбавлення волі чи взяті під варту.
3. Обмеження, накладені на осіб, позбавлених волі, повинні бути мінімально необхідними та відповідати тій обґрунтованій меті, з якої вони накладалися.
4. Утримання ув'язнених в умовах, які порушують їхні права людини, не може бути виправдано нестачею ресурсів.
5. Життя в місцях позбавлення волі повинно бути, наскільки це можливо, наближене до позитивних аспектів життя у суспільстві.
6. Утримання під вартою має здійснюватися таким чином, щоб сприяти поверненню до суспільства осіб, позбавлених волі.
7. Варто заохочувати співробітництво із зовнішніми соціальними службами та, наскільки можливо, залучення громадянського суспільства до участі у питаннях в'язничного життя.
8. Персонал пенітенціарних установ виконує важливу суспільну функцію, і тому порядок їх набору, професійної підготовки та умови роботи повинні забезпечувати їм можливість підтримувати високі стандарти поводження з ув'язненими.
9. Всі пенітенціарні установи повинні регулярно інспектуватися державними органами та піддаватися незалежному моніторингу.

Сфера дії та застосування

- 10.1. Європейські пенітенціарні правила застосовуються щодо всіх осіб, взятих під варту судовою владою, чи засуджених до позбавлення волі.
2. В принципі, особи, взяті під варту відповідно до рішення суду, та особи, засуджені до позбавлення волі, повинні утримуватися тільки в пенітенціарних закладах, тобто в закладах, призначених для утримання саме цих двох категорій ув'язнених.
3. Дані Правила застосовуються також щодо осіб:
 - a. які можуть утримуватися в пенітенціарній установі з будь-якої іншої причини;
 - b. взятих під варту відповідно до рішення суду або засуджених до позбавлення волі, але з тих чи інших причин утримуються в інших місцях.
4. Для цілей даних Правил ув'язненими вважаються всі особи, які утримуються в пенітенціарних закладах або таким чином, як зазначено в п. 3.b.
 - 11.1. Малолітні у віці до 18 років повинні утримуватися не в пенітенціарних закладах для дорослих, а в спеціально призначених для них закладах.
 2. Проте, якщо, як виняток, малолітні утримуються в таких пенітенціарних закладах, потрібно встановити спеціальні правила, які враховують їхній статус та потреби.
 - 12.1. Особи, які страждають на розумові хвороби або стан розумового здоров'я який несумісний з тюремним ув'язненням, повинні утримуватися в спеціально призначених для цього установах.
 2. Якщо, проте, як виняток, такі особи утримуються в пенітенціарних установах, потрібно встановити спеціальні правила, які враховують їхній статус та потреби.
 13. Ці правила повинні застосовуватися неупереджено, без будь-якої дискримінації за ознакою статі, раси, кольору шкіри, мови, релігійних, політичних або інших переконань, національного або соціального походження, приналежності до національних меншостей, майнового статусу, народження або іншого статусу.

6. Міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників.

Міжнародні стандарти щодо певних професійних груп з числа персоналу, окремих видів покарань та окремих категорій правопорушників.

Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку (1979 рік):

Стаття 1. Посадові особи з підтримання правопорядку постійно виконують покладені на них обов'язки, слугуючи громаді і захищаючи всіх осіб від протиправних посягань у відповідності з високою мірою відповідальності, якої вимагає їх професія.

Стаття 2. При виконанні своїх зобов'язань посадові особи з підтримання правопорядку поважають і захищають людську гідність і підтримують та захищають права людини.

Стаття 3. Посадові особи з підтримання правопорядку можуть застосовувати силу тільки у випадку крайньої необхідності.

Стаття 4. Усі відомості конфіденційного характеру, які були отримані посадовими особами, повинні зберігатися ними у таємниці, якщо виконання їх обов'язків або вимоги правосуддя не вимагають іншого.

Стаття 5 категорично забороняє посадовим особам здійснювати, підбурювати чи терпимо ставитися до будь-якої дії, що є тортурами або іншими жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведінки та покарання. Посадові особи для виправдання тортур не можуть посилаватися на розпорядження вищестоящих осіб та виняткові обставини, у тому числі на стан війни, загрозу національній безпеці, внутрішню політичну нестабільність чи будь-яке інше надзвичайне становище.

Стаття 6. Посадові особи підтримання правопорядку забезпечують повну охорону здоров'я затриманих ними осіб та забезпечують надання медичної допомоги в разі необхідності.

Принципи медичної етики (1982 рік):

Принцип 1. Медичні працівники, які забезпечують медичне обслуговування затриманих або ув'язнених, зобов'язані охороняти їх фізичне та психічне здоров'я і забезпечувати при необхідності їх лікування.

Принцип 2. Медичні працівники здійснюють грубе порушення медичної етики, а також вчиняють злочин, у відповідності з міжнародними документами, якщо вони займаються активно або пасивно діями, що являють собою участь або співучасть у тортурах чи інших жорстоких, нелюдських принижуючих гідність видах поведінки чи покарання ув'язнених.

Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила 1990 рік):

• За мету правила мають забезпечити більш активну участь суспільства у здійсненні правосуддя в кримінальних справах, особливо у поведженні із правопорушниками та злочинцями, а також сприяти розвитку у цих категорій осіб почуття відповідальності перед суспільством.

• Правила застосовуються з урахуванням політичних, економічних, соціальних і культурних умов кожної країни, а також цілей і задач її системи кримінального правосуддя.

• Положення даних Правил застосовуються до всіх осіб, у відношенні яких застосовується судове переслідування, здійснюється суд або виконання вироку, на всіх етапах здійснення кримінального правосуддя.

• Правила застосовуються без будь-якої дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, статі, віку, мови, релігії, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового становища, місця народження тощо.

• З метою забезпечення гнучкості у відповідності з характером і ступенем тяжкості правопорушення, особистістю правопорушника та його біографією, а також з інтересами захисту суспільства і запобігання необгрунтованого застосування тюремного ув'язнення система кримінального правосуддя повинна передбачати широкий спектр заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, від досудових та після судових заходів.

• Слід заохочувати розробки нових заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, та уважно слідкувати за цим процесом, а також систематично оцінювати практику їх застосування.

• Не пов'язані з тюремним ув'язненням види покарання слід застосовувати у відповідності з принципом мінімального втручання.

• Застосування покарань, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, має йти шляхом деналізації та декриміналізації і не повинно перешкоджати та сповільнювати зусилля, які здійснюються у цьому напрямку.

Конвенція про права дитини (1989 рік):

Стаття 1. Дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 37. Держави-учасниці забезпечують, щоб:

a) жодна дитина не піддавалась катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або принижуючим гідність видам поведження чи покарання. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років;

b) жодна дитина не була позбавлена волі незаконним або свавільним чином. Арешт, затримання чи тюремне ув'язнення дитини здійснюються згідно з законом та використовуються лише як крайній захід і протягом якомога більш короткого відповідного періоду часу;

c) гуманне ставлення до кожної позбавленої волі дитини і повагу до гідності її особи з урахуванням потреб осіб її віку. Зокрема, кожна позбавлена волі дитина має бути відокремлена від дорослих, якщо тільки не вважається, що в найкращих інтересах дитини цього не слід робити, та мати право підтримувати зв'язок із своєю сім'єю шляхом листування та побачень, за винятком особливих обставин;

d) кожна позбавлена волі дитина мала право на негайний доступ до правової та іншої відповідної допомоги, а також право осперювати законність позбавлення її волі перед судом чи іншим компетентним, незалежним і безстороннім органом та право на невідкладне прийняття ними рішень щодо будь-якої такої процесуальної дії.

Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила, 1985 рік):

- Держави-учасниці, у відповідності до своїх загальних інтересів, мають сприяти благополуччю неповнолітнього та його сім'ї.
- Держави-учасниці повинні спрямовувати свої зусилля на створення умов, які дозволять забезпечувати змістовне життя підлітка у суспільстві, яке у той період життя, коли неповнолітні найбільш схильні до неправильної поведінки, буде сприяти процесу розвитку особистості, отримання освіти та в максимальній степені вільному від можливості здійснювати правопорушення та злочини.
- Правосуддя у відношенні до неповнолітніх має бути складовою частиною процесу національного розвитку кожної країни в межах всебічного забезпечення соціальної справедливості для всіх неповнолітніх, одночасно сприяючи, таким чином, захисту молоді та підтримки правопорядку в суспільстві.
- Потрібно систематично розвивати і координувати служби правосуддя по відношенню до неповнолітніх з метою підвищення і підтримання на належному рівні кваліфікації персоналу цих служб, включаючи їх методи, підходи та відношення до справи.
- Мінімальні стандартні правила застосовуються до неповнолітніх правопорушників безпринципно, без яких би то не було відмінностей у расі, кольору шкіри, статі, мови, віросповідання, політичних чи інших переконань, національного чи соціального походження, майнового, родового чи іншого положення.
- Система правосуддя по відношенню до неповнолітніх повинна бути спрямованою на забезпечення благополуччя неповнолітнього та забезпечення того, щоб заходи покарання неповнолітнього були завжди співрозмірними як з особливостями особи правопорушника, так і з обставинами правопорушення.
- Основні процесуальні гарантії, такі як: презумпція невинуватості, право доведення до відома про висунуте обвинувачення, право на відмову давати свідчення, право на адвоката, право на присутність батьків або опікунів, право на очну ставку зі свідками та їх перехресний допит, право на апеляцію гарантуються на всіх етапах судового розгляду.
- З метою уникнення шкоди із-за непотрібної огласки та ущербу репутації право неповнолітнього на конфіденційність має гарантуватись на всіх етапах.
- У виправних установах неповнолітнім має бути забезпечений догляд, захист та вся інша необхідна допомога – соціальна, психологічна, фізична, а також допомога у галузі освіти і професійної підготовки, які можуть знадобитися останнім з урахуванням їх віку, особистості, а також інтересів їх повноцінного розвитку.
- Правила рекомендують у якомога ширших масштабах застосовувати до неповнолітніх засуджених умовне звільнення. Ними рекомендується використовувати проміжні форми роботи із засудженими неповнолітніми, такі як: виправні установи з полегшеним режимом, виховні будинки, центри денної підготовки та інші форми, що можуть сприяти належній реінтеграції неповнолітніх у життя суспільства.

Правила ООН, які стосуються захисту неповнолітніх, позбавлених волі (1990 рік):

- Система правосуддя у відношенні до неповнолітніх має захищати їх права, безпеку та сприяти їх хорошому фізичному та розумовому розвитку. Тюремне ув'язнення має застосовуватися лише в крайньому випадку.
- Метою правил є встановлення мінімальних стандартів, прийнятих ООН для захисту неповнолітніх, позбавлених волі в будь-якій формі у відповідності з основними правами та свободою людини з метою протидії негативним наслідкам усіх видів ув'язнення і сприяти входженню неповнолітнього в життя суспільства.
- Дані Правила призначені для того, щоб слугувати в якості зручних довідкових норм і забезпечувати підтримку та керівництво для фахівців виправних установ для неповнолітніх.
- Неповнолітні, які знаходяться під арештом або в очікуванні суду (справа яких ще не розглядалася), вважаються невинуватими і з ними має бути відповідне поводження.
- Виправні установи для неповнолітніх мають бути децентралізовані і мати такі розміри, які би полегшували контакти між неповнолітніми та їх родинами. Слід створювати невеликі виправні установи, які би були складовою частиною соціального, економічного і культурного середовища суспільства.
- Завжди, коли це можна здійснити, неповнолітнім має надаватися можливість виконання оплатної роботи.
- Усі дисциплінарні заходи і процедури в установах виконання покарань мають забезпечувати інтереси безпеки і збереження правопорядку та відповідати необхідності збереження гідності неповнолітніх, виховання у тих відчуття справедливості, самоповаги і поваги до прав людини.
- На всіх неповнолітніх злочинців мають поширюватися заходи з надання їм допомоги при поверненні їх у суспільство, до сімейного життя, з навчання та працевлаштування після звільнення з установ виконання покарань.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Дайте аналіз класифікації міжнародних стандартів у сфері захисту прав засуджених.
2. Проаналізуйте основні положення Загальної декларації прав людини (1948 рік) щодо захисту прав засуджених.
3. Розкрийте правову суть Правил ООН, які стосуються захисту неповнолітніх, позбавлених волі (1990 рік).
4. Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила, 1985 рік). Дайте правовий аналіз.
5. Конвенція про права дитини (1989 рік). Розкрийте суть основних положень щодо захисту прав засуджених дітей.
6. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням (Токійські правила 1990 рік). Розкрийте суть та зміст заходів, не пов'язаних з позбавленням волі.
7. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку (1979 рік). Дайте правовий аналіз.
8. Європейські пенітенціарні правила (1973 рік). Дайте правовий аналіз.
9. Основні принципи поводження з ув'язненими (1990 рік). Розкрийте суть цих правових принципів.

10. Звід принципів захисту всіх осіб, затриманих чи ув'язнених у будь-якій формі (1988 рік). Розкрийте суть цих правових принципів.
11. Процедури ефективного виконання Мінімальних стандартних правил поводження з ув'язненими (1984 рік). Дайте правовий аналіз цих процедур.
12. Мінімальні стандартні правила поводження з ув'язненими (1955 рік). Дайте правовий аналіз.
13. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню (Набрала чинності у 1989 році), Розкрийте суть основних положень щодо запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню і покаранню.
14. Європейська конвенція з прав людини – Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року. Розкрийте суть положень Конвенції щодо захисту прав засуджених.
15. Факультативний протокол до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 2002 рік). Розкрийте суть положень протоколу щодо захисту прав засуджених.
16. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1975 рік). Розкрийте суть положень Конвенції щодо захисту прав засуджених.
17. Декларація про захист всіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських чи таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання (1975 рік). Розкрийте суть положень Декларації щодо захисту прав засуджених.
18. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966 рік). Розкрийте суть положень даного пакту щодо громадянських та політичних прав засуджених.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Практика виконання міжнародних правових стандартів у вітчизняній системі виконання кримінальних покарань.
2. Права засуджених за міжнародним законодавством.
3. Тюремне ув'язнення за міжнародним законодавством.
4. Виконання покарань, не пов'язаних з тюремним ув'язненням, за міжнародним законодавством.

Тема 8. Державна політика у сфері виконання кримінальних покарань

План

1. Поняття та основними завдання політики у сфері виконання кримінальних покарань.
2. Фактори, які впливають на стан політики у сфері виконання кримінальних покарань у державі.
3. Суб'єктами формування та розвитку державної політики у сфері виконання та відбування кримінальних покарань.

1. Поняття та основними завдання політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Політика у сфері виконання кримінальних покарань – це ті принципи і цілі, які держава запроваджує в життя при створенні і застосуванні норм кримінально-виконавчого права, визначені цілей, принципів, стратегії, напрямів діяльності органів та установ виконання покарань, їх основних форм і методів.

Основними завданнями політики у сфері виконання кримінальних покарань є:

- деталізація кола суспільних відносин, які підлягають правовому регулюванню у процесі виконання та відбування кримінальних покарань;
- визначення суб'єктів цих правовідносин, їх правового статусу, форм і методів їх діяльності;
- удосконалення діяльності кримінально-виконавчої системи України згідно стандартів Європейського Союзу;
- удосконалення змісту, форм і методів карально-виправного впливу на засуджених і звільнених від відбування покарання у відповідності до міжнародних стандартів;
- визначення напрямів і форм міжнародного співробітництва із кримінально-виконавчими системами інших країн;
- вдосконалення взаємодії кримінально-виконавчої системи з іншими органами та установами, що беруть участь у боротьбі зі злочинністю, у тому числі й інститутами громадянського суспільства.

2. Фактори, які впливають на стан політики у сфері виконання кримінальних покарань у державі.

Фактори, які впливають на стан політики у сфері виконання кримінальних покарань у державі:

- рівень розвитку демократизму, захисту прав і свобод людини та громадянина;
- рівень культури, громадянської думки і правосвідомості громадян, система моральних цінностей та ідеалів;
- економічна спроможність держави забезпечити необхідну кількість матеріальних ресурсів для нормального функціонування органів і установ виконання покарань;
- рівень, структура та динаміка злочинності;
- рівень розвитку науки кримінального права;
- рівень розвитку кримінального законодавства та практики його застосування;
- рівень розвитку науки кримінально-виконавчого права;
- рівень розвитку кримінально-виконавчого законодавства та ступінь його відповідності вимогам міжнародних правил і стандартів щодо поводження із засудженими.

3. Суб'єктами формування та розвитку державної політики у сфері виконання та відбування кримінальних покарань.

Суб'єктами формування та розвитку державної політики у сфері виконання та відбування кримінальних покарань є:

Президент України:

- є главою держави, виступає від її імені та є гарантом додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина (ст. 102 Конституції України);
- очолює Раду національної безпеки і оборони України, яка координує діяльність органів виконавчої влади у сфері національної безпеки, у тому числі й діяльності правоохоронних органів у сфері боротьби зі злочинністю (п.18 ст. 106, ст. 107 Конституції України);
- підписує закони, прийняті Верховною Радою України, користується правом вето (пп. 29-30 ст. 106 Конституції України);
- здійснює помилювання (п.27 ст. 106 Конституції України).

Верховна Рада України:

- є найвищим органом законодавчої влади, яка вправі приймати закони, в тому числі й в галузі кримінально-правових та кримінально-виконавчих відносин (п. 3 ст. 85 Конституції України);
- визначає засади внутрішньої та зовнішньої політики, в тому числі й кримінально-правової та кримінально-виконавчої (п. 5 ст. 85 Конституції України);
- оголошує амністію (ст. 92 Конституції України)

Кабінет Міністрів України:

- забезпечує здійснення зовнішньої та внутрішньої політики держави, в тому числі і кримінально-правової та кримінально-виконавчої (п. ст.. 116 Конституції України);
- вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, в тому числі й осіб, які засуджені та відбувають кримінальні покарання (п. 2 ст.. 116 Конституції України);
- здійснює заходи щодо забезпечення громадського порядку та боротьби зі злочинністю (п. 7 ст.. 116 Конституції України);
- спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади (п. 9 ст.. 116 Конституції України);
- видає постанови та розпорядження які є обов'язковими до виконання, в тому числі й органами у сфері кримінально-правових та кримінально-виконавчих відносин (ч. 1 ст. 117 Конституції України).

Державна кримінально-виконавча служба України:

- здійснює державну політику у сфері виконання кримінальних покарань (ст. 1 Закону України Про Державну кримінально-виконавчу службу України”

Державна пенітенціарна служба України (Положення „Про державну пенітенціарну службу України”, п. 3):

- здійснює реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;
- вносить пропозиції щодо формування державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;
- забезпечує формування системи наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів, які застосовуються до засуджених та осіб, узятих під варту;
- здійснює контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте суть та зміст державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.
2. Дайте аналіз повноважень Верховної Ради України у сфері державної політики виконання кримінальних покарань.
3. Дайте аналіз повноважень Президента України у сфері державної політики виконання кримінальних покарань.
4. Дайте аналіз повноважень Кабінету Міністрів України у сфері державної політики виконання кримінальних покарань.
5. Дайте аналіз повноважень Центральних органів виконавчої влади у сфері державної політики виконання кримінальних покарань.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Державна політика у сфері виконання кримінальних покарань: реалії та перспективи.
2. Історія розвитку в Україні Державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.
3. Державна політика у сфері виконання кримінальних покарань як складова науки кримінально-виконавчого права України.

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Тема 1: Виконання покарань у виді штрафу, конфіскації майна, позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу

План

1. Виконання покарання у виді штрафу.
2. Виконання покарання у виді конфіскації майна.
3. Виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

1. Виконання покарання у виді штрафу.

Штраф - це грошове стягнення (від тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, якщо статтями Особливої частини КК України не передбачено вищого розміру штрафу), що накладається судом у випадках і розмірі передбачених ст. 53 КК України.

Порядок виконання покарання у виді штрафу (ст. 26 КВК України).

Добровільна сплати штрафу засудженим.

- засуджений до основного покарання у виді штрафу зобов'язаний сплатити штраф у місячний строк після набрання вироком суду законної сили і повідомити про це відповідний суд шляхом пред'явлення документа про сплату штрафу;
- у разі призначення основного покарання у виді штрафу з розстрочкою виплати певними частинами засуджений зобов'язаний сплачувати штраф у розмірі та строки, встановлені вироком суду. Про сплату відповідної частини штрафу засуджений повідомляє відповідний суд шляхом пред'явлення документа про сплату відповідної частини штрафу.

Заміна штрафу покаранням іншого виду.

- у разі несплати засудженим штрафу у строк, суд розглядає питання про розстрочку виплати несплаченої суми штрафу або заміну несплаченої суми штрафу покаранням у виді громадських, виправних робіт або позбавлення волі відповідно до закону;
- у разі несплати засудженим чергового платежу при призначенні штрафу з розстрочкою виплати суд через місяць після закінчення строку виплати чергового платежу замінює несплачену суму штрафу покаранням у виді громадських, виправних робіт або позбавлення волі відповідно до закону.

- Штраф, що передбачений санкцією статті Кримінального кодексу України як додаткове покарання, виконується відповідно до вироку суду центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб).

- При ухиленні від сплати штрафу, засуджений притягується до кримінальної відповідальності відповідно до статті 389 Кримінального кодексу України.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- Підставою для примусового виконання державним виконавцем покарання у виді штрафу є виконавчий лист, виданий судом, який постановив вирок (ч.2 ст. 17 Закону України „Про виконавче провадження”).
- Державний виконавець протягом трьох робочих днів з дня надходження до нього виконавчого документа вносить постанову про відкриття виконавчого провадження. (ч.2 ст. 25 Закону України „Про виконавче провадження”).
- Стаття 52 Закону України „Про виконавче провадження” передбачає, що:
 - Звернення стягнення на майно боржника полягає в його арешті, вилученні та примусовій реалізації.
 - Стягнення за виконавчими документами звертається в першу чергу на кошти боржника у гривнях та іноземній валюті, інші цінності, у тому числі кошти на рахунках і вкладах боржника у банках та інших фінансових установах, на рахунки в цінних паперах у депозитарних установах.
 - Готівкові кошти, виявлені у боржника, вилучаються.
 - На кошти та інші цінності боржника, що знаходяться на рахунках, вкладах та на зберіганні у банках чи інших фінансових установах, накладається арешт. Арешт поширюється також на кошти на рахунках, які будуть відкриті після винесення постанови про накладення арешту.
 - У разі відсутності у боржника коштів та інших цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення звертається також на належне боржнику інше майно, за винятком майна, на яке згідно із законом не може бути накладено стягнення. Звернення стягнення на майно боржника не зупиняє звернення стягнення на кошти боржника. Боржник має право запропонувати ті види майна чи предмети, на які необхідно в першу чергу звернути стягнення. Черговість стягнення на кошти та інше майно боржника остаточно визначається державним виконавцем.
 - Стягнення на майно боржника звертається в розмірі і обсязі, необхідних для виконання за виконавчим документом, з урахуванням стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій, штрафів, накладених на боржника під час виконавчого провадження. У разі якщо боржник володіє майном спільно з іншими особами, стягнення звертається на його частку, що визначається судом за поданням державного виконавця.
 - У разі якщо сума, що підлягає стягненню за виконавчим провадженням, не перевищує десяти розмірів мінімальної заробітної плати, звернення стягнення на єдине житло боржника та земельну ділянку, на якій розташоване це житло, не здійснюється. У такому разі державний виконавець зобов'язаний вжити всіх заходів для виконання рішення за рахунок іншого майна боржника.
- Стаття 68 Закону України „Про виконавче провадження” передбачає, що:
 - Стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника звертається у разі відсутності в боржника коштів на рахунках у банках чи інших фінансових установах, відсутності чи недостатності майна боржника для покриття в повному обсязі належних до стягнення сум, а також у разі виконання рішень про стягнення періодичних платежів та стягнення на суму, що не перевищує трьох мінімальних розмірів заробітної плати.
 - За іншими виконавчими документами державний виконавець має право звернути стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника без застосування заходів примусового звернення стягнення на майно боржника за письмовою заявою стягувача.

▪ Про звернення стягнення на заробітну плату, пенсію, стипендію та інші доходи боржника державний виконавець виносить постанову, яка надсилається для виконання підприємству, установі, організації, фізичній особі, фізичній особі - підприємцю за місцем отримання боржником відповідних доходів.

● Стаття 73. Закону України „Про виконавче провадження” передбачає, що:

▪ Стягнення не може бути звернено на такі виплати:

1) вихідну допомогу, що виплачується в разі звільнення працівника;

2) компенсацію працівнику за невикористану відпустку, крім випадків, коли особа під час звільнення одержує компенсацію за відпустку, не використану протягом кількох років;

3) компенсацію працівнику витрат у зв'язку з переведенням, направленням на роботу до іншої місцевості чи службовим відрядженням;

4) польове забезпечення, надбавки до заробітної плати, інші кошти, що виплачуються замість добових і квартирних;

5) матеріальну допомогу особам, які втратили право на допомогу по безробіттю;

6) допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами;

7) одноразову допомогу у зв'язку з народженням дитини;

8) допомогу по догляду за дитиною;

9) допомогу особам, зайнятим доглядом трьох і більше дітей віком до 16 років, по догляду за дитиною-інвалідом, по тимчасовій непрацездатності у зв'язку з доглядом за хворою дитиною, а також на іншу допомогу на дітей, передбачену законом;

10) допомогу на лікування;

11) допомогу на поховання;

12) щомісячну грошову допомогу у зв'язку з обмеженням споживання продуктів харчування місцевого виробництва та особистого підсобного господарства громадян, які проживають на території, що зазнала радіоактивного забруднення;

13) дотації на обіди, придбання путівок до санаторіїв і будинків відпочинку за рахунок фонду споживання.

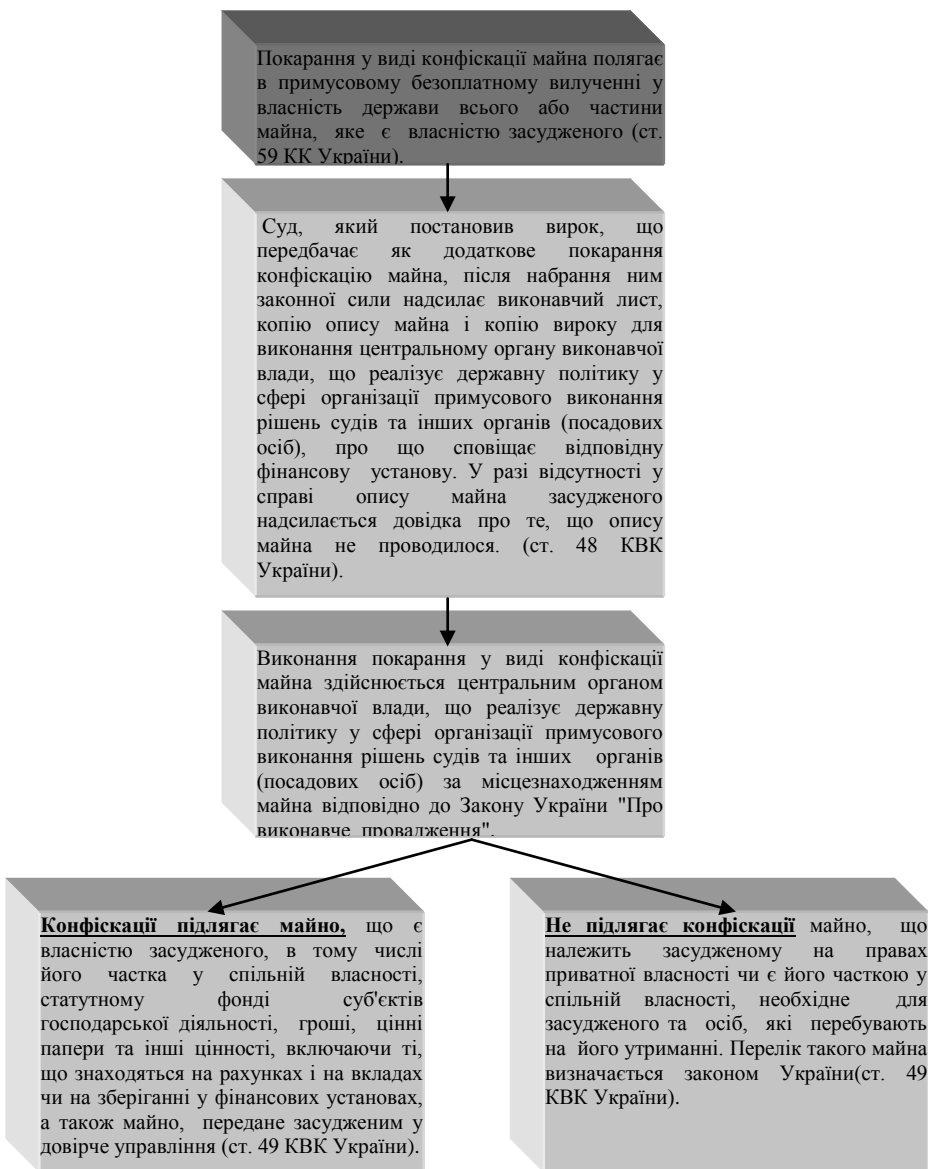
▪ Стягнення не здійснюється також із сум:

1) неоподаткованого розміру матеріальної допомоги;

2) грошової компенсації за видане обмундирування і натуральне постачання;

3) вихідної допомоги в разі звільнення (виходу у відставку) з військової служби, служби в органах внутрішніх справ та Державної кримінально-виконавчої служби України, а також грошового забезпечення, що не має постійного характеру, та в інших випадках, передбачених законом.

2. Виконання покарання у виді конфіскації майна

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

• Стягнення за виконавчими документами не може бути звернено на такі види майна та предмети, що належать боржникові на праві власності або є його часткою у спільній власності, необхідні для боржника, членів його сім'ї та осіб, які перебувають на його утриманні:

1. Жилий будинок із господарськими будівлями в сільській місцевості, якщо засуджений та його сім'я постійно в ньому проживають.

2. Носильні речі та предмети домашнього вжитку, необхідні боржникові та особам, які перебувають на його утриманні:

1) одяг - з розрахунку на кожну особу: одне літнє або осіннє пальто, одне зимове пальто або кожух, один зимовий костюм (для жінок - два зимових плаття), один літній костюм (для жінок - два літніх плаття), головні убори по одному на кожний сезон. Для жінок, крім того, дві літні хустки, одна тепла хустка (або шаль) та інший одяг, зношений більш як на 50 відсотків;

2) взуття - по одній парі літнього, осіннього, зимового та інше взуття, зношене більш як на 50 відсотків;

3) білизна - по дві зміни на кожну особу;

4) постільні речі (матрац, подушка, два простирадла, дві наволочки, ковдра) і два особистих рушники на кожну особу;

5) необхідний кухонний посуд;

6) один холодильник на сім'ю;

7) меблі - по одному ліжку та стільцю на кожну особу, один стіл, одна шафа на сім'ю (крім меблевих гарнітурів, на які може бути звернено стягнення);

8) усі дитячі речі.

3. Продукти харчування, необхідні для особистого споживання боржнику, членам його сім'ї та особам, які перебувають на його утриманні, - з розрахунку на три місяці.

4. Паливо, необхідне боржникові, членам його сім'ї та особам, які перебувають на його утриманні, для приготування їжі та обігрівання приміщення протягом шести місяців.

5. Одна корова, а у разі відсутності корови - одна телиця; якщо немає ні корови, ні телиці - одна коза, вівця чи свиня - в осіб, які займаються сільським господарством.

6. Корм для худоби, який не підлягає вилученню в кількості, необхідній для годівлі худоби до початку її вигону на пасовище або до збору нових кормів.

7. Насіння, необхідне для чергової сівби (осінньої і весняної), та незнятий урожай - в осіб, які займаються сільським господарством (крім земельних ділянок, на які накладено стягнення).

8. Сільськогосподарський інвентар - в осіб, які займаються сільським господарством.

9. Інструменти, необхідні для особистих професійних занять (швейні, музичні тощо).

10. Пайові внески до кооперативних (крім дачобудинкових кооперативів) організацій і колгоспів. (Пайові внески до житлово-будівельних кооперативів можуть бути конфісковані в разі, коли спорудження будинку ще не закінчено).

3. Виконання покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу

Засуджена за тяжкий чи особливо тяжкий злочин особа, яка має військове, спеціальне звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас, може бути позбавлена за вироком суду цього звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу (ст. 54 КК України).

Суд, який постановив вирок про позбавлення засудженого військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, після набрання ним законної сили направляє копію вироку органів чи посадовій особі, які присвоїли це звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас (ст. 29 КВК України).

Після одержання копії вироку, яким засудженого позбавлено військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, орган чи посадова особа, які присвоїли це звання, ранг, чин або кваліфікаційний клас, вносить до відповідних документів запис про позбавлення засудженого цього звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу і вживає заходів до позбавлення його всіх прав і пільг, пов'язаних з цим званням, рангом, чином або кваліфікаційним класом.

Стосовно військовослужбовця запасу копія вироку надсилається до військового комісаріату за місцем його проживання.

Орган або посадова особа протягом місяця з дня одержання копії вироку сповіщає суд, який постановив вирок, про його виконання.

- **Військові звання** присвоюються військовослужбовцям, які проходять службу у Збройних Силах України, СБУ та інших військових формуваннях, а також є військовозобов'язаним.
- **Спеціальні звання** присвоюються працівникам міліції, Державної кримінально-виконавчої служби України, Державної податкової адміністрації, податкової міліції, митних органів та деяким іншим категоріям службовців.
- **Ранги** встановлюються для працівників дипломатичного корпусу, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування.
- **Класні чини** передбачені для працівників прокуратури.
- **Кваліфікаційні класи** встановлюються для суддів, судових експертів та деяких інших категорій фахівців.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте суть та зміст штрафу як кримінального покарання.
2. Проаналізуйте особливості застосування конфіскації майна як кримінального покарання.
3. Дайте характеристику специфіка застосування до засуджених позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування штрафу як кримінального покарання..
2. Історичні аспекти застосування конфіскації майна як кримінального покарання.
3. Особливості сучасної міжнародної практики застосування штрафу за кримінальний злочин.
4. Особливості сучасної міжнародної практики застосування конфіскації майна у випадку вчинення кримінального злочину.

Тема 2: Порядок виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.

План

1. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.
2. Органи з виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та їх повноваження.
3. Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

1. Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може бути призначене як основне покарання на строк від двох до п'яти років або як додаткове покарання на строк від одного до трьох років (ст. 55 КК України).

• Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначеного як основне покарання, а також як додаткове до основних покарань, **покладається на** кримінально-виконавчу інспекцію (ч. 1 ст. 30 КВК України).

• Проведення індивідуально-профілактичної роботи за місцем проживання засудженого **покладається на** органи внутрішніх справ.

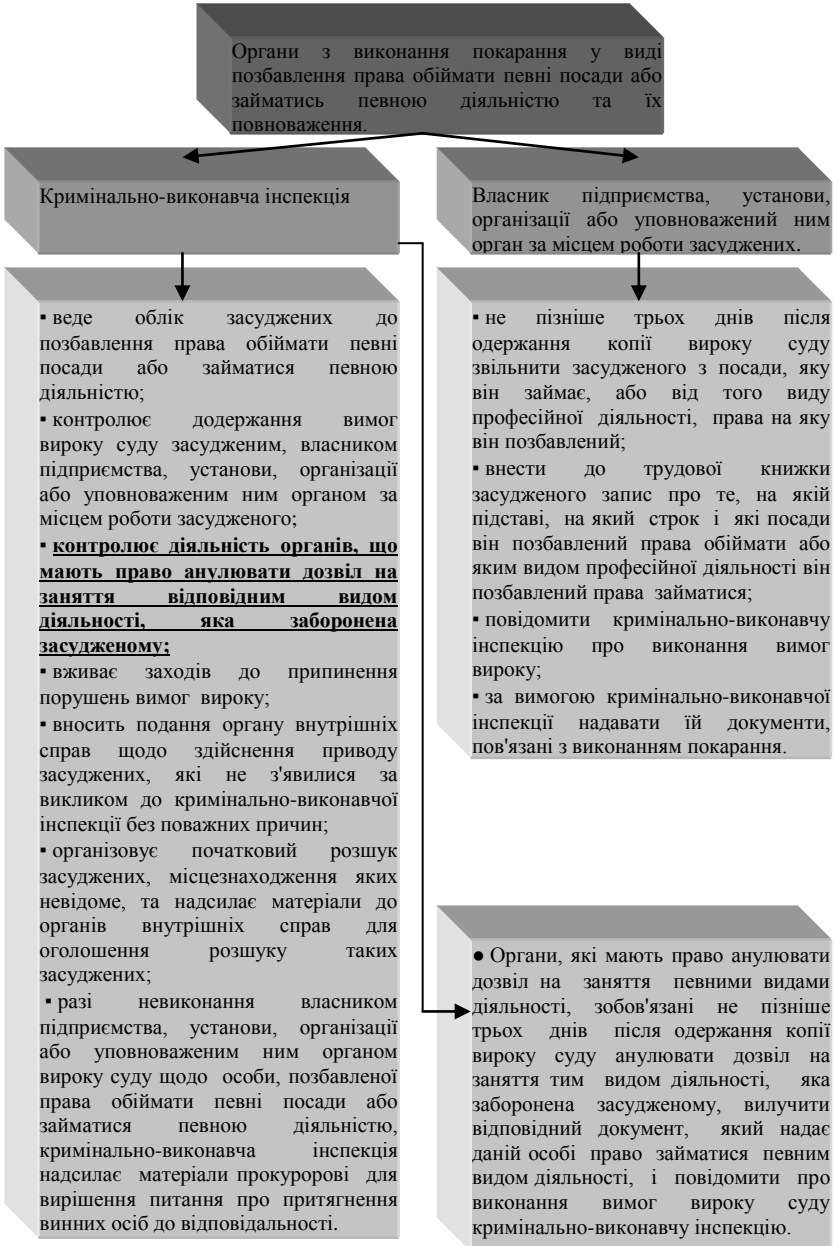
• Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, призначеного як додаткове покарання до арешту, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі на певний строк, під час відбування основного покарання **покладається на:**

- адміністрацію арештного дому та установи виконання покарань;
- командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальника гарнізону (ч. 2 ст. 30 КВК України).

• Адміністрація арештного дому, кримінально-виконавчої установи, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальник гарнізону, де відбуває покарання особа, засуджена до додаткового покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, ***не може використовувати засудженого на роботах, виконання яких йому заборонено згідно з вироком.***

• Адміністрація арештного дому, кримінально-виконавчої установи, командування дисциплінарного батальйону, військової частини чи начальника гарнізону після відбуття засудженим основного покарання або в разі умовно-дострокового звільнення чи заміни покарання більш м'яким ***надсилає копію вироку суду до кримінально-виконавчої інспекції за місцем проживання засудженого або до військової частини за місцем служби засудженого*** (ч. 3; 4 ст. 30 КВК України).

2. Органи з виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та їх повноваження.

3. **Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.**

Обов'язки засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 34 КВК України).

- виконувати вимоги вироку суду;
- надавати за вимогою кримінально-виконавчої інспекції документи, які пов'язані з виконанням даного покарання;
- повідомляти інспекцію про місце роботи і проживання чи їх зміну;
- з'являтися за викликом до кримінально-виконавчої інспекції.
- У разі неприбуття засудженого без поважних причин він за поданням кримінально-виконавчої інспекції може бути підданий приводу органом внутрішніх справ.
- Поважними причинами неявки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції у призначений строк визнаються:
 - несвочасне одержання виклику;
 - хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтвержені.
- Засудженому забороняється без дозволу кримінально-виконавчої інспекції виїжджати за межі України.

Наслідки ухилення від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю (ст. 35 КВК України).

- У разі ухилення засудженого від відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю він притягується до кримінальної відповідальності відповідно до статті 389 Кримінального кодексу України.
- Засуджений до позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- Позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю належить до числа покарань:
- змішаних, оскільки може бути призначене як основне, так і додаткове;
- строкових, як основне покарання воно призначається на строк від двох до п'яти років, а як додаткове – від одного до трьох років;
- спеціальних – застосовується до засуджених, які на момент вчинення злочину обіймали посади або займалися певною діяльністю, з якими був пов'язаний вчинений злочин.
- Виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю здійснюється у двох формах:
 - припинення трудового договору із засудженим або позбавлення права займатись певним видом діяльності;
 - відмові засудженому в укладанні трудового договору або у видачі дозволу займатись певною діяльністю.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте суть та зміст виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.
2. Проаналізуйте повноваження органів з виконання покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю та їх повноваження.
3. Дайте характеристику обов'язкам засуджених до покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.
2. Особливості сучасної міжнародної практики застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю.

Тема 3: Виконання покарання у виді громадських робіт.

План

1. Виконання покарань у виді громадських робіт.
2. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт.

1. Виконання покарання у виді громадських робіт.

Громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

Громадські роботи встановлюються на строк від шістдесяти до двохсот сорока годин і відбуваються не більш як чотири години на день (неповнолітні-дві години на день).

Громадські роботи не признаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, особам, які досягли пенсійного віку, а також військовослужбовцям строкової служби (ст. 56 КК України).

Порядок виконання покарання у виді громадських робіт (ст. 36 КВК України).

Умови відбування покарання у виді громадських робіт (ст. 37 КВК України).

- Громадські роботи відбуваються за місцем проживання засудженого і полягають у виконанні засудженим у вільний від основної роботи чи навчання час безплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування.

- Контроль за виконанням покарання у виді громадських робіт покладається на кримінально-виконавчу інспекцію, а проведення індивідуально-профілактичної роботи за місцем проживання засудженого - на органи внутрішніх справ.

- Вирок суду приводиться до виконання не пізніше десятиденного строку з дня набрання вироком законної сили або звернення його до виконання.

Кримінально-виконавча інспекція веде:

- облік засуджених;
- роз'яснює порядок і умови відбування покарання, погоджує з органами місцевого самоврядування перелік об'єктів, на яких засуджені відбувають громадські роботи;
- здійснює контроль за додержанням умов відбування покарання засудженими і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за місцем відбування засудженим громадських робіт;
- веде сумарний облік відпрацьованого засудженим часу.

Засуджені до покарання у виді громадських робіт зобов'язані:

- додержуватися встановлених відповідно до законодавства порядку і умов відбування покарання;
- сумлінно ставитися до праці, працювати на визначених для них об'єктах і відпрацьовувати встановлений судом строк громадських робіт;
- з'являтися за викликом та на реєстрацію до кримінально-виконавчої інспекції, повідомляти інспекцію про зміну місця проживання (Поважні причини неявки: несвоєчасне одержання виклику, хвороба та обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені).

- Надання засудженому щорічної відпустки за основним місцем роботи не зупиняє виконання покарання у виді громадських робіт.

- Стосовно особи, яка після постановлення вироку визнана інвалідом першої або другої групи або досягла пенсійного віку, а також жінки, яка стала вагітною, кримінально-виконавча інспекція направляє до суду подання про звільнення її від подальшого відбування покарання.

- Засудженому забороняється без дозволу кримінально-виконавчої інспекції виїжджати за межі України.

2. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт.

Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт (ст. 39 КВК України).

- На власника підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган за місцем відбування засудженим покарання у виді громадських робіт покладається:
 - погодження з кримінально-виконавчою інспекцією переліку об'єктів, на яких засуджені відбувають громадські роботи, та видів цих робіт;
 - контроль за виконанням засудженими визначених для них робіт та дотриманням правил техніки безпеки;
 - своєчасне повідомлення кримінально-виконавчої інспекції про ухилення засудженого від відбування покарання та переведення його на інше місце роботи, появу на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, порушення громадського порядку;
 - ведення обліку та щомісячне інформування кримінально-виконавчої інспекції про кількість відпрацьованих засудженим годин і його ставлення до праці.
- У разі систематичного несвочасного подання інформації про виконання громадських робіт або нездійснення контролю відповідальною особою за роботою та поведінкою засудженого, а також невиконання інших вимог цієї статті кримінально-виконавча інспекція надсилає матеріали прокуророві для вирішення питання про притягнення винних осіб до відповідальності згідно із законом.
- У разі ушкодження здоров'я під час виконання громадських робіт відшкодування шкоди засудженому здійснюється відповідно до законодавства про страхування від нещасного випадку.

Відповідальність засуджених до покарання у виді громадських робіт (ст. 40 КВК України).

- За порушення порядку та умов відбування покарання у виді громадських робіт, а також порушення громадського порядку, за яке засудженого було притягнуто до адміністративної відповідальності, до нього кримінально-виконавчою інспекцією може бути застосоване застереження у виді письмового попередження про притягнення до кримінальної відповідальності.
- Стосовно особи, яка ухиляється від відбування покарання у виді громадських робіт, кримінально-виконавча інспекція надсилає матеріали прокуророві для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до статті 389 Кримінального кодексу України.
- Ухиленням від відбування покарання у виді громадських робіт є:
 - невиконання встановлених обов'язків, порушення порядку та умов відбування покарання, а також притягнення до адміністративної відповідальності за правопорушення, які були вчинені після письмового попередження;
 - невихід більше двох разів протягом місяця на громадські роботи без поважних причин, а також допущення більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця, поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.
- Засуджений до громадських робіт, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- Покарання у виді громадських робіт має строковий характер і призначається повнолітнім – у межах від 60 до 240 годин і відбувається не більше чотирьох годин на день; неповнолітні – від 30 до 120 годин з тривалістю виконання ними таких робіт не більше двох годин на день.
- До часу відбування покарання не зараховується:
 - час хвороби, якщо засуджений перебував на лікарняному і не виконував громадські роботи;
 - якщо засуджений прибув для виконання робіт у стані сп'яніння.
- Виконання покарання у виді громадських робіт припиняється, а засуджені особи знімаються з обліку у зв'язку з:
 - відбуттям призначеної судом кількості годин громадських робіт – за наявності повних даних з підприємства про відпрацьований час;
 - засудженням за ухилення від відбування громадських робіт – за наявності вироку суду, який набрав чинності;
 - амністією – за наявністю відповідної постанови (ухвали) суду;
 - скасуванням вироку - за наявністю відповідної постанови (ухвали) суду;
 - зміни місця проживання при підтверженні про отримання особою справи КВІ за новим місцем проживання;
 - померлі за наявності відповідної довідки органу реєстрації актів громадянського стану.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте суть та зміст виконання покарання у виді громадських робіт.
2. Проаналізуйте обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді громадських робіт.
3. Охарактеризуйте особливості відповідальності засуджених до покарання у виді громадських робіт.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді громадських робіт.
2. Особливості сучасної міжнародної практики застосування покарання у виді громадських робіт.

Тема 4 : Виконання покарання у виді виправних робіт

План

1. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт.
2. Обов'язки кримінально-виконавчої інспекції з виконання покарань у виді виправних робіт.
3. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт.
4. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт.
5. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт.
6. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт.

1. Порядок виконання та умови відбування покарання у виді виправних робіт.

Покарання у виді виправних робіт встановлюється:

- на строк від шести місяців до двох років;
- відбувається покарання за місцем роботи засудженого;
- із суми заробітку засудженого до виправних робіт провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків (ст. 57 КК України).

Виправні роботи не застосовуються:

- до вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною;
- до непрацездатних, до осіб, що не досягли шістнадцяти років;
- до тих, що досягли пенсійного віку;
- до військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України;
- працівників правоохоронних органів, нотаріусів, суддів, прокурорів, адвокатів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Виправні роботи можуть бути замінені:

- особам, які стали непрацездатними після постановлення вироку суду, виправні роботи суд може замінити штрафом із розрахунку трьох встановлених законодавством неоподатковуваних мінімумів доходів громадян за один місяць виправних робіт.

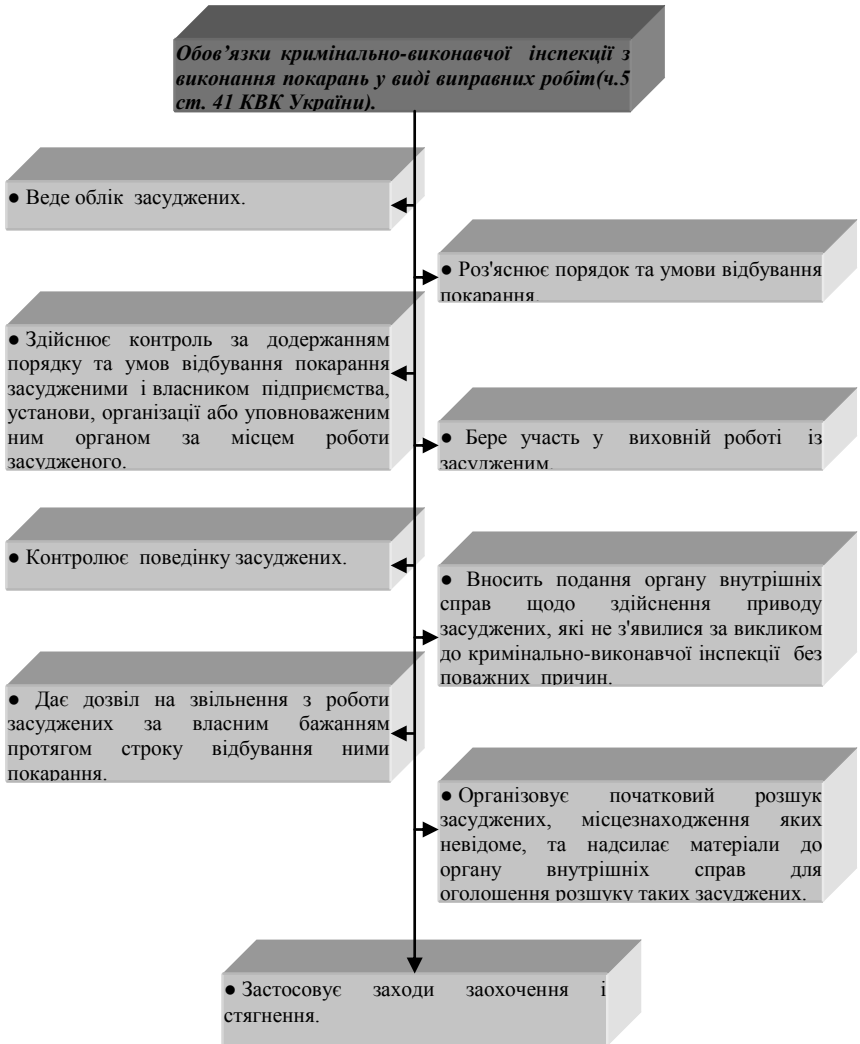
Порядок виконання покарання у виді виправних робіт (ст. 41 КВК України).

Умови відбування покарання у виді виправних робіт (ст. 42 КВК України).

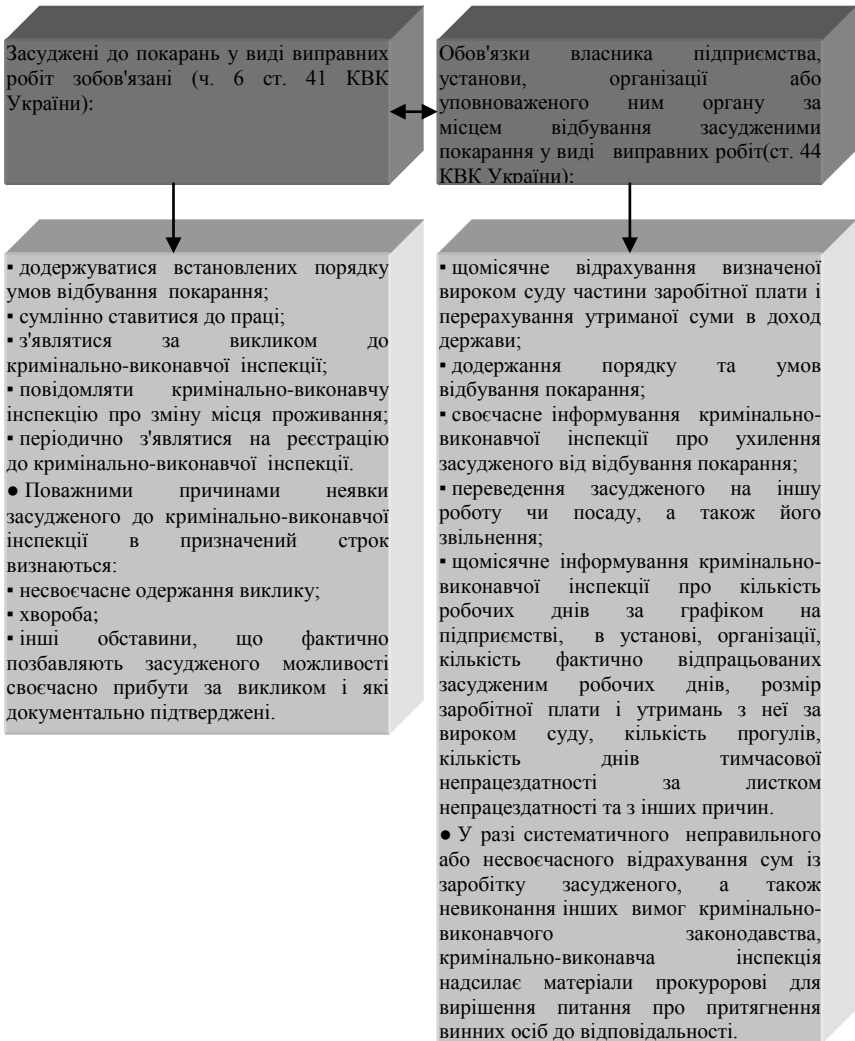
- це покарання відбувається на підприємстві, в установі, організації незалежно від форми власності за місцем роботи засудженого;
- виконання покарання здійснюється на основі участі засуджених у суспільно корисній праці і контролю за їхньою поведінкою;
- контроль за виконанням покарання покладається на кримінально-виконавчу інспекцію, а проведення індивідуально-профілактичної роботи за місцем проживання засудженого - на органи внутрішніх справ;
- вирок суду приводиться до виконання не пізніше десятиденного строку з дня набрання вироком законної сили або звернення його до виконання.

- протягом строку відбування покарання засудженим забороняється звільнитися з роботи за власним бажанням без дозволу кримінально-виконавчої інспекції;
- дозвіл на звільнення може бути наданий після перевірки обґрунтованості заяви засудженого та за наявності довідки з нового місця роботи про можливість його працевлаштування;
- особам, засудженим до покарання у виді виправних робіт, надається щорічна відпустка, час якої не зараховується до строку відбування покарання;
- час відбування засудженим покарання у виді виправних робіт зараховується в загальний стаж роботи;
- засудженим забороняється без дозволу кримінально-виконавчої інспекції виїжджати за межі України;
- стосовно особи, яка стала непрацездатною після постановлення вироку суду, кримінально-виконавча інспекція вносить подання до суду про заміну виправних робіт штрафом;
- стосовно особи, яка після постановлення вироку суду досягла пенсійного віку, а також жінки, яка стала вагітною, кримінально-виконавча інспекція вносить подання до суду про звільнення такої особи від відбування покарання.

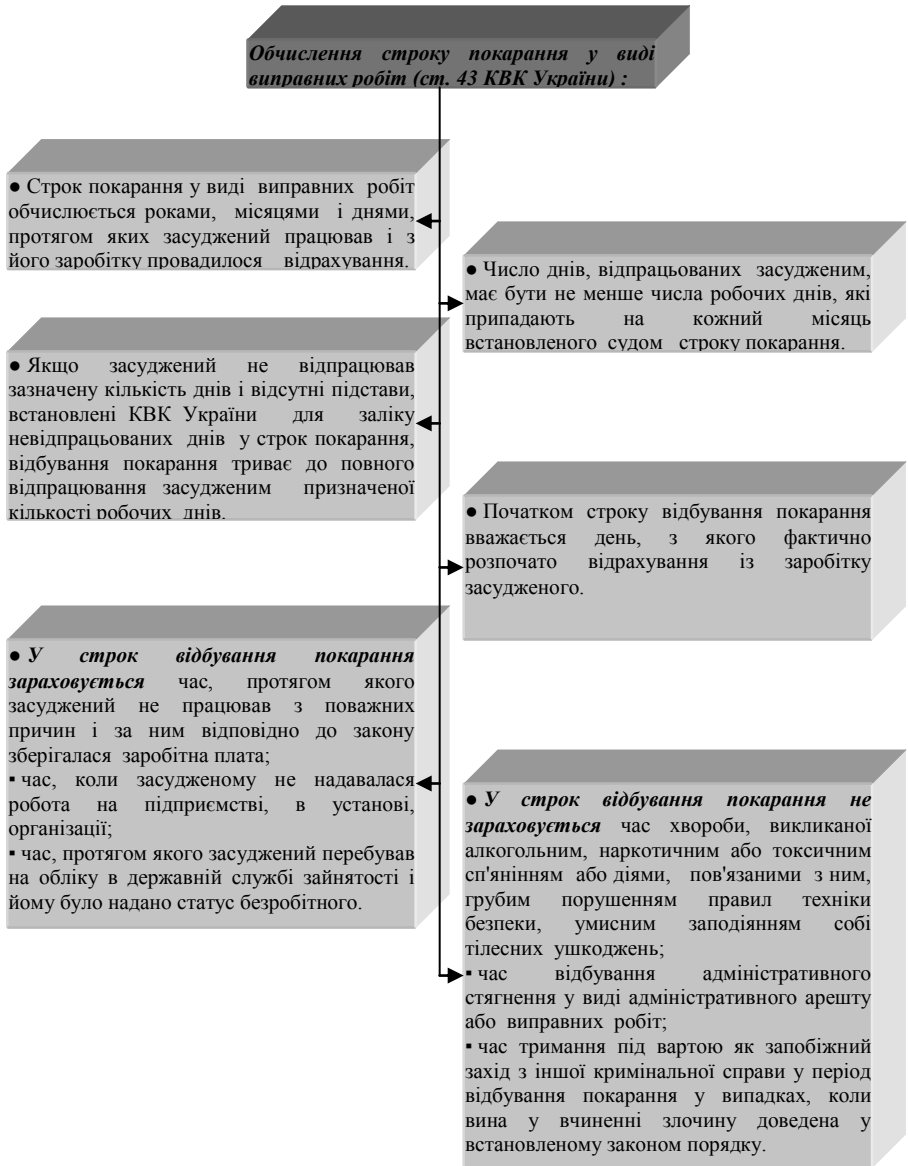
2. Обов'язки кримінально-виконавчої інспекції з виконання покарань у виді виправних робіт.

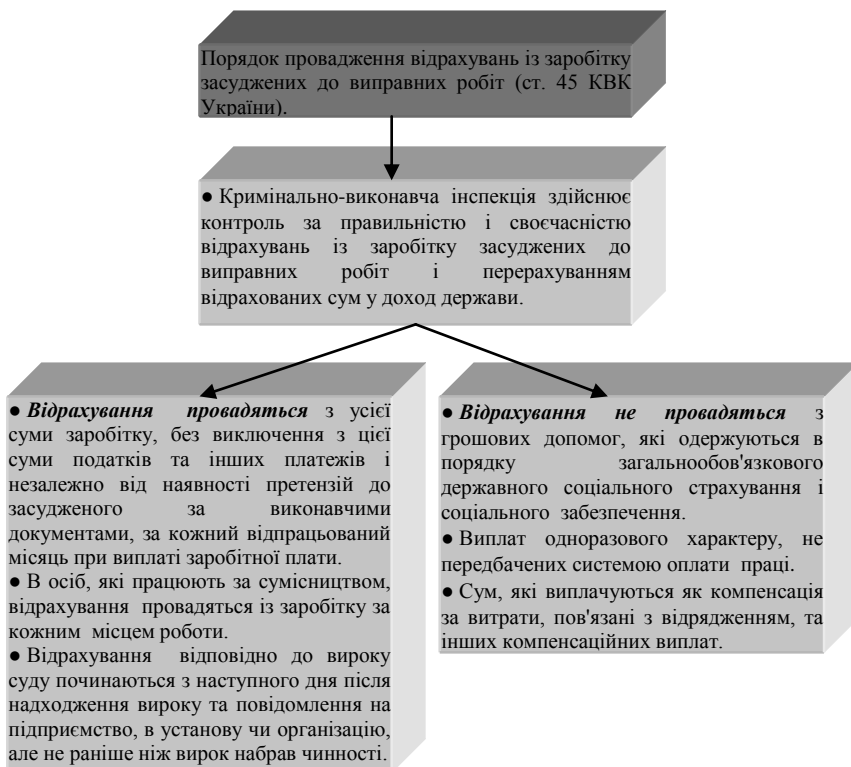
3. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт.

4. Обчислення строку покарання у виді виправних робіт.

5. Порядок провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт.

6. Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт.

Заходи заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт (ст. 46 КВК України).

● **Кримінально-виконавча інспекція** за зразкову поведінку і сумлінне ставлення до праці щодо засуджених може застосовувати такі заходи заохочення:

- подання до суду матеріалів на засудженого щодо умовно-дострокового звільнення або заміни невідбутої частини покарання штрафом надсилається до суду кримінально-виконавчою інспекцією з урахуванням характеристики на нього власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засудженого;
- зарахування часу щорічної відпустки у строк відбування покарання.

● **Власник підприємства, установи, організації** або уповноважений ним орган щодо засуджених до покарання у виді виправних робіт може застосовувати заходи заохочення і стягнення, передбачені законодавством про працю.

● **Ухиленням засудженого від відбування покарання у виді виправних робіт є:**

- невиконання встановлених обов'язків;
- порушення порядку та умов відбування покарання;
- вчинення проступку, за який його було притягнуто до адміністративної відповідальності;
- допущення більше двох разів протягом місяця прогулів, а також більше двох порушень трудової дисципліни протягом місяця або поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння.

● Стосовно особи, яка ухиляється від відбування покарання у виді виправних робіт, кримінально-виконавча інспекція надсилає прокуророві матеріали для вирішення питання про притягнення до кримінальної відповідальності відповідно до статті 389 Кримінального кодексу України.

● За порушення порядку та умов відбування покарання у виді виправних робіт до засудженого може застосовуватися застереження у виді письмового попередження про притягнення до кримінальної відповідальності.

● Засуджений до виправних робіт, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством.

- Виправні роботи застосовуються лише як основна міра кримінального покарання у разі:
 - коли така міра передбачена санкцією статті кримінального закону;
 - призначення більш м'якого покарання, ніж те що передбачене у санкції відповідної статті КК України(ст. 69);
 - заміна невідбутої частини покарання у виді позбавлення (обмеження) волі більш м'яким покаранням (ст. 82);
 - заміни штрафу виправними роботами у випадку злісного ухилення від його сплати (ч. ст. 53 КК України);
 - заміни більш м'яким покаранням обмеження чи позбавлення волі стосовно звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, після досягнення дитиною трирічного віку або в разі її смерті (ч. 4 ст. 83);
 - звільнення від покарання на підставі закону України про амністію або акта про помилування (ст. 85 КК).
- Призначаються виправні роботи тільки працюючим і працевдатним особам, відбуваються лише за місцем їх постійної роботи з урахуванням спеціальності.
- Якщо на час звернення вироку до виконання засуджений не працює, він надає працівникам кримінально-виконавчої інспекції письмове пояснення щодо причин звільнення з роботи. Такій особі видається направлення до відповідного центру зайнятості населення і встановлюється строк для працевлаштування – 15 днів. засудженому забороняється відмовлятися від запропонованої роботи або перекваліфікації.
- Строк призначення виправних робіт для неповнолітніх від 16 до 18 років сягає від 2 місяців до 1 року, з відрахуванням від заробітку в межах 5-10 % в дохід держави протягом строку відбування покарання.
- До строку відбування покарання також зараховується:
 - час, протягом якого засуджена особа перебувала під вартою у зв'язку з учиненням злочину, за який відбуває виправні роботи;
 - зарахуванню підлягає кожен день тримання під вартою, незалежно від того, скільки часу протягом останнього дня засуджений перебував під вартою.
- У строк відбування покарання не зараховується:
 - час, протягом якого покарання не виконувалося у зв'язку зі звільненням від його відбування з випробуванням згідно рішення суду;
 - час, коли працівник фактично не працював, але за ним зберігалось місце роботи і йому надавалось матеріальне забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням (хвороба, перебування на лікарняному);
 - час, коли працівник фактично не працював, хоча за ним зберігалось місце роботи, але йому не виплачувалась заробітна плата у порядку, визначеному статтями 25-26 Закону України „Про відпустки”, за винятком відпустки без збереження заробітної плати для догляду за дитиною до досягнення нею шестирічного віку;
 - час навчання новим професіям (спеціальностям) осіб, звільнених у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці.
- Особа, яка ухиляється від відбування покарання у виді виправних робіт, КВІ надсилає прокуророві матеріали, що свідчать про ухилення, для вирішення питання про притягнення її до кримінальної відповідальності відповідно до ч. 2 ст. 389 КК України.
- Разом з поданням до прокуратури направляються:
 - копія вироку;
 - копія облікової картки;
 - довідка про допущені порушення і вжиті заходи впливу;
 - довідка про відбутий строк покарання на день направлення подання до прокуратури;
 - інші матеріали, що свідчать про ухилення.

- Виконання покарання у виді виправних робіт припиняється і засуджені знімаються з обліку у зв'язку з:
 - відбуттям призначеного вироком суду покарання – за наявності розрахункових відомостей про час, який було включено в строк відбування покарання, заробіток та проведені з нього відрахування. Затримка перерахування утриманих сум не є перешкодою для зняття засудженого з обліку;
 - засудженням за ухилення від відбування покарання у виді виправних робіт – за наявності копії вироку, що набрав законної сили;
 - амністією – за наявності постанови суду про застосування амністії;
 - помилуванням – за наявності розпорядження Служби з питань помилування Кабінету Президента України про виконання Указу Президента України про помилування;
 - скасування вироку постановою суду;
 - винесення судом постанови про умовно-дострокове звільнення;
 - заміною виправних робіт штрафом за відповідною постановою суду;
 - звільнення від відбування покарання за відповідною постановою суду.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Розкрийте суть та зміст порядку виконання та умов відбування покарання у виді виправних робіт.
2. Охарактеризуйте специфіку обов'язків кримінально-виконавчої інспекції з виконання покарань у виді виправних робіт.
3. Охарактеризуйте специфіку обов'язків власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем відбування засудженими покарання у виді виправних робіт.
4. Проаналізуйте особливості обчислення строку покарання у виді виправних робіт.
5. Проаналізуйте особливості порядку провадження відрахувань із заробітку засуджених до виправних робіт.
6. Дайте аналіз заходам заохочення і стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до виправних робіт.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді виправних робіт.
2. Особливості сучасної міжнародної практики застосування покарання у виді виправних робіт.

Тема 5: Виконання покарання у виді обмеження волі

План

1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.
2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.
3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.
4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.
5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.

Покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці.

- Обмеження волі встановлюється на строк від одного до п'яти років.
- Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи (ст. 61 КК України).

Направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання (ст. 57, 58 КВК України).

- Особи, засуджені до обмеження волі, прямують за рахунок держави до місця відбування покарання самостійно.

- Кримінально-виконавча інспекція згідно з вироком суду вручає засудженому припис про виїзд до місця відбування покарання.

- **Не пізніше трьох діб з дня одержання припису засуджений зобов'язаний виїхати до місця відбування покарання** і прибути туди відповідно до вказаного в приписі строку.

- Засуджений, який ухиляється від одержання припису про виїзд або не виїхав у встановлений строк до місця відбування покарання, за поданням кримінально-виконавчої інспекції затримується органом внутрішніх справ для встановлення причин порушення порядку слідування до місця відбування покарання.

- У разі невізду без поважних причин суд за поданням кримінально-виконавчої інспекції направляє засудженого до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

- Строк покарання обчислюється з дня прибуття і постановки засудженого на облік у виправному центрі.

- Засуджені, яким обмеження волі призначено відповідно до статей 82 і 389 КК України, направляються виправною колонією чи кримінально-виконавчою інспекцією до місця відбування покарання.

- З урахуванням особи та інших обставин справи суд може направити засудженого до обмеження волі до місця відбування покарання у порядку, встановленому для осіб, засуджених до позбавлення волі.

- У цьому випадку засуджений звільняється з-під варти при прибутті до місця відбування покарання.

- У разі неприбуття засудженого до місця відбування покарання органом внутрішніх справ за поданням кримінально-виконавчої інспекції оголошується його розшук.

- Після затримання засуджений направляється до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

- У строк покарання за правилами, передбаченими у статті 72 КК України, зараховується час попереднього ув'язнення під вартою, а також час слідування під вартою до виправного центру.

2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.

Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі (ст. 59 КВК України).

Усі новоприбулі до виправного центру засуджені тримаються в окремих приміщеннях, де протягом чотирнадцяти днів проходять медичне обстеження для виявлення інфекційних та інших захворювань, а також первинне психолого-педагогічне та інше вивчення.

Засуджені до обмеження волі мають право:

- носити цивільний одяг, мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них, гроші, мобільні телефони та аксесуари до них, цінні речі, користуватися грошми без обмежень;
- відправляти листи, отримувати посилки (передачі) і бандеролі, одержувати короткострокові побачення без обмежень, а тривалі побачення - до трьох днів один раз на місяць;
- користуватися засобами мобільного зв'язку;
- одержувати правову допомогу, передбачену КВК України для осіб, засуджених до позбавлення волі.
- Засудженим може бути дозволено короткочасні виїзди за межі виправного центру за обставин, передбачених законом для осіб, засуджених до позбавлення волі, а також з інших поважних причин у таких випадках:
 - за необхідності звернутися в медичний заклад з приводу захворювання чи лікування за наявності відповідного медичного висновку;
 - для складання іспитів у навчальному закладі;
 - за викликом слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду – на період здійснення кримінального провадження;
 - для попереднього вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення - строком до семи днів, без урахування часу на дорогу;
 - у разі виникнення інших життєво необхідних обставин, які потребують присутності засудженого.

Особи, засуджені до обмеження волі, зобов'язані:

- виконувати законні вимоги адміністрації виправного центру, які стосуються порядку відбування призначеного покарання;
- сумлінно працювати у місці, визначеному адміністрацією виправного центру;
- постійно знаходитися в межах виправного центру під наглядом, залишати його межі лише за спеціальним дозволом адміністрації цього центру, проживати за особистим посвідченням, яке видається взамін паспорта;
- проживати, як правило, у спеціально призначених гуртожитках;
- з'являтися за викликом адміністрації виправного центру.

Засудженим до обмеження волі забороняється:

- Доставляти і зберігати на території, де вони проживають, предмети, вироби і речовини, перелік яких визначений нормативно-правовими актами центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань.
- У разі виявлення таких предметів, виробів і речовин у засудженого вони підлягають вилученню і зберіганню, речі, вилучені з обігу, знищуються.
- Про вилучення предметів, виробів і речовин посадовою особою виправного центру складається протокол.
- Вживати спиртні напої і пиво, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби.

Умови праці засуджених до обмеження волі (ст. 60 КВК України).

• Засуджені до обмеження волі залучаються до праці, як правило, на виробництві виправних центрів, а також на договірній основі на підприємствах, в установах чи організаціях усіх форм власності за умови забезпечення належного нагляду за їхньою поведінкою.

• Праця засуджених до обмеження волі регулюється законодавством про працю, за винятком правил прийняття на роботу, звільнення з роботи, переведення на іншу роботу.

• Переведення засуджених на іншу роботу, в тому числі в іншу місцевість, може здійснюватися власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за погодженням з адміністрацією виправного центру.

• Засудженим незалежно від усіх відрахувань належить виплачувати не менш як сімдесят п'ять відсотків загальної суми заробітку.

Соціально-побутові умови відбування обмеження волі
(ст. ст. 63; 64; 65; 66 КВК України).

Медичне обслуговування засуджених до обмеження волі здійснюється через:

- лікувально-профілактичну і протиепідемічну роботу у виправних центрах, яка організовується і проводиться на загальних підставах відповідно до законодавства про охорону здоров'я органами і закладами охорони здоров'я;
- направлення засуджених до лікувальних закладів визначається згідно з порядком обслуговування населення органами охорони здоров'я;
- засудженим до обмеження волі, які перебувають у лікувальних закладах, гарантується правова допомога та користування мобільним зв'язком відповідно до положень нормативно-правових актів та КВК України.

Соціально-виховна робота із засудженими до обмеження волі здійснюється:

- з особами, які відбувають покарання у виді обмеження волі, адміністрацією виправного центру, а також власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, де працюють засуджені, і громадськими організаціями проводиться соціально-виховна робота;
- активна участь засуджених у виховних заходах заохочується і враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення.

Участь засуджених до обмеження волі в самодіяльних організаціях:

- засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, можуть створювати самодіяльні організації засуджених і брати участь в їх роботі;
- у виправних центрах забороняється діяльність політичних партій та профспілок.

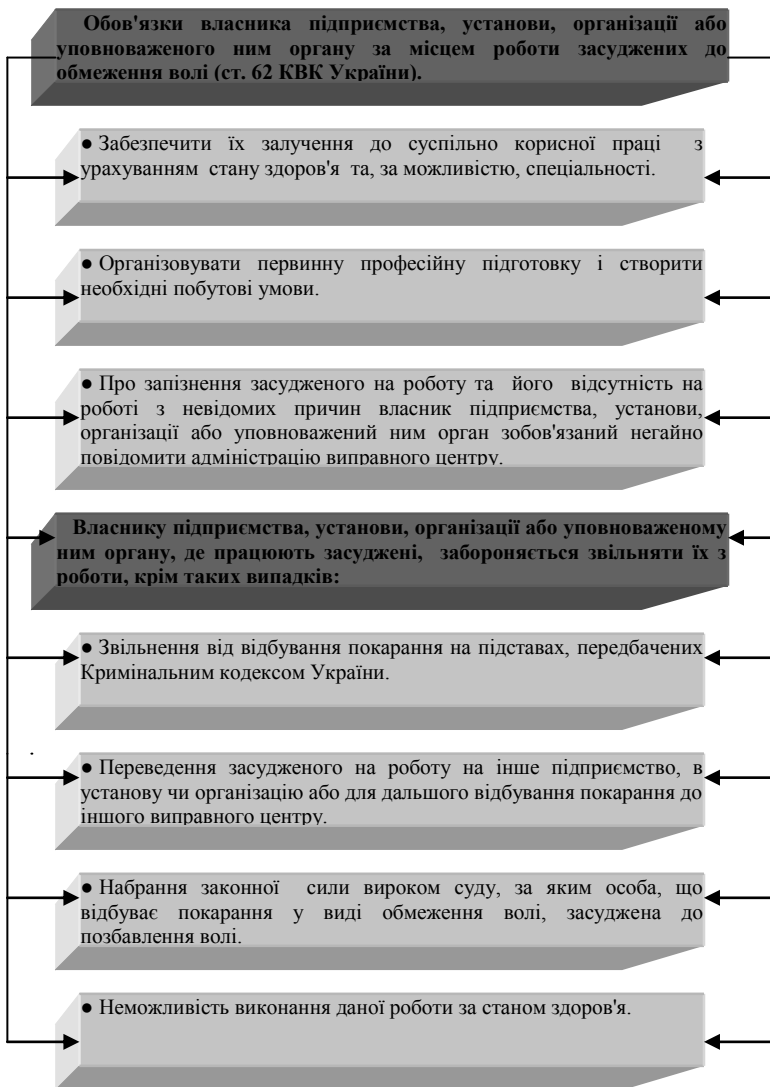
Матеріально-побутове забезпечення засуджених до обмеження волі:

- засуджені, які тримаються у виправних центрах, забезпечуються індивідуальним спальним місцем, інвентарем і постільними речами, а продукти харчування і речове майно придбавають за власні кошти;
- норма житлової площі на одного засудженого не може бути меншою чотирьох квадратних метрів;
- комунально-побутові та інші послуги оплачуються засудженими на загальних підставах;
- засудженим, які не працюють у зв'язку із захворюванням, а також з причин, від них не залежних, і не одержують за цей час заробітної плати або інших доходів, харчування та комунально-побутові послуги надаються за встановленими нормами за рахунок виправного центру;
- засуджені, які направлені на лікування до лікувальних закладів охорони здоров'я, забезпечуються цими лікувальними закладами всіма видами довольства на загальних підставах;
- у необхідних випадках адміністрація виправного центру або підприємства, установи чи організації, де працює засуджений, може видавати йому аванс із наступним відшкодуванням;
- із засуджених, які тримаються в дисциплінарних ізоляторах, стягується повна вартість харчування, наданого їм за встановленими нормами.

3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.

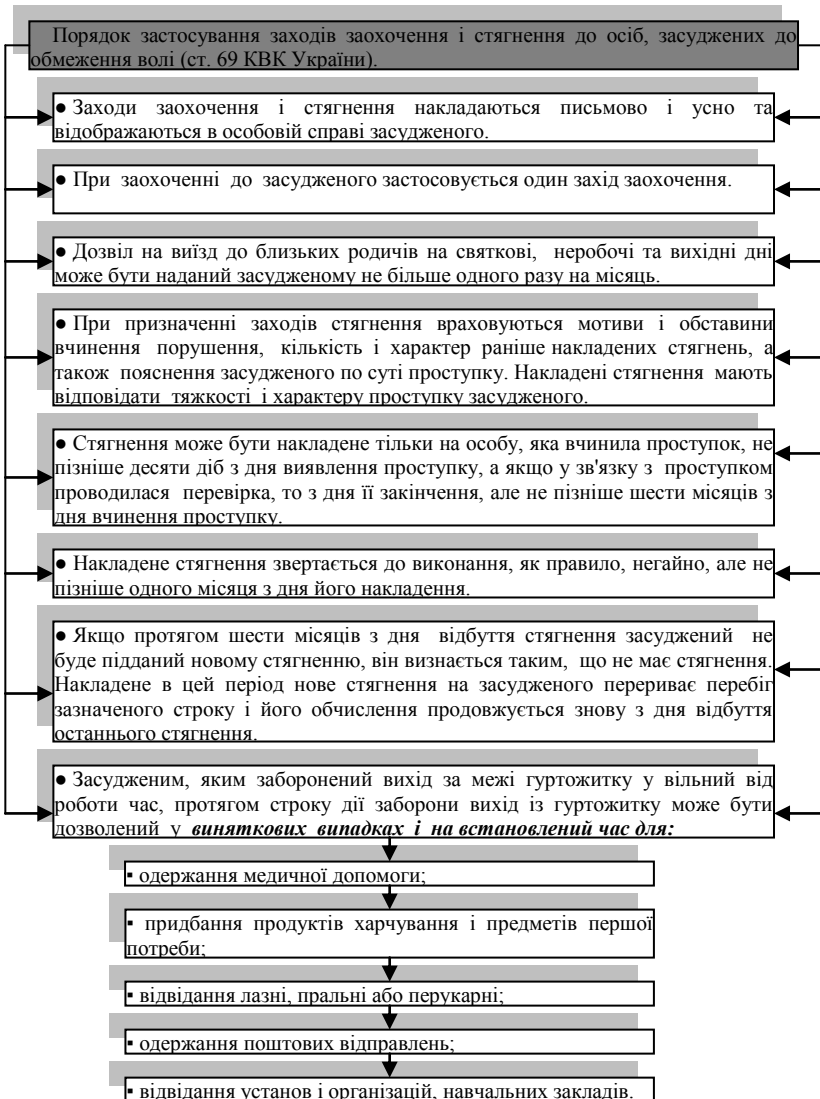

4. **Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.**

5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень (ст. 70 КВК України).

• Начальник виправного центру

• Заступник начальника виправного центру.

• Начальник відділення соціально-психологічної служби виправного центру.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- Обмеження волі відносять до покарань, альтернативних позбавленню волі на певний строк.
- Засуджені до обмеження волі у виправному центрі, на відміну від засуджених до позбавлення волі, перебувають без охорони, але під наглядом адміністрації, який включає стеження і контроль за їх поведінкою за місцем проживання, місцем роботи, а також в неробочий час.
- Головною відмінністю цього виду покарань від зарубіжних аналогів є все ж таки тримання засудженого в спеціальних кримінально-виконавчих установах, що передбачає:
 - психологічний і виховний вплив на засудженого;
 - нагляд за ним, який полягає в цілодобовому і постійному контролі за його поведінкою, що тягне обмеження особистих свобод і потреб засудженого;
 - покладання на нього обов'язку дотримуватись режиму відбування даного покарання;
 - залучення засудженого до праці.
- У день надходження до КВІ копії вироку (постанови, ухвали) суду стосовно особи, засудженої до покарання у виді обмеження волі, дані про таку особу заносяться до журналу обліку осіб, засуджених до покарання у виді обмеження волі, на неї заводиться особова справа, засуджена особа негайно викликається до інспекції.
- Направлення засуджених осіб до виправних центрів здійснюється не пізніше п'ятнадцятиденного терміну з дні проведення працівником інспекції бесіди із засудженим.
- Якщо засуджена особа вже отримала припис, то не пізніше трьох діб з дня його отримання вона зобов'язана виїхати до місця відбування покарання і прибути туди відповідно до вказаного в приписі строку.
- Після прибуття засудженої особи до місця відбування покарання адміністрація виправного центру протягом трьох днів зобов'язана повідомити про це КВІ.
- У разі невилізу осіб, засуджених до обмеження волі, без поважних причин або ухилення від одержання припису працівник інспекції надсилає до суду подання про направлення таких засуджених осіб до місця відбування покарання в порядку, встановленому для осіб, засуджених до позбавлення волі.
- У разі неприбуття засудженої особи до місця відбування покарання КВІ здійснює першочергові розшукові заходи засудженої особи протягом 15 днів з часу отримання повідомлення адміністрації виправного центру про неприбуття до місця відбування покарання.

- Після прибуття до виправного центру засуджені в обов'язковому порядку проходять медичний огляд, санітарну обробку і протягом 14 діб тримаються ізольовано від інших засуджених та не залучаються до праці.
- Засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, а також приміщення, в яких вони проживають, *можуть піддаватися обшуку, а їхні речі, посилки, передачі і бандеролі, що надійшли, - огляду.*
- Огляди і обшуки приміщень, де проживають засуджені з сім'ями, провадяться за наявності встановлених законом підстав, *за вмотивованим рішенням суду.*
- Жиле приміщення, де проживає засуджений із сім'єю, може відвідуватися, *як правило, в денний час* уповноваженими працівниками виправного центру.
- Засуджені, які не допускають порушень встановленого порядку виконання покарання у виді обмеження волі і мають сім'ї, *після відбуття шести місяців строку покарання можуть за постановою начальника виправного центру проживати за межами зуртожитку із своїми сім'ями.* Ці особи зобов'язані від одного до чотирьох разів на тиждень з'являтися у виправний центр для реєстрації.
- Особи, які засуджені до обмеження волі, можуть проживати із своїми сім'ями в орендованих квартирах або придбавати житло в межах виправного центру.
- Забороняється постійне проживання засуджених на робочих об'єктах виправних центрів, а також ухилення від визначених маршрутів пересування та використання як водіїв легкового транспорту.
- Залучення засуджених на роботах за межами виправних центрів відбувається тільки після повного і всебічного вивчення їх особистих характеристик та висновків соціально-психологічної та оперативної служб.
- Стосовно особи, яка після постановлення вироку визнана інвалідом першої чи другої групи або досягла пенсійного віку, або захворіла на тяжку хворобу, яка перешкоджає відбуванню покарання, а також стосовно жінки, яка завагітніла, кримінально-виконавча інспекція чи адміністрація виправного центру *вносить до суду подання про звільнення такої особи від відбування покарання.*
- Порядок і умови виконання покарання у виді обмеження волі і нагляду за засудженими визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання.
2. Розкрийте суть та зміст порядку відбування покарання у виді обмеження волі.
3. Охарактеризуйте специфіку обов'язків адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.
4. Охарактеризуйте специфіку обов'язків власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.
5. Охарактеризуйте специфіку заходів заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді обмеження волі.
2. Особливості сучасної міжнародної практики застосування покарання у виді обмеження волі.

Тема 6: Виконання покарання у виді обмеження волі

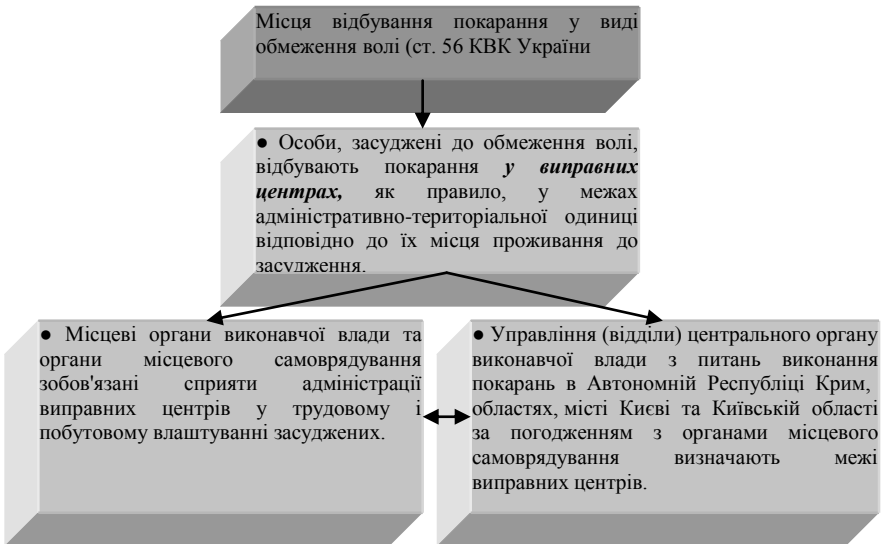
План

6. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.
7. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.
8. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.
9. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.
10. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

1. Місця відбування покарання у виді обмеження волі.

Покарання у виді обмеження волі полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці.

- Обмеження волі встановлюється на строк від одного до п'яти років.
- Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до чотирнадцяти років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи (ст. 61 КК України).

Направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання (ст. 57, 58 КВК України).

- Особи, засуджені до обмеження волі, прямують за рахунок держави до місця відбування покарання самостійно.
- Кримінально-виконавча інспекція згідно з вироком суду вручає засудженому припис про виїзд до місця відбування покарання.
- **Не пізніше трьох діб з дня одержання припису засуджений зобов'язаний виїхати до місця відбування покарання** і прибути туди відповідно до вказаного в приписі строку.

- Засуджений, який ухиляється від одержання припису про виїзд або не виїхав у встановлений строк до місця відбування покарання, за поданням кримінально-виконавчої інспекції затримується органом внутрішніх справ для встановлення причин порушення порядку слідування до місця відбування покарання.
- У разі невізду без поважних причин суд за поданням кримінально-виконавчої інспекції направляє засудженого до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

- Строк покарання обчислюється з дня прибуття і постановки засудженого на облік у виправному центрі.

- Засуджені, яким обмеження волі призначено відповідно до статей 82 і 389 КК України, направляються виправною колонією чи кримінально-виконавчою інспекцією до місця відбування покарання.

- З урахуванням особи та інших обставин справи суд може направити засудженого до обмеження волі до місця відбування покарання у порядку, встановленому для осіб, засуджених до позбавлення волі.
- У цьому випадку засуджений звільняється з-під варти при прибутті до місця відбування покарання.

- У разі неприбуття засудженого до місця відбування покарання органом внутрішніх справ за поданням кримінально-виконавчої інспекції оголошується його розшук.
- Після затримання засуджений направляється до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі.

- У строк покарання за правилами, передбаченими у статті 72 КК України, зараховується час попереднього ув'язнення під вартою, а також час слідування під вартою до виправного центру.

2. Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі.

Порядок і умови відбування покарання у виді обмеження волі (ст. 59 КВК України).

Усі новоприбулі до виправного центру засуджені тримаються в окремих приміщеннях, де протягом чотирнадцяти діб проходять медичне обстеження для виявлення інфекційних та інших захворювань, а також первинне психолого-педагогічне та інше вивчення.

Засуджені до обмеження волі мають право:

- носити цивільний одяг, мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них, гроші, мобільні телефони та аксесуари до них, цінні речі, користуватися грошми без обмежень;
- відправляти листи, отримувати посилки (передачі) і бандеролі, одержувати короткострокові побачення без обмежень, а тривалі побачення - до трьох діб один раз на місяць;
- користуватися засобами мобільного зв'язку;
- одержувати правову допомогу, передбачену КВК України для осіб, засуджених до позбавлення волі.
- Засудженим може бути дозволено короткочасні виїзди за межі виправного центру за обставин, передбачених законом для осіб, засуджених до позбавлення волі, а також з інших поважних причин у таких випадках:
 - за необхідності звернутися в медичний заклад з приводу захворювання чи лікування за наявності відповідного медичного висновку;
 - для складання іспитів у навчальному закладі;
 - за викликом слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду – на період здійснення кримінального провадження;
 - для попереднього вирішення питань трудового і побутового влаштування після звільнення - строком до семи діб, без урахування часу на дорогу;
 - у разі виникнення інших життєво необхідних обставин, які потребують присутності засудженого.

Особи, засуджені до обмеження волі, зобов'язані:

- виконувати законні вимоги адміністрації виправного центру, які стосуються порядку відбування призначеного покарання;
- сумлінно працювати у місці, визначеному адміністрацією виправного центру;
- постійно знаходитися в межах виправного центру під наглядом, залишати його межі лише за спеціальним дозволом адміністрації цього центру, проживати за особистим посвідченням, яке видається взамін паспорта;
- проживати, як правило, у спеціально призначених гуртожитках;
- з'являтися за викликом адміністрації виправного центру.

Засудженим до обмеження волі забороняється:

- Доставляти і зберігати на території, де вони проживають, предмети, вироби і речовини, перелік яких визначений нормативно-правовими актами центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань.
- У разі виявлення таких предметів, виробів і речовин у засудженого вони підлягають вилученню і зберіганню, речі, вилучені з обігу, знищуються.
- Про вилучення предметів, виробів і речовин посадовою особою виправного центру складається протокол.
- Вживати спиртні напої і пиво, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби.

Умови праці засуджених до обмеження волі (ст. 60 КВК України).

• Засуджені до обмеження волі залучаються до праці, як правило, на виробництві виправних центрів, а також на договірній основі на підприємствах, в установах чи організаціях усіх форм власності за умови забезпечення належного нагляду за їхньою поведінкою.

• Праця засуджених до обмеження волі регулюється законодавством про працю, за винятком правил прийняття на роботу, звільнення з роботи, переведення на іншу роботу.

• Переведення засуджених на іншу роботу, в тому числі в іншу місцевість, може здійснюватися власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом за погодженням з адміністрацією виправного центру.

• Засудженим незалежно від усіх відрахувань належить виплачувати не менш як сімдесят п'ять відсотків загальної суми заробітку.

**Соціально-побутові умови відбудовання обмеження волі
(ст. ст. 63; 64; 65; 66 КВК України).**

Медичне обслуговування засуджених до обмеження волі здійснюється через:

- лікувально-профілактичну і протиепідемічну роботу у виправних центрах, яка організовується і проводиться на загальних підставах відповідно до законодавства про охорону здоров'я органами і закладами охорони здоров'я;
- направлення засуджених до лікувальних закладів визначається згідно з порядком обслуговування населення органами охорони здоров'я;
- засудженим до обмеження волі, які перебувають у лікувальних закладах, гарантується правова допомога та користування мобільним зв'язком відповідно до положень нормативно-правових актів та КВК України.

Соціально-виховна робота із засудженими до обмеження волі здійснюється:

- з особами, які відбувають покарання у виді обмеження волі, адміністрацією виправного центру, а також власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом, де працюють засуджені, і громадськими організаціями проводиться соціально-виховна робота;
- активна участь засуджених у виховних заходах заохочується і враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення.

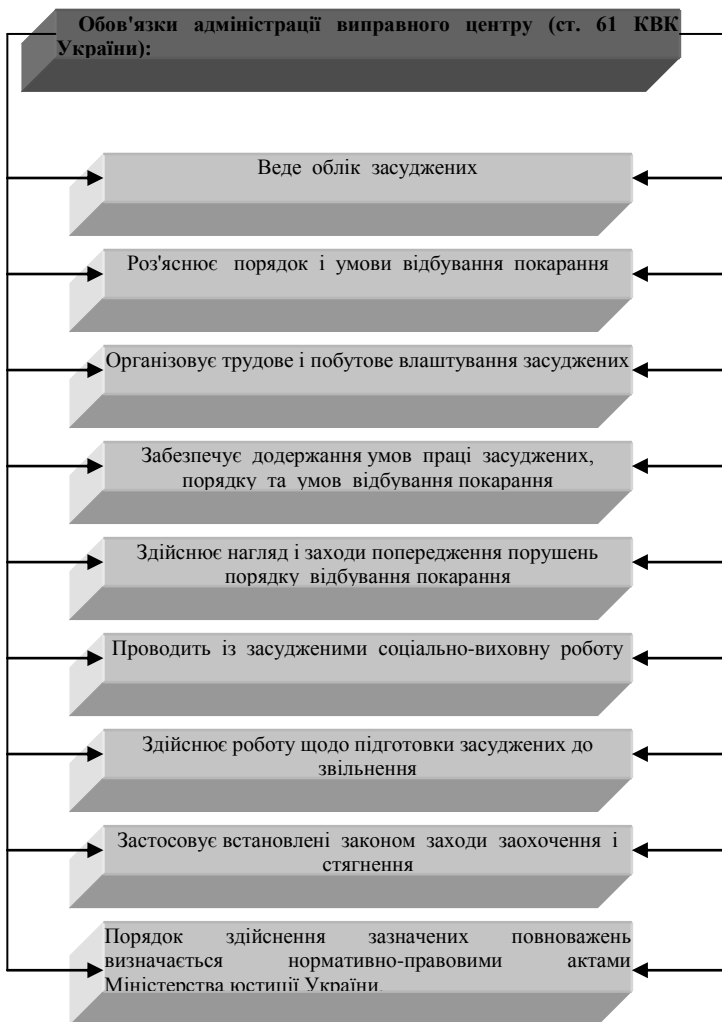
Участь засуджених до обмеження волі в самодіяльних організаціях:

- засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, можуть створювати самодіяльні організації засуджених і брати участь в їх роботі;
- у виправних центрах забороняється діяльність політичних партій та профспілок.

Матеріально-побутове забезпечення засуджених до обмеження волі:

- засуджені, які тримаються у виправних центрах, забезпечуються індивідуальним спальним місцем, інвентарем і постільними речами, а продукти харчування і речове майно придбавають за власні кошти;
- норма житлової площі на одного засудженого не може бути меншою чотирьох квадратних метрів;
- комунально-побутові та інші послуги оплачуються засудженими на загальних підставах;
- засудженим, які не працюють у зв'язку із захворюванням, а також з причин, від них не залежних, і не одержують за цей час заробітної плати або інших доходів, харчування та комунально-побутові послуги надаються за встановленими нормами за рахунок виправного центру;
- засуджені, які направлені на лікування до лікувальних закладів охорони здоров'я, забезпечуються цими лікувальними закладами всіма видами довозу на загальних підставах;
- у необхідних випадках адміністрація виправного центру або підприємства, установи чи організації, де працює засуджений, може видавати йому аванс із наступним відшкодуванням;
- із засуджених, які тримаються в дисциплінарних ізоляторах, стягується повна вартість харчування, наданого їм за встановленими нормами.

3. Обов'язки адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.

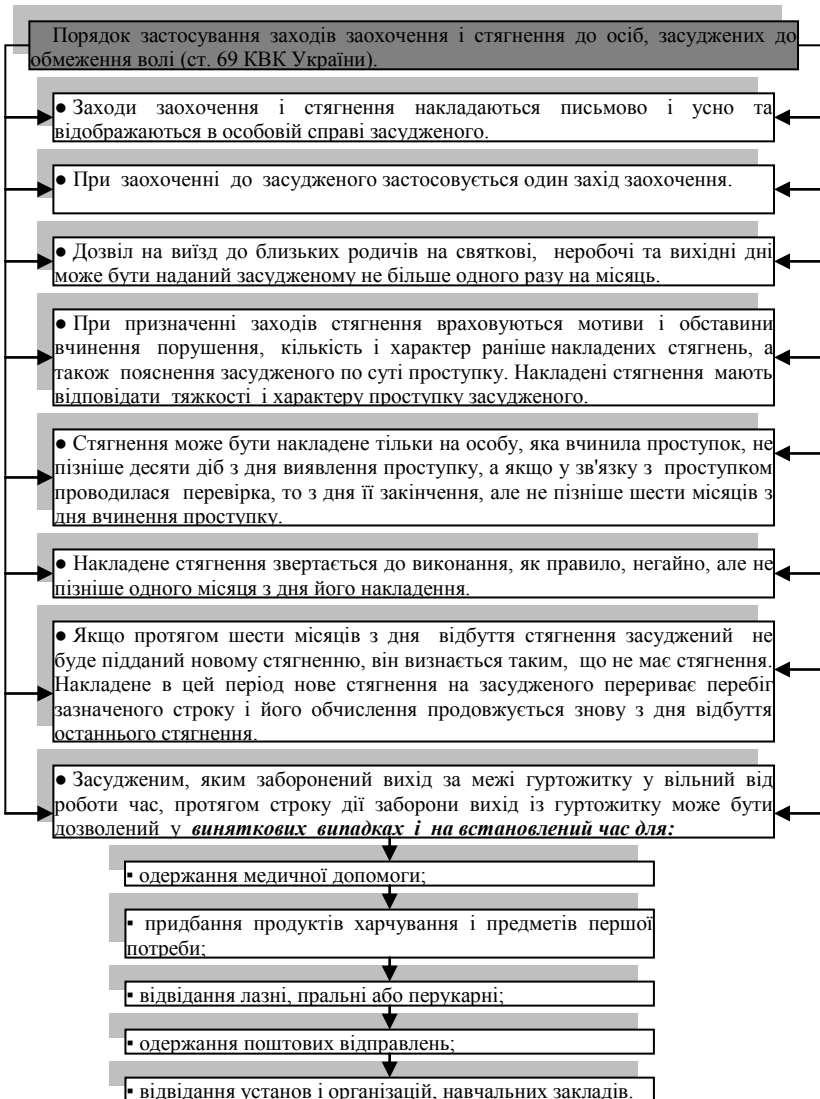

4. Обов'язки власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.

5. Заходи заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень (ст. 70 КВК України).

• Начальник виправного центру

• Заступник начальника виправного центру.

• Начальник відділення соціально-психологічної служби виправного центру.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- Обмеження волі відносять до покарань, альтернативних позбавленню волі на певний строк.
- Засуджені до обмеження волі у виправному центрі, на відміну від засуджених до позбавлення волі, перебувають без охорони, але під наглядом адміністрації, який включає стеження і контроль за їх поведінкою за місцем проживання, місцем роботи, а також в неробочий час.
- Головною відмінністю цього виду покарань від зарубіжних аналогів є все ж таки тримання засудженого в спеціальних кримінально-виконавчих установах, що передбачає:
 - психологічний і виховний вплив на засудженого;
 - нагляд за ним, який полягає в цілодобовому і постійному контролі за його поведінкою, що тягне обмеження особистих свобод і потреб засудженого;
 - покладання на нього обов'язку дотримуватись режиму відбування даного покарання;
 - залучення засудженого до праці.
- У день надходження до КВІ копії вироку (постанови, ухвали) суду стосовно особи, засудженої до покарання у виді обмеження волі, дані про таку особу заносяться до журналу обліку осіб, засуджених до покарання у виді обмеження волі, на неї заводиться особова справа, засуджена особа негайно викликається до інспекції.
- Направлення засуджених осіб до виправних центрів здійснюється не пізніше п'ятнадцятиденного терміну з дні проведення працівником інспекції бесіди із засудженим.
- Якщо засуджена особа вже отримала припис, то не пізніше трьох діб з дня його отримання вона зобов'язана виїхати до місця відбування покарання і прибути туди відповідно до вказаного в приписі строку.
- Після прибуття засудженої особи до місця відбування покарання адміністрація виправного центру протягом трьох днів зобов'язана повідомити про це КВІ.
- У разі невилізу осіб, засуджених до обмеження волі, без поважних причин або ухилення від одержання припису працівник інспекції надсилає до суду подання про направлення таких засуджених осіб до місця відбування покарання в порядку, встановленому для осіб, засуджених до позбавлення волі.
- У разі неприбуття засудженої особи до місця відбування покарання КВІ здійснює першочергові розшукові заходи засудженої особи протягом 15 днів з часу отримання повідомлення адміністрації виправного центру про неприбуття до місця відбування покарання.

- Після прибуття до виправного центру засуджені в обов'язковому порядку проходять медичний огляд, санітарну обробку і протягом 14 діб тримаються ізольовано від інших засуджених та не залучаються до праці.
- Засуджені, які відбувають покарання у виді обмеження волі, а також приміщення, в яких вони проживають, *можуть піддаватися обшуку, а їхні речі, посилки, передачі і бандеролі, що надійшли, - огляду.*
- Огляди і обшуки приміщень, де проживають засуджені з сім'ями, провадяться за наявності встановлених законом підстав, *за вмотивованим рішенням суду.*
- Жиле приміщення, де проживає засуджений із сім'єю, може відвідуватися, *як правило, в денний час* уповноваженими працівниками виправного центру.
- Засуджені, які не допускають порушень встановленого порядку виконання покарання у виді обмеження волі і мають сім'ї, *після відбуття шести місяців строку покарання можуть за постановою начальника виправного центру проживати за межами зуртожитку із своїми сім'ями.* Ці особи зобов'язані від одного до чотирьох разів на тиждень з'являтися у виправний центр для реєстрації.
- Особи, які засуджені до обмеження волі, можуть проживати із своїми сім'ями в орендованих квартирах або придбавати житло в межах виправного центру.
- Забороняється постійне проживання засуджених на робочих об'єктах виправних центрів, а також ухилення від визначених маршрутів пересування та використання як водіїв легкового транспорту.
- Залучення засуджених на роботах за межами виправних центрів відбувається тільки після повного і всебічного вивчення їх особистих характеристик та висновків соціально-психологічної та оперативної служб.
- Стосовно особи, яка після постановлення вироку визнана інвалідом першої чи другої групи або досягла пенсійного віку, або захворіла на тяжку хворобу, яка перешкоджає відбуванню покарання, а також стосовно жінки, яка завагітніла, кримінально-виконавча інспекція чи адміністрація виправного центру *вносить до суду подання про звільнення такої особи від відбування покарання.*
- Порядок і умови виконання покарання у виді обмеження волі і нагляду за засудженими визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості направлення засуджених до обмеження волі для відбування покарання.
2. Розкрийте суть та зміст порядку відбування покарання у виді обмеження волі.
3. Охарактеризуйте специфіку обов'язків адміністрації виправного центру щодо виконання покарання у виді обмеження волі.
4. Охарактеризуйте специфіку обов'язків власника підприємства, установи, організації або уповноваженого ним органу за місцем роботи засуджених до обмеження волі.
5. Охарактеризуйте специфіку заходів заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, засуджених до обмеження волі.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді обмеження волі.
2. Особливості сучасної міжнародної практики застосування покарання у виді обмеження волі.

Тема 7. Виконання покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень та тримання в дисциплінарному батальйоні

План

1. Покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень.
2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та порядок його виконання.
3. Режим у дисциплінарному батальйоні.
4. Заходи заохочення та стягнення до військовослужбовців.
5. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців.

1. Покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень.

Покарання у виді службового обмеження застосовується до засуджених військовослужбовців, крім військовослужбовців строкової служби (ст. 58 КК України):

- на строк від шести місяців до двох років;
- у випадках, коли суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме за можливе замість обмеження волі чи позбавлення волі на строк не більше двох років призначити службове обмеження на той самий строк.

• Під час відбування цього покарання засуджений не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, а строк покарання не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання.

• Із суми грошового забезпечення засудженого до службового обмеження провадиться відрахування в доход держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків.

Додаткова інформація з практики застосування даного виду кримінального покарання:

- призначаючи покарання у виді службового обмеження, суд зобов'язаний визначити розмір грошового відрахування. Відсутність вказівки на цей розмір є підставою для скасування вироку;
- при призначенні покарання за сукупністю злочинів допускається поглинання, часткове або повне складання як строків виправних робіт або службового обмеження, так і розмірів відрахування у дохід держави, а за кількома вироками (ст. 71 КК України) – лише складання строків цих покарань;
- від відбування покарання у виді службового обмеження військовослужбовець може бути звільнений з випробуванням (ст. 75 КК України);
- призначення цього покарання не є підставою для звільнення військовослужбовців зі служби або пониження в посаді (Положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців України від 07.11.2001 р. за № 1053);
- час відбування покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців зараховується у загальну вислугу років, що дає право на пенсійне забезпечення та інші соціальні пільги, в тому числі й надбавки.

Порядок виконання покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців (ст. 47 КВК України):

- Суд, який постановив вирок про службове обмеження для військовослужбовця, після набрання ним законної сили направляє копію вироку командирі військової частини, де проходить службу засуджений військовослужбовець.
- Після одержання копії вироку командир військової частини видає відповідний наказ, у якому зазначається розмір відрахувань в доход держави з грошового утримання засудженого військовослужбовця, строк, протягом якого він не може бути підвищений за посадою, у військовому званні, а також який строк не зараховується йому в строк вислуги років для присвоєння чергового військового звання. Наказ оголошується по військовій частині і доводиться до відома засудженого військовослужбовця.
- Про прийняття вироку до виконання командир військової частини протягом трьох днів сповіщає суд, який постановив вирок.
- За три дні до закінчення встановленого вироком суду строку службового обмеження для військовослужбовця командир військової частини видає наказ про припинення його виконання із зазначенням дати припинення.
- Засуджені, які відбувають покарання у виді службових обмежень для військовослужбовців і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби із зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира військової частини і висновком військово-лікарської комісії.

Додаткова інформація з практики виконання даного виду кримінального покарання:

- покарання у виду службового обмеження для військовослужбовців належить до розряду кримінальних покарань, що пов'язані із застосуванням до засуджених засобів виправного впливу. Тому, до таких засуджених під час відбування покарання застосовуються усі засоби виправлення, передбачені ст. 6 КВК України;
- відповідно до ч. 3 ст. 154 КВК України, на командира військової частини або іншого начальника, який видав наказ про виконання покарання, покладається обов'язок після відбуття засудженим установленої ст. 81 КК України частини строку покарання в місячний термін розглянути питання щодо можливості представлення особи до умовно-дострокового звільнення як від основного, так і від додаткового виду покарання;
- на підставі ч.3 ст. 84 КК України та у відповідності до ч. 5 ст. 47 КВК України засуджені військовослужбовці, що відбувають покарання у виді службового обмеження, визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби із зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира військової частини і висновку військово-лікарської комісії;
- дані категорії засуджених можуть бути звільненими від відбування покарання на підставі ст. ст. 85-87 КК України.

2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та порядок його виконання.

Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст. 62 КК України) призначається:

- Військовослужбовцям строкової служби на строк від шести місяців до двох років у випадках, передбачених КК України, а також якщо суд, враховуючи обставини справи та особу засудженого, вважатиме за можливе замінити позбавлення волі на строк не більше двох років триманням у дисциплінарному батальйоні на той самий строк.

- Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців замість позбавлення волі не може застосовуватися до осіб, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі.

Порядок виконання покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців (ст. 71 КВК України):

- Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців виконується дисциплінарним батальйоном.
- Загальне керівництво дисциплінарним батальйоном здійснює Міністр оборони України.
- Направлення і прийняття засуджених військовослужбовців у дисциплінарний батальйон здійснюється у порядку, визначеному Міністерством оборони України.
- Строк відбування покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців обчислюється з дня, визначеного вироком суду, з урахуванням вимог статті 72 КК України та з урахуванням часу тримання засудженого в місцях попереднього ув'язнення.
- На засуджених військовослужбовців, які тримаються в дисциплінарному батальйоні, поширюються положення КВК України щодо суспільно корисної праці, соціально-виховної роботи, загальноосвітнього і професійно-технічного навчання, громадського впливу. Із засудженими також проводяться військові навчання.
- Особи, які відбувають покарання в дисциплінарному батальйоні, виконують обов'язки та користуються правами, встановленими законодавством для військовослужбовців строкової служби Збройних Сил України, з обмеженнями, передбаченими КВК України.
- Відпустки, передбачені для військовослужбовців строкової служби, засудженим військовослужбовцям не надаються.
- Пропозиції, заяви та скарги засуджених військовослужбовців розглядаються у порядку, визначеному законодавством.

Додаткова інформація з практики виконання даного виду кримінального покарання:

- Покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні є основним видом покарання і застосовується до військовослужбовців строкової служби за легкі, середньої тяжкості та тяжкі злочини.
- З отриманням з військового суду розпорядження про виконання вироку командир військової частини у триденний строк направляє засудженого до дисциплінарного батальйону під конвоєм.
- Відповідно до ч. 5 ст. 72 КК України, попереднє ув'язнення зараховується судом у строк покарання з розрахунку, що один день ув'язнення відповідає одному дню тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців.
- Засуджених військовослужбовців звільняють з дисциплінарного батальйону за таких підстав:
 - після відбуття строку покарання, призначеного вироком суду;
 - в силу акта амністії;
 - у зв'язку з помилуванням;
 - у зв'язку з винесенням судом ухвали (постанови, рішення) про умовно-дostroкове звільнення або звільнення від відбування покарання через хворобу.
- Час перебування засуджених військовослужбовців у дисциплінарному батальйоні до строку військової служби не зараховується.
- Засуджених військовослужбовців, які відбувають покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні або достроково звільнені від цього покарання, визнають такими, що не мають судимості.
- Засуджених військовослужбовців, звільнених з дисциплінарного батальйону умовно-достроково, такими, ще не мають судимості, визнають після закінчення невідбутої частини строку покарання.
- Ніхто не може бути скривджений на службі чи покараний за те, що він подає пропозицію, заяву чи скаргу, проте подання скарги військовослужбовцями не звільняє їх від виконання своїх службових обов'язків і наказів командирів.
- Пропозиція, заява чи скарга, що не містить даних про заявника, визнаються анонімними і розгляду не підлягають.
- Усі пропозиції, заяви чи скарги розглядаються і вирішуються у строк, який не перевищує одного місяця з часу їх отримання, а ті що є невідкладними і потребують додаткової перевірки – не пізніше 15 днів з моменту їх отримання.
- Коли ж у місячний строк вирішити порушені питання у зверненні неможливо то командир встановлює новий строк, про що повідомляє заявника. Проте, загальний строк розгляду пропозиції, заяви чи скарги не може перевищувати 45 днів.

3. Режим у дисциплінарному батальйоні.

Режим у дисциплінарному батальйоні (ст. 72 КВК України):

- Засуджені військовослужбовці зобов'язані дотримуватися вимог режиму, встановлених КВК України та нормативно-правовими актами Міністерства оборони України.
- Під час відбування покарання в дисциплінарному батальйоні всі засуджені військовослужбовці незалежно від їхнього військового звання та характеру попередньої служби перебувають як солдати і носять єдині встановлені для даного дисциплінарного батальйону форму одягу та знаки розрізнення.

Додаткова інформація щодо режиму дисциплінарного батальйону:

- режим дисциплінарного батальйону за своїми основними характеристиками подібний до режиму виконання та відбування покарання у виді позбавлення волі в установах виконання покарань;
- розпорядок дня у дисциплінарному батальйоні встановлюється командиром батальйону (робота на виробництві – не менше 8 годин; нічний сон – 8 годин; приймання їжі – 3 рази на день; один день на тиждень для навчання та один день на тиждень для парко-господарських робіт).

Побачення і телефонні розмови засуджених військовослужбовців (ст. 73 КВК України):

- Засуджені військовослужбовці мають право на короткострокові і тривалі побачення.
- Короткострокові побачення з родичами чи іншими особами надаються один раз на місяць тривалістю до чотирьох годин у спеціально обладнаному приміщенні під контролем представника дисциплінарного батальйону у вільний від роботи та занять час у дні і години, встановлені командиром дисциплінарного батальйону.
- Тривалі побачення надаються тільки з близькими родичами один раз на три місяці тривалістю до трьох діб з правом спільного проживання в спеціально обладнаних приміщеннях дисциплінарного батальйону. На час тривалого побачення засуджені військовослужбовці звільняються від роботи і занять.
- У порядку, встановленому командиром дисциплінарного батальйону, засуджені військовослужбовці можуть вести телефонні розмови без обмеження їх кількості, у тому числі під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я.
- Для одержання правової допомоги засудженим військовослужбовцям, у тому числі під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, надаються побачення з адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, наодинці. Таке побачення не може бути обмежене в часі.

Додаткова інформація щодо права засуджених військовослужбовців на побачення і телефонні розмови:

- перше побачення може бути надано засудженому військовослужбовцю відразу після прибуття до дисциплінарного батальйону, незалежно від того, коли він востаннє мав його під час тримання під вартою;
- тривалі побачення надаються виключно з близькими родичами, до яких сімейним законодавством віднесено батька, матір, сина, дочку, дружину, чоловіка, рідних братів і сестер, діда, бабу, усиновителів чи всиновленого;
- закон не обмежує число подібних телефонних розмов, проте їх кількість прямо залежить від існуючих можливостей дисциплінарного батальйону, а також наявності у засудженого військовослужбовця коштів на оплату дзвінка;
- при необхідності зустрічі з адвокатом не треба зазначати причину, за якою така зустріч є необхідною.

Листування засуджених військовослужбовців (ст. 74 КВК України):

- Засудженим військовослужбовцям дозволяється відправляти і отримувати листи та телеграми без обмеження їх кількості.
- Вручення листів, що надходять, проводиться представником дисциплінарного батальйону, в присутності якого засуджений військовослужбовець зобов'язаний їх розпечатати.
- Зміст листів перевіряє не підлягає.
- Виявлені при цьому заборонені вкладення вилучаються.
- Розпечатувати листи, які відправляють засуджені, заборонено.

Короточасні виїзди засуджених військовослужбовців за межі дисциплінарного батальйону (ст. 75 КВК України):

- У зв'язку з винятковими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, яка загрожує життю хворого; стихійне лихо, яке завдало значної матеріальної шкоди майну засудженого військовослужбовця та його сім'ї) засудженому військовослужбовцю може бути дозволено короточасний виїзд за межі дисциплінарного батальйону на строк до семи діб, не враховуючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці.
- Дозвіл на короточасний виїзд дає командир дисциплінарного батальйону з урахуванням особи і поведінки засудженого військовослужбовця.
- Час перебування засудженого військовослужбовця за межами дисциплінарного батальйону зараховується до строку відбування покарання.
- Оплату проїзду засудженому військовослужбовцю забезпечує дисциплінарний батальйон.

Додаткова інформація щодо права засуджених військовослужбовців на короточасні виїзди за межі дисциплінарного батальйону:

- заява засудженого військовослужбовця щодо необхідності короткострокового виїзду розглядається командуванням протягом доби;
- по прибуттю до місця призначення засуджений військовослужбовець зобов'язаний стани на облік у місцевому військкоматі, а при вибутті чи несподіваній затримці – зробити там же відповідну відмітку;
- документами, що підтверджують наявність виняткових обставин, є: довідки органів охорони здоров'я, місцевого самоврядування, інші офіційні документи.

Одержання засудженими військовослужбовцями посилок (передач) і бандеролей (ст. 76 КВК України):

- Засуджені військовослужбовці мають право на одержання посилок (передач) і бандеролей без обмеження їх кількості.
- Посилки (передачі) і бандеролі, що надходять на ім'я засуджених військовослужбовців, підлягають огляду.
- Порядок огляду та вручення їх засудженому військовослужбовцю встановлює командир дисциплінарного батальйону.
- У разі виявлення в посилці (передачі) чи бандеролі речей або предметів, які засудженому військовослужбовцю мати заборонено, їх вилучають, заносять до опису особистих речей засудженого і зберігають разом з іншими його особистими речами до закінчення строку відбування покарання.
- Вогнепальну і холодну зброю, боєприпаси, отруйні речовини, наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги або прекурсори, інші предмети, вилучені з цивільного обігу, вилучають і засудженому військовослужбовцю не повертають.
- У разі виявлення таких предметів складається акт, а про їх вилучення командир дисциплінарного батальйону негайно повідомляє прокуророві.

Додаткова інформація щодо прав засуджених військовослужбовців на одержання посилок (передач) і бандеролей:

- відкривають зазначені поштові надходження та вилучають з них вміст самі засуджені, яким вони адресовані, у присутності чергового по батальйону або офіцера роти;
- якщо засуджений відмовиться відкрити посылку, передачу, бандероль і вилучити з них вміст, тоді це здійснює старшина роти у присутності офіцера підрозділу й санітарного інспектора.

Праця засуджених військовослужбовців (ст. 77 КВК України)

- Засуджені військовослужбовці залучаються до праці на підприємствах, в установах та організаціях, які належать до сфери управління Міністерства оборони України, у майстернях дисциплінарного батальйону.
- Праця засуджених військовослужбовців організується з додержанням правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, встановленими законодавством про працю.
- Праця засуджених військовослужбовців оплачується відповідно до законодавства про працю.
- Нараховані суми заробітку засудженим військовослужбовцям зараховуються в установленому порядку на їх особові рахунки.

Додаткова інформація щодо правового регулювання праці засуджених військовослужбовців:

- Основні принципи на яких повинні залучатися засуджені військовослужбовці до праці:
 - підкорення виробничої діяльності підприємств Міністерства оборони України, де працює засуджений, реалізації одного з їх основних завдань – виправленню засуджених;
 - належна оплата праці;
 - створення умов для праці відповідно до прийнятих на свободі;
 - впровадження 40-годинного робочого тижня.

Військове навчання засуджених військовослужбовців (ст. 78 КВК України):

- Військове навчання засуджених військовослужбовців організується і проводиться за спеціальною програмою, розробленою Міністерством оборони України.
- Для проведення занять створюється необхідна навчально-матеріальна база.

Додаткова інформація щодо права засуджених військовослужбовців на військове навчання:

- Військова підготовка – це набуття знань про структуру та завдання, що вирішуються Збройними Силами України; вивчення основ підготовки солдатського та сержантського складу Збройних Сил України.
- Військова підготовка засуджених військовослужбовців включає: вивчення нормативної бази Збройних Сил України, статутів, настанов, наказів, матеріальної частини засобів озброєння, заняття стройовою та тактичною підготовкою.
- Заняття з бойової підготовки проводять з навчальною зброєю без багнета і затвора.
- Учбові стрільби із засудженими військовослужбовцями не проводяться.

Соціально-виховна робота із засудженими військовослужбовцями (ст. 79 КВК України):

- Соціально-виховну роботу із засудженими військовослужбовцями організовує і проводить командування дисциплінарного батальйону.
- Вона ведеться відповідно до вимог КВК України та нормативно-правових актів Міністерства оборони України.
- Командири військових частин, з яких прибули засуджені військовослужбовці, зобов'язані підтримувати постійний зв'язок з командиром дисциплінарного батальйону, цікавитися поведінкою колишніх підлеглих і сприяти їхній ресоціалізації.
- Місцеві органи виконавчої влади і громадські організації можуть надавати допомогу командуванню дисциплінарного батальйону в проведенні соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями.

Додаткова інформація щодо особливостей соціально-виховної роботи із засудженими військовослужбовцями:

- Відбування покарання засуджених військовослужбовців строкової військової служби у виді тримання в дисциплінарному батальйоні має за мету виправлення засуджених у душі чесного ставлення до праці та військової служби, суворого додержання ними Конституції та законів України, точного виконання військової присяги і військових статутів Збройних Сил України та запобігання вчиненню ними нових злочинів.
- Основними засобами виправлення засуджених є:
 - встановлений для дисциплінарного батальйону порядок і режим відбування покарання;
 - суспільно корисна праця;
 - виховна робота;
 - військове навчання.
- Засоби виправлення застосовують з урахуванням характеру і ступеня суспільної небезпеки вчиненого злочину, особи засудженого, його ставлення до праці та військової служби.
- Загальне керівництво виховною роботою здійснює командир дисциплінарного батальйону.
- Місцеві органи виконавчої влади та громадські організації можуть надавати допомогу командуванню дисциплінарного батальйону в проведенні виховної та соціальної роботи із засудженими військовослужбовцями.
- Виховну роботу із засудженими військовослужбовцями проводять з урахуванням їх психологічних особливостей, рівня освіти та ставлення до релігії.

Ради громадськості засуджених військовослужбовців (ст. 80 КВК України):

- З метою розвитку навичок самоорганізації засуджених військовослужбовців, заохочення корисної ініціативи та використання громадського впливу на їх виправлення і ресоціалізацію в ротах дисциплінарного батальйону створюються самодіяльні ради із числа засуджених військовослужбовців, які не порушують встановлені правила поведінки і сумлінно ставляться до праці та військової служби.
- Самодіяльні ради обираються на зборах рот дисциплінарного батальйону.
- Склад ради затверджує командир дисциплінарного батальйону.
- Самодіяльна рада надає командирі дисциплінарного батальйону допомогу в організації виховних заходів і дозвілля засуджених військовослужбовців, проводить роз'яснювальну роботу із засудженими військовослужбовцями, бере участь в обговоренні кандидатур осіб, які можуть бути зараховані до числа тих, хто виправляється, а також засуджених військовослужбовців, до яких може бути застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання.

4. Заходи заохочення та стягнення до військовослужбовців.

Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених військовослужбовців (ст. 81 КВК України):

- За сумлінну поведінку і ставлення до праці та військової служби до засуджених військовослужбовців можуть бути застосовані такі заходи заохочення:
 - подяка;
 - зняття раніше накладеного дисциплінарного стягнення;
 - надання одного додаткового короткострокового побачення;
 - нагородження цінним подарунком або премією в розмірі місячного грошового забезпечення;
 - зарахування до числа тих, хто виправляється.
- Засуджені військовослужбовці, які сумлінно поведінкою і ставленням до праці та військової служби довели своє виправлення, можуть бути представлені командиром дисциплінарного батальйону в установленому законом порядку до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Додаткова інформація щодо особливостей практик застосування заходів заохочення до військовослужбовців:

- як заохочення не може бути надане тривале побачення, а їх число не включається у загальну кількість побачень і телефонних розмов;
- зарахування до числа тих, хто виправляється, відбувається після обговорення кандидатури засудженого на Раді громадськості засуджених військовослужбовців;
- після фактичного відбуття засудженим не менш як половини призначеного строку покарання за умови, що він зразковою поведінкою і чесним ставленням до праці та військової служби довів своє виправлення, командир дисциплінарного батальйону може внести до військового суду гарнізону за місцем відбування покарання подання про умовно-дострокове звільнення його від покарання або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням у відповідності до вимог ст. ст. 81, 82 КК України;
- заходи заохочення мають право застосовувати:
 - командир відділення, заступник командира взводу і старшина роти – оголошувати подяку та знімати раніше накладені ними дисциплінарні стягнення;
 - командир дисциплінарного взводу та командир роти – оголошувати подяку; знімати раніше накладені ними дисциплінарні стягнення; дозволяти одне додаткове короткострокове побачення на місяць.

Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених військовослужбовців (ст. 82 КВК України):

- За порушення встановленого порядку відбування покарання до засуджених військовослужбовців можуть бути застосовані такі дисциплінарні стягнення:
 - зауваження;
 - догана;
 - сувора догана;
 - призначення в наряд на роботу - до п'яти днів у вільний від роботи і навчання час;
 - арешт з триманням на гауптвахті - до десяти діб;
 - виключення з числа тих, хто виправляється.
- Засуджені військовослужбовці, заарештовані в дисциплінарному порядку, відбувають арешт на гауптвахті в одиночних камерах дисциплінарного батальйону згідно з вимогами Статуту гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України.

Додаткова інформація щодо особливостей застосування заходів стягнення, що застосовуються до засуджених військовослужбовців:

- Заходи стягнення являють собою один із важливих засобів забезпечення засудженими вимог режиму в дисциплінарному батальйоні.
- Командир відділення стосовно накладання стягнення на засуджених військовослужбовців має право:
 - робити зауваження;

- оголошувати догану та сувору догану;
- призначати в наряд на роботу – строком на один день.
- Заступник командира взводу стосовно засуджених військовослужбовців має право:
 - робити зауваження;
 - оголошувати догану та сувору догану;
 - призначати в наряд на роботу – строком до двох днів.
- Старшина роти стосовно засуджених військовослужбовців має право:
 - робити зауваження;
 - оголошувати догану та сувору догану;
 - призначати в наряд на роботу – строком до трьох днів.
- командир взводу стосовно засуджених військовослужбовців має право:
 - робити зауваження;
 - оголошувати догану та сувору догану;
 - призначати в наряд на роботу – строком до чотирьох днів.
- Командир дисциплінарної роти стосовно засуджених військовослужбовців має право:
 - робити зауваження;
 - оголошувати догану та сувору догану;
 - призначати в наряд на роботу – строком до п'яти днів.
- Командир дисциплінарного батальйону має право накладати дисциплінарні стягнення в повному обсязі.

Порядок застосування заходів заохочення і стягнення до засуджених військовослужбовців (ст. 83 КВК України):

Права командира дисциплінарного батальйону щодо застосування заходів заохочення і стягнення, передбачених КВК України, а також порядок їх застосування і обліку визначаються Міністерством оборони України.

Додаткова інформація щодо порядку застосування заходів заохочення і стягнення до засуджених військовослужбовців:

- право знімати дисциплінарні стягнення належить тому командирові, який їх накладав, та його прямим начальникам;
- одночасно з військовослужбовцем може бути знято лише одне дисциплінарне стягнення;
- командир має право зняти дисциплінарне стягнення тільки після того, як воно відіграло виховну роль і військовослужбовець змінив своє ставлення до виконання військового обов'язку;
- заохочення оголошуються на зборах, перед строем або військовослужбовцю особисто;
- вважається, що військовослужбовець немає дисциплінарних стягнень після їх зняття відповідним командиром;
- оголошення подяки застосовується до окремого військовослужбовця, а також до всього особового складу підрозділу, військової частини;
- нагородження грамотою, цінним подарунком або грошовою премією застосовується до всіх військовослужбовців;

- на військовослужбовця, який порушує військову дисципліну або громадський порядок, можуть бути накладені лише ті дисциплінарні стягнення, які визначені КВК України;
- прийняття рішення командиром про накладання на підлеглого дисциплінарного стягнення може передувати службове розслідування, метою якого має бути уточнення причин і умов, що сприяли вчиненню правопорушення, та ступеня вини;
- службове розслідування призначається письмово наказом командира, який вирішив притягти військовослужбовця до дисциплінарної відповідальності;
- службове розслідування може бути проведено особисто командиром або за його дорученням іншими посадовими особами;
- службове розслідування має бути завершено протягом одного місяця з дня його призначення командиром;
- службового розслідування може бути продовжено командиром, який призначив дане службове розслідування або старшим командиром, але не більше як на один місяць;
- дисциплінарне стягнення може бути накладене не пізніше як за десять діб від дня, коли командирові стало відомо про правопорушення, а у разі провадження службового розслідування – протягом місяця від дня його закінчення, а у виняткових випадках – не пізніше як за три місяці від дня його накладання;
- після закінчення даного строку стягнення не виконується, а лише заноситься до службової картки військовослужбовця, з якою, кожен військовослужбовець має право ознайомлюватись один раз на рік;
- особи, з вини яких не було виконане стягнення, несуть дисциплінарну відповідальність;
- заборонено за одне правопорушення накладати кілька дисциплінарних стягнень або поєднувати одне стягнення з іншим, накладати стягнення на весь особовий склад підрозділу;
- старший командир немає права скасовувати або пом'якшувати дисциплінарні стягнення, накладені молодшим командиром, з причини суворості стягнення, якщо останній не перевищив надані йому повноваження;
- старший командир має право скасовувати дисциплінарні стягнення, накладені молодшим командиром, якщо він визнає, що стягнення не відповідає тяжкості вчиненого правопорушення, та накладати своєю владою більш суворі стягнення;
- старший командир зобов'язаний не менш як один раз на три місяці контролювати стан дисциплінарної практики та вживати заходів щодо запобігання порушенням військової дисципліни;
- при накладені дисциплінарні стягнення оголошуються військовослужбовцю особисто або перед строем;
- військовослужбовець, який вважає, що не вчинив правопорушення, має право протягом місяця з часу накладення дисциплінарного стягнення подати скаргу старшому командирові або звернутися до суду у визначений законом строк;
- у разі подання скарги старшому командирові виконання дисциплінарного стягнення не зупиняється до надходження від нього розпорядження про скасування цього стягнення.

5. Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців.

Матеріально-побутове та медичне забезпечення засуджених військовослужбовців (ст. 84 КВК України):

- Створення житлово-побутових умов для засуджених військовослужбовців та їхнє медичне забезпечення здійснюються відповідно до вимог Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України.
- Засуджені військовослужбовці забезпечуються речовим майном та продовольством за нормами, встановленими для військовослужбовців строкової служби.
- Щомісячне грошове забезпечення засуджених військовослужбовців у розмірі окладу, встановленого за першим тарифним розрядом для солдатів, матросів першого року строкової служби, зараховують на їхні особові рахунки.
- Хворих засуджених військовослужбовців у разі потреби направляють на лікування до госпіталю під вартою. Охорона засуджених військовослужбовців у межах госпіталю здійснюється начальником гарнізону за місцем дислокації госпіталю.
- Засудженим військовослужбовцям, які перебувають на лікуванні, гарантується правова допомога та телефонні розмови відповідно до положень КВК України.

Додаткова інформація щодо специфіки матеріально-побутового та медичного забезпечення засуджених військовослужбовців:

- засудженим військовослужбовцям дозволяється мати мило, зубну щітку, зубний порошок або пасту, гребінець, носову хустинку, тютюнові вироби, сірники, приладдя для гоління, чищення одягу та взуття, особисті листи та папір для письма, книги, конверти, ручку та олівці;
- на час відбування строку покарання носіння польової та парадно-вихідної форми одягу припиняється;
- охорона засуджених військовослужбовців у межах шпиталю організовується начальником гарнізону за місцем дислокації шпиталю;
- час перебування на лікуванні в шпиталі у повному обсязі зараховується до строку відбування покарання.

Звільнення від покарання засуджених військовослужбовців за хворобою (ст. 85 КВК України):

- Засуджені військовослужбовці, які відбувають покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні і визнані військово-лікарською комісією непридатними за станом здоров'я до військової служби зі зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, звільняються судом від покарання за поданням командира дисциплінарного батальйону і висновком військово-лікарської комісії.

Додаткова інформація щодо особливостей звільнення від покарання засуджених військовослужбовців за хворобою:

● на засуджених, визнаних військово-лікарськими комісіями непридатними за станом здоров'я до військової служби зі зняттям з військового обліку або непридатними до військової служби у мирний час, командир дисциплінарного батальйону вносить до суду подання про дострокове звільнення від покарання або заміну невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості відбування покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень.
2. Розкрийте суть специфіки тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців та порядок його виконання.
3. Проаналізуйте особливості режиму дисциплінарного батальйону.
4. Дайте аналіз специфіки застосування заходів заохочення та стягнення до військовослужбовців.
5. Виокреміть особливості матеріально-побутового та медичного забезпечення засуджених військовослужбовців.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання для військовослужбовців у виді службових обмежень.
2. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців: вітчизняна та міжнародна практика – порівняльні аспекти.

Тема 8. Виконання покарання у виді позбавлення волі.

План

1. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії.
2. Переміщення засуджених до позбавлення волі.
3. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній.
4. Структурні дільниці виправних і виховних колоній.
5. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації.
6. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю.

1. Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії.

Визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії (ст. 86 КВК України):

- Вид колонії, в якій засуджені до позбавлення волі відбувають покарання, визначається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Додаткова інформація щодо визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії:

- Визначення виду установи виконання покарання, для відбування покарання засудженим до позбавлення волі ґрунтується на їх класифікації.
- Під класифікацією засуджених до позбавлення волі наука кримінально-виконавчого права розуміє розподіл їх на відносно однорідні категорії за певними ознаками для створення найбільш ефективних умов у досягненні цілей покарання.

• У місяцях позбавлення волі така класифікація зумовлена:

- необхідністю диференційованого підходу до проведення заходів виховного впливу на підставі індивідуальних програм соціально-психологічної роботи із засудженими;
- зниженням негативного впливу на особистість умов позбавлення волі;
- мінімізацією шкідливого впливу між групових і міжособистісних конфліктів.

• Розрізняють класифікацію засуджених до позбавлення волі первинну і вторинну. Первинна класифікація детермінує вторинну.

• Первинна класифікація засуджених провадиться центральним органом виконавчої влади з питань виконання покарань для створення оптимальних умов в реалізації кари та індивідуального попередження шляхом визначення колонії певного рівня безпеки.

• Вторинна здійснюється безпосередньо адміністрацією виправних установ при розміщенні засуджених у тій чи іншій дільниці, формуванні відділень соціально-психологічної служби. Вторинна класифікація провадиться під час перебування засудженого у відділенні карантину, діагностики та розподілу.

• У вторинній класифікації особу засудженого вивчають за такими критеріями:

▪ кримінально-правові – характер скоєного злочину, криміногенна зараженість особистості, тобто глибина і стійкість її антисуспільної спрямованості;

▪ соціально-демографічні – вік, рівень освіти, соціальне положення, рід занять до засудження, громадянство тощо;

▪ особистісні (психолого-педагогічні) – рівень суспільної небезпеки, сформованість правосвідомості, рівень моральної закладеності, ставлення до умов відбування покарання, наявність або відсутність лідерських якостей;

▪ медичні – працездатність, інвалідність, вагітність жінок, наявність хронічних захворювань тощо.

Особливості прийняття засудженого до колонії.

• Про прийняття Регіональною комісією рішення щодо визначення рівня безпеки виправної колонії засудженому оголошується під розпис на витязі з протоколу її засідання.

• Підставою для визначення колонії з необхідним рівнем безпеки, де засуджені до позбавлення волі відбуватимуть покарання, є вирок суду та інші матеріали, які характеризують засудженого. При розподілі осіб, засуджених до позбавлення волі, враховуються рішення та судимості за ними.

- Регіональні комісії при визначенні колонії певного рівня безпеки і місця її знаходження зобов'язані враховувати професію засудженого, місце проживання рідних і близьких для збереження соціально-корисних зв'язків, можливості якомога частіше реалізувати право на короткочасні та тривалі побачення.
- Неправомірні рішення Регіональної комісії щодо розподілу, направлення та переведення осіб, засуджених до позбавлення волі, може бути оскаржене до Апеляційної комісії, яка розглядає скарги засуджених осіб, їх захисників, законних представників, батьків, близьких родичів.
- Подання скарг і заяв на рішення Регіональних комісій особами, які тримаються у слідчому ізоляторі, здійснюються у порядку, встановленому ст. 13 Закону України „Про попереднє ув'язнення”, особами, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, в порядку, встановленому ст. 113 КВК України.
- Подання скарг і заяв на рішення Регіональних комісій громадянами здійснюється згідно із Законом України „Про звернення громадян” (ст. 16), який передбачає можливість оскарження в судовому порядку (ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України) дій або рішень органів місцевого самоврядування, установ, підприємств, організацій, посадових осіб.

Направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання (ст. 87 КВК України):

- Особи, засуджені до позбавлення волі, направляються для відбування покарання не пізніше десятиденного строку з дня набрання вироком законної сили або з дня надходження із суду розпорядження про виконання вироку, який набрав законної сили. Протягом цього строку засуджений має право на короткострокове побачення з близькими родичами.
- Порядок направлення засуджених до виправних і виховних колоній визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо направлення засуджених до позбавлення волі для відбування покарання:

- Адміністрація слідчого ізолятора зобов'язана сповістити сім'ю засудженого про місце, де він відбуватиме покарання, його поштову адресу.

2. Переміщення засуджених до позбавлення волі

Переміщення засуджених до позбавлення волі (ст. 88 КВК України):

● Засуджені направляються до місця відбування покарання і переміщуються в разі необхідності з одного місця відбування покарання в інше під вартою.

● Переміщення засуджених під вартою здійснюється з додержанням правил тримання:

- чоловіки окремо від жінок;
- неповнолітні - від дорослих;
- підслідні, які притягуються до кримінальної відповідальності в одному кримінальному провадженні, - окремо між собою;
- засуджені, які раніше працювали в суді, органах прокуратури, юстиції та правоохоронних органах, ізольовано від інших категорій;
- засуджені до довічного позбавлення волі - окремо від інших категорій.

● Хворі на активну форму туберкульозу легенів, психічно хворі - окремо між собою і окремо від здорових, у разі потреби за висновком лікаря - в супроводі медичного працівника.

● При переміщенні засуджених під вартою їм забезпечуються необхідні побутові і санітарно-гігієнічні умови.

● При переміщенні засуджених під вартою вони забезпечуються колонією (органом-відправником) одягом і взуттям за сезоном, а також харчуванням за встановленими нормами на весь період прямування.

● Переміщення засуджених під вартою здійснюється за рахунок держави.

● Порядок переміщення засуджених під вартою визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України та Міністерства внутрішніх справ України відповідно до КВК України.

Додаткова інформація щодо особливостей переміщення засуджених до позбавлення волі:

• Підставою для переміщення (транспортування) засуджених до установи виконання покарання є:

▪ попутні списки на кожного або групу засуджених, які направляються в один пункт призначення;

▪ особова справа на кожного засудженого;

▪ продовольчі атестати на кожного засудженого або групу засуджених, які направляються в один пункт призначення.

• Не приймаються до переміщення засуджені:

▪ з неправильно оформленими документами;

▪ хворі, етапу вати яких заборонено лікарем установи-відправника, або не забезпечені медичним супроводом (вагітні жінки), інваліди, яким необхідна стороння допомога під час пересування;

▪ з ознаками вживання спиртних напоїв, наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи інших одурманюючих речовин;

▪ одягнені не за сезоном.

Залишення в слідчому ізоляторі чи направлення у виправну колонію максимального рівня безпеки засуджених до позбавлення волі для роботи з господарського обслуговування (ст. 89 КВК України):

• Осіб, вперше засуджених до позбавлення волі за злочини невеликої або середньої тяжкості чи необережні тяжкі злочини за їхньою згодою.

• Залишення засуджених для виконання роботи з господарського обслуговування проводиться наказом начальника слідчого ізолятора, а направлення їх у виправну колонію максимального рівня безпеки - центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань за наявності письмової згоди засуджених.

• Засуджені, які залишені в слідчому ізоляторі чи направлені у виправну колонію максимального рівня безпеки для роботи з господарського обслуговування, тримаються ізольовано від інших осіб на умовах, передбачених КВК України для виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки.

Додаткова інформація щодо залишення в слідчому ізоляторі чи направлення у виправну колонію максимального рівня безпеки засуджених до позбавлення волі для роботи з господарського обслуговування:

• В колонії максимального рівня безпеки (слідчому ізоляторі) для господарського обслуговування можуть бути залишені тільки засуджені, які:

• Вперше засуджені до позбавлення волі за злочини невеликої, середньої тяжкості чи необережні тяжкі злочини.

• Дали згоду на залишення їх у колонії максимального рівня безпеки (слідчому ізоляторі).

• До робіт з господарського обслуговування можуть бути залучені засуджені, які характеризуються тільки позитивно.
• Залишення засудженого для роботи з господарського обслуговування чи благоустрою оформляється наказом начальника слідчого ізолятора. Копія наказу і заяви засудженого долучається до його особової справи.

• Не дозволяється залучати до господарського обслуговування:

• іноземних громадян, осіб без громадянства;

• колишніх військовослужбовців, засуджених за самовільне залишення частини та дезертирство;

• колишніх співробітників правоохоронних органів засуджених за тяжкі та особливо тяжкі злочини;

• осіб, засуджених за злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотиків;

• засуджених за розкрадання зброї, боєприпасів;

• осіб, які не мали постійного місця проживання.

• Чисельність засуджених, які залишаються для роботи з господарського обслуговування слідчих ізоляторів, не може перевищувати 7% загальної кількості місць у слідчих ізоляторах, а не числа утриманих.

• Праця засуджених оплачується за рахунок коштів, виділених для проведення ремонтних робіт.

Тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі і переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора (ст. 90 КВК України);

• У порядку, встановленому Кримінальним процесуальним кодексом України, засуджений у разі необхідності провадження слідчих дій у кримінальному провадженні про кримінальне правопорушення, вчинене іншою особою або цією ж особою, за яке вона не була засуджена, чи у зв'язку з розглядом справи в суді може бути тимчасово залишений у слідчому ізоляторі або переведений з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора.

Підстави за яких може бути застосоване тимчасове залишення засудженого в слідчому ізоляторі і переведення засудженого з арештного дому, виправного центру, дисциплінарного батальйону або колонії до слідчого ізолятора:

- провадження за участь цього засудженого слідчих дій у справі про злочин, вчинений іншою особою;
- провадження за участь цього засудженого слідчих дій у справі про злочин, вчинений ним самим (але не був за нього засуджений);
- розглядом у суді справи про злочин, вчинений іншою особою;
- розглядом у суді справи про злочин, вчинений ним самим (за умови, що за цей злочин він ще не був засуджений).

3. Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній.

Порядок прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній (ст.91 КВК України):

- Прийняття засуджених до виправних і виховних колоній проводиться адміністрацією колоній у порядку, встановленому нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.
- Адміністрація колонії протягом трьох днів повідомляє суд, який постановив вирок, про приведення його до виконання і про місце відбування покарання засудженим.
- Одночасно направляється повідомлення одному із членів сім'ї або близьких родичів за вибором засудженого, у якому вказується адреса колонії і роз'яснюються права засудженого.
- На кожного засудженого до позбавлення волі ведеться особова справа, а також інформаційна картка, до якої заносяться відомості:

- стосовно його особи;
- про вчинений ним злочин і назву суду, який постановив вирок;
- про день і час його прибуття і звільнення з колонії.

Додаткова інформація щодо порядку прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній:

- Не повинні прийматися до колонії засуджені, якщо:
 - не визначений вид рівня безпеки установи, а той, що вказаний у витягу з протоколу, не відповідає рівню безпеки даної колонії;
 - до виправної колонії прибув неповнолітній;
 - особова справа містить документи із суперечливими даними, які не дозволяють встановити особу засудженого, статтю, за якою він засуджений, або в інший спосіб перешкоджають виконанню вироку;
 - до колонії направлений засуджений, який, відповідно до медичного висновку, повинен бути етапований до лікарні;
 - засуджений направлений в колонію із грубими порушеннями встановленого порядку.

• У цих випадках адміністрація колонії складає відповідний акт про відмову у прийнятті засудженого і він етапується до встановленого місця призначення, а у разі неможливості – повертається до установи-відправника.

• Усі засуджені, які прибули в установу, обов'язково підлягають медичному огляду і санітарній обробці, розміщуються у відділені карантину діагностики і розподілу до 14 діб.

• Адміністрація колонії протягом трьох діб з моменту прибуття засудженого:

▪ повідомляє суд, який виніс вирок про приведення його до виконання, про місце відбування засудженим покарання;

▪ повідомляє рідних засудженого з адресою установи та регіонального управління;

▪ роз'яснює права засудженого на листування, одержання посилок, передач, бандеролей, користування побаченнями та телефонними розмовами тощо.

Роздільне тримання засуджених до позбавлення волі у виправних і виховних колоніях (ст. 92 КВК України):

• У колоніях встановлюється роздільне тримання: чоловіків і жінок, неповнолітніх і дорослих.

• Вперше засуджені до позбавлення волі тримаються окремо від тих, які раніше відбували покарання у виді позбавлення волі.

• Ізольовано від інших засуджених, а також роздільно тримаються:

▪ засуджені до довічного позбавлення волі;

▪ засуджені, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі;

▪ засуджені, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування або амністії.

• Окремо тримаються чоловіки, вперше засуджені до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності.

• Окремо тримаються засуджені, які раніше працювали в суді, органах прокуратури, юстиції та правоохоронних органах.

• Встановлені ці вимоги роздільного тримання засуджених не поширюються на:

▪ засуджених до довічного позбавлення волі, які після відбуття двадцяти років покарання у приміщеннях камерного типу переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки;

▪ лікувальні заклади місць позбавлення волі і колонії, призначені для тримання і лікування інфекційно-хворих засуджених.

• Порядок тримання засуджених у лікувальних закладах місць позбавлення волі і колоніях, призначених для тримання і лікування інфекційно-хворих засуджених, визначається нормативно-правовим актом центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

Відбування засудженими всього строку покарання в одній виправній чи виховній колонії (ст. 93 КВК України):

• Засуджений до позбавлення волі відбуває весь строк покарання в одній виправній чи виховній колонії, як правило, у межах адміністративно-територіальної одиниці відповідно до його місця проживання до засудження або місця постійного проживання родичів засудженого.

• Переведення засудженого для дальшого відбування покарання з однієї виправної чи виховної колонії до іншої допускається за виняткових обставин, які перешкоджають дальшому перебуванню засудженого в цій виправній чи виховній колонії. Порядок переведення засуджених визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Винятковими підставами, які зумовлюють переведення засудженого з однієї колонії в іншу однакового рівня безпеки можуть бути:

▪ забезпечення особистої безпеки засудженого або засуджених;

▪ поведінка засудженого, яка робить неможливим його перебування у даному оточенні;

▪ в силу негативних нахилів засудженого;

▪ переведення до іншої установи з метою полегшення розкриття злочину;

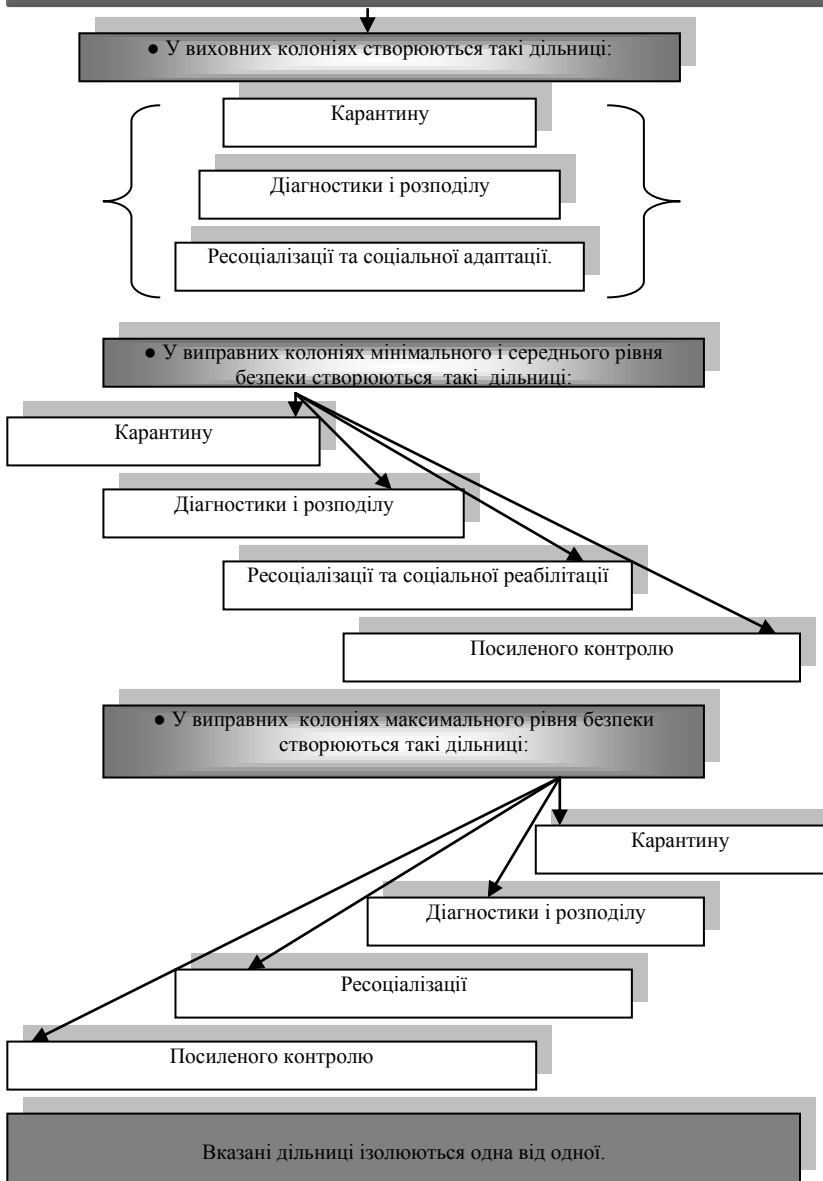
▪ уникнення інших надзвичайних обставин в колонії;

▪ стихійне лихо, епідемії;

▪ ліквідація або реорганізація виправної установи.

4. Структурні дільниці виправних і виховних колоній.

Структурні дільниці виправних і виховних колоній (ст. 94 КВК України):

• У дільниці карантину, діагностики і розподілу тримаються всі новоприбулі до колонії засуджені.

• У дільниці ресоціалізації тримаються засуджені, які направлені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, а також переведені з інших дільниць у порядку, встановленому КВК України.

• У дільниці посиленого контролю тримаються засуджені, які під час перебування в дільниці карантину, діагностики і розподілу виявили високий ступінь соціально-педагогічної занедбаності і потяг до продовження протиправної поведінки, а також засуджені, які не проявили готовності до самокерованої соціально-правомірної поведінки і переведені з інших дільниць у порядку, встановленому КВК України.

• У виправних колоніях для тримання засуджених жінок дільниця посиленого контролю не створюється.

• У дільниці соціальної адаптації тримаються засуджені, які правомірно себе поведуть і сумлінно ставляться до навчання та праці і яким до звільнення залишається не більше шести місяців.

• У дільниці соціальної реабілітації тримаються засуджені, які направлені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, а також переведені з дільниці ресоціалізації в порядку, встановленому КВК України.

• Організація роботи дільниць виправних і виховних колоній регламентується КВК України і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо критеріїв направлення засуджених до структурних дільниць виправних і виховних колоній:

• Засуджені, які поміщені в дільницю карантину, діагностики чи розподілу піддаються первинному психолого-педагогічному та іншому вивченню, за результатами якого готуються пропозиції розподільчій комісії установи щодо їх подальшого розподілу до дільниць ресоціалізації або посиленого контролю.

• До дільниці ресоціалізації направляються засуджені, які не виявили стійкої схильності до порушення встановленого порядку відбування покарання.

• До дільниці соціальної реабілітації направляються засуджені за злочини, вчинені з необережності, злочини невеликої та середньої тяжкості, які не виявили стійкої схильності до порушення встановленого порядку відбування покарання.

● До дільниці посиленого контролю направляються засуджені, які під час перебування в дільницях карантину, діагностики чи розподілу виявили високий ступінь соціально-педагогічної занедбаності і потяг до продовження протиправної поведінки.

● Підставою для направлення засудженого до дільниці посиленого контролю є клопотання начальника відділення соціально-психологічної служби дільниць карантину, діагностики чи розподілу і постанова начальника колонії, погоджена зі спостережною комісією.

● За наявності підстав, питання про направлення засудженого до дільниці посиленого контролю розглядається на засіданні профілактичної комісії колонії.

● Засуджений, на якого підготовлені відповідні матеріали, заслуховується на засіданні профілактичної комісії, йому надається можливість дати необхідні пояснення.

● Термін перебування засудженого у дільниці посиленого контролю визначається комісією виходячи із сукупності зазначених критеріїв, ступеня вираження негативних властивостей особистості засудженого та його криміногенної зараженості.

● Початковий термін перебування засудженого у дільниці посиленого контролю рекомендується призначати від трьох до шести місяців.

● Рішення комісії оголошується засудженому під розпис, про що робиться відмітка на відповідній постанові. У разі відмови засудженого, робиться відповідний запис у графі постанови „від підпису відмовився”, що затверджується членами комісії.

● Засуджений має право оскаржити рішення адміністративної комісії колонії, однак подання скарги не зупиняє його переведення до дільниці посиленого контролю.

● Адміністрація колонії надає засудженому можливість повідомити про зміну місця свого перебування близьким родичам та правозахиснику.

● Питання переведення засуджених з дільниці ресоціалізації до дільниці соціальної адаптації або з дільниці соціальної адаптації до дільниці ресоціалізації розглядається на засіданні педагогічної виховної колонії, яка приймає рішення про порушення відповідного клопотання перед начальником виховної колонії.

● Щодо поданих педагогічною радою документів начальник виховної колонії приймає відповідні рішення протягом тижня від дня подання, а у разі переведення засуджених з дільниці соціальної адаптації до дільниці ресоціалізації – у день подання.

5. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації.

Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці карантину, діагностики і розподілу (ст. 95 КВК України):

- Засуджені, поміщені в дільницю карантину, діагностики і розподілу, протягом чотирнадцяти діб піддаються повному медичному обстеженню для виявлення інфекційних, соматичних і психічних захворювань, а також первинному психолого-педагогічному та іншому вивченню.
- За результатами медичного обстеження, первинної психодіагностики і психолого-педагогічного вивчення та на підставі кримінологічної, кримінально-правової характеристики на кожного засудженого складається індивідуальна програма соціально-виховної роботи, яка затверджується начальником колонії.
- Під час тримання у дільниці карантину, діагностики та розподілу побачення засудженим не надаються, крім побачень з адвокатом.

Додаткова інформація щодо порядку тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці карантину, діагностики і розподілу:

• До організації роботи з новоприбулими засудженими створюється робоча група, до складу якої обов'язково входять психолог і медичний працівник.

• Тримання засуджених в умовах ізоляції (карантину) передбачає:

- виявлення у засудженого гострих хвороб, інфекційних захворювань та попередження їх поширення серед інших засуджених;
- первинне вивчення даних про особу засуджених та їх психологічну діагностику;
- виконання програм ознайомлення засуджених з умовами та порядком відбування покарання;
- забезпечення особистої безпеки засуджених у період адаптації до умов позбавлення волі.

• Первинне вивчення даних про засудженого передбачає з'ясування:

- соціально-демографічних даних (вік, стать, стан здоров'я, ступінь непрацездатності тощо);
- кримінально-правових даних (відомості про вчинений злочин, попередню злочинну діяльність тощо);
- відомостей про окремі нахили, здібності та фізичні особливості.

• По закінченні 14 діб щодо засудженого приймаються рішення про направлення його:

• до дільниці ресоціалізації або до дільниці посиленого контролю.

Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації (ст. 96 КВК України):

• Засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації, розподіляються по відділеннях соціально-психологічної служби і розміщуються в жилих приміщеннях з локальним сумісним проживанням членів відділення.

Додаткова інформація щодо класифікаційних груп засуджених в дільниці ресоціалізації та умов їх утримання:

• **До першої групи** відносять засуджених з позитивною соціальною установкою, сильним типом особистості, лідерськими якостями (Характерні риси даного типу особистості: високий рівень інтелекту; висока стійкість структури особистості; прагнення до організаторської діяльності; високий рівень мотивації; відсутність виражених агресивних тенденцій; позитивне ставлення до оточуючих та праці).

• **До другої класифікаційної групи** належать засуджені, які мають потенційно позитивні соціальні установки, слабкий тип особистості; легко піддаються чужому впливу, лідерські риси в них відсутні.

• **Третя класифікаційна група** включає засуджених, які не мають виражених особистісних якостей. Приблизно кожний третій представник даної групи характеризується наявністю стійко виражених психічних відхилень від норми.

• **Четверта група** об'єднує засуджених, які мають асоціальні установки, слабкий пристосовницький тип особистості, без чітко виражених задатків лідерства (Характерні даного типу особистості: наявні психічні відхилення; схильність до вживання алкоголю; нестримані у поведінці; не сприймають соціальні норми; нездатні регулювати конфлікти ситуації; з цинізмом та упереджено ставляться до оточуючих).

• **П'ята класифікаційна група** складається із засуджених з асоціальними установками, сильним типом особистості (Характерні даного типу особистості: егоцентризм; стійка схильність до порушення вимог злочинність; низька соціальна чуйність; упереджене ставлення до оточуючих; ведуть скритний спосіб життя; піддаються впливу неформальних лідерів).

• **Шоста класифікаційна група** включає засуджених, які мають асоціальні установки, сильний тип особистості з об'єктивними задатками лідерських якостей і прагнуть до високого соціального статусу в неформальних групах (Характерні даного типу особистості: занепокоєні проблемою власного авторитету; крайній егоцентризм; стійка схильність до порушення існуючих соціальних норм; злочинність; підвищена збудженість; імпульсивність; низька соціальна чуйність).

• Засуджені в дільниці ресоціалізації тримаються у звичайних жилих приміщеннях.

• У кожному жилому приміщенні тримаються засуджені одного відділення соціально-психологічної служби.

• Приміщення обладнуються: ліжками металевими одно-або двоярусними з жорсткою сіткою за кількістю засуджених; приліжковими тумбочками; столом на 10-12 посадкових місць; табуретами на кожного засудженого; гучномовцем; баком для питної води з кухлем і тазом; настінним годинником для кожної кімнати; телевізором; холодильником на кожне відділення; столовими і консервними ножами (два на житлову секцію); ножицями (одні на 50 засуджених); вішалкою для верхнього одягу.

• Умивальник для засуджених обладнується в окремих приміщеннях з розрахунку один кран на 10 засуджених.

• Двері усіх житлових приміщень в обов'язковому порядку обладнуються вікнами для здійснення нагляду за поведінкою засуджених розміром 250x250 см.

• Вимикачі освітлення в таких приміщеннях обладнуються ззовні.

6. Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю.

Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю (ст. 97 КВК України):

• У дільниці посиленого контролю виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки засудженим встановлюється режим, передбачений для тримання засуджених у виправній колонії максимального рівня безпеки.

• У дільниці посиленого контролю виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоній середнього рівня безпеки засуджені тримаються в ізольованих жилих приміщеннях, а в дільниці посиленого контролю виправних колоній максимального рівня безпеки - у приміщеннях камерного типу.

• На кожного засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма, яка передбачає заходи індивідуально-виховного, психотерапевтичного, психокорегуючого характеру.

• Після виконання зазначеної програми за клопотанням начальника відділення соціально-психологічної служби постановою начальника колонії засуджений переводиться до дільниці ресоціалізації.

Додаткова інформація щодо умов тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю:

• У дільниці посиленого контролю виправних колоній засуджені тримаються в умовах суворої ізоляції від інших засуджених.

• Жилі приміщення (камери) обладнуються металевими чи дерев'яними дверима, які з внутрішнього боку оббиваються листовою сталлю та укріплюються металевими кутниками по всьому периметру і мають товщину до 6 см.

• У центрі дверей на висоті 1,4-1,5 м. обладнують отвір для нагляду за засудженими.

• У середній частині дверей на висоті 95 см. від підлоги обладнуються кватирка розміром 18x22 см. для передачі засудженим їжі, книг тощо.

• Вікна камер із середини обладнуються металевими звареними решітками, з метою унеможливити доступ засуджених до скла.

• Двері та вікна камер блокуються сигналізацією з виводом на пульт чергової частини.

• Двері камер обов'язково обладнуються механічними та електромеханічними замками, дозвіл на відкриття яких можна отримати тільки з чергової частини установи.

• Кожна камера обладнується туалетом з умивальником з обов'язковим їх відгородженням суцільною перегородкою висотою не менше як 1 м.

• Засуджені не мають права виходу з камер, за винятком виходу на роботу та проведення прогулянок у встановлений час.

• У дільницях посиленого контролю, як правило, встановлюється роздільне тримання засуджених осіб, які переведені з дільниць карантину, діагностики та розподілу, від засуджених осіб, які переведені з інших ізованих дільниць.

• Основним критерієм для клопотання про переведення засудженого з дільниці посиленого контролю до дільниці ресоціалізації є реалізація Програми індивідуальної роботи із засудженим у дільниці посиленого контролю.

• Не рідше одного разу на місяць начальник відділення соціально-психологічної роботи дільниці посиленого контролю та закріплені за засудженими працівники роблять у програмі записи щодо змін у поведінці, поглядах засудженого, відносинах з оточуючими тощо.

• Через три місяці після переведення засудженого до дільниці посиленого контролю або закінчення встановленого терміну перебування у дільниці начальником відділення соціально-психологічної роботи дільниці посиленого контролю надається оцінка реалізації Програми та подається клопотання про переведення засудженого до дільниці ресоціалізації або пропозиції щодо подальшого залишення у дільниці посиленого контролю.

• Своє рішення начальник відділення узгоджує з працівниками колонії, закріпленими за засудженим для про ведення індивідуальної роботи.

Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці соціальної адаптації(ст. 98 КВК України):

• У дільниці соціальної адаптації на кожного засудженого розробляється спеціальна індивідуальна програма підготовки його до звільнення.

• Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, працевлаштовуються на окремих виробничих об'єктах колонії або за межами колонії на інших об'єктах з дотриманням вимог безпеки і постійного контролю.

• Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, проживають в межах колонії у спеціально обладнаних приміщеннях окремо від інших засуджених.

Додаткова інформація щодо умов тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці соціальної адаптації:

• У дільниці соціальної адаптації тримаються засуджені, які правомірно себе поведуть і сумлінно ставляться до праці та навчання, яким до звільнення залишається не більше шести місяців.

• Засуджені в дільниці соціальної адаптації проживають у межах колонії у спеціально обладнаних приміщеннях окремо від інших засуджених.

• Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, працевлаштовуються на окремих виробничих об'єктах колонії або за межами колонії на інших суб'єктах з дотриманням вимог безпеки і постійного контролю.

• У дільниці соціальної адаптації на кожного засудженого розробляється спеціальна Індивідуальна програма підготовки його до звільнення, яка завіряється начальником соціально-психологічної служби дільниці соціальної адаптації, погоджується із заступником начальника установи із соціально-виховної та психологічної роботи і затверджується начальником виховної колонії.

• Дана програма складається протягом тижня з моменту прибуття засудженого до дільниці соціальної адаптації.

Тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці соціальної реабілітації(ст. 99 КВК України):

• У дільниці соціальної реабілітації тримаються вперше засуджені до позбавлення волі за злочини, вчинені з необережності, злочини невеликої та середньої тяжкості, а також засуджені, переведені з дільниці ресоціалізації.

• У дільниці соціальної реабілітації засуджені:

▪ тримаються під наглядом;

▪ у вільний від роботи час від підйому до відбою користуються правом вільного пересування в межах території дільниці;

▪ з дозволу адміністрації колонії можуть пересуватися без нагляду поза територію дільниці, але в межах населеного пункту, якщо це необхідно за характером виконуваної ними роботи або у зв'язку з навчанням;

• можуть носити цивільний одяг, мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них, гроші та цінні речі, користуватися грошми без обмеження;

• мають право відправляти листи, отримувати бандеролі, посилки, передачі, одержувати короткострокові побачення без обмеження, а тривалі побачення - до трьох діб один раз на місяць;

• після відбуття шести місяців покарання в дільниці в разі відсутності порушень режиму відбування покарання, наявності житлових умов з дозволу адміністрації колонії можуть проживати в межах населеного пункту, де розташована колонія, із своїми сім'ями, придбавати відповідно до чинного законодавства жилий будинок і заводити особисте господарство.

Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі (ст. 100 КВК України):

• Залежно від поведінки засудженого і ставлення до праці, в разі її наявності, та навчання умови відбування покарання змінюються в межах однієї колонії або шляхом переведення до колонії іншого виду.

• Зміна умов тримання в межах однієї колонії здійснюється за клопотанням начальника відділення соціально-психологічної служби постановою начальника колонії. У випадках, якщо така постанова передбачає переведення засудженого у більш суворі умови тримання або збільшує обсяг встановлених правообмежень, вона обов'язково погоджується із спостережною комісією.

• Зміна умов тримання засудженого шляхом переведення його до виправної колонії іншого рівня безпеки здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, за поданням адміністрації виправної колонії, погодженим з начальником управління (відділу) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві та Київській області. У випадках, якщо таке подання передбачає переведення засудженого у більш суворі умови тримання або збільшує обсяг встановлених правообмежень, воно обов'язково погоджується із спостережною комісією.

Додаткова інформація щодо змін умов тримання засуджених до позбавлення волі:

• У разі прийняття комісією установи виконання покарань позитивного рішення щодо умов тримання засуджених шляхом переведення їх до виправних колоній іншого рівня безпеки у тижневий термін до Регіональної комісії направляють такі матеріали:

▪ подання начальника установи, узгоджене із спостережною комісією;

▪ довідка з особової справи засудженого, в якій обов'язково визначається наявність соціально-корисних зв'язків;

▪ характеристика на засудженого;

▪ довідка про заохочення та стягнення;

▪ медична довідка;

▪ заява засудженого, який стає на шлях виправлення;

▪ довідка по обліковій справі у разі, якщо засуджений перебуває на профілактичному обліку

▪ довідка про те чи перебував засуджений до арешту в розшуку.

• Засідання Регіональної комісії із зазначених питань проводяться у міру надходження матеріалів, але не рідше двох разів на місяць.

• Після прийняття Регіональною комісією позитивного рішення на засуджених протягом трьох робочих днів направляються запити на персональні наряди щодо переведення засуджених за межі регіону.

Переведення засуджених до позбавлення волі (ст. 101 КВК України):

• Засуджені, які стають на шлях виправлення, переводяться:

▪ з приміщень камерного типу в звичайні жилі приміщення колонії максимального рівня безпеки або колонію середнього рівня безпеки - після фактичного відбуття не менше однієї четвертої призначеного судом строку покарання;

▪ із звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки в колонію середнього рівня безпеки - після фактичного відбуття не менше половини призначеного судом строку покарання;

▪ у колоніях мінімального і середнього рівня безпеки - до дільниці соціальної реабілітації після фактичного відбуття;

1) не менше однієї четвертої строку покарання, призначеного судом за злочин середньої тяжкості:

2) не менше третини строку покарання, призначеного судом за умисний тяжкий злочин, а також у разі, коли особа раніше відбувала покарання у виді позбавлення волі за умисний злочин і до погашення або зняття судимості знову вчинила умисний злочин, за який вона була засуджена до позбавлення волі;

3) не менше половини строку покарання, призначеного судом за особливо тяжкий злочин, а також покарання, призначеного особі, яка раніше звільнялася умовно-достроково і вчинила умисний злочин протягом невідбутої частини покарання.

• Не підлягають переведенню до дільниці соціальної реабілітації:

▪ особи, які мають достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку стягнення, зазначені в абзацах 4, 6-10 статті 132 КВК України, протягом строку, визначеного статтею 134 даного кодексу;

▪ інваліди першої та другої груп та особи, які досягли пенсійного віку;

▪ вагітні жінки та жінки, які мають при собі дітей віком до трьох років;

▪ особи, які не пройшли повний курс лікування венеричного захворювання, активної форми туберкульозу, психічного розладу, алкоголізму та наркоманії;

▪ особи, яких засуджено за вчинення умисного злочину в період відбування покарання у виді арешту або обмеження волі.

• Засуджені, які злісно порушують режим відбування покарання, можуть бути переведені:

▪ з дільниці соціальної реабілітації до іншої дільниці;

▪ з колонії середнього рівня безпеки чи звичайного жилого приміщення колонії максимального рівня безпеки в приміщення камерного типу колонії максимального рівня безпеки.

Додаткова інформація щодо переведення засуджених до позбавлення волі:

• Після настання в засудженого формального права на переведення до дільниці соціальної реабілітації готують такі матеріали:

▪ клопотання-характеристика, підписана начальником відділення соціально-психологічної служби та погоджена із заступником начальника колонії з соціально-виховної та психологічної роботи;

▪ індивідуальна програма соціально-виховної роботи;

▪ довідка про заохочення та стягнення;

▪ психологічна характеристика;

▪ опитувальний аркуш з пропозиціями першого заступника начальника колонії, заступника начальника колонії з соціально-виховної та психологічної роботи, заступника начальника колонії з працевикористання, заступника начальника колонії з номінально-побутового та інтендантського забезпечення, начальника відділу нагляду та безпеки, начальника оперативного відділу, начальника медичної частини та начальника відділу з контролю за виконанням судових рішень;

▪ медична довідка про стан здоров'я;

▪ заява засудженого з проханням про переведення його для відбування покарання до дільниці соціальної реабілітації та письмове зобов'язання щодо законслухняної поведінки.

• У разі відмови засудженому в переведенні до дільниці соціальної реабілітації повторно це питання може бути розглянуто на засіданні комісії установи, як правило, не раніше як через шість місяців з дня прийняття рішення про відмову в застосуванні цієї заохочувальної норми закону.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості визначення засудженому до позбавлення волі виду колонії.
2. Проаналізуйте особливості переміщення засуджених до позбавлення волі.
3. Розкрийте особливості порядку прийняття засуджених до позбавлення волі до виправних і виховних колоній.
4. Проаналізуйте особливості правового статусу структурних дільниць виправних і виховних колоній.
5. Проаналізуйте особливості правового режиму тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці ресоціалізації.
6. Проаналізуйте особливості правового режиму тримання засуджених до позбавлення волі в дільниці посиленого контролю.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історичні аспекти застосування покарання у виді позбавлення волі.
2. Позбавлення волі як вид кримінального покарання: вітчизняна та міжнародна практика (порівняння можна проводити з практики будь-якої держави).
3. Особливості реалізації мети позбавлення волі засудженої особи як виду кримінального покарання.

Тема 9. Правове регулювання режиму в установах виконання покарань.

План

1. Поняття режиму у колоніях та його основні вимоги.
2. Технічні засоби нагляду і контролю за дотриманням режиму у колоніях.
3. Оперативно-розшукова діяльність в колоніях.
4. Режим особливих умов у колоніях.

1. Поняття режиму у колоніях та його основні вимоги.

Режим у колоніях та його основні вимоги (ст. 102 КВК України):

● *Режим у виправних і виховних колоніях – це:*

▪ встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує ізоляцію засуджених;

▪ постійний нагляд за ними;

▪ виконання покладених на них обов'язків;

▪ реалізацію їхніх прав і законних інтересів;

▪ безпеку засуджених і персоналу;

▪ роздільне тримання різних категорій засуджених;

▪ різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії;

▪ зміну умов тримання засуджених.

● Режим у колоніях має зводити до мінімуму різницю між умовами життя в колонії і на свободі, що повинно сприяти підвищенню відповідальності засуджених за свою поведінку і усвідомленню людської гідності.

● Режим створює умови для суспільно корисної праці засуджених, загальноосвітнього і професійно-технічного навчання, соціально-виховної роботи та громадського впливу.

● У колоніях засуджені носять одяг єдиного зразка. Форма одягу визначається Міністерством юстиції України.

- Засуджені, їхні речі і одяг, а також приміщення та територія колоній підлягають обшуку і огляду. Особистий обшук проводиться особами однієї статі із засудженими. Порядок проведення обшуків і оглядів визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

- Адміністрація колонії має право, за наявності підстав, проводити огляд громадян, їх речей, транспортних засобів, які знаходяться на території колонії, а також вилучати заборонені речі і документи. Порядок проведення обшуків і оглядів визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

- Перелік і кількість предметів і речей, які засуджені можуть мати при собі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

- Зберігання засудженими при собі речей, а також предметів, які заборонено використовувати в колоніях, не допускається. Виявлені у засуджених речі та предмети, які заборонено використовувати в колоніях, вилучаються, про що посадовою особою колонії складається протокол. За клопотанням установи виконання покарання слідчий суддя розглядає питання про конфіскацію таких речей та предметів або про передачу їх на зберігання до звільнення засудженого відповідно до положень розділу VIII Кримінального процесуального кодексу України.

- Зберігання грошей, цінних паперів забезпечується адміністрацією колонії.

Додаткова інформація щодо особливостей режиму у колоніях та його основних вимог:

- Кримінально-виконавча система – це система забезпечення безпеки суб'єктів та учасників кримінально-виконавчої діяльності, спрямованої на реалізацію обмежень прав і свобод, притаманних покаранню.

- Система установ виконання покарань повинна забезпечувати:

- Запобігання загрозам і небезпекам, які можуть виходити від засуджених.

- Припинення загроз та небезпек, які можуть виходити від засуджених.

- Профілактику загроз та небезпек, які можуть виходити від засуджених.

- Припинення загроз та небезпек, які можуть виникати стосовно засуджених.

- У відповідності до ст. 49 Конституції України держава несе зобов'язання забезпечити достойне та гуманне поводження із засудженими.

- Принцип індивідуалізації покарання та виховного впливу потребує зміни умов тримання засуджених залежно від їх поведінки.

2. Технічні засоби нагляду і контролю за дотриманням режиму у колоніях.

Технічні засоби нагляду і контролю (ст. 103 КВК України):

- Адміністрація колонії має право використовувати аудіовізуальні, електронні й інші технічні засоби для попередження втеч та інших злочинів, порушень встановленого законодавством порядку відбування покарання, отримання необхідної інформації про поведінку засуджених.
- Адміністрація колонії зобов'язана повідомити засуджених про застосування технічних засобів нагляду і контролю.
- Перелік технічних засобів нагляду і контролю та порядок їх використання визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо застосування технічних засобів нагляду і контролю:

- Законодавство не обмежує число і види спеціальних засобів, що можуть бути застосовані в колоніях. Проте всі технічні нововведення можуть використовуватися виключно після спеціальних випробувань, що завершилися висновком про безпеку й ефективність їх застосування. Водночас, адміністрація установ виконання покарань зобов'язана під розпис повідомляти засуджених про застосування аудіовізуальних, електронних та інших технічних засобів нагляду й контролю.

3. Оперативно-розшукова діяльність в колоніях.

Оперативно-розшукова діяльність в колоніях (ст. 104 КВК України):

- Відповідно до закону в колоніях здійснюється оперативно-розшукова діяльність, основним завданням якої є пошук і фіксація фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп з метою:

- забезпечення безпеки засуджених, персоналу колоній та інших осіб;

- попередження і виявлення злочинів, вчинених у колоніях, а також порушень встановленого порядку відбування покарання;

- вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень;

- надання правоохоронним органам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність або кримінальне провадження, допомоги в розкритті, припиненні та попередженні злочинів.

- Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами органів і установ виконання покарань.

Додаткова інформація щодо застосування технічних засобів нагляду і контролю:

- **Оперативно-розшукова діяльність** - це система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.
- Оперативно-розшукова діяльність ґрунтується на принципах верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини.

Підставами для проведення оперативно-розшукової діяльності є:

1) наявність достатньої інформації, одержаної в установленому законом порядку, що потребує перевірки за допомогою оперативно-розшукових заходів і засобів, про:

- злочини, що готуються;
- осіб, які готують вчинення злочину;
- осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання;
- осіб безвісно відсутніх;
- розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України;

- реальну загрозу життю, здоров'ю, житлу, майну працівників суду і правоохоронних органів у зв'язку з їх службовою діяльністю, а також осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, членів їх сімей та близьких родичів, з метою створення необхідних умов для належного відправлення правосуддя; співробітників розвідувальних органів України у зв'язку із службовою діяльністю цих осіб, їх близьких родичів, а також осіб, які конфіденційно співробітничали або співробітничали з розвідувальними органами України, та членів їх сімей з метою належного здійснення розвідувальної діяльності

2) запити повноважних державних органів, установ та організацій про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці і до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках;

3) потреба в отриманні розвідувальної інформації в інтересах безпеки суспільства і держави;

4) наявність узагальнених матеріалів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, отриманих в установленому законом порядку.

● Зазначені підстави можуть міститися в заявах, повідомленнях громадян, посадових осіб, громадських організацій, засобів масової інформації, у письмових дорученнях і постановках слідчого, вказівках прокурора, ухвалах слідчого судді, суду, матеріалах правоохоронних органів, у запитах і повідомленнях правоохоронних органів інших держав та міжнародних правоохоронних організацій, а також запитах повноважних державних органів, установ та організацій, визначених Кабінетом Міністрів України, про перевірку осіб у зв'язку з їх допуском до державної таємниці, до роботи з ядерними матеріалами та на ядерних установках.

● Забороняється приймати рішення про проведення оперативно-розшукових заходів при відсутності підстав, передбачених у цій статті.

4. Режим особливих умов у колоніях.

Режим особливих умов у колоніях (ст. 105 КВК України):

• У випадках стихійного лиха, епідемій, аварій важливих для життєзабезпечення систем, масових заворушень, проявів групової непокори засуджених або в разі виникнення реальної загрози збройного нападу на колонію чи у зв'язку з введенням надзвичайного чи воєнного стану в районі розташування колонії посилюється охорона, нагляд за засудженими, здійснюються інші додаткові режимні заходи.

• Для припинення групових протиправних дій засуджених та ліквідації їх наслідків за рішенням Голови центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, начальника управління (відділу) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань в Автономній Республіці Крим, області, місті Києві та Київській області використовуються сили і засоби колонії, органів і установ виконання покарань, а в разі потреби з дозволу Міністра внутрішніх справ України, начальника Головного управління Міністерства внутрішніх справ України в Автономній Республіці Крим, місті Києві, Київській області, начальника управління Міністерства внутрішніх справ України в області, місті Севастополі - органів та підрозділів Міністерства внутрішніх справ України.

• Про запровадження режиму особливих умов в установах виконання покарань невідкладно інформується Міністр юстиції України.

Підстави застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї (ст. 106 КВК України):

• До осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колонії, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, а також запобігання заподіянно цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовуються фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка та зброя.

• Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї має передувати попередження про намір використання вказаних заходів і засобів, якщо дозволяють обставини. Без попередження вказані заходи, засоби і зброя можуть застосовуватися, якщо виникла безпосередня загроза життю або здоров'ю персоналу колонії чи інших осіб.

• До засуджених неповнолітніх і жінок гамівна сорочка не застосовується. Забороняється застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби і зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та неповнолітніх, крім випадків вчинення ними групового або збройного нападу, який загрожує життю і здоров'ю персоналу колонії чи інших осіб, або збройного опору.

• Якщо застосування заходів фізичного впливу уникнути неможливо, вони не повинні перевищувати міру, необхідну для виконання покладених на адміністрацію колонії обов'язків, і мають зводитися до завдання найменшої шкоди здоров'ю правопорушників. У разі необхідності адміністрація колонії зобов'язана негайно надати допомогу потерпілим.

• Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки доповідається в рапорті начальника колонії. Про кожний випадок застосування зброї складається рапорт і негайно повідомляється прокурор та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.

• Використання фізичної сили, спеціальних засобів і зброї допускається також в інших випадках, передбачених законами України "Про міліцію" і "Про Національну гвардію України".

Додаткова інформація щодо підстав застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї технічних засобів нагляду і контролю в установах виконання покарань:

Підстави для застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї:

1. Персонал органів і установ, що належать до сфери управління ДПтС, має право застосовувати спеціальні засоби, заходи фізичного впливу, у тому числі прийоми рукопашного бою, для припинення правопорушень з боку засуджених, подолання протидії законним вимогам адміністрації установ виконання покарань, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на них обов'язків.

• Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

• Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів повинно передувати попередження про намір їх використання, якщо дозволяють обставини, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на персонал або звільнення заручників.

• Попередження може бути здійснено голосом, при значній відстані або зверненні до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі мови і в кожному випадку бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби будуть застосовуватися.

• Про кожний випадок застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки складається рапорт та повідомляється прокурор.

- Застосуванню заходів фізичного впливу, спеціальних засобів повинно передувати попередження про намір їх використання, якщо дозволяють обставини, за винятком необхідності відбиття раптового нападу на персонал або звільнення заручників.
 - Попередження може бути здійснено голосом, при значній відстані або зверненні до великої групи людей - через гучномовні установки, підсилювачі мови і в кожному випадку бажано рідною мовою осіб, проти яких ці засоби будуть застосовуватися.
 - Про кожний випадок застосування фізичної сили, спеціальних засобів та гамівної сорочки складається рапорт та повідомляється прокурор.
 - Про кожний випадок застосування зброї складається рапорт та повідомляється негайно прокурор та Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
 - Засудженому, до якого були застосовані фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка або зброя, в обов'язковому порядку проводиться медичний огляд та у разі потреби негайно надається медична допомога. Результати медичного огляду реєструються в медичній карті.
2. Наручники до засуджених застосовуються за розпорядженням начальника установи виконання покарань, його заступників, ЧПНУ та їхніх заступників.
- Наручники до засуджених застосовуються у разі:
 - вчинення фізичного опору особовому складу чергової зміни, варті, адміністрації установи виконання покарань або проявів буйства (до заспокоєння);
 - відмови слідувати до ДЗО, ПКТ, ОК або карцеру;
 - спроби самогубства, членушкодження або нападу на засуджених чи інших осіб;
 - конвоювання після затримання засудженого, який вчинив втечу або самовільно залишив місце обмеження волі.
 - Наручники застосовуються до засудженого у положенні "руки за спиною" з урахуванням його фізичних вад.
 - Через кожні дві години посадовими особами установи виконання покарань здійснюється перевірка стану фіксації замків (у разі необхідності здійснюється послаблення фіксації), а медичним працівником - стану здоров'я засудженого.
 - Посадові особи установи виконання покарань застосовують наручники, доки в цьому існує нагальна потреба, з урахуванням випадків, зазначених у цьому пункті.
 - Наручники знімаються при відправленні індивідуальних потреб, прийманні їжі засудженим, за вказівкою медичного працівника, за наказом осіб, які дали розпорядження на їх застосування, або за наказом начальника, вищого за посадою.
 - У разі доцільності подальшого їх застосування посадовою особою установи виконання покарань складається рапорт на ім'я посадових осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту.
3. Персонал установи виконання покарань має право самостійно застосовувати сльозогінні речовини, гумові кийки та фізичну силу для:
- захисту персоналу установи виконання покарань і самозахисту від нападу та інших дій, що створюють загрозу їх життю або здоров'ю;
 - припинення масових заворушень і групової непокорності з боку засуджених;
 - відбиття нападу на будівлі, приміщення, споруди і транспортні засоби установи виконання покарань або звільнення їх у разі захоплення;
 - затримання або доставлення засуджених, які вчинили грубі порушення режиму тримання, до ДЗО, ПКТ, ОК або карцеру, якщо зазначені особи чинять опір особовому складу чергової зміни або якщо є підстави вважати, що вони можуть завдати шкоди оточуючим або собі;
 - припинення опору особовому складу чергової зміни, варті, адміністрації установи виконання покарань;
 - затримання засуджених, які вчинили втечу з місць позбавлення волі або самовільно залишили місце обмеження волі;
 - звільнення заручників.

- Забороняється застосування сльозогінних речовин та гумових кийків до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та неповнолітніх, крім випадків учинення ними групового нападу, що загрожує життю і здоров'ю працівників установи виконання покарань або інших осіб, чи збройного нападу.
- Забороняється нанесення ударів гумовим кийком по голові, шиї, ключичній ділянці, животу та статевих органах, а пластиковим кийком типу "тонфа" - по голові, шиї, сонячному сплетінні, ключичній ділянці, низу живота, статевих органах, нирках, куприку, крім випадків реальної загрози життю, здоров'ю персоналу установи виконання покарань та засуджених.
- 4. Застосування гамівної сорочки належить до крайніх заходів впливу на засуджених і може мати місце лише тоді, коли інші заходи щодо припинення буйства були вичерпані і безрезультатні.
 - Гамівна сорочка застосовується тільки за вказівкою начальника установи виконання покарань або особи, яка виконує його обов'язки, у присутності ЧПНУ і обов'язково у присутності медичного працівника.
 - Вказівка медичного працівника про неможливість застосування гамівної сорочки до засудженого підлягає безумовному виконанню.
 - У гамівній сорочці засуджений, який проявляє буйство, перебуває до заспокоєння, але не більше двох годин.
 - Гамівна сорочка застосовується в ізольованому приміщенні (ДІЗО, карцері, окремії камері ПКТ або в кімнаті молодших інспекторів чергової зміни) не менше ніж трьома представниками чергової зміни.
 - До засуджених неповнолітніх і жінок гамівна сорочка не застосовується.
- 5. Вогнепальна зброя як винятковий захід застосовується у разі скоєння засудженим нападу або інших умисних дій, які безпосередньо загрожують життю персоналу установ виконання покарань або інших осіб, а також у разі втечі з-під варти, якщо іншими засобами неможливо припинити зазначені дії.
 - Забороняється застосовувати зброю до жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку або з вираженими ознаками інвалідності та неповнолітніх, крім випадків учинення ними групового або збройного нападу, який загрожує життю і здоров'ю персоналу установи виконання покарань чи інших осіб, або збройного опору

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості визначення поняття режиму у колоніях та його основні вимоги.
2. Розкрийте специфіку технічних засобів нагляду і контролю за дотриманням режиму у колоніях.
3. Проаналізуйте особливості мети та завдань оперативно-розшукової діяльності в колоніях.
4. Дайте аналіз правового режиму особливих умов у колоніях.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історія розвитку установ виконання покарань: правовий аспект.
2. Правовий режим установ виконання покарань: вітчизняна та зарубіжна практика.

Тема 10. Умови відбування покарання в колоніях.

План

1. Загальний правовий статус засуджених до позбавлення волі.
2. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби.
3. Побачення засуджених до позбавлення волі.
4. Окремі права засуджених в умовах колонії.

1. Загальний правовий статус засуджених до позбавлення волі.

Права і обов'язки засуджених до позбавлення волі(ст. 107 КВК України):

• Засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, мають право в порядку, встановленому КВК України і нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України:

▪ одержувати інформацію і роз'яснення про умови відбування і порядок виконання покарання у виді позбавлення волі;

▪ користуватися послугами, які надаються в місцях позбавлення волі, в тому числі додатковими, оплачуваними;

▪ брати участь у трудовій діяльності;

▪ отримувати медичну допомогу і лікування, у тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких в закладах охорони здоров'я, які мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України та не віднесені до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері виконання кримінальних покарань;

▪ розпоряджатися грошовими коштами, придбавати, володіти і розпоряджатися предметами, речами, виробами;

▪ здійснювати листування з особами, які знаходяться за межами колоній, вести з ними телефонні розмови, у тому числі у мережах рухомого (мобільного) зв'язку, користуватися глобальною мережею Інтернет;

▪ одержувати і відправляти посилки, бандеролі, грошові перекази, одержувати передачі;

▪ зустрічатися з родичами та іншими особами;

▪ подавати пропозиції, заяви і скарги в усній чи письмовій формі від свого імені;

▪ брати участь у роботі самодіяльних організацій та гуртків соціально корисної спрямованості, займатися фізичною культурою і спортом;

• придбавати, користуватися і зберігати предмети першої потреби, періодичні видання, літературу, продукти харчування;

• розпоряджатися вільним часом, який відведений розпорядком дня, не порушуючи при цьому правил поведінки;

• одержувати освіту відповідно до законодавства про освіту;

• одержувати правову допомогу від адвокатів або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;

• звертатися до адміністрації з проханням внести подання щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання чи щодо заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням.

• Засудженим можуть надаватися й інші права, реалізація яких не суперечить меті покарання, порядку і умовам виконання та відбування покарання.

• Засуджені зобов'язані:

• дотримуватися норм, які визначають порядок і умови відбування покарання, розпорядок дня колонії, правомірних взаємовідносин з іншими засудженими, персоналом колонії та іншими особами;

• утримувати в чистоті і порядку приміщення, дбайливо ставитися до майна колонії і предметів, якими вони користуються при виконанні дорученої роботи, здійснювати за ними належний догляд і використовувати їх тільки за призначенням;

• виконувати встановлені законодавством вимоги персоналу колонії;

• виконувати необхідні роботи по самообслуговуванню, благоустрою колонії;

• дотримуватися санітарно-гігієнічних норм;

• дотримуватися вимог пожежної безпеки і безпеки праці.

• Засудженим забороняється:

• самовільно залишати колонію, порушувати лінію охорони;

• спілкуватися із засудженими та іншими особами з порушенням встановлених правил ізоляції, звертатися до них з проханням про виконання незаконних дій;

▪ придбавати, виготовляти, зберігати і використовувати гроші, цінності, предмети, речі, речовини і вироби, заборонені до використання в колонії;

▪ продавати, дарувати або відчужувати в інший спосіб на користь інших осіб предмети, вироби і речі, що перебувають в особистому користуванні;

▪ заподіювати собі тілесні ушкодження, у тому числі з допомогою іншої особи, завдавати шкоду своєму здоров'ю з метою ухилення від відбування покарання або виконання встановлених обов'язків;

▪ завдавати шкоду державному, комунальному майну, майну інших юридичних чи фізичних осіб, у тому числі майну інших засуджених, створювати загрозу заподіяння шкоди такому майну;

▪ вживати спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби;

▪ чинити опір законним діям персоналу колонії, перешкоджати виконанню ним своїх службових обов'язків, підбурювати до цього інших засуджених;

▪ грати в настільні та інші ігри з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вживати нецензурні та жаргонні слова, давати і присвоювати прізвиська;

▪ самовільно залишати призначену для перебування ізольовану територію, приміщення або визначене місце роботи, а також перебувати без дозволу адміністрації колонії у гуртожитках та відділеннях, у яких вони не проживають, або на виробничих об'єктах, на яких вони не працюють;

▪ завішувати чи міняти без дозволу адміністрації колонії спальні місця, а також обладнувати їх у комунально-побутових та інших службових або виробничих приміщеннях;

▪ готувати та вживати їжу в непередбачених для цього місцях, виносити продукти харчування з їдальні без дозволу адміністрації колонії;

▪ мати при собі предмети і речі в асортименті і кількості, що виходять за межі, встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань;

▪ курити у дисциплінарних ізоляторах, карцерах, приміщеннях камерного типу (одиначних камерах) та виховних колоніях, а також у не відведених для цього місцях;

▪ наносити собі або іншим особам татювання;

▪ тримати тварин;

▪ виготовляти, зберігати саморобні електроприлади та користуватися ними;

▪ самовільно перепланувати, змінювати конструктивні елементи будівель та споруд колонії, споруджувати на виробничих об'єктах різні об'єкти (лазні, пральні, душові, сейфи, будиночки, будки, приміщення та засоби для відпочинку, опалення).

Додаткова інформація щодо права і обов'язків засуджених до позбавлення волі:

Засуджені мають права:

- на гуманне ставлення до них та на повагу до їх людської гідності;
- на особисту безпеку;
- на соціальне забезпечення, у тому числі на оформлення пенсій, відповідно до законодавства;
- користуватися послугами, які надаються в установах виконання покарань, у тому числі додатковими, оплачуваними (підстригання, ремонт одягу, взуття, годинників тощо);
- рідною мовою давати пояснення, вести листування, звертатися з пропозиціями, заявами і скаргами в усній чи письмовій формі від свого імені, а також отримувати відповіді мовою звернення;
- носити спортивний одяг та взуття під час проведення спортивних заходів та у вільний час відповідно до розпорядку дня (до засуджених, які тримаються у виправних центрах, виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації, це обмеження не застосовується);
- на щоденну прогулянку під час відбування покарання в камерах;
- на оплачувану працю, організовану відповідно до вимог законодавства про працю, у тому числі щодо тривалості, умов та оплати праці;
- на здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії;
- користуватися у приміщеннях для вживання їжі та зберігання продуктів харчування електричними чайниками потужністю не більше 2 КВт та мікрохвильовими пічками з розрахунку: три чайники - на відділення соціально-психологічної служби (один - на камеру), дві мікрохвильові печі - на відділення соціально-психологічної служби;
- придбавати для загального користування за власний рахунок або рахунок родичів телевізори, DVD-програвачі, холодильники з розрахунку: телевізор та DVD-програвач - по одному на відділення соціально-психологічної служби або жилу секцію (камеру);
- холодильник - один на відділення соціально-психологічної служби (у ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки холодильник встановлюється у приміщеннях для зберігання продуктів харчування).
- Засуджені, які відбувають покарання у виправних центрах, виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації виправних колоній, мають право мати при собі портативні персональні комп'ютери та аксесуари до них.
- При забезпеченні прав засуджених не повинні порушуватися встановлений порядок та умови відбування покарання, а також права і законні інтереси інших осіб.

Засуджені зобов'язані:

- носити одяг встановленого законодавством зразка та нагрудні знаки, затверджені зразками поіменної картки та нагрудного розпізнавального знака для засуджених;
- засуджені, які тримаються у виправних центрах, виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації, засуджені жінки, звільнені від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами, а також які мають дітей до трьох років, мають право носити цивільний одяг.

Засудженим забороняється:

- вживати нецензурні та жаргонні слова, давати і присвоювати прізвиська;
- надсилати та отримувати кореспонденцію всупереч порядку, встановленому статтею 113 Кримінально-виконавчого кодексу України.
- Правовий статус засуджених іноземців або осіб без громадянства визначається законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
- Засуджені іноземці мають право підтримувати зв'язок з дипломатичними представництвами і консульськими установами своїх держав, особи без громадянства, а також громадяни держав, що не мають дипломатичних представництв або консульських установ в Україні, - з дипломатичними представництвами держави, яка взяла на себе охорону їхніх інтересів, або міжнародними органами чи організаціями, які здійснюють їх захист.
- Основні права та обов'язки засуджених розміщуються на інформаційних стендах у кожному відділенні соціально-психологічної служби.
- Якщо в установі відбувають покарання засуджені іноземці або особи без громадянства, основні права та обов'язки засуджених додатково перекладаються офіційними мовами Організації Об'єднаних Націй та розміщуються на інформаційних стендах у відділеннях соціально-психологічної служби.

2. Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби.

Придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби (ст. 108 КВК України):

● Засуджені мають право придбавати за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої потреби на гроші, зароблені в колоніях, а засуджені чоловіки віком понад шістдесят років, жінки - віком понад п'ятдесят п'ять років, інваліди першої та другої груп, вагітні жінки, жінки, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, неповнолітні, а також засуджені, які перебувають у лікувально-профілактичних закладах місць позбавлення волі, - також на гроші, одержані за переказами, за рахунок пенсій та іншого доходу.

● Засудженим, які з незалежних від них причин не працюють чи завантажені роботою лише частково, дозволяється придбавати продукти харчування і предмети першої потреби на гроші, одержані за переказами.

● Сума грошей, що дозволена до витрачання, встановлюється КВК України.

● Засудженим, які перевиконують норми виробітку або сумлінно виконують встановлені завдання, може бути додатково дозволено витратити на місяць гроші в сумі тридцяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;

● засудженим, які перевиконують норми виробітку або сумлінно виконують встановлені завдання на важких роботах із шкідливими умовами праці, - п'ятдесят відсотків мінімального розміру заробітної плати незалежно від відбутого строку покарання.

● Інвалідам другої групи і засудженим, які перебувають у лікувально-профілактичних закладах місць позбавлення волі, дозволяється придбавати продукти харчування і предмети першої потреби на суму, що становить шістдесят відсотків мінімального розміру заробітної плати.

● Перелік і кількість продуктів харчування і предметів першої потреби, що дозволяються до продажу засудженим, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо права засуджених до позбавлення волі на придбання ними продуктів харчування і предметів першої потреби:

Порядок приймання засудженими їжі:

1. Приймання засудженими їжі проводиться в години, установлені розпорядком дня, окремо за структурними дільницями установи виконання покарань, відділеннями соціально-психологічної служби та бригадами з урахуванням їх надійної ізоляції в їдальні, а на контрагентських об'єктах - на спеціально обладнаних для цього місцях.

● Якщо їдальня розташована на межі житлової і виробничої зон, приймання їжі робочою зміною може організуватися в їдальні, але із забезпеченням вимог ізоляції засуджених, які перебувають у житловій зоні, від засуджених, які працюють на виробництві.

● Засуджені приходять до їдальні у чистому взутті та одязі строєм у супроводі начальника відділення (цеху) або особи, яка виконує його обов'язки.

- Засуджені, які написали заяви про зняття їх з котлового забезпечення та прийняли рішення харчуватися продуктами, отриманими в посылках (передачах) та бандеролях, відвідують їдальню разом з іншими засудженими, де приймають їжу, отриману в посылках (передачах) та бандеролях.
 - Засуджені, яких тримають у камерах, приймають їжу в жилих або робочих камерах.
 - Засуджені, які тримаються у дільниці посиленого контролю, приймають їжу у спеціально визначених для цього місцях у межах зазначеної дільниці.
 - Виносити продукти харчування з їдальні без дозволу адміністрації установи виконання покарань засудженим заборонено.
2. З метою підтримання порядку під час приймання їжі засудженими в їдальнях повинні бути присутні представники адміністрації установи виконання покарань та молодші інспектори чергової зміни.

Порядок придбання засудженими продуктів харчування і предметів першої потреби та надання їм додаткових послуг:

- ▼
1. Засудженим дозволяється придбавати за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої потреби в межах сум та в порядку, що встановлені статтею 108 Кримінально-виконавчого кодексу України.
 - Для придбання засудженими продуктів харчування і предметів першої потреби в установах організуються крамниці, які працюють щодня, крім вихідних та святкових днів. При цьому адміністрація забезпечує, щоб кожний засуджений мав змогу відвідати крамницю не менше трьох разів на місяць згідно з графіком у час, відведений розпорядком дня.
 - Асортимент продуктів харчування та предметів першої потреби, що дозволені для придбання засудженим, визначений переліком.
 - Осіб, які тримаються у ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки, дільницях посиленого контролю та слідчих ізоляторах, засуджених до довічного позбавлення волі та арешту виводити для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби забороняється.
 - Для таких осіб придбання продуктів харчування і предметів першої потреби здійснює начальник відділення або особа, яка виконує його обов'язки, за заявою засудженого.
 - З цією метою кожному засудженому, який має право на придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, видається для заповнення бланк заяви відповідно до вимог Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.
 - Придбаний товар видається засудженому під його особистий підпис на заяві.
 - Придбання продуктів харчування і предметів першої потреби для таких осіб проводиться тричі на місяць.
 - При вибутті до іншої установи виконання покарань засудженому дозволяється брати з собою речі, продукти харчування та предмети першої потреби, придбані ним у законному порядку.
 - Загальна вага предметів і речей, які перевозить засуджений, не повинна перевищувати 50 кг. Зайві речі здаються на склад установи виконання покарань і за дорученням засудженого видаються його близьким родичам або йому особисто після звільнення з цієї установи.
 - Засуджені, які тримаються у виправному центрі, виправній колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільницях соціальної реабілітації, можуть придбавати товари як у крамниці установи виконання покарань, так і в цивільній мережі роздрібної торгівлі в межах населеного пункту розташування установи за умови забезпечення нагляду за їх поведінкою.

2. Засуджені за бажанням можуть за рахунок власних коштів користуватися послугами установ та підприємств комунально-побутового обслуговування за місцем розташування установи виконання покарань.

- До таких послуг належать пошиття одягу та взуття цивільного зразка, їх ремонт, чищення одягу, ремонт побутової техніки та годинників, що належать засудженим, фото-, відеозйомка (під контролем адміністрації), а також інші послуги з дозволу адміністрації установи. Засуджені можуть сплачувати за своє заочне (дистанційне) навчання.

- Додаткові послуги сплачуються засудженим за рахунок власних коштів та надаються на підставі його заяви на ім'я начальника установи виконання покарань. Для надання додаткових послуг адміністрація установи виконання покарань може запрошувати відповідних фахівців.

- Оплата додаткових послуг здійснюється шляхом поштового (телеграфного) переказу грошей з особистого рахунку засудженого на поштову адресу місцезнаходження відповідного підприємства, установи, організації або спеціаліста, які їх надали, у сумі, вказаній у заяві засудженого.

- При надходженні до засудженого листа з Європейського суду з прав людини про необхідність надання копій документів, що містяться в особовій справі засудженого, та у разі відсутності коштів на його особовому рахунку виготовлення копій таких документів здійснюється за рахунок установи виконання покарань. У такому випадку копії необхідних документів надаються адміністрацією установи виконання покарань засудженому у п'ятиденний строк після подачі ним письмової заяви начальнику установи виконання покарань.

Перелік

продуктів харчування, виробів і речовин, які засуджені можуть отримувати в посылках (передачах), купувати в крамницях установ виконання покарань та зберігати при собі:

I. Продукти харчування

Продукти харчування фабричного (заводського) виготовлення, не в скляній або металевій тарі, з діючим терміном реалізації, які не потребують додаткового приготування шляхом термічної обробки та можуть зберігатися при кімнатній температурі, свіжі фрукти та овочі (огірки, помідори, цибуля, часник, перець, капуста, морква та зелень), а також чай та тютюнові вироби фабричного розфасування.

II. Предмети першої потреби та засоби особистої гігієни

- Одяг, головні убори, взуття та постільні речі встановленого зразка за встановленими нормами;

- натільна білизна (тепла і проста) - не більше трьох комплектів;
- панчохи, шкарпетки та рукавиці - не більше трьох комплектів;
- поясні ремені, кашне, носові хустинки, нитки та вироби з них;
- тапочки кімнатні, спортивне взуття (кеди, напівкеди, тапочки) - по одній парі;
- годинники ручні або кишенькові з некоштовних металів (1 шт.);
- дзеркало, бритви електричні або механічні, а також безпечні з касетними головками;
- сірники - не більше 10 коробок, запальнички одноразового використання - не більше 5 штук;

- предмети першої потреби та засоби особистої гігієни (мило, зубний порошок чи паста, зубна щітка, гребінець, креми до та після гоління, шампунь, манікюрні ножиці), спеціальні засоби гігієни для жінок;

- підручники і навчальне приладдя, література та періодичні видання, у тому числі релігійного змісту (до 10 примірників), письмовий папір, зошити, олівці, авторучки, чорнило, стержні, конверти, марки, листівки;
- шашки, шахи, доміно, нарди (по одному комплекту);
- портативні електронні ігри (1 шт.);
- щітки для одягу та взуття, крем для взуття;
- поліетиленовий посуд, кухоль, ложка, пластмасові футляри для окулярів, мила та зубних щіток;
- натільні хрестики та інші предмети культу, виготовлені з некоштовних матеріалів;
- спортивні костюми (один);
- для жінок, крім того, халати та сукні, хустки, рейтузи, пояси, бюстгальтери, марля, гігієнічні пакети, защіпки, вата, косметика не на спиртовій основі, крем для обличчя та рук.
- За наявності відповідного медичного висновку засуджені можуть зберігати при собі протези, інвалідні візки, окуляри та лікарські засоби, необхідні для підтримання життєдіяльності організму.

3. Побачення засуджених до позбавлення волі.

Побачення засуджених до позбавлення волі з родичами, адвокатами та іншими особами. Телефонні розмови (ст. 110 КВК України):

- Засуджені мають право на побачення:

▪ **короткострокові тривалістю до чотирьох годин і тривалі - до трьох діб:**

◇ Короткострокові побачення надаються з родичами або іншими особами у присутності представника колонії.

◇ Тривалі побачення надаються з правом спільного проживання і тільки з близькими родичами (подружжя, батьки, діти, всиновлювачі, всиновлені, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки).

◇ Тривалі побачення можуть надаватися і подружжю, яке проживало однією сім'єю, але не перебувало у шлюбі, за умови, що в них є спільні неповнолітні діти.

◇ Оплата послуг за користування кімнатами короткострокових і тривалих побачень здійснюється засудженими або їх родичами чи іншими особами за рахунок власних коштів.

- Тривалі побачення при реєстрації шлюбу надаються позачергово.

• Для одержання правової допомоги за письмовою заявою засуджених, їхніх близьких родичів, громадських організацій засудженим надається побачення з адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

• За бажанням засудженого або адвоката чи іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, побачення можуть надаватися наодинці.

• Побачення надаються адміністрацією колонії при пред'явленні адвокатом ордера або договору про надання правової допомоги, а іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, іншого відповідного документа, а також документів, що посвідчують їх особу.

• Кількість і тривалість таких побачень не обмежена.

• Засудженому забезпечується можливість спілкування з адвокатом та іншим фахівцем у галузі права в приміщенні без суцільного розмежуючого захисного скла за їхньою згодою.

• Одержання правової допомоги поширюється на засуджених, що перебувають на лікуванні в стаціонарних закладах охорони здоров'я. Охорона засуджених у таких випадках здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, за місцезнаходженням закладу охорони здоров'я.

• Кількість і види побачень встановлюються:

• засудженим, що знаходяться в дільниці посиленого контролю, надається одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на три місяці;

• засудженим, що знаходяться в дільниці ресоціалізації, надається одне короткострокове побачення на місяць і одне тривале побачення на два місяці;

• засудженим, що перебувають в дільниці соціальної адаптації та соціальної реабілітації, надаються короткострокові побачення без обмежень та тривале побачення щомісяця.

• Засудженим надається, в тому числі й під час перебування в стаціонарних закладах охорони здоров'я, право на телефонні розмови (у тому числі у мережах рухомого (мобільного) зв'язку) без обмеження їх кількості під контролем адміністрації, а також користуватися глобальною мережею Інтернет.

• Телефонні розмови оплачуються з особистих коштів засуджених.

• Телефонні розмови між засудженими, які перебувають у місцях позбавлення волі, забороняються.

• Телефонні розмови та користування у глобальній мережі Інтернет оплачуються з особистих коштів засуджених.

• Засудженим за їхнім проханням дозволяється замінити тривалі побачення короткостроковими.

• Порядок організації побачень і телефонних розмов визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо права засуджених до позбавлення волі на побачення з родичами, адвокатами та іншими особами та телефонні розмови:

1. Засудженим за нормами, установленими статтями 59, 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України, надаються короткострокові і тривалі побачення.

• Короткострокові побачення надаються з родичами та іншими особами під наглядом представника адміністрації установи виконання покарань.

• Тривалі побачення засудженим, які перебувають у закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України, надаються начальниками цих закладів за відсутності у засуджених медичних протипоказань у порядку, встановленому статтями 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України.

• Короткострокові побачення надаються начальниками закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України у порядку, встановленому статтями 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України.

• Тривалі побачення відповідно до статей 59, 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України надаються з правом спільного проживання і тільки з близькими родичами (подружжя, батьки, діти, всиновлювачі, всиновлені, рідні брати й сестри, дід, баба, онуки).

• Тривалі побачення можуть надаватися подружжю, яке проживало однією сім'єю, але не перебувало в шлюбі. У виправних колоніях такі побачення можуть бути надані подружжю за умови, що в них є спільні неповнолітні діти та пред'явлення їхніх свідочств про народження.

• У разі тяжкої хвороби засудженого, що загрожує його життю, начальник закладу охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України надає дозвіл близьким родичам та подружжю засудженого відвідати його. Таке відвідування у рахунок чергових побачень не зараховується.

- Тривалі побачення при реєстрації шлюбу надаються позачергово.
- Засудженим на їхнє бажання дозволяється замінити тривалі побачення короткостроковими.
- Документами, які посвідчують особу, що прибула на побачення, є паспорт, для неповнолітніх - свідоцтво про народження. Документами, які підтверджують родинні зв'язки подружжя, є свідоцтво про шлюб.
- Перші побачення, крім побачень з адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, а також захисником у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, засудженому надаються після переведення його з дільниці карантину, діагностики і розподілу до дільниці ресоціалізації.
- Наступне побачення надається після закінчення періоду, що дорівнює частині строку від ділення тривалості року на кількість відповідних побачень, на які засуджений має право протягом року. Відхилення від визначеного строку не може перевищувати 5 діб. Не використані в поточному періоді побачення на наступний період не переносяться.
- Об'єднання побачень або розділення одного побачення на декілька періодів не дозволяється.
- Дозвіл на побачення надається начальником установи виконання покарань, його першим заступником або особами, які виконують їх обов'язки, за заявою засудженого чи особи, яка прибула на побачення. Одночасно засудженим за власним бажанням подається заява про зняття його з котлового забезпечення на час перебування на тривалому побаченні.
- У випадку відсутності в день проведення побачення начальника установи виконання покарань, його першого заступника або осіб, які виконують їх обов'язки, право надавати дозвіл на проведення побачення надається ЧПНУ. Про факт надання такого дозволу ЧПНУ доповідає начальнику установи виконання покарань, його першому заступнику або особам, які виконують їх обов'язки, про що повинен свідчити їх особистий підпис на заяві про надання побачення.
- У разі відмови в наданні побачення на заяві засудженого або особи, яка бажає з ним зустрітись, робиться відмітка про причини відмови.
- Адміністрація установи виконання покарань звільняє засуджених від роботи на період тривалих побачень.
- У разі епідемії, стихійного лиха або інших надзвичайних обставин, що перешкоджають нормальній діяльності установ виконання покарань, побачення можуть бути тимчасово відмінені.
- Час, протягом якого засудженим не надавалися побачення у зв'язку з карантинном, стихійним лихом або переведенням установ виконання покарань на режим особливих умов, зараховується в строк, після закінчення якого засуджені можуть їх отримати.
- Відповідно до положень Віденської конвенції "Про консульські зносини" від 24 квітня 1963 року, ратифікованої Україною 23 березня 1989 року, генеральний консул, консул, віце-консул і консульський агент дипломатичних представництв закордонних держав мають право на короткострокові побачення із засудженими громадянами своїх держав.
- Побачення засуджених з дипломатичними представниками до кількості побачень, встановлених кримінально-виконавчим законодавством України, не враховуються, їх число не обмежується. Оплата послуг за користування кімнатами короткострокових побачень із зазначених осіб не стягується.
- На побачення допускаються дорослі особи, з якими можуть бути неповнолітні особи.
- Кількість осіб, які одночасно можуть бути присутні на побаченні із засудженим, визначається залежно від пропускної спроможності приміщень для надання побачень згідно з переліченими нормами, а також можливостей забезпечення їхньої безпеки.

- Тривалість побачень установлюється адміністрацією установи виконання покарань залежно від пропускну́ї спроможності приміщень, у яких вони проводяться, а також з урахуванням поведінки засудженого, його ставлення до праці та навчання. У всіх випадках короткострокові побачення не можуть тривати менше двох годин, а тривалі - менше доби, якщо на коротших строках не наполягають особи, які перебувають на побаченні.

- Облік наданих засудженому побачень (у тому числі наданих як заохочення) ведеться молодшими інспекторами чергової зміни в картках обліку побачень, видачі посилок (передач) і бандеролей.

2. Адміністрація установи виконання покарань забезпечує надання засудженим телефонних розмов без обмеження їх кількості у визначений розпорядком дня час. З метою реалізації права на телефонні розмови усіх засуджених, які відбувають покарання в установі, тривалість розмови одного засудженого не повинна перевищувати 15 хвилин.

- Перша телефонна розмова надається засудженому відразу після прибуття його до установи виконання покарань.

- Для проведення телефонних розмов у визначеному адміністрацією установи виконання покарань місці встановлюються таксофони та забезпечується наявність засобів рухомого (мобільного) зв'язку, які знаходяться на обліку установи.

- Телефонні розмови надаються засудженому за його письмовою заявою, в якій зазначаються місцезнаходження, телефонний номер абонента та тривалість розмови.

- У разі якщо засуджений набирає телефонний номер абонента, який не зазначений у заяві, а також вживає під час телефонної розмови нецензурні слова, телефонна розмова припиняється, про що робиться відмітка на заяві засудженого.

- Факт телефонної розмови засудженого реєструється у журналі обліку телефонних розмов засуджених.

- Засудженим, які відбувають стягнення у виді поміщення у ДІЗО, карцер або переведення до ПКТ (ОК), телефонна розмова, як виняток, може бути надана з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї).

- Телефонні розмови засуджених, які тримаються у виправних центрах, можуть здійснюватися за допомогою мобільних телефонів, які вони мають право зберігати при собі, зареєстрованих в черговій частині установи виконання покарань. Засуджений має право зберігати при собі лише один мобільний телефон.

- Для користування мобільним телефоном засуджений повинен звернутися до начальника виправного центру з письмовою заявою із зазначенням найменування телефону, модифікації, коду міжнародного ідентифікатора мобільного обладнання (IMEI) або серійного номера та телефонного номера оператора зв'язку, яким він користується.

- Реєстрація мобільних телефонів здійснюється у журналі реєстрації мобільних телефонів та телефонних номерів, якими користуються засуджені, який зберігається в черговій частині виправного центру. Якщо у засудженого буде виявлено незареєстрований мобільний телефон або телефонний номер (SIM-картка), він вилучається у встановленому законодавством порядку і зберігається на складі виправного центру та повертається засудженому після його звільнення.

- Телефонні розмови між засудженими, які перебувають в установах виконання покарань, не дозволяються.

3. Для забезпечення права засуджених, які тримаються у дільницях ресоціалізації виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки, користуватися глобальною мережею Інтернет обладнуються в окремих приміщеннях цих виправних колоній комп'ютерні класи (місця), які розташовуються поза межами локальних дільниць відділень соціально-психологічної служби.

- Для засуджених, які тримаються у дільницях посиленого контролю виправних колоній, ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки, комп'ютерні класи (місця) обладнуються безпосередньо на території цих дільниць та секторів.
 - У комп'ютерних класах (місцях) в обов'язковому порядку блокується доступ до послуг електронної пошти, соціальних мереж, а також сайтів, що пропагують жорстокість, насильство, еротичного або порнографічного змісту.
 - Користуватися глобальною мережею Інтернет засуджені можуть у вільний від роботи час та поза часом, передбаченим для приймання їжі та безперервного сну. Оплата послуг за користування глобальною мережею Інтернет здійснюється засудженими з особистих коштів.
4. Відповідно до статті 110 Кримінально-виконавчого кодексу України для одержання правової допомоги за письмовою заявою засуджених, їхніх близьких родичів, громадських організацій засудженим надається побачення з адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. На бажання засудженого або адвоката чи іншого фахівця в галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, побачення надаються наодинці у кімнаті для короткострокових побачень без суцільного розмежувального захисного скла із забезпеченням їх безпеки. Засудженим до довічного позбавлення волі, які тримаються в ПКТ, побачення надаються в кімнатах для короткострокових побачень, які розташовані, як правило, на території сектору максимального рівня безпеки.
- Побачення надається адміністрацією установи виконання покарань при пред'явленні адвокатом ордера або договору про надання правової допомоги, а іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, іншого відповідного документа, а також документів, що посвідчують їх особу.
 - Такі побачення у кількості побачень, установлених статтями 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України, не зараховуються. Їх кількість і тривалість не обмежуються, але вони проводяться протягом дня поза часом, передбаченим для приймання засудженим їжі та безперервного сну. Оплата послуг за користування кімнатами короткострокових побачень з адвоката або іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, не стягується.

Порядок проведення побачень:

1. Осіб, які прибули на побачення, приймають начальник установи або його заступник, начальник відділення або ЧПНУ. Їх попереджають про обов'язкове дотримання правил поведінки під час побачення, заборону нелегальних передач та про негайне припинення побачення, якщо буде виявлено порушення встановленого Правилami внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.
- Гроші, цінні папери і речі, а також предмети, заборонені для використання в установах, здаються молодшому інспектору чергової зміни з проведення побачень, вносяться до журналу обліку предметів та цінностей, що здаються для зберігання на час тривалого побачення, і зберігаються у сейфі, який встановлюється у службовому приміщенні молодшого інспектора чергової зміни.

- У разі наявності достатніх підстав убачати, що особа, яка прибула на побачення, має намір передати засудженому гроші, цінні папери і речі, а також предмети, заборонені для використання в установах виконання покарань, або отримати їх від засудженого, начальник установи виконання покарань оголошує такій особі про те, що тривале побачення їй буде надано тільки тоді, коли вона погодиться на огляд її речей і одягу до і після побачення.
 - Якщо особа, яка прибула на тривале побачення, відмовилась від огляду речей і одягу, то побачення із засудженим їй не дозволяється, але за її бажанням може бути надане короткострокове побачення.
 - У разі виявлення прихованих від огляду грошей, цінних паперів і речей, а також предметів, заборонених для використання в установах виконання покарань, особам, які намагалися передати їх засудженим, тривале побачення не надається або припиняється і складаються матеріали для притягнення таких осіб до адміністративної відповідальності.
 - На період тривалих побачень засудженим можуть видаватися одяг, білизна і взуття з обмінного фонду, який постійно зберігається у молодшого інспектора чергової зміни з проведення побачень, або одяг цивільного зразка, який принесли родичі. Засуджені до і після побачень підлягають особистому обшуку з роздяганням. Їм надається дозвіл проносити в кімнати тривалих побачень засоби особистої гігієни, тютюнові вироби, попільнички, власні альбоми та літературу і періодичні видання, які вони бажать передати родичам.
 - Пронесення особами, які прибули на короткострокове побачення із засудженими, будь-яких продуктів або речей не дозволяється.
 - До кімнат тривалих побачень дозволяється проносити продукти харчування (за винятком напоїв із вмістом алкоголю та енергетичної дії, пива) та цивільний одяг для використання під час побачень, а також предмети і вироби, зберігання яких засудженим не заборонено.
 - Родичам засуджених, які перебувають на тривалих побаченнях, дозволяється у денний час виходити за межі установи виконання покарань для придбання продуктів харчування, предметів першої потреби, а в разі дострокового закінчення побачення (з невідкладних обставин) - у будь-який час доби.
 - Засуджений має право передати кореспонденцію захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України, безпосередньо під час побачення з ним. Інші особи можуть передавати засудженим документи, записи тощо тільки через адміністрацію установи виконання покарань.
 - У разі порушення встановленого законодавством порядку поведінки на побаченні воно негайно припиняється, про що молодший інспектор чергової зміни доповідає посадовій особі, яка дозволила побачення, або ЧПНУ, які приймають остаточне рішення.
- 2. Кімнати побачень, як правило, розташовуються в будівлі КПП для пропуску людей.**

4. Окремі права засуджених в умовах колонії.

Придбання засудженими до позбавлення волі літератури і письмового приладдя (ст. 109 КВК України):

- Засуджені мають право одержувати в бандеролях, посылках і передачах, а також без обмеження придбавати за рахунок коштів, які є на їхніх особових рахунках, літературу через книготорговельну мережу, письмове приладдя, передплачувати газети і журнали.

- Засудженому дозволяється мати при собі не більше десяти примірників книг, кількість газет і журналів не обмежується.

- Література в кількості, що перевищує вказану кількість, може передаватися на зберігання або за згодою засудженого - до бібліотеки колонії, або пересилатися за його рахунок родичам.

Короткочасні виїзди за межі виправних і виховних колоній (ст. 111 КВК України):

Засудженим, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання і виправних колоніях середнього рівня безпеки та виховних колоніях, дозволяються короткочасні виїзди за межі колонії на території України на строк не більше семи діб, не включаючи часу, необхідного для проїзду в обидва кінці (не більше трьох діб), у зв'язку з такими винятковими особистими обставинами:

- смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого;

- стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї;

- одержання медичної допомоги, якщо така допомога не може бути надана на території відповідного місця позбавлення волі.

Заява засудженого про терміновий виїзд у зв'язку з винятковими обставинами має бути розглянута протягом доби.

- Дозвіл на короткочасний виїзд дається начальником колонії з урахуванням особи і поведінки засудженого. Час перебування засудженого поза межами колонії зараховується в строк відбування покарання. Вартість проїзду засудженого оплачується ним особисто або його родичами.

Засудженим жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, може бути дозволено короткочасний виїзд за межі виправної колонії на території України для влаштування дітей у родичів, опікунів або в дитячих будинках тривалістю не більш як десять діб без урахування часу перебування в дорозі (не більш як три доби).

● Засуджені, які працюють та перебувають у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, мають право на щорічний короткочасний виїзд за межі колонії тривалістю 14 календарних днів.

● Порядок короткочасних виїздів засуджених визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо права виходу засуджених за межі виховної колонії:

1. Право відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі персоналу або виходу за межі виховної колонії у супроводі батьків чи інших близьких родичів для проведення короткострокових побачень надається засудженим на підставах та в порядку, установлених статтями 143, 144 Кримінально-виконавчого кодексу України.

● Вихід за межі виховної колонії може бути припинений у разі проведення протиепідемічних заходів у виховній колонії чи у місцевості, на якій вона розташована. Вихід поновлюється після зняття карантинних обмежень.

● На період виходу за межі виховної колонії засудженим за їх бажанням може видаватися одяг цивільного зразка.

● Засуджені перед виходом за межі виховної колонії і після повернення підлягають особистому обшуку з роздяганням та огляду в присутності лікаря.

● Короткострокове побачення за межами виховної колонії надається засудженим лише з батьками чи іншими близькими родичами (повнолітніми) у межах населеного пункту за місцем дислокації виховної колонії і закінчується не пізніше двадцяті години.

● Тривалість виходу засуджених за межі виховної колонії встановлюється начальником виховної колонії, але не може перевищувати норм, установлених статтею 110 Кримінально-виконавчого кодексу України.

● Дозвіл на короткострокове побачення за межами виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів надається постановою начальника виховної колонії або особи, яка виконує його обов'язки, за заявами засудженого та особи, яка прибула на побачення.

● Батьків чи інших близьких родичів, які прибули на побачення, приймають начальник виховної колонії або його заступник, начальник відділення, ЧПНУ. Їх під розписку, згідно Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, інформують про порядок супроводу засудженого за межами виховної колонії, правила його поведінки та відповідальність за їх порушення.

● ЧПНУ під розписку, згідно Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, доводить засудженому правила поведінки за межами виховної колонії та відповідальність за їх порушення. У разі потреби може бути проведено особистий обшук з роздяганням та огляд засудженого в присутності лікаря.

● Зазначені розписки долучаються до особової справи засудженого.

● Для виходу за межі виховної колонії, згідно Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, засудженому видаються посвідчення на право перебування засудженого за межами виховної колонії та довідка про надання засудженому права виходу за межі виховної колонії.

● Після повернення до виховної колонії засуджений повертає посвідчення та довідку ЧПНУ, який проводить особистий обшук засудженого з роздяганням та огляд у присутності лікаря. Довідка долучається до особової справи засудженого.

• У разі встановлення порушень правил поведінки під час перебування засудженого за межами виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів, виявлення у нього під час обшуку прихованих від огляду заборонених предметів, виробів і речовин, ознак сп'яніння або тілесних ушкоджень уживаються заходи щодо притягнення винних осіб до відповідальності.

2. Під час перебування за межами виховної колонії у супроводі батьків чи інших близьких родичів засуджені зобов'язані:

- дотримуватися правил громадського порядку;
- повертатися до виховної колонії в строк, установлений адміністрацією виховної колонії;
- у разі виникнення об'єктивних обставин, що не дають змоги повернутися до виховної колонії в установлений строк, самі або через батьків чи інших близьких родичів негайно повідомити про це ЧПНУ, указавши місце свого перебування;
- на вимогу персоналу виховної колонії або працівників міліції пред'являти посвідчення на право перебування засудженого за межами виховної колонії та довідку про надання засудженому права виходу за межі виховної колонії. Після повернення до установи здавати їх ЧПНУ.

3. Засудженим забороняється:

- залишати межі населеного пункту, у якому дислокується виховна колонія;
 - пересуватися без супроводу батьків або інших близьких родичів, з якими дозволено вихід за межі виховної колонії;
 - уживати алкогольні напої та інші вироби на спиртовій основі;
 - курити;
 - проносити у виховну колонію предмети, вироби і речовини, зберігання яких засудженим заборонено.
- Список осіб, яким у порядку заохочення надано право відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії, оголошується наказом начальника виховної колонії за письмовим погодженням з начальником територіального органу управління ДПтС або особою, яка виконує його обов'язки.
- Відвідування засудженими культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії здійснюється в супроводі персоналу. При цьому кількість засуджених, які одночасно виводяться за межі виховної колонії, не повинна перевищувати п'ятнадцять осіб.
- Про виведення засуджених за межі виховної колонії відповідальний від керівництва або ЧПНУ інформує чергового територіального органу управління ДПтС, а при поверненні засуджених до виховної колонії доповідає про їх прибуття.
- Засуджені мають право зняти кошти зі своїх особових рахунків для оплати квитків на відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів.

Одержання засудженими до позбавлення волі посилок (передач) і бандеролей (ст. 112 КВК України):

• Число посилок (передач) і бандеролей, що одержують засуджені до арешту та позбавлення волі, не обмежується.

• Максимальна вага однієї посилки або бандеролі визначається діючими поштовими правилами.

• Лікарські засоби і вироби медичного призначення, які одержують засуджені відповідно до медичного висновку, передаються до медичної частини колонії для їхнього лікування.

• Порядок приймання і вручення посилок (передач) або бандеролей, а також перелік предметів, заборонених до одержання засудженими, визначаються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

Додаткова інформація щодо порядку одержання засудженими посилок (передач) і бандеролей:

1. Для приймання передач обладнуються спеціальні кімнати, вхід у які вільний для громадян. У цих кімнатах установлюються столи з письмовим приладдям і контрольними вагами, стільцями або лавками, скриньки для заяв і скарг. На видних місцях вивішуються витяги з нормативно-правових актів, що визначають порядок надання побачень, прийняття передач і встановлюють відповідальність громадян за його порушення, а також графік приймання громадян керівництвом установи виконання покарань та інформація щодо можливості придбання особами, які прибули на побачення, продуктів харчування і предметів першої потреби в крамниці установи за власні кошти через касу установи.

• Молодші інспектори чергової зміни, які приймають передачі, повинні бути одягнені в білі халати, мати в санітарних книжках відмітку про проходження медичного огляду, дотримуватися правил гігієни і санітарії, поводитись ввічливо і ставитися з повагою до засуджених та їх родичів.

• Облік посилок (передач) і бандеролей, що надходять на ім'я засуджених, ведеться молодшими інспекторами чергової зміни в картках обліку побачень, видачі посилок (передач) і бандеролей, які зберігаються в сейфі, а вміст посилок і бандеролей реєструється в книзі обліку посилок, бандеролей, що надійшли на поштову адресу установи виконання покарань на ім'я засуджених, та їх вмісту.

• Особа, яка доставила передачу, складає та підписує заяву у двох примірниках. Бланк заяви видається особі, яка доставила передачу, безкоштовно. Передача та обидва примірники заяви здаються молодшому інспектору чергової зміни. Після цього молодший інспектор чергової зміни у присутності особи, яка доставила передачу, перевіряє вагу кожного найменування, про що робить відмітки в заявах (у вагу передачі не зараховуються предмети особистої гігієни, предмети першої потреби, ліки і медичні препарати), та асортимент і, прийнявши передачу, перший примірник заяви повертає особі, яка доставила передачу, з особистою відміткою (підписом) про прийняття, а другий з відміткою про вагу передачі долучає до окремої справи після особистого підпису засудженого про одержання передачі.

- Зазначена справа зберігається в канцелярії установи виконання покарань протягом року з дня закінчення її ведення.
- Відкриття й огляд вмісту посилки і бандеролі проводяться молодшими інспекторами чергової зміни в присутності адресата.
- Вміст посилок (передач) і бандеролей ретельно перевіряється. Хлібобулочні вироби та інші продукти розрізаються, сипучі продукти пересипаються, а інші ретельно оглядаються.
- З предметів культурно-побутового вжитку, що надходять у бандеролях, засудженим видаються предмети, зберігання яких не заборонено.
- Зіпсовані продукти харчування, що надійшли в посилці, на підставі висновку медичного працівника знищуються в присутності адресата, про що за участю трьох представників адміністрації установи виконання покарань складається відповідний акт.
- Посилки (бандеролі), адресовані засудженим, переведеним в інші установи виконання покарань, пересилаються за рахунок установ за місцем їх нового тримання.
- Посилки (бандеролі), що надійшли на поштову адресу засуджених, які відбувають стягнення у виді поміщення у ДІЗО, карцер або переведення до ПКТ (ОК), видаються після відбуття ними стягнення.
- Адміністрація установ виконання покарань забезпечує зберігання вмісту посилок (бандеролей) за умови, якщо вони не були вручені засудженим у зв'язку з відбуванням ними стягнення, однак у разі їх природного псування через тривале зберігання відповідальності не несе.
- Видача продуктів харчування після тривалого зберігання здійснюється в присутності медичного працівника.
- Посилки (бандеролі), що надійшли на поштову адресу засуджених, які звільнилися або померли, повертаються відправникам з приміткою: „Підлягає поверненню”.
- У разі повернення відправникам посилок і бандеролей адміністрація установ виконання покарань відповідальності за збереження якості вмісту не несе.
- Посилки (бандеролі) з медичними препаратами передаються до медичної частини установи виконання покарань.
- Медичні препарати приймаються в стандартній, неушкодженій упаковці заводського виготовлення.
- У картці обліку побачень, видачі (відправки) посилок (передач) і бандеролей ставляться відмітка "З медпрепаратами" і підпис медичного працівника, який їх отримав.
- Медичні препарати, які не призначені лікарем або на час отримання не придатні до вживання, повертаються відправнику накладною платою.
- Максимальна вага однієї посилки або бандеролі визначається Правилами надання послуг поштового зв'язку, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 05 березня 2009 року № 270.
- Продукти харчування і предмети особистого користування засуджені повинні зберігатися у відведених для цього та спеціально обладнаних місцях і приміщеннях (валізи, сумки, рюкзаки повинні містити відомості про власника та перелік речей, який підписується засудженим та начальником відділення).
- 2. Засуджені за заявою та за власні кошти можуть відправляти родичам та іншим особам посилки (бандеролі) з продуктами харчування та предметами першої потреби, які придбані в крамниці установи виконання покарань, а також предмети і речі, що є в особистому користуванні засудженого або зберігаються на складі установи.
- Огляд таких відправлень проводиться молодшим інспектором чергової зміни у присутності засудженого.

- Квитанція про сплату поштових послуг і заява засудженого долучаються до його особової справи.
 - Облік посилок (бандеролей), що відправляються засудженими, ведеться в картках обліку побачень, видачі посилок (передач) і бандеролей.
3. Родичам засуджених або іншим особам, які прибули до установи виконання покарань, адміністрація роз'яснює, що замість посилок (передач) і бандеролей вони мають можливість придбати через крамницю установи виконання покарань продукти харчування та предмети першої потреби з метою подальшої передачі засудженим.
- У цьому випадку зазначені особи подають заяву у двох примірниках із зазначенням найменувань, кількості і ваги продуктів харчування та предметів першої потреби для передачі засудженому і в касі установи виконання покарань сплачують їх вартість.
 - Після отримання засудженим такої передачі один примірник заяви повертається особі, яка сплатила вартість передачі, а другий долучається до особової справи засудженого.
 - У посылках і передачах забороняється передавати засудженим продукти харчування в скляній та металевій тарі, крім випадків придбання таких продуктів у крамниці установи виконання покарань.

Листування засуджених до позбавлення волі (ст. 113 КВК України):

- Засудженим дозволяється одержувати і відправляти листи і телеграми за свій рахунок без обмеження їх кількості.
- Листування між перебуваючими в місцях позбавлення волі засудженими, які не є подиачами, допускається тільки з дозволу адміністрації колонії.
- Кореспонденція, яку одержують і надсилають засуджені до відбування покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівня безпеки, підлягає перегляду.
- Кореспонденція, яку засуджені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокуророві, перегляду не підлягає і надсилається за адресою протягом доби з часу її подачі.
 - Кореспонденція, яку засуджені одержують від зазначених органів та осіб, перегляду не підлягає.
- Кореспонденція, яку засуджені адресують захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, перегляду не підлягає і надсилається за адресою протягом доби з часу її подачі.
 - Кореспонденція, яку засуджені одержують від такого захисника, перегляду не підлягає.
 - Засуджений має право передати кореспонденцію захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України безпосередньо під час побачення з ним.

Одержання і відправлення засудженими до позбавлення волі грошових переказів (ст. 114 КВК України):

- Засуджені мають право без обмеження одержувати грошові перекази і відправляти грошові перекази родичам, а з дозволу адміністрації колонії - й іншим особам.
- Одержані за переказами гроші зараховуються на особовий рахунок засудженого.

Додаткова інформація щодо порядку листування та направлення грошових переказів засудженим до позбавлення волі:

1. Відправлення засудженими листів проводиться без обмеження їх кількості і тільки через адміністрацію установи виконання покарань. З цією метою на території установи виконання покарань вивішуються поштові скриньки, які щодня відкриваються уповноваженими на те посадовими особами.

- Для відправлення листів засудженими, які тримаються у камерах, поштові скриньки вивішуються перед прогулянковими двориками.

- Листування між засудженими, що перебувають у місцях позбавлення волі і не є родичами, допускається тільки з дозволу адміністрації установи виконання покарань.

- Листи опускаються до поштових скриньок в незапечатаному вигляді.

- Листи можуть бути повернуті у поштове відділення на підставі письмової відмови адресата, а у разі смерті адресата (одержувача) або неможливості вручення через відсутність адресата (одержувача) - з позначкою „Адресат вибув, підлягає поверненню відправнику”.

- Листи, виконані тайнописом, шифром, а також які містять відомості, що не підлягають розголошенню, адресату не надсилаються, засудженим не вручаються, а вилучаються. У разі вилучення такої кореспонденції адміністрація установи виконання покарань повідомляє засудженого під особистий підпис про підстави для вилучення.

- Кореспонденція, яку одержують і відправляють засуджені, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки, підлягає перегляду.

- Кореспонденція, яку засуджені адресують Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та його представникам, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокуророві або отримують від них, перегляду не підлягає і протягом доби надсилається за належністю або вручається засудженим у запечатаному вигляді (конверті).

- Кореспонденція, яку засуджені адресують захиснику у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, перегляду не підлягає і надсилається за поштовою адресою протягом доби з часу її подачі.

- Кореспонденція, яку засуджені одержують від такого захисника, перегляду не підлягає.

- Таку кореспонденцію засуджений отримує під особистий підпис.

- У випадку відмови засудженого отримати кореспонденцію вона в запечатаному вигляді (конверті) долучається до особової справи засудженого, а у відповідному журналі робиться відмітка: „Отримати відмовився”.

- Відшкодування витрат за пересилання кореспонденції, адресованої Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини та його представникам, Європейському суду з прав людини, а також іншим відповідним органам міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженим особам таких міжнародних організацій, до суду та прокуророві, проводиться з коштів, які є на особових рахунках засуджених.

- У разі відсутності на особовому рахунку засудженого коштів така кореспонденція пересилається за рахунок коштів, передбачених кошторисом на утримання установи виконання покарань.
 - Для підтримання листування з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та його представниками, Європейським судом з прав людини, а також іншими відповідними органами міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, уповноваженими особами таких міжнародних організацій, судом, прокурором, а також захисником у кримінальному провадженні, що здійснює свої повноваження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України, засуджені мають право зберігати кореспонденцію, яка надходить від зазначених осіб і організацій, при собі.
 - У разі наявності у засудженого копій документів, які були зроблені ним під час досудового розслідування та судового розгляду справи та які зберігаються на складі установи виконання покарань, за заявою засудженого адміністрація установи надає ці копії у разі потреби, що пов'язана з реалізацією прав та законних інтересів.
- 2. Засуджені мають право без обмеження одержувати грошові перекази і відправляти грошові перекази родичам, а з дозволу адміністрації установи виконання покарань – також іншим особам. Одержані за переказами гроші зараховуються на особовий рахунок засудженого.**
- Для відправлення грошового переказу близьким родичам або іншим особам засуджений звертається з письмовою заявою до начальника установи виконання покарань або особи, яка виконує його обов'язки, з визначенням суми грошей, яку він має намір переказати.
 - Про відправлення грошового переказу засуджений ознайомлюється з квитанцією під особистий підпис, і вона долучається до його особової справи.
 - У разі відправлення грошового переказу іншим особам засуджений також зазначає у заяві причини, через які він бажає відправити переказ.
 - Адміністрація установи виконання покарань приймає рішення за такою заявою не пізніше трьох діб з дня її подачі.
 - Про прийняте рішення повідомляється засуджений.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте особливості правового статусу засуджених до позбавлення волі.
2. Дайте аналіз правового порядку придбання засудженими до позбавлення волі продуктів харчування і предметів першої потреби.
3. Охарактеризуйте правові підстави дозволу на побачення засуджених до позбавлення волі.
4. Дайте аналіз правових підстав перебування засуджених до позбавлення волі за межами виправних і виховних колоній.
5. Проаналізуйте правові підстави надання засудженим до позбавлення волі права на отримання посилок (передач) і бандеролей, літератури і письмового приладдя.
6. Проаналізуйте правові підстави надання засудженим до позбавлення волі права на листування, одержання і відправлення грошових переказів.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Історична практика розвитку умов відбування засудженими покарань у виправних колоніях: правовий аспект.
2. Вітчизняна та міжнародна практика умов відбування засудженими покарань у виправних колоніях: порівняльний аспект. (на прикладі України і будь-якої держави).

Тема 11. Матеріально-побутове та медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.

План

1. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.
2. Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.
3. Загальні правові засади виконання примусового лікування.

1. Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі (ст. 115 КВК України):

● Особам, які відбувають покарання у виправних і виховних колоніях, створюються необхідні житлово-побутові умови, що відповідають правилам санітарії та гігієни.

■ Засуджені, як правило, тримаються в приміщеннях блочного типу.

■ Норма жиллої площі на одного засудженого не може бути менш як чотири квадратні метри, а у лікувальних закладах при виправних колоніях, у виправних колоніях, призначених для тримання і лікування хворих на туберкульоз, у стаціонарі - п'яти квадратних метрів.

● Засудженим надається індивідуальне спальне місце і постільні речі. Вони забезпечуються одягом, білизною і взуттям за сезоном з урахуванням статі і кліматичних умов, а в лікувальних закладах - спеціальним одягом і взуттям.

● Вагітним жінкам і матерям-годувальницям створюються поліпшені житлово-побутові умови та встановлюються підвищені норми харчування.

● Засудженим, які відбувають покарання у виховних колоніях, інвалідам першої та другої груп, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, непрацюючим жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, непрацюючим чоловікам віком понад шістьдесят років і жінкам - понад п'ятдесят п'ять років (якщо вони не одержують пенсії), а також особам, звільненим від роботи через хворобу, в тому числі хворим на активну форму туберкульозу, харчування, одяг, взуття, білизна і комунально-побутові послуги надаються безплатно.

● Норми харчування осіб, позбавлених волі, встановлюються Кабінетом Міністрів України.

● Засуджені з дозволу адміністрації можуть з коштів, які знаходяться на особових рахунках, додатково придбавати взуття і одяг, у тому числі спортивний, оплачувати лікувально-профілактичні послуги, що надаються додатково за призначенням лікаря, отримувати необхідне за медичними показаннями дієтичне харчування.

Додаткова інформація щодо порядку матеріально-побутового забезпечення засуджених до позбавлення волі:

1. Для засуджених створюються необхідні житлово-побутові умови:

- У холодну пору року температура в жилих приміщеннях установ виконання покарань підтримується на рівні не нижче плюс 18 °С.
- Засуджені забезпечуються триразовим гарячим харчуванням, одягом встановленого законодавством зразка (у виправних центрах, виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації засуджені можуть носити одяг цивільного зразка), натільною білизною та взуттям, а також постільними речами.
- Верхній одяг засуджених до довічного позбавлення волі відрізняється за кольором від одягу інших засуджених.
- У разі відсутності в установі одягу встановленого законодавством зразка засудженому тимчасово дозволяється користуватися власним одягом темного кольору, придбанім у крамниці установи виконання покарань або отриманим від родичів.
- Вартість речового майна утримується із заробітку засуджених.
- За бажанням засуджених вартість цього майна може повністю або частково оплачуватися з коштів, що є на їхніх особових рахунках.
- У випадках відсутності коштів на особових рахунках засуджених для утримання вартості одягу і взуття у поточному місяці заборгованість за вказані предмети речового майна стягується в наступні місяці до повного її погашення.
- Після оплати вартості отриманого майна воно переходить у власність засуджених.
- Ремонт одягу та взуття засуджених проводиться в майстернях установ виконання покарань.
- Засудженим неповнолітнім, інвалідам I та II груп, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, непрацюючим жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, непрацюючим чоловікам віком понад шістьдесят років і жінкам понад п'ятдесят п'ять років (якщо вони не одержують пенсії), а також особам, звільненим від роботи через хворобу, у тому числі хворим на активну форму туберкульозу, харчування, одяг, взуття, білизна і комунально-побутові послуги надаються безоплатно.
- Вартість харчування із заробітку засуджених вираховується щомісяця з дня перебування їх в установах виконання покарань.
- В установах виконання покарань, у яких тримаються інваліди та особи похилого віку, адміністрацією цих установ створюються умови для задоволення особливих потреб таких засуджених.
- У разі необхідності будівлі та приміщення установ виконання покарань обладнуються відповідними конструкторськими елементами (поручні, пандуси, сходові підйомники, відсутність порогів тощо).
- В установах виконання покарань засудженим надаються платні послуги, у тому числі фотографування, прокат кіно- та відеофільмів, додаткові медичні послуги, ремонт годинників, електробритв та інший дрібний ремонт предметів і речей, які дозволені до використання, лазне-пральні та інші послуги.
- Засуджені, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, виправних центрах, а також у дільницях соціальної реабілітації, харчування і речове майно придбавають за власні кошти.
- Комунально-побутові послуги оплачуються ними на загальних умовах.

▪ Особам, які не працюють у зв'язку із захворюванням, а також з причин, від них не залежних (карантин, погодні умови тощо), і не отримують за цей час заробітну плату, зазначені види забезпечення та обслуговування надаються за рахунок установи виконання покарань.

2. Порядок приймання до будинку дитини при виправній колонії, перебування та вибуття з нього дітей і засуджених жінок, які мають при собі дітей віком до трьох років, визначається Типовим положенням про будинок дитини при виправній колонії, затвердженим наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 21 березня 2013 року № 500/5/219, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 22 березня 2013 року за № 471/23003 (із змінами).

▪ Засуджені жінки, які проживають за межами виправної колонії, та їхні діти віком до трьох років забезпечуються харчуванням, речовим майном за нормами, установленними законодавством для вагітних жінок та матерів-годувальниць, які перебувають у будинку дитини при виправних колоніях.

▪ Після закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами адміністрація виправної колонії влаштовує засуджених жінок, які проживають за межами виправної колонії, на роботу на підприємстві виправної колонії або на контрагентських об'єктах.

▪ Адміністрація виправної колонії сприяє засудженим жінкам у влаштуванні їхніх дітей у ясла. При потребі на період робочого дня матерів їхні діти можуть перебувати в будинках дитини при виправних колоніях.

2. Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі (ст. 116 КВК України):

• У місцях позбавлення волі організуються необхідні лікувально-профілактичні заклади, а для лікування засуджених, які хворіють на активну форму туберкульозу, - заклади на правах лікувальних.

▪ Для спостереження та лікування хворих на інфекційні захворювання в медичних частинах колоній створюються

• Лікувально-профілактична і санітарно-протиепідемічна робота в місцях позбавлення волі організується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я.

▪ Адміністрація колоній зобов'язана виконувати необхідні медичні вимоги, що забезпечують охорону здоров'я засуджених.

▪ Засуджені до позбавлення волі зобов'язані виконувати правила особистої і загальної гігієни, вимоги санітарії.

• Примусове годування засудженого, який заявив про відмову від прийняття їжі та за висновками комісії лікарів не має психічного захворювання та усвідомлює наслідки своїх дій, забороняється.

▪ Примусове годування може бути здійснене лише в тих випадках, коли, на думку лікаря, внаслідок відмови від прийняття їжі стан засудженого значно погіршується.

▪ Порядок примусового годування не повинен порушувати стандарти, визначені практикою Європейського суду з прав

• Порядок надання особам, які позбавлені волі, медичної допомоги, організації і проведення санітарного нагляду, використання лікувально-профілактичних і санітарно-профілактичних установ охорони здоров'я і залучення з цією метою їхнього медичного персоналу визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України і центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

• Засуджений має право звертатися за консультацією і лікуванням до закладів охорони здоров'я, що мають ліцензію Міністерства охорони здоров'я України, які надають платні медичні послуги та не віднесені до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

• Оплата таких послуг і придбання необхідних ліків здійснюється засудженим або його рідними та близькими за рахунок власних

• Консультавання та амбулаторне лікування в таких випадках здійснюються в медичних частинах колоній за місцем відбування покарання під наглядом персоналу медичної частини.

• У разі необхідності лікування в умовах стаціонару засуджений має право отримувати медичну допомогу і лікування, в тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих грошових коштів чи коштів рідних та близьких, у зазначених закладах охорони здоров'я.

• Підставою для надання такої медичної допомоги є угода про надання медичних послуг, укладена між закладом охорони здоров'я та рідними чи близькими, або захисником засудженого, його законним

• Режим перебування засуджених на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я, не віднесених до відання центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, визначається законодавством.

Додаткова інформація щодо порядку медичного обслуговування засуджених до позбавлення волі:

1. Порядок лікувально-профілактичної і санітарно-протиепідемічної роботи в місцях позбавлення волі визначається Основами законодавства України про охорону здоров'я.

• В установах виконання покарань здійснюються:

• клінічне обстеження та нагляд за засудженими з метою оцінки стану здоров'я, при виявленні хвороб - надання медичної допомоги та встановлення працездатності;

• амбулаторне, стаціонарне і спеціалізоване лікування в закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України;

• Особи, які перебувають до установ виконання покарань, підлягають обов'язковому медичному обстеженню.

• Результати обстеження, які містять дані психічного та соматичного стану, лабораторних аналізів реєструються в медичних картах засуджених.

• Надання медичної допомоги засудженим закладами охорони здоров'я здійснюється відповідно до Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого наказом Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15 серпня 2014 року № 1348/5/572, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 серпня 2014 року за № 990/25767.

• Засуджені, які відбувають покарання в дільницях соціальної реабілітації, за рекомендацією лікаря та постановою про направлення засудженого на лікування до медичної частини виправної колонії проходять лікування в медичній частині виправної колонії, а засуджені, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, для проходження стаціонарного лікування за постановою про направлення засудженого на лікування до закладу охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України направляються до закладу охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України.

• Гроші та цінні речі здаються до бухгалтерії установи виконання покарань і видаються засудженим після проходження лікування.

4. В установах виконання покарань забезпечується виконання санітарно-гігієнічних та протиепідемічних правил.

• Особи, які прибули до установ виконання покарань, проходять комплексну санітарну обробку, що включає в себе для чоловіків, зокрема, стрижку волоссяних частин голови, підборіддя, бороди, вусів.

• Не менше одного разу на сім днів засудженим організовується миття в лазні з обов'язковою зміною натільної та постільної білизни, а за потреби - стрижка волоссяних частин голови, підборіддя, бороди, вусів та дезінсекція одягу.

• Дезінфекція водогінних мереж, приміщень для проживання, харчування та інших комунально-побутових та кухонно-складських приміщень установ виконання покарань проводиться відповідно до Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення". Забезпечується чітка робота пральні, сушильні, перукарні, дезкамери та інших об'єктів комунально-побутового призначення.

• У виправних колоніях максимального рівня безпеки, секторах середнього і максимального рівнів безпеки та дільницях посиленого контролю всім засудженим, які тримаються у камерах, надаються щоденні прогулянки тривалістю одна година, а тим, які працюють за межами приміщень, - такою самою тривалістю у неробочі дні.

• Засуджені до довічного позбавлення волі, хворі на туберкульоз, забезпечуються щоденною прогулянкою тривалістю до двох годин.

• Засудженим забороняється мати бороду та вуса, дозволяється мати коротку зачіску.

• Засудженим забороняється готувати та вживати їжу за межами приміщень, визначених адміністрацією, а також тримати тварин.

5. У закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України ізолювано від інших категорій засуджених тримаються засуджені до довічного позбавлення волі.

- Ці засуджені тримаються у спеціально виділених і обладнаних за камерним типом палатах.
- Ізольовано також тримаються неповнолітні.
- Жінки тримаються окремо від чоловіків.
- Якщо засуджені переводяться у заклад охорони здоров'я з ДІЗО, ПКТ (ОК), карцерів у зв'язку з членушкодженням або симуляцією хвороби, то час їхнього перебування у закладі охорони здоров'я в строк відбування стягнення не зараховується.
- У закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України, які мають у своїй структурі психіатричні або інфекційні відділення (палати), установлюється режим, що забезпечує ізоляцію хворих, а також посилений нагляд за поведінкою усіх категорій засуджених.
- 6. До засуджених до позбавлення волі осіб, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та тих, які не пройшли повного курсу лікування і відмовляються від нього, адміністрацією установи виконання покарань застосовується призначене судом примусове лікування.
- 7. У закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України адміністрація передбачає у розпорядку дня години для проведення лікування, виховних, культурно-масових, фізкультурно-оздоровчих та інших заходів. Організовує перевірки наявності засуджених у приміщеннях відділень або палатах.
- У випадках, коли засуджений бажає використовувати аналоги медичних препаратів, призначених для проходження курсу лікування, вони можуть бути отримані від родичів з дозволу медичної частини установи виконання покарань у порядку, визначеному пунктом 1 розділу X Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.
- Такі лікарські засоби зберігаються в медичних частинах, видача їх хворим на руки забороняється, за винятком лікарських засобів, необхідних для підтримання життєдіяльності організму.
- Вживання лікарських засобів засудженими здійснюється в присутності медичного працівника.
- Тривалі побачення надаються за нормами, установленими статтями 110, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України. Засудженим, хворим на активну форму туберкульозу, тривалі побачення надаються за умови відсутності виділення мікобактерій туберкульозу.
- Неповнолітні діти засуджених на тривалі побачення допускаються у разі відсутності медичних протипоказань у хворих.
- Засуджені забезпечуються постільними речами, одягом, взуттям за сезоном, необхідним лікуванням, харчуванням за встановленими нормами за рахунок кошторису на утримання місць позбавлення волі.
- На осіб, які хворі на активну форму туберкульозу, вимоги Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань повністю поширюються, як на засуджених у закладах охорони здоров'я.
- На засуджених, хворих на активну форму туберкульозу, які відмовляються від лікування, поширюються вимоги пункту 7 розділу XXV Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань

3. Загальні правові засади виконання примусового лікування.

Виконання примусового лікування (ст. 117 КВК України):

• До засуджених до позбавлення волі осіб, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та тих, які не пройшли повного курсу лікування і відмовляються від нього, адміністрацією колонії застосовуються призначені судом примусові заходи медичного характеру або примусове лікування.

• Якщо під час відбування покарання буде встановлено, що засуджений має хворобу, яка становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та відмовляється від лікування, адміністрація колонії вносить до суду подання про застосування до такої особи примусового лікування.

Додаткова інформація щодо виконання примусового лікування:

- Підставою для застосування примусового лікування є медичний висновок про те, що засуджена особа страждає на хворобу, що становить небезпеку для інших осіб.
- Медичний висновок має значення одного з доказів, який підлягає перевірці та оцінці суду.
- Призначення примусового лікування є правом, а не обов'язком суду.
- Примусове лікування хворих здійснюється на підставі рішення суду в медичній частині установи виконання покарань лікарем відповідного профілю.
- Адміністрація установи забезпечує умови для проведення належного курсу примусового лікування цих осіб у період відбування покарання.
- Відмова від лікування є порушенням режиму утримання.
- Закінчення лікування завершується оглядом медичної комісії медичної частини установи, яка наділена правом продовжувати лікування.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте правові аспекти матеріально-побутового забезпечення засуджених до позбавлення волі.
2. Проаналізуйте правові підстави медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі.
3. Дайте аналіз загальних правових засад виконання примусового лікування.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Вітчизняна та міжнародна практика умов медико-санітарного забезпечення засуджених до позбавлення волі.
2. Вітчизняна та міжнародна практика умов матеріально-побутового забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Тема 12. Правове регулювання праці засуджених до позбавлення волі.

План

1. Право на працю засуджених до позбавлення волі.
2. Умови праці засуджених до позбавлення волі.
3. Пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі.

1. Право на працю засуджених до позбавлення волі.

Залучення засуджених до позбавлення волі до суспільно корисної праці (ст. 118 КВК України):

• Засуджені до позбавлення волі мають право працювати в місцях і на роботах, які визначаються адміністрацією колонії.

▪ Засуджені залучаються до суспільно корисної праці з урахуванням найвищих виробничих потужностей, зважаючи при цьому на стать, вік, працездатність, стан здоров'я і спеціальність.

▪ Засуджені залучаються до оплачуваної праці, як правило, на підприємствах, у майстернях колоній, а також на державних або інших форм власності підприємствах за умови забезпечення їх належної охорони та ізоляції.

▪ Адміністрація зобов'язана створювати умови, що дають змогу засудженим займатися суспільно корисною оплачуваною працею.

▪ Праця засуджених регламентується Кодексом законів про працю України.

• Засудженим чоловікам віком понад шістьдесят років, жінкам - понад п'ятдесят п'ять років, інвалідам першої та другої груп, хворим на активну форму туберкульозу, жінкам з вагітністю понад чотири місяці, жінкам, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, дозволяється працювати за їхнім бажанням з урахуванням висновку лікарської комісії колонії.

• Перелік робіт і посад, на яких забороняється використовувати засуджених до позбавлення волі, визначається нормативно-правовими актами Міністерства юстиції України.

• Засуджені не мають права припиняти роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів.

• Засуджені можуть залучатися без оплати праці лише до робіт з благоустрою колоній і прилеглих до них територій, а також поліпшення житлово-побутових умов засуджених або до допоміжних робіт із забезпечення колоній продовольством.

▪ До цих робіт засуджені залучаються, як правило, в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.

Додаткова інформація щодо права засуджених до позбавлення волі на працю:

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПЕНІТЕНЦІАРНІ ПРАВИЛА (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць):

- Працю в місцях ув'язнення варто розглядати як позитивний елемент внутрішнього режиму та ніколи не застосовувати як покарання.
- Адміністрація пенітенціарної установи мусить прагнути надати ув'язненим достатньо корисної роботи.
- **Характер роботи, яка надається, наскільки це можливо, повинен підтримувати або розвивати навички, які дозволять ув'язненому заробляти собі на життя після звільнення.**
- При наданні роботи треба виключити будь-яку гендерну дискримінацію.
- Робота, яка включає елемент професійної підготовки, повинна надаватися ув'язненим, яким це може надати користь, особливо молодим ув'язненим.
- Ув'язнені можуть обирати вид діяльності, в якій вони хотіли б брати участь, у межах наявних можливостей, з урахуванням відповідного професійного відбору та вимог порядку і дисципліни.
- Організація та методи роботи у виправних установах повинні максимально відповідати організації та методам аналогічної роботи в суспільстві для того, щоб підготувати ув'язнених до умов нормального професійного життя.
- Хоча одержання фінансового прибутку від діяльності підприємств у виправних установах може бути корисним з огляду на підвищення стандартів, а також якості та доцільності професійної підготовки, проте інтереси ув'язнених не мусять підпорядковуватися цій меті.
- Адміністрація пенітенціарної установи або самостійно, або разом із приватними підприємцями має забезпечити роботу для ув'язнених як на території пенітенціарної установи, так і поза її межами.
- У будь-якому випадку ув'язнені мусять отримувати за свою працю справедливую винагороду.
- Ув'язнені мусять мати можливість витратити принаймні частину свого заробітку на придбання дозволених предметів для особистого користування та виділяти частину заробітку своїм родинам.
- Слід заохочувати ув'язнених до того, аби вони заощаджували частину свого заробітку, який має бути їм виданий після звільнення або використаний для інших дозволених цілей.
- Заходи з охорони здоров'я ув'язнених та техніки безпеки їхньої праці мусять бути не менш суворими, ніж заходи, які застосовуються щодо робітників на волі.
- Слід передбачити кошти для виплати ув'язненим компенсації у випадку отримання виробничої травми, включаючи професійні захворювання, на умовах не менш сприятливих, ніж умови, передбачені законом для робітників на волі.
- Максимальна тривалість робочого дня та робочого тижня ув'язнених встановлюється відповідно до місцевих норм або звичаїв, які визначають умови найму вільних робітників.
- Ув'язнені повинні мати принаймні один день відпочинку на тиждень і досить часу для освіти та інших занять.
- Наскільки це можливо, працюючі ув'язнені повинні включатися до національної системи соціального забезпечення.

Закон України „Про Державну кримінально-виконавчу службу України”:

Стаття 4. Діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України та забезпечення прав і свобод людини та громадянина

1. Діяльність Державної кримінально-виконавчої служби України проводиться на основі дотримання прав і свобод людини та громадянина. Персонал Державної кримінально-виконавчої служби України зобов'язаний поважати гідність людини, виявляти до неї гуманне ставлення.

2. Непередбачене законодавством обмеження прав і свобод людини та громадянина неприпустиме і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Указ Президента України „Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України”:

ДПтС України відповідно до покладених на неї завдань:

- організовує залучення засуджених до суспільно-корисної оплачуваної праці.

2. Умови праці засуджених до позбавлення волі.

Умови праці засуджених до позбавлення волі (ст. 119 КВК України):

• Для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, робочий тиждень не може перевищувати норму тривалості робочого часу, встановленого законодавством про працю.

• Час початку і закінчення роботи (зміни) визначаються адміністрацією колоній.

• Засуджені звільняються від роботи у вихідні, святкові та неробочі дні, визначені законодавством про працю.

• З урахуванням характеру виконуваних засудженим робіт допускається підсумований облік робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала нормального числа робочих годин.

• Праця засуджених організовується з додержанням правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії, встановлених законодавством про працю.

Оплата праці засуджених до позбавлення волі (ст. 120 КВК України):

• Праця осіб, засуджених до позбавлення волі, оплачується відповідно до її кількості і якості.

• Форми і системи оплати праці, норми праці та розцінки встановлюються нормативно-правовими актами Міністерства юстиції

• У виправних колоніях на особовий рахунок засуджених, які працюють на виробництві, на особовий рахунок зараховується незалежно від усіх відрахувань не менш як двадцять п'ять відсотків нарахованого їм місячного заробітку, а на особовий рахунок засуджених чоловіків віком понад шістьдесят років, жінок - понад п'ятдесят п'ять років, інвалідів першої та другої груп, хворих на активну форму туберкульозу, вагітних жінок, жінок, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях - не менш як п'ятдесят відсотків нарахованого їм місячного заробітку.

• Засудженим, які відбувають покарання у виховних колоніях, дільницях соціальної реабілітації виправних колоній, колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, а також засудженим жінкам, яким дозволено проживання за межами виправної колонії, на особовий рахунок зараховується незалежно від усіх відрахувань не менш як сімдесят п'ять відсотків нарахованого їм місячного заробітку.

Відрахування із заробітку або іншого доходу засуджених до позбавлення волі (ст. 121 КВК України):

• Особи, які відбувають покарання у виправних колоніях, із нарахованого їм заробітку, пенсій та іншого доходу відшкодовують комунально-побутові та інші надані послуги.

• Відшкодування засудженими витрат на послуги провадиться після відрахування прибуткового податку і аліментів. Відрахування за виконавчими листами та іншими виконавчими документами провадиться у порядку, встановленому законом.

Додаткова інформація щодо умов праці засуджених до позбавлення волі:

Залучення засуджених до суспільно корисної праці

1. Засуджені до позбавлення волі залучаються до суспільно корисної праці в порядку, встановленому статтею 118 Кримінально-виконавчого кодексу України.

• При організації працевикористання засуджених у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки виключається можливість їх проживання на виробничих об'єктах.

• У виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, виправних центрах та дільницях соціальної реабілітації (адаптації) засуджені відповідно до частини першої статті 118 Кримінально-виконавчого кодексу України залучаються до праці, як правило, на власному виробництві, а також на договірній основі на підприємствах, в установах чи організаціях усіх форм власності, у тому числі за межами адміністративного району установи виконання покарань, з письмового дозволу начальника територіального органу управління ДПтС за умови забезпечення постійного нагляду за ними та щоденного повернення до житлової зони.

• У виняткових випадках з метою працевлаштування осіб, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та виправних центрах, у випадку неможливості щоденного повернення засуджених до установи виконання покарань або якщо тривалість дороги до місця роботи перевищує одну годину, з дозволу начальника територіального органу управління ДПтС допускається проживання вказаних засуджених у місцях їх роботи у спеціально обладнаних гуртожитках поза територією житлових зон установ виконання покарань за умови забезпечення надійного нагляду за ними та створення належних комунально-побутових умов.

2. Забороняється використовувати працю засуджених:

▪ на всіх роботах і посадах у територіальних органах управління ДПтС; адміністративних будівлях, у яких розміщується персонал з охорони установ виконання покарань;

▪ у приміщеннях, де розміщені зброя, спецзасоби та службова документація;

▪ на роботах, пов'язаних з устаткуванням для множення документів, радіотелеграфною та телефонною технікою (за винятком лінійних monterів у присутності представників адміністрації виконання покарань);

▪ на посадах продавців, бухгалтерів-операціоністів, касирів, завідувачів продовольчих та речових складів, комірників;

▪ на роботах, пов'язаних з обліком, зберіганням та видачею медикаментів, а також вибухових та отруйних речовин;

▪ як фотографів (крім засуджених до обмеження волі), зубопротезистів, водіїв легкових та оперативних автомобілів і мотоциклістів;

- на посадах з підпорядкуванням їм вільнонайманих працівників;
- на роботах, що пов'язані з обслуговуванням та ремонтом технічних засобів охорони і нагляду;
- на роботах, що пов'язані з наданням медичної допомоги.
- Адміністрація установи виконання покарань може залучати засуджених до робіт з благоустрою житлових та виробничих зон місць позбавлення волі, прилеглих територій та з поліпшення житлово-побутових умов засуджених або забезпечення установ продовольством.
- До цих робіт засуджені відповідно до частини п'ятої статті 118 Кримінально-виконавчого кодексу України залучаються без оплати праці, як правило, в порядку черговості, в неробочий час і не більш як на дві години на день.

Господарське обслуговування установ виконання покарань.

1. Засуджені, які характеризуються позитивно, можуть бути залучені до робіт з господарського обслуговування установ виконання покарань.

- У виправних колоніях максимального рівня безпеки господарське обслуговування виконується засудженими, які згідно зі статтею 89 Кримінально-виконавчого кодексу України залишені для таких робіт.

- За межами виправних колоній виконання господарських робіт може здійснюватися засудженими, які тримаються в дільницях соціальної реабілітації, а у виховних колоніях - засудженими, які тримаються у дільницях соціальної адаптації.

2. Відбір засуджених для виконання робіт з господарського обслуговування установ виконання покарань, а також для заміщення майстрів, бригадирів та нарядників проводиться за погодженням з підрозділами нагляду і безпеки, соціально-виховної та психологічної роботи, контролю за виконанням судових рішень та оперативними підрозділами після медичного обстеження засуджених.

- Для виконання робіт з господарського обслуговування установ виконання покарань та підтримання порядку в місцях проживання засуджених призначаються старші днювальні та днювальні.

- При призначенні на роботи з господарського обслуговування виправних колоній максимального рівня безпеки потрібна письмова згода засуджених.

- Призначення засуджених на такі роботи оформляється наказами начальників установ виконання покарань, виписки з яких долучаються до особових справ засуджених.

- Засуджені, призначені для виконання робіт з господарського обслуговування (крім старших днювальних та днювальних), формуються в одне відділення соціально-психологічної служби. Їхні обов'язки визначаються начальником установи виконання покарань.

- Таким засудженим оформлюються санітарні книжки з відміткою про проходження медичного огляду.

- Відповідно до типових обов'язків старшого днювального, днювального гуртожитку (камери) розробляються і затверджуються обов'язки старшого днювального та днювального у гуртожитках відділень соціально-психологічної служби.

Спільна робота вільнонайманого персоналу із засудженими

1. З метою ізоляції засуджених на підприємствах та виробничих об'єктах, де використовується праця засуджених, допускається спільна робота вільнонайманого персоналу, який безпосередньо керує працею засуджених, а також вільнонайманих кваліфікованих робітників у межах, потрібних для забезпечення нормальної діяльності виробництва установи виконання покарань.

- Адміністрація установи виконання покарань уживає заходів для того, щоб вільнонайманий персонал комплектувався з осіб однієї статі із засудженими.

2. Особи, які працюють спільно із засудженими, повинні дотримуватися порядку спілкування з ними, про що зобов'язані давати розписку за формою передбаченою Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

● Не дозволяється передача засудженим, а також приймання від них продуктів харчування, грошей, кореспонденції, речей, інших предметів, виробів і речовин.

3. Пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Пенсійне забезпечення засуджених до позбавлення волі (ст. 122 КВК України).

● Засуджені мають право на загальних підставах на державне пенсійне забезпечення за віком, по інвалідності, у зв'язку з втратою годувальника та в інших випадках, передбачених законом.

■ Пенсії засудженим за наявності відповідного права мають призначатися органами Пенсійного фонду України за місцем відбування покарання.

● Особи, яким до відбування покарання призначена пенсія, підлягають державному пенсійному забезпеченню на загальних підставах.

● Особа, яка під час відбування покарання набула права на пенсію подає адміністрації виправного закладу клопотання про забезпечення необхідних умов для призначення їй пенсії за місцезнаходженням цього виправного закладу, в тому числі щодо виклику представників Пенсійного фонду України та офіційного прийому ними у встановленому порядку необхідних документів безпосередньо від особи, яка відбуває покарання, або від представника особи, яка відбуває покарання за нотаріальним дорученням.

■ Адміністрація виправного закладу не більш як протягом 30 днів з дня реєстрації клопотання особи, яка набула права на призначення пенсії відповідно до частини першої цієї статті під час відбування покарання, забезпечує зустріч засудженого з представником Пенсійного фонду України та всебічно сприяє належному оформленню і поданню ним відповідних документів або забезпечує умови для оформлення і подання необхідних документів через представника особи, яка відбуває

■ Витрати на відрядження представників Пенсійного фонду України для проведення заходів щодо оформлення необхідних документів відшкодовуються у встановленому порядку за рахунок отриманих внаслідок цього пенсій відповідними особами, які відбувають покарання.

■ Порядок та розмір компенсації встановлюються Кабінетом Міністрів України.

● Час роботи засуджених у період відбування ними покарання у виді позбавлення волі зараховується у стаж роботи для призначення трудової пенсії.

● Засуджені, які втратили працездатність під час відбування покарання, після звільнення їх від покарання мають право на пенсію і на компенсацію шкоди у випадках і у порядку, встановлених законодавством України.

■ Адміністрація установи зобов'язана сприяти своєчасному оформленню документів на отримання пенсії або оформленню компенсації заподіяної шкоди відповідно до законодавства України.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте правові аспекти права на працю засуджених до позбавлення волі.
2. Дайте аналіз умов праці засуджених до позбавлення волі за вітчизняним законодавством.
3. Розкрийте зміст та суть правових підстав щодо пенсійного забезпечення засуджених до позбавлення волі.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Вітчизняна та міжнародна практика забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі: порівняльний аспект (за приклад може бути взято будь-яку державу).
2. Вітчизняна та міжнародна практика забезпечення умов праці засуджених до позбавлення волі (за приклад може бути взято будь-яку державу).
3. Вітчизняна та міжнародна практика забезпечення права на соціальний захист засуджених до позбавлення волі (за приклад може бути взято будь-яку державу).

Тема 13. Особливості виховного впливу на засуджених до позбавлення волі.

План

1. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.
2. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.
3. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.

1. Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.

• Програми диференційованого виховного впливу на засуджених повинні враховувати:

▪ Можливості виховної функції режиму відбування покарання.

▪ Можливості виховної функції загальноосвітнього і професійно-технічного навчання.

▪ Можливості виховної функції самодіяльних організацій засуджених, громадських, благодійних і релігійних організацій.

▪ Можливості виховної функції заходів заохочення і стягнення, які застосовуються до осіб, позбавлених волі.

▪ Можливості залучення засуджених до самовиховання.

Основні напрями, форми і методи соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі (ст. 124 КВК України):

• У колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, санітарно-гігієнічне виховання засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх на життєву позицію, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.

• Соціально-виховна робота із засудженими організується в індивідуальних, групових і масових формах на основі психолого-педагогічних принципів і методів.

Додаткова інформація щодо соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі:

1. Виховні заходи із засудженими проводяться на підставі програм диференційованого виховного впливу в установленій розпорядком дня час у межах установи виконання покарань і спрямовані на формування та закріплення у засуджених прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, сумлінного ставлення до праці, дотримання вимог законодавства та прийнятих у суспільстві правил поведінки, підвищення їх загальноосвітнього і культурного рівнів.

• Проводити спільні заходи за участю засуджених з різних установ виконання покарань не дозволяється.

2. В установах виконання покарань проводиться безкоштовна демонстрація художніх відео- та кінофільмів, які мають позитивний вплив на закріплення процесу виправлення та ресоціалізації засуджених.

• У виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання, середнього та максимального рівнів безпеки (для засуджених, які тримаються у звичайних жилих приміщеннях, та засуджених, залишених для роботи з господарського обслуговування) художні кіно- та відеофільми демонструються один раз на тиждень.

- Кількісні обмеження не стосуються навчальних, документальних і науково-популярних кінофільмів, які мають виховне значення.

- Додатково дозволяється демонструвати художні кіно- та відеофільми у святкові дні.

- Особам, яких тримають у ДІЗО, ПКТ (ОК), ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки та у карцерах установ виконання покарань, а також засудженим до арешту та довічного позбавлення волі кінофільми не демонструються.

3. Жилі приміщення, клуби, бібліотеки, кімнати для виховної роботи у відділеннях соціально-психологічної служби, ДІЗО, ПКТ (ОК), карцери, камери для засуджених до довічного позбавлення волі та арешту, палати закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України радіофікуються. У жилих приміщеннях виправних центрів, виправних колоній мінімального, середнього, максимального рівнів безпеки, виховних колоніях, ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки можуть установлюватись телевізори. Час радіотрансляції і перегляду телепередач визначається розпорядком дня установи виконання покарань.

- Гучність радіопередач та телетрансляцій не має бути надмірною. За бажанням засуджені можуть відмовитись прослуховувати певні радіопередачі, і на час їх трансляції гучномовці в певних камерах можуть вимикатись.

- Радіотрансляції для засуджених здійснюються централізовано від єдиного радіотрансляційного вузла. За наявності технічних можливостей у виправних колоніях обладнуються кабельні телемережі.

Радіотрансляційні вузли та телецентри розміщуються за межами установ виконання покарань або в приміщеннях, доступ до яких засудженим заборонено.

4. Засудженим дозволяється користуватися літературою, яка є в бібліотеках установ виконання покарань, а також газетами і журналами.

- Книжковий фонд бібліотек створюється з розрахунку забезпечення кожного засудженого не менше ніж п'ятьма книжками. Обмін книг у ПКТ (ОК) установ, у ПКТ виправних колоній (секторів) максимального рівня безпеки, арешту та дільницях посиленого контролю проводиться один раз на 10 днів. Засуджені, які тримаються у ґуртожитках, забезпечуються газетами з розрахунку одна газета на 50 засуджених. По одній газеті виділяється на камеру. Якщо в камері утримується понад 20 засуджених, додатково виділяється ще одна газета.

- Індивідуальна передплата засуджених на періодичні видання здійснюється в добровільному порядку. З дозволу адміністрації установи виконання покарань передплата періодичних видань може бути здійснена за рахунок родичів засудженого.

- Засуджені можуть мати при собі не більше 10 примірників книжок, а ті, які навчаються, - відповідні підручники у необхідній кількості без урахування художніх книжок. Решту літератури засуджені здають для зберігання на склад, або за особистим бажанням передають до бібліотеки установи виконання покарань, або віддають з дозволу адміністрації родичам.

- Кількість газет і журналів, які засуджені можуть мати при собі, не обмежується.

- Засудженим забороняється мати при собі книжки, газети і журнали, які пропагують насилля, міжнаціональну ворожнечу або мають порнографічний зміст.

Загальноосвітнє і професійно-технічне навчання засуджених до позбавлення волі (ст. 125 КВК України):

• У колоніях відповідно до законів України "Про освіту" і "Про загальну середню освіту" для засуджених забезпечується доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти.

• Засудженим, які бажають підвищувати свій загальноосвітній рівень, незалежно від віку створюються умови для самоосвіти, надається можливість навчання в загальноосвітніх навчальних закладах колоній, які створюються місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування відповідно до потреб у них і наявності необхідної матеріально-технічної та науково-методичної бази, педагогічних кадрів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

• У виховних колоніях утворюються середні загальноосвітні школи трьох ступенів. Засуджені, які навчаються в них, підручниками, зошитами та письмовим приладдям забезпечуються безоплатно.

• Для засуджених, які не мають робітничої професії, за якою вони можуть бути працевлаштовані в даній колонії, надається можливість підготовки на курсах професійного навчання робітників на виробництві.

Організація загальноосвітнього і професійно-технічного навчання засуджених до позбавлення волі (ст. 126 КВК України):

• Організація загальноосвітнього і професійно-технічного навчання засуджених, у тому числі професійно-технічного навчання на виробництві, здійснюється відповідно до законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту" і "Про професійно-технічну освіту" в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

• На період проходження державної підсумкової атестації засуджені, які навчаються, звільняються від роботи на строк, передбачений законодавством. Заробітна плата їм за цей період не нараховується, харчування надається безоплатно.

• Засудженим, які займаються самоосвітою, адміністрація колонії створює необхідні умови для занять у вільний від роботи час.

• Загальноосвітнє і професійно-технічне навчання засуджених заохочується і враховується при визначенні ступеня їхнього виправлення.

• Педагогічні працівники загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів надають допомогу адміністрації колонії в соціально-виховній роботі із засудженими.

Додаткова інформація щодо загальноосвітнього та професійно-технічного навчання засуджених до позбавлення волі:

- Організація загальноосвітнього навчання, професійно-технічної освіти і професійного навчання засуджених на виробництві здійснюється відповідно до Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про професійно-технічну освіту" та в порядку, установленому законодавством.
- Час проведення занять у загальноосвітніх навчальних закладах визначається розпорядком дня установи виконання покарань.
- Для складання іспитів учні-засуджені звільняються від роботи на строк, передбачений Кодексом законів про працю України і Законом України "Про оплату праці". Заробітна плата їм за цей час не нараховується, харчування надається безкоштовно.
- Адміністрація установ виконання покарань всебічно сприяє загальноосвітньому та професійно-технічному навчанню засуджених, у разі потреби надає їм допомогу в отриманні консультацій, придбанні підручників та посібників.
- Під час навчального процесу засуджені можуть мати обмежений доступ до мережі Інтернет під контролем адміністрації установи виконання покарань для користування навчальними програмами (ресурсами).

Самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі (ст. 127 КВК України):

● Самодіяльні організації засуджених до позбавлення волі створюються в колоніях з метою розвитку в засуджених корисної ініціативи, соціальної активності, здорових між особових взаємовідносин, участі у вирішенні питань організації праці, навчання, відпочинку, побуту, впливу на виправлення засуджених, розвитку корисних соціальних зв'язків.

● Участь у самодіяльних організаціях є добровільною справою кожного засудженого, його соціально корисна активність заохочується адміністрацією колонії і враховується при визначенні ступеня його виправлення.

● У колоніях із числа засуджених, які зарекомендували себе позитивно, створюються ради колективів колоній і відділень соціально-психологічної служби. У колоніях можуть створюватися й інші самодіяльні організації засуджених, якщо їхня діяльність не суперечить порядку і умовам відбування покарання.

● Засуджені, які входять до складу самодіяльних організацій, не користуються додатковими пільгами і не звільняються від основної роботи.

Додаткова інформація щодо діяльності самодіяльних організацій засуджених до позбавлення волі:

◇ В установах виконання покарань можуть створюватися самодіяльні організації засуджених.

◇ В установах виконання покарань для засуджених можуть організовуватись гуртки соціально корисної спрямованості. Порядок та організація роботи гуртків визначаються адміністрацією установи виконання покарань. Виступи гуртків художньої самодіяльності можуть проводитись у межах установи виконання покарань.

◇ У виправних колоніях (крім виправних колоній максимального рівня безпеки) дозволяється проводити безкоштовні (благодійні) та платні за рахунок коштів засуджених і за їх згодою виступи професійних творчих колективів (театрів, філармоній тощо) при погодженні цих заходів з керівництвом територіальних органів управління ДПтС.

Богослужіння і релігійні обряди в колоніях (ст. 128 КВК України):

● У колоніях здійснення свободи сповідувати будь-яку релігію або виражати переконання, пов'язані із ставленням до релігії, підлягає лише тим обмеженням, які необхідні для забезпечення ізоляції, громадської безпеки і встановлені КВК України.

● Богослужіння і релігійні обряди в колоніях проводяться за проханням засуджених або за зверненням релігійної організації в неробочий час.

● Адміністрація колонії сприяє у запрошенні священнослужителів, бере участь у визначенні місця, часу та інших умов проведення богослужіння, обряду або церемонії. Адміністрація колонії не має виявляти свого ставлення до певної релігії чи конфесії.

● Засуджені мають право на придбання і користування релігійною літературою, іншими предметами і матеріалами релігійного призначення, використання яких не суперечить інтересам забезпечення ізоляції засуджених, а також іншим умовам виконання покарання.

● Засуджені не мають права, посилаючись на свої релігійні переконання, ухилятися від виконання своїх обов'язків, а також установлених вимог режиму відбування покарання.

● Відправлення релігійних обрядів не повинно порушувати розпорядок дня в колоніях, а також утискати права інших осіб, які відбувають покарання.

● У колонії для відправлення релігійних обрядів можуть допускатися тільки представники релігійних організацій, які офіційно зареєстровані у встановленому законом порядку.

Додаткова інформація щодо богослужіння і здійснення релігійних обрядів в колоніях:

- ◇ Адміністрація установ виконання покарань сприяє забезпеченню релігійних потреб засуджених відповідно до Закону України „Про свободу совісті та релігійні організації”.
- ◇ Релігійні обряди проводяться на прохання засуджених або за ініціативою релігійних організацій, але з відповідними обмеженнями, передбаченими кримінально-виконавчим законодавством України для різних категорій засуджених. Пропаганда будь-яких релігійних учень серед засуджених здійснюється тільки на їх бажання та за згодою, а щодо неповнолітніх - за згодою їхніх батьків або осіб, які їх замінюють.
- ◇ У разі відсутності окремих приміщень для віруючих декількох релігійних конфесій обряди проводяться в одному приміщенні за графіком. У такому приміщенні передбачається можливість тимчасового розміщення предметів культу на період обряду.

Вільний час засуджених до позбавлення волі(ст. 129 КВК України):

• Час, вільний від основної трудової діяльності і виконання обов'язкових заходів, передбачених розпорядком дня для засуджених у колонії, є їх вільним часом.

• Засуджені мають право розпоряджатися вільним часом на власний розсуд, виключаючи виконання тих видів діяльності, які заборонені КВК України.

• Вільний час засуджених повинен тривати не менш як дві години на добу і передбачається розпорядком дня колонії.

2. Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.

Заходи заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі (ст. 130 КВК України):

• За сумлінну поведінку і ставлення до праці, навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій до засуджених можуть застосовуватися такі заходи заохочення:

▪ подяка;

▪ нагородження похвальною грамотою;

▪ грошова премія;

▪ нагородження подарунком;

▪ надання додаткового короткострокового або тривалого побачення;

▪ дострокове зняття раніше накладеного стягнення;

▪ дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби в сумі до п'ятнадцяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;

▪ збільшення тривалості прогулянки засудженим, які тримаються в дільницях посиленого контролю колоній і приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, до двох годин.

• Засуджені, які стали на шлях виправлення або сумлінною поведінкою і ставленням до праці та навчання довели своє виправлення, можуть бути у встановленому законом порядку представлені до заміни невідбутої частини покарання більш м'яким або до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання.

Порядок застосування заходів заохочення до осіб, позбавлених волі (ст. 131 КВК України):

- Застосування заходів заохочення має на меті здійснення виховного впливу як на тих осіб, до яких ці заходи застосовуються на основі об'єктивної оцінки поведінки засуджених, їхнього ставлення до праці і навчання, так і на інших засуджених.
- При заохоченні до засудженого застосовується один захід заохочення.
- Грошова премія приєднується до заробітку і зараховується на особовий рахунок засудженого, подарунок передається на зберігання до звільнення засудженого або за його проханням надсилається родичам.
- У порядку заохочення засудженим протягом року може бути надано додатково одне короткострокове чи тривале побачення.
- До засуджених, які тримаються в дільницях посиленого контролю колоній і приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, заохочення у виді збільшення тривалості прогулянки застосовується на строк до одного місяця.
- Із засудженого може бути достроково знято, як правило, лише одне раніше накладене стягнення.
- Заохочення у виді подяки і дострокового зняття раніше накладеного стягнення застосовуються усно або письмово, інші заохочення - тільки письмово.

3. Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.

Заходи стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі
(ст. 132 КВК України):

• За порушення встановленого порядку відбування покарання до засуджених можуть застосовуватися такі заходи стягнення:

▪ попередження;

▪ догана;

▪ сувора догана;

▪ дисциплінарний штраф у сумі до двох мінімальних розмірів заробітної плати;

▪ скасування поліпшених умов тримання, передбачених статтями 138-140 і 143 КВК України;

▪ поміщення засуджених чоловіків, які тримаються у виправних колоніях; у дисциплінарний ізолятор з виведенням або без виведення на роботу чи навчання на строк до п'ятнадцяти діб, а засуджених жінок - до десяти діб;

▪ поміщення засуджених, які тримаються в приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, в карцер без виведення на роботу на строк до п'ятнадцяти діб;

▪ переведення засуджених, які тримаються у виправних колоніях, крім засуджених, які тримаються у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, до приміщення камерного типу (одиначної камери) на строк до

• Вагітні жінки, жінки, які мають дітей у будинках дитини при виправних колоніях, інваліди першої групи в дисциплінарний ізолятор, карцер, приміщення камерного типу (одиначну камеру) не поміщаються.

Злісний порушник установленого порядку відбування покарання (ст. 133 КВК України):

● Злісним порушником установленого порядку відбування покарання є засуджений, який:

▪ не виконує законних вимог адміністрації;

▪ необґрунтовано відмовляється від праці (не менш як три рази протягом року);

▪ припинив роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів;

▪ вживає спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби;

▪ виготовляє, зберігає, купує, розповсюджує заборонені предмети;

▪ бере участь у настільних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди;

▪ вчинив дрібне хуліганство;

▪ систематично ухиляється від лікування захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, а також вчинив протягом року більше трьох інших порушень режиму відбування покарання, за умови, якщо за кожне з цих порушень за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, були накладені стягнення, що достроково не зняті або не погашені в встановленому законом порядку.

Порядок застосування заходів стягнення до осіб, позбавлених волі(ст. 134 КВК України) :

• При призначенні заходів стягнення враховуються причини, обставини і мотиви вчинення порушення, поведінка засудженого до вчинення проступку, кількість і характер раніше накладених стягнень, а також пояснення засудженого щодо суті проступку. Стягнення, що накладаються, мають відповідати тяжкості і характеру проступку засудженого.

• За кілька проступків, вчинених одночасно, накладається одне стягнення.

• Стягнення може бути накладене лише на особу, яка вчинила проступок, і не пізніше десяти днів з дня виявлення проступку, а якщо у зв'язку з проступком проводилась перевірка, то з дня її закінчення, але не пізніше шести місяців з дня вчинення проступку.

• Накладене стягнення звертається до виконання негайно, а у виняткових випадках - у строк не пізніше одного місяця з дня його накладення. Якщо протягом місяця з дня накладення стягнення воно не було звернено до виконання, то це стягнення не виконується.

• Повторне переведення на поліпшені умови тримання може бути застосоване не раніше, ніж через шість місяців з дня відбуття стягнення.

• Стягнення у виді попередження або догани накладається усно чи письмово, інші стягнення - тільки письмово.

• Стягнення у виді дисциплінарного штрафу накладається тільки за злісне порушення встановленого порядку відбування покарання, передбачене статтею 133 КВК України, за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки. Постанова оголошується засудженому під розписку. Стягнена сума штрафу перераховується в дохід держави.

• Поміщення засудженого в дисциплінарний ізолятор або в карцер чи переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) проводиться за вмотивованою постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, з визначенням строку тримання.

• Стягнення у виді переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери) накладається в разі безуспішного застосування інших заходів впливу.

• До засуджених, які поміщені в дисциплінарний ізолятор або карцер, переведені до приміщення камерного типу (одиначної камери), можуть застосовуватися всі заходи стягнення, за винятком повторного поміщення в дисциплінарний ізолятор або карцер, повторного переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери).

● Під час тримання в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) засудженим забороняються побачення, за винятком адвокатів або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, одержання посилок (передач) і бандеролей, користування настільними іграми.

■ Засудженим, на яких накладено дисциплінарне стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор, карцер або переведення до приміщення камерного типу (одиначній камері), телефонна розмова може бути надана лише з дозволу начальника колонії як виняток, з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї).

■ У дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) засуджені забезпечуються індивідуальним спальним місцем і постільними речами. Постільні речі видаються тільки на час сну, верхній одяг - на час виходу з приміщення.

■ Тримання засуджених у карцері одиночне.

■ Засудженим, які тримаються в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері), надається щоденна прогулянка тривалістю одна година.

■ Посилки (передачі) і бандеролі вручаються засудженому після закінчення строку його перебування в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері).

● Засуджені, які тримаються в дисциплінарному ізоляторі з виведенням на роботу, в приміщенні камерного типу (одиначній камері), працюють окремо від інших засуджених.

● Засуджений може оскаржити накладене на нього стягнення, однак подання скарги не зупиняє виконання стягнення. Посадова особа, яка наклала стягнення, за наявності для того підстав може його скасувати або замінити іншим, більш м'яким стягненням. Вища посадова особа може скасувати стягнення в разі, коли посадова особа, яка наклала стягнення, перевищила свої повноваження або стягнення було накладено нею при відсутності порушення з боку засудженого.

● Якщо протягом шести місяців з дня відбуття стягнення засуджений не буде підданий новому стягненню, він визнається таким, що не має стягнення.

● При накладенні стягнення на засудженого адміністрація колонії надає йому можливість у встановленому порядку повідомити про це близьких родичів, адвоката або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.

Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення, та обсяг їх повноважень (ст. 135 КВК України):

• Правом застосовувати заходи заохочення і стягнення, передбачені статтями 130 і 132 КВК України, користуються начальник колонії або особа, яка виконує його обов'язки, а також його прямі начальники. Заходи заохочення і стягнення можуть застосовувати також заступник начальника колонії, начальник відділення соціально-психологічної служби колонії в межах, передбачених частинами другою і третьою ст. 135 КВК України.

• Заступник начальника колонії користується таким же, як і начальник цієї колонії, правом застосовувати заходи заохочення і стягнення, за винятком накладення дисциплінарного штрафу, скасування поліпшених умов тримання, поміщення засудженого в дисциплінарний ізолятор або карцер, переведення засудженого до приміщення камерного типу (одиначної камери).

• Начальник відділення соціально-психологічної служби колонії має право застосовувати в усній формі такі заходи заохочення і стягнення:

• подяка, дострокове зняття раніше накладеного ним стягнення.

• попередження, догана.

Підстави і розмір матеріальної відповідальності засуджених до позбавлення волі (ст. 136 КВК України):

• Засуджені до позбавлення волі несуть матеріальну відповідальність за заподіяні під час відбування покарання матеріальні збитки державі згідно із законодавством. Засуджені також повинні відшкодувати збитки, заподіяні колонії, і додаткові витрати, пов'язані з припиненням втечі засудженого, лікуванням засудженого, який навмисно заподіяв собі тілесні ушкодження. Якщо збитки заподіяні у процесі виконання трудових обов'язків, засуджені несуть матеріальну відповідальність у розмірі і на підставах, встановлених законодавством про працю. В інших випадках збитки відшкодовуються в розмірі і на підставах, встановлених цивільним законодавством.

• У разі заподіяння матеріальних збитків злочинном, вчиненим засудженим під час відбування покарання, стягнення збитків провадиться на загальних підставах.

Порядок стягнення матеріальних збитків, заподіяних засудженими до позбавлення волі (ст. 137 КВК України):

• Матеріальні збитки, заподіяні державі засудженими під час відбування покарання, стягуються з їхнього заробітку за постановою начальника колонії.

• До винесення постанови має бути встановлений розмір збитків, обставини, за яких їх було завдано, і ступінь вини засудженого в заподіянні збитків. У процесі перевірки у нього береться письмове пояснення.

• Постанова начальника колонії про стягнення збитків оголошується засудженому під розписку.

● Засуджений може оскаржити постанову начальника колонії вищій посадовій особі. Подача скарги не зупиняє виконання постанови про стягнення збитків.

● Вища посадова особа може скасувати постанову про стягнення збитків або зменшити розмір суми, що підлягає стягненню.

● Неправильно відраховані суми за заподіяні матеріальні збитки підлягають поверненню засудженому і зараховуються на його особовий рахунок.

● Після звільнення засудженого від покарання збитки, не відшкодовані ним під час відбування покарання, можуть бути стягнені за рішенням суду у встановленому законом порядку.

Додаткова інформація щодо заходів заохочення та стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі:

1. Правом застосовувати в повному обсязі заходи заохочення і стягнення до засуджених користуються начальник установи виконання покарань або особа, яка виконує його обов'язки, а також їхні прями начальники.

◇ Заходи заохочення і стягнення у виправних колоніях можуть також застосовувати заступник начальника виправної колонії, начальник відділення.

◇ Заступники начальників виправних колоній користуються такими самими правами, за винятком права накладення дисциплінарного штрафу, скасування поліпшених умов тримання, поміщення засуджених у ДІЗО або карцер, переведення засуджених до ПКТ (ОК).

◇ Начальник відділення виправної колонії має право застосовувати в усній формі подяку, дострокове зняття раніше накладеного ним стягнення, попередження, догану.

◇ Заходи заохочення і стягнення у виховних колоніях можуть застосовувати заступник начальника виправної колонії, начальник відділення (старший вихователь).

◇ Старші вихователі виховних колоній мають право застосовувати до засуджених в усній формі подяку, дострокове зняття раніше накладеного ними стягнення, попередження, догану. Вихователі виховних колоній можуть в усній формі застосовувати заохочення у виді оголошення подяки, дострокового зняття раніше накладеного ними стягнення, а також накладати стягнення у виді попередження або догани.

◇ Заходи заохочення і стягнення у виправних центрах застосовуються також заступниками начальників виправних центрів та начальниками відділень виправних центрів.

◇ Заступники начальників виправних центрів користуються такими самими правами щодо застосування заохочень та стягнень, що й начальники виправних центрів, за винятком нагородження похвальною грамотою, грошовою премією, нагородження подарунком, заборони проживання поза гуртожитком строком до трьох місяців та виходу за межі гуртожитку у вільний від роботи час на той самий строк, поміщення в ДІЗО.

◇ Начальники відділень виправних центрів можуть застосовувати заходи заохочення у виді оголошення подяки та дострокового зняття раніше накладеного ними стягнення, а також заходи стягнення у виді попередження, догани та суворой догани.

◇ За сумлінну поведінку до осіб, засуджених до арешту, можуть застосовуватися заходи заохочення у виді подяки або дострокового зняття раніше накладеного стягнення.

◇ За порушення порядку відбування покарання у виді арешту до осіб, засуджених до арешту, можуть застосовуватися заходи стягнення у виді догани або поміщення в карцер строком до десяти діб.

◇ Застосовування заходів заохочення та стягнення до осіб, засуджених до арешту, здійснюється начальником арештного дому чи його заступником. Стягнення у виді поміщення у карцер застосовується за постановою начальника арештного дому.

◇ Інші посадові особи установ виконання покарань не мають права застосовувати заходи заохочення і стягнення щодо засуджених.

◇ У разі застосування заходів стягнення до засуджених посадові особи повинні керуватися вимогами статей 54, 69, 134, 135 Кримінально-виконавчого кодексу України. За правопорушення, які згідно зі статтею 133 Кримінально-виконавчого кодексу України належать до злісних, стягнення накладаються тільки начальником установи виконання покарань або особою, яка виконує його обов'язки.

2. Застосування заходів заохочення і стягнення оформляється за постановами про заохочення, постановами про накладення стягнення або наказами уповноважених на те посадових осіб. Постанови або витяги з наказів долучаються до особових справ засуджених протягом трьох діб після їх підписання.

◇ Заохочення і стягнення, оголошені усно, відображаються у статистичному обліку та в щоденниках індивідуальної роботи із засудженими (для неповнолітніх - у щоденниках соціально-виховної роботи із засудженим неповнолітнім), а також беруться до уваги при визначенні ступеня виправлення засудженого та при складанні на нього характеристики.

◇ Облік заохочень і стягнень кожного засудженого ведеться начальниками відділень (старшими вихователями). Облік заохочень і стягнень засуджених по установі в цілому ведеться відділом соціально-виховної та психологічної роботи.

3. У випадках, передбачених статтями 138-140, 143 Кримінально-виконавчого кодексу України, засуджені у виправних та виховних колоніях можуть бути переведені на поліпшені умови тримання. Надання засудженим такого права здійснюється начальником виправної колонії за постановою про надання засудженому права на поліпшені умови тримання.

◇ Відповідно до статті 132 Кримінально-виконавчого кодексу України за порушення встановленого порядку відбування покарання засуджені можуть бути позбавлені начальником виправної колонії права на поліпшені умови тримання на підставі постанови про скасування поліпшених умов тримання.

◇ Повторне переведення на поліпшені умови тримання може бути застосоване не раніше ніж через 6 місяців з дня відбуття стягнення.

4. Засудженим, які перевиконують норми виробітку, та тим, які працюють на погодинних роботах, роботах з господарського обслуговування і сумлінно виконують встановлені завдання, може бути додатково дозволено витратити на місяць для придбання продуктів харчування та предметів першої потреби гроші в сумі, яка визначається статтями 138-140, 143, 151 Кримінально-виконавчого кодексу України.

◇ Дозвіл на додаткове витрачання грошей надається начальником установи виконання покарань незалежно від відбутої засудженим частини строку покарання, але за умови, що в період, за який надається можливість додаткового витрачання грошей він не мав стягнень за порушення режиму

◇ На засуджених, яким надається право на додаткове витрачання грошей і яким нараховується мінімум заробітної плати, начальники відділень щомісяця складають списки, які затверджуються начальником установи виконання покарань або його заступником і є підставою для надання такого права.

5. Підставою для приймання та тримання засуджених у ДІЗО, карцерах та ПКТ (ОК) є постанова про поміщення засудженого в дисциплінарний ізолятор, карцер установи виконання покарань або постанова про переведення засудженого в приміщення камерного типу (окрему камеру) установи виконання покарань, винесена начальником установи виконання покарань або особою, яка виконує його обов'язки, з визначенням строку тримання після перевірки пояснень засуджених по суті допущених правопорушень. Постанова оголошується засудженому під особистий підпис. Перед поміщенням засуджених у ДІЗО, карцер, ПКТ (ОК) начальник медичної частини (черговий лікар) зобов'язаний провести їх огляд. У разі неможливості тримання засудженого у ДІЗО, карцері, ПКТ (ОК) за станом здоров'я начальник медичної частини (черговий лікар) робить відмітку про переведення його до медичної частини установи виконання покарань на зворотному боці постанови.

◇ Заходи стягнення у виді переведення засуджених у ПКТ (ОК) застосовуються в разі безуспішності інших заходів впливу.

◇ Особи, поміщені до ДІЗО, карцерів та ПКТ (ОК), зі складу відділень соціально-психологічної служби не виключаються. Начальники відділень, вихователі проводять з ними виховну роботу і в період відбування стягнення.

◇ У разі відсутності начальника установи виконання покарань у термінових випадках, коли іншими заходами попередити злочин або грубе порушення неможливо, засуджені можуть бути поміщені в ДІЗО або в карцери до прибуття начальника установи або особи, яка виконує його обов'язки, але не більше ніж на 48 годин з урахуванням святкових, неробочих і вихідних днів, за постановою про тимчасове поміщення до 48 годин засудженого в дисциплінарний ізолятор, карцер установи виконання покарань, винесеною ЧПНУ.

◇ Така ізоляція стягненням не є, але якщо начальник установи виконання покарань приймає рішення про накладення стягнення у виді поміщення особи, яка скоїла проступок, у ДІЗО або в карцер, цей час перебування в ізоляції зараховується до загального строку тримання у ДІЗО або в карцері.

◇ Під час проведення службового розслідування за необхідності ізоляції порушника дозволяється тримати засудженого на загальних підставах в окремій камері до 10 діб із зарахуванням цього часу в строк тримання у ПКТ (ОК), ДІЗО та карцері. Підставою для такої ізоляції є постанова про тимчасове поміщення засудженого в окрему камеру дисциплінарного ізолятора, приміщення камерного типу (окрему камеру) або карцер установи виконання покарань на час проведення службового розслідування, винесена начальником установи виконання покарань. Про кожний такий випадок повідомляється прокурор.

6. Засудженим, які відбувають стягнення у ДІЗО, карцері або ПКТ (ОК), забороняються побачення, придбання продуктів харчування і предметів першої потреби, одержання посилок (передач) і бандеролей, користування настільними іграми. У разі поміщення засуджених до ДІЗО, карцеру або переведення до ПКТ (ОК) побачення з адвокатом або іншим фахівцем у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, надаються їм у порядку, визначеному статтями 110, 134 Кримінально-виконавчого кодексу України.

◇ У ДІЗО, карцері або ПКТ (ОК) засуджені забезпечуються індивідуальним спальним місцем і постільними речами. Постільні речі видаються тільки на час сну, верхній одяг - на час виходу з приміщення.

- ◇ Тримання засуджених у карцері одиночне.
- ◇ Засудженим, які тримаються в ДІЗО, карцері або ПКТ (ОК), надається щоденна прогулянка тривалістю одна година. Для осіб, які хворі на туберкульоз, тривалість щоденної прогулянки - дві години.
- ◇ Засуджені, які тримаються в ДІЗО з виведенням на роботу, в ПКТ (ОК), працюють окремо від інших засуджених.
- ◇ Засуджений може оскаржити накладене на нього стягнення вищій посадовою особою органу і установи виконання покарань, прокурору або до суду, однак подання скарги не зупиняє виконання стягнення. Посадова особа, яка наклала стягнення, за наявності для того підстав може його скасувати або замінити іншим, більш м'яким стягненням. У разі коли посадова особа, яка наклала стягнення, перевищила свої повноваження або стягнення було накладено нею за відсутності порушення з боку засудженого, вища за посадою посадова особа може скасувати таке стягнення. Дострокове звільнення засуджених з цих приміщень здійснюється також за медичними показаннями.
- ◇ При накладенні стягнення на засудженого адміністрація установи виконання покарань надає йому змогу повідомити про це близьких родичів, адвоката або інших фахівців у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи.
- ◇ Засудженим забороняється брати із собою у ДІЗО або в карцері продукти харчування і особисті речі, за винятком рушника, мила, зубної пасти (порошку), зубної щітки, туалетного паперу, олівців, авторучок, зошитів, поштових марок, конвертів, а в установах для тримання жінок, крім зазначених речей, спеціальних засобів гігієни. Їм не дозволяється курити.
- ◇ Засудженим забороняється брати з собою у ПКТ (ОК) продукти харчування, особисті речі, крім предметів першої потреби (годинник, підручники, прості олівці, авторучки, зошити, поштові марки, картки, конверти, зубна паста (порошок), зубна щітка, туалетний папір), тютюнових виробів і сірників. Курити засуджені можуть лише під час щоденної прогулянки.
- ◇ Для зберігання предметів особистої гігієни в камерах обладнуються навесні полицьки. Адміністрація установ виконання покарань забезпечує зберігання особистих речей засуджених протягом строку перебування їх у ДІЗО, карцерах, ПКТ (ОК). Продукти харчування здаються на склад і видаються засудженим після відбуття ними стягнення. Адміністрація установ виконання покарань вживає заходів для їх збереження. Якщо за час перебування засуджених у ДІЗО, карцерах, ПКТ (ОК) термін придатності цих продуктів харчування закінчився, комісією складається акт, і вони знищуються.
- ◇ У разі переведення засудженого в ПКТ (ОК) за злісне порушення режиму в ДІЗО строк утримання у ПКТ (ОК) відраховується після відбуття покарання у ДІЗО.
- ◇ У разі переведення засуджених з ПКТ (ОК) в ДІЗО за порушення, вчинені в ПКТ або в ОК, строк їх тримання у ДІЗО у строк тримання у ПКТ і в ОК не зараховується.
- ◇ Приймання засуджених у ДІЗО, карцери, ПКТ (ОК) проводиться молодшими інспекторами чергової зміни під керівництвом ЧПНУ або їхніх заступників та документується. Засуджені підлягають особистому обшуку з роздяганням та проходять медичний огляд. Вони переодягаються в одяг, який закріплений за ДІЗО, карцерами, ПКТ (ОК).
- ◇ Засуджені, які тримаються у ДІЗО, карцерах, ПКТ (ОК), санітарну обробку проходять окремо від інших засуджених. Прибирання камер ДІЗО, карцерів, ПКТ та ОК проводиться засудженими, які в них тримаються, почогово за графіком.

◆ До засуджених, які поміщені в ДІЗО або карцер, переведені до ПКТ (ОК), можуть застосовуватися всі заходи стягнення, за винятком повторного поміщення в ДІЗО або карцер, повторного переведення до ПКТ (ОК).

◆ Після відбуття стягнення у ДІЗО, карцері, ПКТ (ОК) засуджені негайно звільнюються з них, про що робиться відмітка в журналі і постанові. Матеріали перевірки і постанова долучаються до особової справи засудженого.

◆ Звільнення засудженого із ДІЗО, карцеру, ПКТ (ОК) здійснюється ЧПНУ або його заступником у присутності начальника відділення (вихователя).

◆ При звільненні засуджених з ДІЗО, карцеру, ПКТ (ОК) начальник медичної частини (черговий лікар) зобов'язаний провести їх огляд.

◆ Із засуджених, які тримаються в ДІЗО, ПКТ виправних колоній мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільниць соціальної реабілітації та ДІЗО виправних центрів, відраховується повна вартість наданого їм харчування.

◆ Приймання їжі засудженими проводиться в камерах, а в робочий час - на виробничих об'єктах у спеціально відведених для цього місцях.

◆ Особи, які навчаються у загальноосвітніх школах, професійно-технічних училищах і на курсах професійно-технічної підготовки, під час перебування у ДІЗО, карцерах, ПКТ (ОК) на заняття не виводяться. Їм надається можливість для самостійного навчання і консультацій з викладачами.

◆ Медичний огляд і амбулаторне лікування засуджених, яких тримають у ПКТ (ОК), здійснюються у спеціально обладнаному приміщенні.

◆ У разі переведення засуджених із ПКТ (ОК), ДІЗО та карцерів до державних, комунальних закладів охорони здоров'я або закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України з причин, не пов'язаних з їх неправомірними діями, строк їх перебування у закладах охорони здоров'я зараховується у строк перебування у зазначених приміщеннях.

◆ У разі переведення засуджених із ПКТ (ОК), ДІЗО та карцерів до слідчого ізолятора строк їх перебування у слідчому ізоляторі не зараховується у строк перебування у зазначених приміщеннях.

◆ У випадку переведення засуджених із ПКТ (ОК), ДІЗО та карцерів до іншої установи виконання покарань невідбуту частину стягнення засуджені відбувають за новим місцем покарання.

7. Засуджені, які під час перебування у державних, комунальних закладах охорони здоров'я або закладах охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України порушують дисципліну, правила внутрішнього розпорядку цих закладів, відмовляються від лікування і обстеження (у першу чергу з приводу хвороби, яка становить небезпеку для здоров'я інших осіб), несуть відповідальність відповідно до вимог Кримінально-виконавчого кодексу України.

◆ Разом з тим зазначені засуджені не можуть бути переведені у ПКТ (ОК).

◆ У разі відмови засуджених від проходження обстеження (медичних оглядів) та лікування, порушення дисципліни, правил внутрішнього розпорядку закладів охорони здоров'я складається акт, засуджені виписуються із цих закладів і переводяться до установ виконання покарань, з яких прибули, у випадках, якщо це не являє загрози для життя і здоров'я хворих, а також осіб, які їх оточують.

◆ Начальники установ виконання покарань, їх заступники, начальники підрозділів не менше одного разу на тиждень відвідують ДІЗО, карцери, ПКТ (ОК), перевіряють умови тримання в них засуджених, уживають заходів щодо усунення виявлених недоліків і задоволення обґрунтованих скарг засуджених, про що роблять відмітки у журналі обліку відвідувань дисциплінарного ізолятора, приміщень камерного типу, одиночних камер та карцеру адміністрацією установи виконання покарань.

8. За злісне порушення встановленого порядку відбування покарання, передбачене статтею 133 Кримінально-виконавчого кодексу України, начальником установи або особою, яка виконує його обов'язки, на засудженого може бути накладено стягнення у виді дисциплінарного штрафу у сумі до двох мінімальних розмірів заробітної плати. Стягнена сума штрафу перераховується в дохід держави.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Охарактеризуйте правові аспекти соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.
2. Дайте аналіз правових засад застосування заходів заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.
3. Розкрийте зміст та суть правових підстав застосування заходів стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Вітчизняна та міжнародна практика правового регулювання режиму позбавлення волі як засобу виховного впливу на засуджених осіб (за приклад може бути взято будь-яку державу).
2. Історична практика застосування заходів заохочення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.
3. Міжнародна практика застосування заходів стягнення, що застосовуються до осіб, позбавлених волі.

Тема 14. Особливості відбування покарання в колоніях різних видів.

План

1. Особливості відбування покарання у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки.
 2. Особливості відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки.
1. **Особливості відбування покарання у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки.**

Виправні колонії мінімального рівня безпеки (ст. 138 КВК України):

• Засуджені у виправних колоніях мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання мають право:

- витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, в сумі до ста відсотків мінімального розміру заробітної плати;
- одержувати щомісяця короткострокове і один раз на три місяці тривале побачення.

• При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше однієї третини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання і додатково витратити на місяць гроші в сумі п'ятдесяти відсотків мінімального розміру

• У виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання встановлюється режим, передбачений частиною другою статті 99 КВК України для засуджених, які тримаються у дільницях соціальної реабілітації.

Виправні колонії середнього рівня безпеки (ст. 139 КВК України):

• У виправних колоніях середнього рівня безпеки засуджені мають право:

- витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, в сумі до вісімдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;
- одержувати щомісяця короткострокове і один раз на три місяці тривале побачення.

• При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше половини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання і додатково витратити на місяць гроші в сумі сорока відсотків мінімального розміру заробітної плати.

Додаткова інформація щодо особливостей тримання засуджених у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання:

1. Засуджені до позбавлення волі, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання, дільницях соціальної реабілітації та дільницях соціальної адаптації, мають обов'язки і користуються правами, які встановлені законодавством України, що передбачені для цієї категорії засуджених, а також впливають з вироку суду та встановлені Кримінально-виконавчим кодексом України і Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

♦ Межі виправної колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільниці соціальної реабілітації встановлюються і проходять уздовж її огорожі, про які засудженим оголошується під розписку, що долучається до їх особових справ.

♦ Після відбуття шести місяців покарання у виправній колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання або дільниці соціальної реабілітації в разі відсутності порушень режиму відбування покарання засуджені можуть проживати в межах населеного пункту, де розташована виправна колонія, зі своїми сім'ями.

♦ Працевлаштування за межами установи виконання покарань засуджених, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації, можливе після фактичного перебування ними у цій виправній колонії (дільниці) не менше трьох місяців.

♦ Засудженим, яким дозволено пересуватися без нагляду поза територію виправної колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільниці соціальної реабілітації у зв'язку з виконанням ними роботи або навчанням, та тим, які проживають зі своїми сім'ями, видаються посвідчення за зразком згідно з Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

♦ У разі проживання зі своїми сім'ями засуджені зобов'язані щодня у встановлений розпорядком дня час з'являтися до ЧПНУ або до начальника відділення для реєстрації у журналі реєстрації засуджених, яким надано право проживати зі своїми сім'ями за межами установи виконання покарань. У разі необхідності з дозволу ЧПНУ їх перевірка може здійснюватися за місцем проживання.

♦ Порядок надання засудженим, які відбувають покарання у виправних колоніях мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання та дільницях соціальної реабілітації, дозволу на короточасний виїзд за межі установи визначається Інструкцією про порядок надання засудженим короточасних виїздів за межі установ виконання покарань, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 22 листопада 2011 року № 3361/5, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 29 листопада 2011 року за № 1372/20110 (із змінами).

2. У дільниці соціальної адаптації виховної колонії тримаються засуджені, які не порушують режим відбування покарання, сумлінно ставляться до праці і яким до закінчення встановленого строку відбування покарання або до дати можливого застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання залишається не більше шести місяців.

♦ Засуджені в дільниці соціальної адаптації проживають у межах виховної колонії у спеціально обладнаних приміщеннях окремо від інших засуджених.

♦ Приймання їжі, миття засуджених, відвідування бібліотеки, крамниці для придбання продуктів харчування та предметів першої потреби проводяться окремо від інших засуджених.

♦ Приймання їжі та миття засуджених можуть організуватися на території дільниці у приміщеннях, обладнаних згідно з встановленими нормами.

♦ Засуджені, які тримаються в дільниці соціальної адаптації, працевлаштовуються на окремих виробничих об'єктах виховної колонії або за межами виховної колонії на інших об'єктах з дотриманням вимог безпеки і постійного контролю.

Додаткова інформація щодо особливостей тримання засуджених в арештних домах та виправних центрах:

1. Особи, засуджені до арешту, до створення арештних домів відбувають покарання у виправних колоніях (крім виправних колоній мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання) та слідчих ізоляторах.

◊ На засуджених до арешту поширюються права, обов'язки, заборони і обмеження, встановлені кримінально-виконавчим законодавством і Правилами для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі.

2. Засуджені, які відбувають покарання у виправних центрах, несуть обов'язки і користуються правами, які встановлені законодавством України, з обмеженнями, що передбачені для цієї категорії засуджених, а також впливають з вироку суду та встановлені Кримінально-виконавчим кодексом України і Правилами для відбування покарання даного виду.

◊ Усім засудженим, які відбувають покарання у виправному центрі, видаються посвідчення особи, яка відбуває покарання у виправному центрі, за зразком передбаченим Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

◊ У кожному виправному центрі визначається межа установи виконання покарань, самовільне залишення якої засудженим заборонено.

◊ Межа виправного центру встановлюється наказом начальника територіального органу управління ДПтС за погодженням з органами місцевого самоврядування з урахуванням особливостей установи виконання покарань та проходить по межі населеного пункту, але в радіусі не більше 5 кілометрів від території виправного центру.

◊ Межа місця відбування покарання для засуджених, які проходять стаціонарне лікування або медичний огляд у державних або комунальних закладах охорони здоров'я, встановлюється по території цього закладу.

◊ Межа виправного центру засудженим оголошується під розписку, що долучається до їх особових справ.

◊ Засуджені після відбуття шести місяців строку покарання в установі виконання покарань за умови, що вони не допускали порушення встановленого законодавством порядку відбування покарання у виді обмеження волі і мають сім'ї, з дозволу адміністрації виправного центру можуть мешкати зі своїми сім'ями в особистих будинках або приватних квартирах у межах населеного пункту за місцем дислокації установи.

◊ У разі проживання зі своїми сім'ями засуджені зобов'язані до чотирьох разів на тиждень у встановлений розпорядком дня час з'являтися до ЧПНУ або до начальника відділення для реєстрації у журналі реєстрації засуджених, яким надано право проживати зі своїми сім'ями за межами установи виконання покарань. У разі необхідності з дозволу ЧПНУ їх перевірка може здійснюватись за місцем проживання.

◊ Працевлаштування засуджених до обмеження волі за межами виправного центру можливе після всебічного вивчення їх особистостей після перебування ними в установі виконання покарань не менше шести місяців.

◊ Огляди і обшуки приміщень, де проживають засуджені із сім'ями, проводяться лише за рішенням суду.

3. Порядок надання засудженим до обмеження волі дозволу на короткочасний виїзд за межі виправного центру визначається Інструкцією про порядок надання засудженим короткочасних виїздів за межі установ виконання покарань, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 22 листопада 2011 року № 3361/5, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 29 листопада 2011 року за № 1372/20110 (із змінами).

2. Особливості відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки.

Виправні колонії максимального рівня безпеки (ст. 140 КВК України):

• У виправних колоніях максимального рівня безпеки засуджені тримаються в умовах суворої ізоляції у звичайних жилих приміщеннях та приміщеннях

□ У звичайних жилих приміщеннях тримаються:

◇ чоловіки, яким покарання у виді смертної кари або довічного позбавлення волі замінено позбавленням волі на певний строк у порядку помилування або амністії;

◇ чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;

□ чоловіки, які раніше двічі в будь-якій послідовності були засуджені до позбавлення волі за такі злочини:

▪ проти основ національної безпеки України; умисне вбивство;

▪ умисне тяжке тілесне ушкодження; захоплення заручників; зґвалтування;

▪ розбій, вчинений при обтяжуючих обставинах;

▪ вимагання, вчинене при обтяжуючих обставинах;

▪ виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї;

▪ створення злочинної організації;

▪ бандитизм;

▪ терористичний акт;

▪ створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань;

▪ викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем;

▪ незаконне заволодіння транспортним засобом при обтяжуючих обставинах;

▪ контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів;

▪ незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

▪ організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів;

▪ посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця;

▪ посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя;

▪ злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи;

▪ втеча з місця позбавлення волі або з-під варти;

▪ посягання на життя представника іноземної держави і які знову вчинили будь-який з перелічених злочинів, за який вони засуджені до покарання у виді позбавлення волі.

□ У приміщеннях камерного типу тримаються:

◇ чоловіки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі;

◇ чоловіки, яким покарання у виді смертної кари замінено довічним позбавленням волі;

◇ чоловіки, засуджені за умисні особливо тяжкі злочини;

◇ чоловіки, засуджені за вчинення умисного тяжкого або особливо тяжкого злочину в період відбування покарання у виді позбавлення волі;

□ чоловіки, які раніше були засуджені до позбавлення волі за будь-який з таких злочинів:

- проти основ національної безпеки України;
- умисне вбивство при обтяжуючих обставинах; захоплення заручників;
- згвалтування, що спричинило особливо тяжкі наслідки, а також згвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього, малолітньої чи малолітнього;
- розбій, вчинений організованою групою або поєднаний із заподіянням тяжких тілесних ушкоджень;
- вимагання, вчинене організованою групою або поєднане із заподіянням тяжкого тілесного ушкодження;
- створення злочинної організації;
- бандитизм;
- терористичний акт;
- посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця;
- посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя;
- злісна непокора вимогам адміністрації виправної установи;
- втеча з місця позбавлення волі або з-під варти і які знову вчинили будь-який з перелічених злочинів, за який вони засуджені до покарання у виді позбавлення волі;

◇ чоловіки, переведені із колоній середнього рівня безпеки на підставах, передбачених КВК України.

● У виправних колоніях максимального рівня безпеки засуджені мають право:

- витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби гроші, зароблені у виправній колонії, в сумі до сімдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;
- одержувати щомісяця короткострокове і один раз на три місяці тривале побачення.

◇ Засудженим, які тримаються в приміщеннях камерного типу, надається щоденна прогулянка тривалістю одна година.

● При сумлінній поведінці і ставленні до праці після відбуття не менше половини строку покарання засуджені, які тримаються в дільниці ресоціалізації виправної колонії, мають право на поліпшення умов тримання і додатково витратити на місць гроші в сумі тридцять відсотків мінімального розміру заробітної плати.

Додаткова інформація щодо особливостей тримання засуджених у дільницях посиленого контролю:

1. У дільницях посиленого контролю виправних колоній засуджені тримаються в умовах суворой ізоляції від інших засуджених, яка поєднується із застосуванням до них обмежень, передбачених режимом відбування покарання, а також заходів виховного впливу. У дільницях посиленого контролю виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та середнього рівня безпеки засуджені розміщуються у звичайних жилих приміщеннях, а в дільницях посиленого контролю виправних колоній максимального рівня безпеки - у ПКТ.

◇ У виправних колоніях для тримання жінок дільниці посиленого контролю не створюються.

◇ Засуджені, які тримаються у дільниці посиленого контролю, не мають права виходу з жилих приміщень та ПКТ, за винятком виходу на роботу та проведення прогулянок у встановлений розпорядком дня час, а також у випадках надання їм побачень, медичного обстеження та стаціонарної медичної допомоги, відвідування кімнати для виховної роботи.

◇ Миття цих засуджених здійснюється за окремим графіком.

2. У дільниці посиленого контролю устанавлюється роздільне тримання засуджених осіб, які переведені з дільниці карантину, діагностики і розподілу, від засуджених осіб, які переведені з інших ізольованих дільниць установи виконання покарань.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Дайте аналіз особливостей відбування покарання у виправних колоніях мінімального та середнього рівня безпеки.
2. Охарактеризуйте правові аспекти специфіки відбування покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Міжнародна практика правового статусу ув'язнених (На прикладі однієї із держав).
2. Класифікація тюремних установ: міжнародна практика.

Тема 15. Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками та неповнолітніми.

План

1. Правовий статус засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
2. Правовий статус засуджених неповнолітніх.

1. Правовий статус засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Відбування покарання засудженими вагітними жінками, матерями-годувальницями і жінками, які мають дітей віком до трьох років (ст. 141 КВК України):

- При виправних колоніях, в яких відбувають покарання засуджені до позбавлення волі жінки, у разі потреби організуються будинки дитини.
- *Засуджені жінки мають право влаштувати в будинки дитини своїх дітей віком до трьох років.
- *Будинок дитини при виправній колонії є дитячим закладом.
- *У будинках дитини діти перебувають під опікою адміністрації дитячого закладу на повному державному забезпеченні, їм створюються умови, необхідні для нормальної життєдіяльності та розвитку.
- *Якщо засуджена жінка не виявила бажання проживати в будинку дитини спільно із своєю дитиною, їй має бути надана можливість вільно спілкуватися з нею без обмежень.
- *Не вважається обмеженням спілкування жінки із своєю дитиною, якщо від засудженої вимагається відвідувати дитину у час, вільний від виконання покладених на неї обов'язків.

- Матері-годувальниці і вагітні жінки можуть одержувати продуктові посилки (передачі) в асортименті, який визначається медичним висновком.

- Засуджені жінки можуть проживати із своїми дітьми віком до трьох років у будинку дитини, для цього адміністрація виправної колонії створює необхідні умови для проживання і контролю за поведінкою жінок у будинку дитини.

- Засуджені жінки з вагітністю понад чотири місяці або які мають при собі дітей віком до трьох років у випадках, коли до них не застосовується звільнення від відбування покарання відповідно до статті 83 Кримінального кодексу України, направляються адміністрацією виправної колонії для дальшого відбування покарання у виправну колонію, при якій є будинок дитини.

- Відвідування близькими родичами дитини, яка перебуває в будинку дитини, та умови їх спілкування визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань.

- Діти засуджених жінок за згодою матері можуть передаватися її родичам чи за згодою матері та за рішенням органів опіки і піклування - іншим особам або після досягнення трирічного віку направляються до відповідних дитячих закладів.

↓

- Якщо у матері дитини, яка досягла трирічного віку, невідбута частина строку покарання не перевищує одного року і вона сумлінно виконує свої материнські обов'язки, перебування дитини в будинку дитини може бути продовжено адміністрацією виправної колонії до звільнення матері.

Проживання жінок, засуджених до позбавлення волі, за межами виправної колонії (ст. 142 КВК України):

↓

- Засудженим жінкам, які сумлінно ставляться до праці, у разі її наявності, і додержують вимог режиму, постановою начальника виправної колонії за погодженням із спостережною комісією дозволяється проживання за межами виправної колонії на час звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами, а також до досягнення дитиною трирічного віку.

↓

- Засуджені жінки, яким дозволено проживання за межами виправної колонії:

↓

- оселяються поблизу виправної колонії і перебувають під наглядом адміністрації колонії;

- можуть носити одяг, прийнятний у цивільному вжитку, мати при собі гроші, мобільні телефони, аксесуари до них та цінні речі;

- можуть без обмеження листуватися, одержувати грошові перекази, посилки (передачі) і бандеролі, витратити гроші, мати побачення з родичами та іншими особами, користуватися мобільним зв'язком за свій рахунок;

- користуються правом вільного пересування по території, межі якої визначаються начальником виправної колонії;

- у разі пологів, хвороби засуджених або їхніх дітей вони можуть поміщатися в місцеві лікувальні заклади охорони здоров'я;

- після закінчення періоду звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю та пологами виконують роботу за вказівкою адміністрації виправної колонії, їм нараховується заробіток на загальних підставах з іншими засудженими, які відбувають покарання у виправній колонії даного виду.

↓

- Харчуванням, одягом, а також комунально-побутовими послугами вони забезпечуються за нормами, встановленими для засуджених, які відбувають покарання у виправній колонії.

↓

- У разі систематичного або злісного порушення встановлених правил поведінки право на проживання за межами колонії скасовується за постановою начальника виправної колонії, погодженою із спостережною комісією, і засуджені жінки повертаються в колонію для подальшого відбування покарання.

Додаткова інформація щодо проживання жінок, засуджених до позбавлення волі, за межами виправної колонії

1. Адміністрація виправних колоній направляє засуджених жінок з вагітністю понад чотири місяці або жінок, які мають при собі дітей віком до трьох років, для відбування покарання у виправну колонію, при якій утворено будинок дитини.

◇ Засудженим жінкам, звільненим від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами, а також які мають дитину до трьох років, може надаватися дозвіл на проживання за межами виправної колонії, який оформляється постановою про надання засудженій жінці права проживання за межами установи виконання покарань та узгоджується із спостережною комісією.

◇ Засудженим жінкам, які проживають за межами виправної колонії, видаються посвідчення особи, яка проживає із сім'єю, відповідно до Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

◇ Засуджені жінки, які проживають за межами виправної колонії, можуть носити одяг, прийнятний у цивільному вжитку, мати при собі гроші, мобільні телефони, аксесуари до них та цінні речі. Користування засудженими жінками, які проживають за межами виправної колонії, мобільними телефонами здійснюється у порядку, встановленому пунктом 2 розділу XIV Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

◇ Засуджені жінки, які проживають за межами виправної колонії, зі складу відділень соціально-психологічної служби не виключаються. З ними здійснюється повний розрахунок із заробітної плати, видаються на руки гроші, які є на особових рахунках, та особисті речі.

◇ Питання про можливість застосування до засуджених жінок умовно-дострокового звільнення або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким розглядаються адміністрацією виправної колонії на загальних підставах.

2. Не пізніше ніж за три місяці до досягнення дитиною трирічного віку адміністрація виправної колонії зобов'язана розглянути питання щодо можливості представлення засудженої жінки до умовно-дострокового звільнення або розгляду клопотання про її помилування.

3. Засуджені жінки, які мешкають за межами виправних колоній у період звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами, а також які мають дитину до трьох років, повинні не менше одного разу на день у встановлений час з'являтися до ЧПНУ або чатового КПП для реєстрації в журналі реєстрації засуджених, яким надано право проживати зі своїми сім'ями за межами установи виконання покарань.

2. Правовий статус засуджених неповнолітніх.

Особливості відбування покарання у виховних колоніях (ст. 143 КВК України):

• У виховних колоніях засуджені мають право:

▪ витратити на місяць для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби гроші, зароблені в колонії, в сумі до ста відсотків мінімального розміру заробітної плати;

▪ одержувати короткострокові побачення без обмежень і щомісяця одне привале побачення;

▪ безкоштовно одержувати середню освіту.

• При сумлінній поведінці і ставленні до праці та навчання після відбуття не менше однієї четвертої частини строку покарання засуджені мають право на поліпшення умов тримання і їм може бути дозволено:

▪ додатково витратити на місяць гроші в сумі п'ятдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати;

▪ за постановою начальника колонії одержувати один раз на три місяці короткострокове побачення за межами виховної колонії.

Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених неповнолітніх (ст. 144 КВК України):

• За сумлінну поведінку і ставлення до праці та навчання, активну участь у роботі самодіяльних організацій і виховних заходах до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися, крім передбачених статтею 130 КВК України, такі заходи заохочення:

▪ надання права відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами виховної колонії в супроводі працівників колонії;

▪ надання права виходу за межі виховної колонії в супроводі батьків чи інших близьких родичів.

• Тривалість виходу за межі колонії встановлюється начальником колонії, але не може перевищувати восьми годин. Забороняється відвідування культурно-видовищних і спортивних заходів за межами колонії, які проводяться після двадцятої години.

Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених неповнолітніх (ст. 145 КВК України):

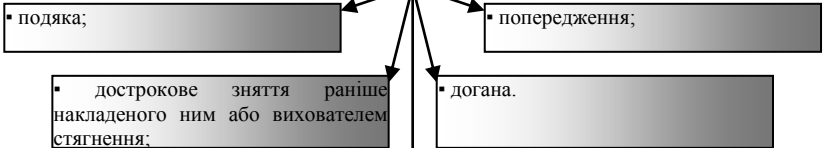
• За порушення встановленого порядку і умов відбування покарання до засуджених неповнолітніх можуть застосовуватися такі заходи стягнення:

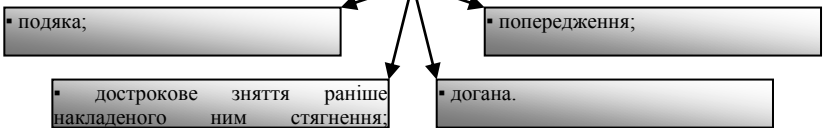
Посадові особи, які застосовують заходи заохочення і стягнення до засуджених неповнолітніх, та обсяг їх повноважень (ст. 146 КВК України):

• Крім посадових осіб, визначених у статті 135 КВК України, правом застосування заходів заохочення і стягнення користуються старші вихователі і вихователі.

• Старший вихователь має право застосовувати в усній формі такі заходи заохочення і стягнення:

• Вихователь має право застосовувати в усній формі такі заходи заохочення і стягнення:

Переведення засуджених із виховної колонії до виправної колонії (ст. 147 КВК України):

• Засуджені, які досягли вісімнадцятирічного віку, переводяться із виховної колонії для дальшого відбування покарання до виправної колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

• Питання про переведення засудженого, який досяг вісімнадцятирічного віку, з виховної колонії до виправної колонії вирішується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань за рішенням педагогічної ради і поданням начальника виховної колонії, погодженим із службою у справах дітей.

Залишення у виховних колоніях засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку (ст. 148 КВК України):

• З метою закріплення результатів виправлення, завершення загальноосвітнього або професійно-технічного навчання засуджені, які досягли вісімнадцятирічного віку, можуть бути залишені у виховній колонії до закінчення строку покарання, але не довше ніж до досягнення ними двадцяти двох років.

• Залишення засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку, у виховній колонії проводиться за рішенням педагогічної ради постановою начальника колонії, погодженою із службою у справах дітей.

• На засуджених, які досягли вісімнадцятирічного віку і залишені у виховній колонії, поширюються умови відбування покарання, норми харчування і матеріально-побутового забезпечення, встановлені для неповнолітніх засуджених. Умови праці осіб, які досягли вісімнадцятирічного віку, встановлюються відповідно до законодавства про працю.

Участь громадськості у виправленні і ресоціалізації засуджених неповнолітніх (ст. 149 КВК України):

• Для надання допомоги адміністрації виховної колонії в організації навчально-виховного процесу і зміцненні матеріально-технічної бази колонії, здійснення громадського контролю та оцінки рівня дотримання прав людини, вирішення питань соціального захисту засуджених, трудового і побутового влаштування осіб, які звільняються, при виховних колоніях створюється піклувальна рада з представників органів державної влади, органів місцевого самоврядування громадських організацій.

• Організація і діяльність піклувальної ради визначаються положенням, яке затверджується Кабінетом Міністрів України.

• З метою підвищення ефективності виховного впливу на засуджених і надання допомоги адміністрації виховної колонії при відділеннях соціально-психологічної служби можуть створюватися батьківські комітети. Діяльність батьківського комітету визначається положенням, яке затверджує начальник виховної колонії.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Дайте аналіз правового статусу засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років.
2. Розкрийте зміст та суть правового статусу засуджених неповнолітніх.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Міжнародна практика правового статусу засуджених вагітних жінок, матерів-годувальниць і жінок, які мають дітей віком до трьох років (На прикладі однієї із держав).
2. Міжнародна практика правового статусу засуджених неповнолітніх.
3. Інтеграція вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства у сфері правового статусу засуджених неповнолітніх до європейських стандартів.

Тема 16. Виконання покарання у виді довічного позбавлення волі. План

1. Правовий статус засуджених до довічного позбавлення волі.
2. Особливості правових підстав зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі.

1. Правовий статус засуджених до довічного позбавлення волі.

Місця відбування покарання у виді довічного позбавлення волі (ст. 150 КВК України):

- Засуджені до довічного позбавлення волі відбувають покарання:

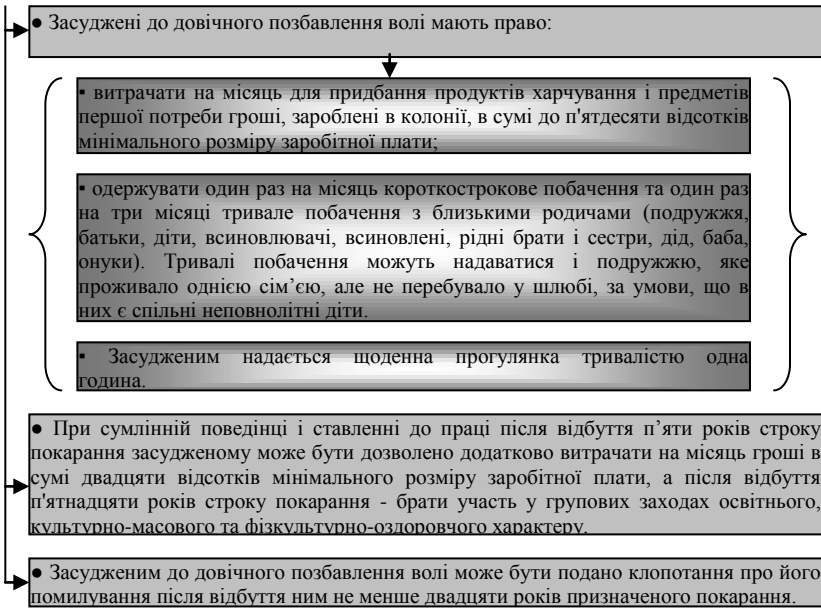
▪ чоловіки - у секторах максимального рівня безпеки виправних колоній середнього рівня безпеки та виправних колоніях максимального рівня безпеки;

▪ жінки - у секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання та виправних колоніях середнього рівня безпеки.

- Засуджені до довічного позбавлення волі тримаються окремо від інших засуджених, крім тих, які після відбуття двадцяти років покарання у приміщеннях камерного типу переведені до звичайних жилих приміщень колонії максимального рівня безпеки.

Порядок і умови виконання та відбування покарання у виді довічного позбавлення волі (ст. 151 КВК України):

- Засуджені, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, розміщуються в приміщеннях камерного типу, як правило, по дві особи і носять одяг спеціального зразка. За заявою засудженого та в інших необхідних випадках з метою захисту засудженого від можливих посягань на його життя з боку інших засуджених чи запобігання вчиненню ним злочину або при наявності медичного висновку за постановою начальника колонії його можуть тримати в олиночній камері.
- На осіб, які відбувають довічне позбавлення волі, поширюються права і обов'язки засуджених до позбавлення волі, передбачені статтею 107 КВК України.
- Засуджені до довічного позбавлення волі залучаються до праці тільки на території колонії з урахуванням вимог тримання їх у приміщеннях камерного типу.
- Для засуджених, які не мають загальної середньої освіти, у виправних колоніях утворюються консультаційні пункти.

Додаткова інформація щодо правового статусу засуджених до довічного позбавлення волі:

1. Відповідно до статті 150 Кримінально-виконавчого кодексу України чоловіки, засуджені до покарання у виді довічного позбавлення волі, відбувають покарання у виправних колоніях максимального рівня безпеки та відповідних ізованих секторах максимального рівня безпеки. Засуджені до довічного позбавлення волі тримаються окремо від інших засуджених та осіб, узятих під варту, в окремих камерах залежно від жилої площі, психологічної сумісності проживання за визначенням адміністрації установи виконання покарань. Особи, яким вироком суду призначено покарання у виді довічного позбавлення волі, забезпечуються одягом спеціального зразка. Переміщення таких осіб на території установи виконання покарань та за її межами (крім участі в судовому засіданні) в іншому одязі заборонено.

♦ Особи, які відбувають покарання у виді довічного позбавлення волі, мають обов'язки і користуються правами людини та громадянина, за винятком обмежень, визначених законодавством для цієї категорії засуджених, а також установлених вироком суду. На засуджених до довічного позбавлення волі у повному обсязі поширюються основні права й обов'язки засуджених до позбавлення волі, що визначені Кримінально-виконавчим кодексом України, а також Правилами внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.

♦ Порядок та умови тримання засуджених до довічного позбавлення волі жінок встановлюються, як для осіб, які відбувають покарання у виправній колонії (секторі) середнього рівня безпеки, із забезпеченням ізоляції від інших категорій засуджених.

♦ Самодіяльні організації серед засуджених до довічного позбавлення волі не створюються.

- ◇ Для засуджених до довічного позбавлення волі, які не мають загальної середньої освіти, у виправних колоніях утворюються консультаційні пункти.
- ◇ Після відбуття п'яти років строку покарання засуджені до довічного позбавлення волі можуть брати участь у групових заходах освітнього, культурно-масового та фізкультурно-оздоровчого характеру.
- ◇ На засуджених до довічного позбавлення волі поширюються заходи заохочення, стягнення та порядок їх застосування, передбачені статтями 130, 132 Кримінально-виконавчого кодексу України і розділом XXV Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань.
- ◇ Засуджені до довічного позбавлення волі у визначений розпорядком дня час можуть користуватися телевізорами, придбаними за власний рахунок або за рахунок родичів, за наявності можливості розміщення їх у камері.
- ◇ Користуватися релігійною літературою та відправляти релігійні обряди засуджені до довічного позбавлення волі можуть тільки в межах камери або окремого приміщення, розташованого на території сектору максимального рівня безпеки, у вільний час та якщо це не порушує права інших засуджених.
- ◇ Засудженим, які з не залежних від них причин не працюють чи завантажені роботою лише частково, дозволяється придбавати продукти харчування і предмети першої потреби на гроші, одержані за переказами.
- ◇ У необхідних випадках з метою захисту засудженого від можливих посягань на його життя з боку інших засуджених чи запобігання вчиненню ним нового злочину або за наявності медичного висновку за постановою начальника установи виконання покарань його можуть тримати в одиночній камері.
- ◇ З метою забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань та засуджених, попередження вчинення з їхнього боку злочинів засуджені до довічного позбавлення волі, які схильні до втечі, нападу на адміністрацію установи виконання покарань та захоплення заручників, можуть переводитися до інших камер з обов'язковим врахуванням психологічної сумісності засуджених.
- ◇ Чоловіків, засуджених до довічного позбавлення волі, розміщують у камерах з дотриманням вимог роздільного тримання, передбачених статтею 92 Кримінально-виконавчого кодексу України.
- ◇ До осіб, засуджених до довічного позбавлення волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу установи виконання покарань, виявляють буйство або здійснюють інші насильницькі дії, з метою запобігання заподіяння ними шкоди оточуючим або самим собі застосовуються фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка та зброя у порядку, передбаченому пунктами 1-5 розділу XX Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань, відповідно до статті 106 Кримінально-виконавчого кодексу України.
- 2. При виведенні з камер або конвоюванні на території установи виконання покарань засуджених до довічного позбавлення волі, які схильні до втечі, захоплення заручників, нападу на адміністрацію, до них застосовуються наручники з урахуванням фізичних вад та стану їхнього здоров'я. У разі конвоювання за межами установи виконання покарань до них застосовуються наручники. При застосуванні наручників руки засуджений тримає за спиною.
- ◇ Конвоювання засуджених до довічного позбавлення волі на території установи виконання покарань здійснюється по одному в супроводі не менше двох представників адміністрації установи виконання покарань та кінолога зі службовим собакою.
- ◇ При конвоюванні засуджених до довічного позбавлення волі в межах будівлі ПКТ виправної колонії (сектору) максимального рівня безпеки кінолог зі службовим собакою не залучається.

◇ У разі виведення засуджених до довічного позбавлення волі жінок із камер та конвоювання на території установи виконання покарань наручники до них не застосовуються. У разі конвоювання за межами установи виконання покарань до них застосовуються наручники. Конвоювання цих засуджених здійснюється по одному в супроводі трьох представників адміністрації установи виконання покарань без залучення кінолога зі службовим собакою.

2. Особливості правових підстав зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі.

Зміна умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі (ст.151-1 КВК України):

● Зміна умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі здійснюється в порядку, визначеному статтею 100 КВК України:

● Засуджені до довічного позбавлення волі чоловіки можуть бути переведені:

▪ з приміщень камерного типу, в яких тримаються дві особи, до багатомісних приміщень камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки з наданням дозволу на участь у групових заходах освітнього, культурно-масового та фізкультурно-оздоровчого характеру в порядку, встановленому законодавством, - після фактичного відбуття у таких приміщеннях не менш як п'яти років строку покарання:

▪ з багатомісних приміщень камерного типу до звичайних жилих приміщень виправної колонії максимального рівня безпеки – після фактичного відбуття у таких приміщеннях не менш як п'яти років строку покарання.

● Засуджені до довічного позбавлення волі, які злісно порушують установлений порядок відбування покарання, можуть бути переведені із звичайних жилих приміщень до приміщень камерного типу виправної колонії максимального рівня безпеки.

● Зміна умов тримання не застосовується до засуджених до довічного позбавлення волі, які хворіють на венеричні захворювання, активну форму туберкульозу, та з психічними розладами.

Особливості виконання та відбування покарання жінками, засудженими до покарання у виді довічного позбавлення волі (ст. 151-2 КВК України):

● Жінки, засуджені до довічного позбавлення волі, розміщуються, як правило, у секторах середнього рівня безпеки виправних колоній мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

● Для жінок, засуджених до довічного позбавлення волі, встановлюється режим, передбачений для тримання засуджених у виправній колонії середнього рівня безпеки.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Дайте аналіз правового статусу засуджених до довічного позбавлення волі.
2. Охарактеризуйте особливості правових підстав зміни умов тримання засуджених до довічного позбавлення волі.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

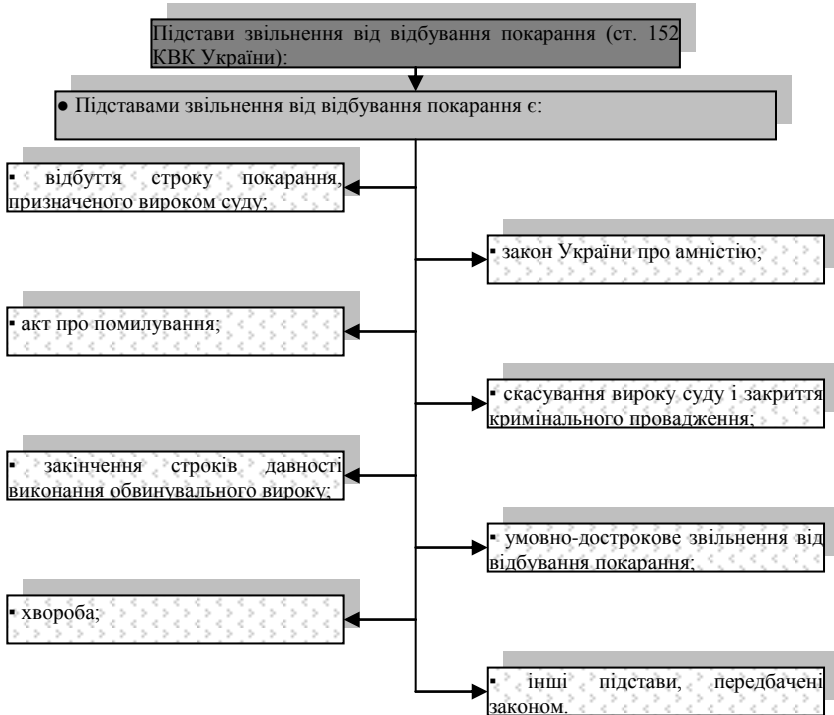
1. Міжнародна практика правового статусу засуджених до довічного позбавлення волі (На прикладі однієї із держав).
2. Інтеграція вітчизняного кримінально-виконавчого законодавства у сфері правового статусу засуджених до довічного позбавлення волі у європейський правовий простір.

Тема 17. Звільнення від відбування покарання. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання, контроль і нагляд за ними.

План

1. Звільнення від відбування покарання.
2. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання.
3. Контроль і нагляд за особами звільненими від відбування покарання.

1. Звільнення від відбування покарання.

Припинення відбування покарання і порядок звільнення (ст. 153 КВК України):

• Відбування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, арешту, обмеження волі, тримання у дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, позбавлення волі припиняється в першій половині дня останнього дня строку покарання з урахуванням тих змін, які можуть бути внесені у строк покарання відповідно до закону.

• Засуджені до арешту, обмеження волі або позбавлення волі після відбуття строку покарання, призначеного вироком суду, звільняються в першій половині останнього дня строку покарання. Якщо строк покарання закінчується у вихідний або святковий день, засуджений звільняється у передвихідний або передсвятковий день. При обчисленні строків місяцями строк закінчується відповідного числа останнього місяця, а коли цей місяць не має відповідного числа - в останній день цього місяця.

• З особою, яка звільняється, в обов'язковому порядку проводиться повний розрахунок, повертаються особисті документи, цінності та речі, які їй належать, видаються гроші, що зберігалися на її особовому рахунку, або перераховуються на вказаний засудженим рахунок чи відкритий для нього рахунок, а також довідка встановленого зразка, де зазначаються підстави звільнення. На прохання особи, яка звільняється, видається довідка.

• Паспорт особі, яка звільняється від відбування покарання у виді арешту, обмеження або позбавлення волі, видається при звільненні. При відсутності паспорта в особовій справі засудженого адміністрація установи виконання покарань завчасно вживає заходів щодо його одержання.

• Дострокове звільнення від відбування покарання проводиться у день надходження відповідних документів, а якщо документи одержані після закінчення робочого дня - у першій половині наступного дня.

• Кримінально-виконавча інспекція в день закінчення строку покарання у виді громадських чи виправних робіт, а при звільненні за іншими підставами - не пізніше наступного робочого дня після одержання відповідних документів направляє повідомлення суду, який постановив вирок, а також власнику підприємства, установи, організації або уповноваженому ним органу, де засуджений відбував покарання, про припинення виконання громадських робіт чи відрахувань з його заробітної плати. Засудженому за його вимогою може видаватися довідка про відбуття покарання або про звільнення від нього.

Порядок дострокового звільнення від відбування покарання (ст. 154 КВК України):

● Амністія застосовується законом до громадян, засуджених судами України, незалежно від місця відбування ними покарання.

● Стосовно засудженого, щодо якого відповідно до статей 81, 82 Кримінального кодексу України може бути застосоване умовно-дострокове звільнення від відбування покарання або заміна невідбутої частини покарання більш м'яким, орган або установа виконання покарань у місячний термін надсилає клопотання до суду у порядку, встановленому кримінальним процесуальним законодавством. Адміністрація органу або установи виконання покарань після відбуття засудженим установлені Кримінальним кодексом України частини строку покарання зобов'язана в місячний термін розглянути питання щодо можливості представлення його до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або до заміни невідбутої частини покарання більш м'яким.

● Подання про звільнення від відбування покарання внаслідок психічної хвороби надсилається до суду начальником органу або установи виконання покарань. Разом з поданням до суду надсилаються висновок спеціальної психіатричної експертної комісії й особова справа засудженого.

● Клопотання про звільнення від відбування покарання внаслідок іншої тяжкої хвороби подається до суду начальником органу або установи виконання покарань. Одночасно з клопотанням до суду надсилаються висновок лікарської комісії й особова справа засудженого. У клопотанні вказуються дані, які характеризують поведінку засудженого під час відбування покарання.

● Якщо особа, засуджена до громадських робіт або обмеження волі, визнається інвалідом першої чи другої групи, орган чи установа виконання покарань вносить подання до суду про її дострокове звільнення. Разом з поданням до суду надсилається висновок медико-соціальної експертної та спеціальної лікарської комісії.

● У разі відмови суду щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким повторне подання в цьому питанні щодо осіб, засуджених за тяжкі і особливо тяжкі злочини до позбавлення волі на строк не менше п'яти років, може бути внесено не раніше як через один рік з дня винесення постанови про відмову, а щодо засуджених за інші злочини та неповнолітніх засуджених - не раніше як через шість місяців.

● Особи, звільнені від відбування покарання з випробуванням або в порядку заміни невідбутої частини покарання більш м'яким, якщо вони були направлені у місяця обмеження волі або позбавлення волі у випадках, передбачених законом, можуть бути знову представлені до умовно-дострокового звільнення від відбування покарання або заміни невідбутої частини покарання більш м'яким не раніше як через один рік з дня винесення ухвали про направлення у місяця обмеження волі або позбавлення волі.

● У разі встановлення вагітності у жінки, засудженої до громадських чи виправних робіт, кримінально-виконавча інспекція вносить до суду подання про її дострокове звільнення від відбування покарання з часу звільнення від роботи у зв'язку з вагітністю і пологами.

● Засуджені до обмеження волі або позбавлення волі жінки, які стали вагітними або народили дітей під час відбування покарання, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, які мають сім'ю або родичів, що дали згоду на спільне з ними проживання, або які мають можливість самостійно забезпечити належні умови для виховання дитини, за поданням адміністрації установи виконання покарань і спостережної комісії звільняються судом від відбування покарання в межах строку, на який згідно із законом жінку може бути звільнено від роботи у зв'язку з вагітністю, пологами і до досягнення дитиною трирічного віку

■ Залежно від поведінки засудженої після досягнення дитиною трирічного віку або в разі смерті дитини кримінально-виконавча інспекція вносить до суду подання про звільнення її від відбування покарання або заміну його більш м'яким покаранням чи направлення засудженої для відбування покарання, призначеного за вироком.

Правовий статус осіб, які відбули покарання (ст. 155 КВК України):

● Особи, які відбули покарання, несуть обов'язки і користуються правами, встановленими для громадян України, з обмеженнями, що передбачені для осіб, які мають судимість. Такі обмеження можуть бути передбачені тільки законом.

2. Допомога особам, які звільнені від відбування покарання.

Надання допомоги засудженим у трудовому і побутовому влаштуванні (ст. 156 КВК України):

● Не пізніше ніж за три місяці до закінчення строку покарання адміністрація установи виконання покарань передає в територіальні органи Міністерства юстиції України і центри зайнятості населення інформацію для організації трудового і побутового влаштування засудженого за обраним ним місцем проживання.

● В установах виконання покарань організуються курси підготовки засуджених до звільнення.

● Інваліди першої та другої груп, а також чоловіки віком понад шістьдесят років і жінки - понад п'ятдесят років, у разі потреби, за їхньою згодою направляються у будинки інвалідів і престарілих. Неповнолітні, які позбавлені батьківського піклування, у необхідних випадках направляються службами у справах дітей до шкіл-інтернатів або над ними встановлюється опіка чи піклування.

Надання допомоги особам, звільненим з місць відбування покарання (ст. 157 КВК України):

● Особи, які звільнені від відбування покарання, забезпечуються безплатним проїздом до місця проживання або роботи в межах України.

● У разі відсутності необхідного за сезоном одягу, взуття і коштів на їх придбання особи, звільнені від відбування покарання, забезпечуються одягом і взуттям безоплатно. Одноразова грошова допомога надається за рахунок коштів Державного бюджету України у порядку, встановленому Міністерством юстиції України.

● Особи, які звільнені від відбування покарання і потребують за станом здоров'я постійного догляду, а також неповнолітні направляються до місця проживання в супроводі родичів або працівника колонії.

3. Контроль і нагляд за особами звільненими від відбування покарання.

Встановлення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі (ст. 158 КВК України):

- Адміністративний нагляд встановлюється щодо осіб, зазначених у статті 3 Закону України "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі", за постановою судді в порядку, передбаченому статтею 5 даного Закону.

Виконання постанови судді про встановлення та припинення адміністративного нагляду (ст. 159 КВК України):

- Постанова судді про встановлення або припинення адміністративного нагляду у випадках, передбачених пунктами "б" і "г" статті 3 Закону України "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі", надсилається судом начальнику колонії.

- Адміністрація колонії надсилає для виконання постанову судді органу внутрішніх справ за обраним піднаглядним місцем проживання в день його звільнення.

- Постанова судді оголошується піднаглядному під розписку. При цьому особі, щодо якої встановлено адміністративний нагляд, роз'яснюються обов'язки піднаглядного, сповіщається про відповідальність за порушення правил адміністративного нагляду та про встановлені щодо неї обмеження, передбачені статтями 9, 10 і 11 Закону України "Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі".

Додаткова інформація щодо обов'язків та обмежень піднаглядних:

- Особи, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, зобов'язані вести законопослушний спосіб життя, не порушувати громадський порядок і дотримувати таких правил:
 - ◇ прибути у визначений установою виконання покарань термін в обране ними місце проживання і зареєструватися в органі внутрішніх справ;
 - ◇ з'являтися за викликом міліції у вказаний термін і давати усні та письмові пояснення з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду;
 - ◇ повідомляти працівників міліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання, а також про виїзд за межі району (міста) у службових справах;
 - ◇ в разі від'їзду в особистих справах з дозволу міліції в інший населений пункт та перебування там більше доби зареєструватися в місцевому органі внутрішніх справ.
- До осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, за постановою суду можуть бути застосовані часткові або у повному обсязі такі обмеження:
 - ◇ заборона виходу з будинку (квартири) у визначений час, який не може перевищувати восьми годин на добу;
 - ◇ заборона перебування у визначених місцях району (міста);
 - ◇ заборона виїзду чи обмеження часу виїзду в особистих справах за межі району (міста);
 - ◇ реєстрація в міліції від одного до чотирьох разів на місяць.
- Під час здійснення адміністративного нагляду суд за поданням начальника органу внутрішніх справ з урахуванням особи піднаглядного, його способу життя і поведінки може змінювати (зменшувати або збільшувати) обсяг обмежень.

Органи, що здійснюють контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням (ст. 163 КВК України):

● Контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, протягом іспитового строку здійснюється кримінально-виконавчою інспекцією за місцем проживання засудженого, а стосовно військовослужбовців - командирами військових частин.

● Проведення індивідуально-профілактичної роботи із засудженими, звільненими від відбування покарання з випробуванням, за місцем проживання покладається на органи внутрішніх справ. До цієї роботи можуть залучатися працівники органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.

Порядок здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням (ст. 164 КВК України):

● Кримінально-виконавча інспекція веде персональний облік засуджених протягом іспитового строку, спільно з органами внутрішніх справ та відповідними громадськими формуваннями проводить індивідуально-профілактичну роботу із засудженими та контролює додержання ними громадського порядку і виконання обов'язків, покладених на них судом; вносить подання органу внутрішніх справ щодо здійснення приводу засуджених, які не з'явилися за викликом до кримінально-виконавчої інспекції; організує початковий розшук засуджених, місцезнаходження яких невідоме, та надсилає матеріали до органів внутрішніх справ для оголошення розшуку таких засуджених

● У разі призову засудженого на строкову військову службу до військового комісаріату надсилається копія вироку, а в необхідних випадках до неї додаються інші документи, які потрібні для здійснення контролю за поведінкою засудженого за місцем проходження служби.

● Звільнені від відбування покарання з випробуванням зобов'язані: виконувати обов'язки, які покладені на них судом; повідомляти інспекцію про зміну місця проживання; з'являтися за викликом до кримінально-виконавчої інспекції. У разі неприбуття до кримінально-виконавчої інспекції без поважних причин до засудженого може бути застосовано привід, який здійснюється органом внутрішніх справ

● Поважними причинами неявки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції в призначений строк визнаються:

◇ несвоєчасне одержання запрошення, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені.

Обчислення іспитового строку (ст. 165 КВК України):

- Іспитовий строк обчислюється з моменту проголошення вироку суду.
- Після закінчення іспитового строку засуджений, який виконав покладені на нього обов'язки та не вчинив нового злочину, за поданням кримінально-виконавчої інспекції звільняється судом від призначеного йому покарання, контроль за його поведінкою припиняється і засуджений знімається з обліку в кримінально-виконавчій інспекції.

Відповідальність осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням (ст.166 КВК України):

- У разі ухилення засудженого, звільненого від відбування покарання з випробуванням, від виконання обов'язків, які покладені на нього судом, або порушення громадського порядку, за яке його було притягнуто до адміністративної відповідальності, кримінально-виконавча інспекція застосовує до нього застереження у виді письмового попередження про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням і направлення для відбування призначеного покарання.
- Якщо засуджений не виконає покладені на нього обов'язки або систематично вчинює правопорушення, що потягли за собою адміністративні стягнення і свідчать про його небажання стати на шлях виправлення, кримінально-виконавча інспекція вносить до суду подання про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням і направлення засудженого для відбування призначеного покарання.
- Невиконанням обов'язків вважається таке, коли засуджений не виконав хоч один з обов'язків, які було покладено на нього судом.
- Систематичним вчиненням правопорушень вважається вчинення засудженим трьох і більше правопорушень, за які його було притягнуто до адміністративної відповідальності.
- Поважними причинами неявки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції в призначений строк визнаються:
несвочасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені.
- Особа, звільнена від відбування покарання з випробуванням, розшук якої оголошено у зв'язку з ухиленням від відбування покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством.

Контрольні запитання та тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Дайте аналіз правових підстав звільнення від відбування покарання.
2. Охарактеризуйте правові аспекти допомоги особам, які звільнені від відбування покарання.
3. Розкрийте суть та зміст контролю і нагляду за особами звільненими від відбування покарання.

Тематика реферативних завдань та наукових публікацій:

1. Міжнародна практика правових підстав звільнення від відбування покарання. (На прикладі однієї із держав).
2. Порівняльні аспекти міжнародної та вітчизняної практики контролю і нагляду за особами звільненими від відбування покарання.

Література:

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Кримінально-виконавчий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>.
3. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1434620387125157>
4. Кримінально-процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
5. Закон України „Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>
6. Закон України „Про правовий режим надзвичайного стану” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>
7. Закон України „Про Державну кримінально-виконавчу службу України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2713-15>
8. Закон України „Про попереднє ув'язнення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3352-12>
9. Закон України „Про оперативну-розшукову діяльність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>
10. Закон України „Про правовий режим воєнного стану ” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1647-14>
11. Закон України „Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80>
12. Указ Президента України „Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1085/2010>
13. Указ Президента України „Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/394/2011>
14. Указ Президента України „Про Концепцію державної політики у сфері реформування Державної кримінально-виконавчої служби України” від 8 листопада 2012 року № 631/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/631/2012>
15. Парижская хартия для новой Европы. Итоговый документ Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, состоявшегося в Париже 21 ноября 1990 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_058
16. Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_007
17. Конвенція про права дитини (20 листопада 1989 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021
18. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций в отношении мер, не связанных с тюремным заключением (Токийские правила) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_907
19. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню Страсбург, 26 листопада 1987

- року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_068
20. Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (2006)2 Комітету Міністрів держав-учасниць) (Прийнято Комітетом Міністрів 11 січня 2006 року на 952-й зустрічі Заступників Міністрів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_032/print1394555810058041
 21. Минимальные стандартные правила Организации Объединенных Наций, касающиеся отправления правосудия в отношении несовершеннолетних ("Пекинские правила") [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_211/print1393763667275395
 22. Інструкція про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0016-04>
 23. Резолюція 34/169 Генеральної Ассамблеї ООН. Кодекс поведення должностных лиц по поддержанию правопорядка 17 декабря 1979 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yurist-online.com/zakoni/010/12/019150.php>
 24. Правила Организации Объединенных Наций, касающиеся защиты несовершеннолетних, лишенных свободы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_205
 25. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_212
 26. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Державної цільової програми реформування Державної кримінально-виконавчої служби на 2013-2017 роки” від 29 квітня 2013 р. № 345 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/345-2013-%D0%BF>
 27. Наказ Міністерства юстиції України „Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань” від 30 грудня 2014 р. за № 1656/26433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1656-14>
 28. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
 29. Резолюція 37/194 Генеральної Асамблеї ООН. "Принципи медичної етики"[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/tpart20/isx20032.htm>
 30. Закон України „Про соціальну адаптацію осіб, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3160-17>
 31. Наказ Державного департаменту України з питань виконання покарань „ Про затвердження Положення про педагогічну раду виховної колонії та Типового положення про батьківський комітет при виховній колонії ” від 09.01.2013 за N 65/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0099-13> та <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0100-13/paran2#n2>
 32. Закон України „Про застосування амністії в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80>
 33. Указ Президента України „Про Положення про порядок здійснення помилювання” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/223/2015>

34. Указ Президента України „Про Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/139/94>
35. Постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах” від 1 квітня 2004 р. № 429 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/429-2004-%D0%BF>
36. Бадира В.А., Денисов С.Ф., Денисова Т.А. та ін. Кримінально-виконавче право: Навчальний посібник/ За заг. ред. Т.А. Денисової. – К.: Істина, 2008. – 400 с.
37. Богатириєв І. Г. Кримінально-виконавча інспекція як суб’єкт запобігання злочинам : монографія / І. Г. Богатириєв, С. І. Халимон. – Х. : Харків юридичний, 2009. – 320 с.
38. Богатириєв І. Г. Діяльність оперативних підрозділів установ виконання покарань щодо виявлення осіб, схильних до вчинення злочину //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць. – 2006. – № 4(30). – С. 275-281.
39. Богатириєв І. Г., Джужа О. М., Ільтяй М. П. Оперативно-розшукова діяльність в установах виконання покарань: Монографія. – Д.: Дніпропетровськ ун-т внут. справ, 2009. – 188 с.
40. Гель А. П. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / А. П. Гель, Г. С. Семаков, І. С. Яковець ; за ред. проф. А. Х. Степанюка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 624 с.
41. Денисова Т.А. Кримінальне покарання та реалізація його функцій: Автореф... дис. докт. юр. наук/ 12.00.08 – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. – 38 с.
42. Захаров В.П. Організація індивідуального запобігання злочинам у кримінально-виконавчій установі: [монографія]. – 2-е вид., перероб. і доповн. / В.П. Захаров, О.Г. Колб, С.М. Мирончук, Л.І. Мілішук. – Луцьк: Вид-во П-ця В.П. Іванюка, 2007. – 442 с.
43. Захист прав потерпілого від злочину в кримінально-виконавчому праві: Навчальний посібник В.В. Василевич, А.П. Гель, В.П. Захаров, І.С. Яковець та ін; за заг. ред. А.Х. Степанюка та О.Г. Колба. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2010. – 176 с.
44. Коваленко В.В., Колб О.Г. Кримінально-правові засоби боротьби зі злісною непокорю засуджених законним вимогам адміністрації виправної колонії// Право України. – 2010. – № 9. – С. 207-212.
45. Колб О. Г. Установа виконання покарань як суб’єкт запобігання злочинам: дис... докт. юрид. наук: 12.00.08/ Колб Олександр Григорович. – К.: [б.в.] 2007. – 513 с.
46. Коментар до кримінально-виконавчого кодексу України / За заг. ред. І. Г. Богатириєва. – К. : Атіка, 2010. – 468 с.
47. Кримінально-виконавче право України : підручник / [Джужа О. М. та ін.] ; за заг. ред. д. ю. н., проф. О. М. Джужи. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
48. Кримінально-виконавче право України: Підручник/ О.М., Джужа, І.Г. Богатириєв, О.Г. Колб, В.В. Василевич та ін.; за заг. ред. О.М. Джужи. – К.: Атіка, 2010. – 752 с.
49. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / А. П. Гель, О. Г. Колб, В. О. Корчинський [та ін.] ; за заг. ред.. А. Х. Степанюка. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 496с.
50. Неживець О.М., Жук Л.А., Жук І.Л. Ресоціалізація засуджених та осіб, звільнених з місць позбавлення волі: Монографія. – К.: Кондор, 2009. – 222 с.
51. Пташинський О.Б. Пенітенціарна система України: Монографія. – К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2004. – 204 с.

52. Степанюк А. Х. Втілення міжнародних стандартів у практичну діяльність кримінально-виконавчої системи України : монографія / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець. – Х. : Кроссруд, 2007. – 184 с.
53. Сучасна кримінально-виконавча політика України : монографія / [О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. О. Г. Колба. – [2-ге вид. ; випр. і перероб.]. – Луцьк : В. П. Іванюк, 2008. – 210 с.
54. Яковець І. Про деякі аспекти концепції державної політики у сфері виконання кримінальних покарань / І. Яковець // Аспект : Інформаційний бюлетень. – 2007. – № 1. – С. 33–36.
55. Яцишин М. Кримінально-виконавча політика і кримінально-виконавче право як засіб державотворення / М. Яцишин // Юридична Україна. – 2009. – № 1. – С. 106–111.
56. Яцишин М. М. Історико-правові засади кримінально-виконавчої політики України: монографія / М. М. Яцишин. – Луцьк: Волин. нац. ун-т імені Лесі Українки, 2010. – 448 с.

